A
PROGRESSIVE GRAMMAR

OF THE

TELUGU LANGUAGE

WITH COPIOUS EXAMPLES AND EXERCISES

BY

The Rev. A. H. Arden, M.A.

(THIRD EDITION).

Madras:

PUBLISHED AND SOLD BY THE SOCIETY FOR PROMOTING CHRISTIAN KNOWLEDGE, MADRAS.

AND BY MESSRS. SIMPKIN, MARSHALL, HAMILTON, KENT & CO., LTD., LONDON.

1921.

PRINTED AT THE S.P.C.K. PRESS, VEPERY, MADRAS

1921

PREFACE.

In offering this book to the public, the Author is far from undervaluing the Telugu works, which have been already published with a similar object. The student of Telugu must ever feel specially grateful to *Mr. C. P. Brown,* by whose efforts so much has been done to bring the language into its present position, and to render it accessible to Europeans. The Author, however, believes that its acquisition may be accelerated by the system pursued in this book, in which it has been his endeavour, not merely to give information, but *to arrange it in such a manner, as to enable the student to master it with ease and rapidity.*

The early portions of the book will be found specially suited for Beginners, as they are based upon papers, which were drawn up by the Author, *when he himself was commencing the study of Telugu.* These papers were carefully corrected and improved by the late *Rev. J. E. Sharkey,* one of the best Telugu scholars of the day. Hence all those difficulties, with which a beginner is usually perplexed, have, it is hoped, been met and explained.

Throughout the book, the great effort of the Author has been, *to lead the student on step by step, giving such information only as is positively required, at the stage at which the student has arrived. The special feature, therefore, of the book is intended to be its* progressive *character.* The endeavour to make the book essentially progressive, whilst it greatly accelerates the acquisition of the language, must at the same time be pleaded as an excuse for any peculiarity of *arrangement,* which may at first sight strike the reader as somewhat complicated.

The student must not be discouraged at the size of the book. The print is large, and a considerable portion of it is taken up with EXAMPLES and EXERCISES If these were omitted, the book would be greatly reduced in size, but it is in these that the chief value of the book consists. All of them have been supplied by *Indians*, and are consequently thoroughly idiomatic and colloquial.

In Telugu the dialect used in *ordinary conversation* differs so much from that used in *grammatically written books* that thousands of Indians, who use the language as the only medium of conversation, cannot read a grammatically written book, or understand it, when read to them. For the same reason, a foreigner may be able to read and understand a Telugu book, but at the same time may be unable to converse with the Indians, or understand what they say to him. Owing to this great difference between the colloquial and the grammatical dialect, in the present work the former has been kept entirely distinct from the latter.

The design of the Author has been to present English-speaking persons with a book in which they may *commence* Telugu, and gradually acquire a thorough knowledge of the *colloquial dialect*, and afterwards an introductory knowledge of the *grammatical dialect*. The book has, therefore, been divided into *three* parts.

THE FIRST PART commences with some general information about the language, and the manner in which it should be studied. The ALPHABET is then explained. As this is somewhat difficult, its acquisition is rendered more easy by an introductory chapter, in which a few only of the letters are given, and the general principles of the alphabet explained. In chapter III the alphabet is given in full, together with some *Exercises* in reading.

Chapter IV, which is based upon '*Prendergast's mastery of languages*,' provides the student with a brief OUTLINE OF TELUGU GRAMMAR and a few MODEL SENTENCES. This chapter is entirely independent of the rest of the book, and all the information given in it is repeated in Part II, with fuller

explanations It is inserted merely to enable the student to begin speaking the language, as soon as possible, without having first to master the grammatical details of even the colloquial dialect.

THE SECOND PART contains a COMPLETE GRAMMAR OF THE COLLOQUIAL DIALECT. Chapters V and VI give an explanation of all the parts of speech, except verbs Then follow several chapters upon the various parts of verbs, and the several classes into which they are divided, together with rules of *Syntax*, and copious *Exercises* and *Examples*. By the introduction of three chapters upon *Adjective, Adverbial* and *Noun Sentences,* a complete explanation is given of Subordinate Sentences, a subject much neglected in previous works. As some readers may not have studied the Analysis of English sentences, an explanation is given of the above terms, sufficient to make these chapters easily intelligible to all. Chapter XVII contains *Miscellaneous Information,* unnecessary for the student to know when commencing the language, but of much importance, after he has made some progress.

This part concludes with a chapter containing GENERAL EXERCISES, in the form of Conversations, Letters and Stories, which illustrate the foregoing rules, and form useful models for imitation. This chapter, if carefully studied, provides the student with a considerable amount of useful reading.

THE THIRD PART forms an INTRODUCTION TO THE GRAMMATICAL DIALECT USED IN BOOKS. It is written on the same general principles as the preceding portions of the book, and contains such information in addition to, and in continuation of, that already given, as will enable the student to study *an Indian Grammar,* and to read such books as the *Vikramárka Tales, Kàsiàytra, Panchatantra, Nitichandrika, Vèmana, etc.* It is divided into two chapters. The first gives the *Grammatical forms* of individual words The second explains the rules for *Contraction, Elision, Euphony, etc.*

As *Indian* Grammarians, whose works are the principal guides in this branch of the subject, differ in their opinions, it has been thought advisable

to select one particular work, and to adopt its decision on doubtful points. The Grammar thus selected is *Chinniah Soory's* since it is most largely used, and generally regarded as the best authority.

As colloquial dialects of Telugu slightly differ, the book has been arranged to suit, as far as possible, all dialects. The chief differences may be exhibited by comparing the language spoken in the Northern Circars with that spoken in the Ceded Districts. For this reason, the Telugu spoken in the *Krishna and Godaveri Districts*, which is the purest and most largely used, has been taken as the standard, and the principal differences, met with in the *Ceded Districts*, have been pointed out and explained

Although the primary object of this book is to teach Telugu to English-speaking persons, yet *Indian youths will derive much benefit from the study of it*, especially from the study of Chapter XI to XVI. A careful perusal of these chapters will prove of great assistance in translating accurately.

The Author takes this opportunity of expressing his truest thanks to the numerous European and Indian gentlemen, who have given him so much valuable assistance in the preparation of this work He cannot refrain from specially mentioning the name of the *Rev. J. Clay*, of the S. P. G., Cuddapah, who has for many years been Telugu Examiner to the Madras University. This gentleman has more than once carefully revised the manuscript and added much valuable information.

In the preparation of this book, the works mentioned in the subjoined list have been carefully consulted, and the Author's best thanks are due for much valuable information that has been derived from them.

(1) A Grammar of the Telugu language by *A. D. Campbell, C. S.* 1816 and 1820.

(2) A Grammar of the Gentoo language, by *William Brown, C. S.*, composed at Masulipatam, with the help of *Mámidi Venkayya.* 1817.

(3) A Grammar of the Telugu language, by *C. P Brown, C.S.* 1840 and 1857.

(4) The Telugu Primer, by *Adaki Subbarow*. Munshi in the Telugu Translator's office. 1851

(5) A Telugu Grammar by *Chinniah Soory*. 1858 and 1871.

(6) The Níti Sangrahamu, with an Analysis of the Telugu language, by *Lingam Lakshmàji Pantulu*, Deputy Inspector of Schools, Vizagapatam. 1863.

(7) The Rudiments of Telugu Grammar, by *Paupinani Abboyi-Naidu* 1868.

(8) An Abridgment of Telugu Grammar, by *Rev. A. Riccaz*, Vizagapatam. 1869.

(9) A short Grammar of the Telugu language, by *Maddáli Lakshmi Narasayya*. Telugu Munshi to the Civil Engineering College. 1870.

(10) The Elements of Telugu Grammar, by *G. P. Savundranayagam Pillai, B.A., B.L.* 1870.

(11) The Vibhakti Chandrika, by *K. Subbarayudu*. 1870.

MASULIPATAM,
March, 1873. — A. H. A.

PREFACE TO THE SECOND EDITION.

This Edition has been revised and re-arranged by the *Rev. W. H. Campbell, M.A.*, and the *Rev. D. Anantam, B.A.*

MADRAS,
September, 1905 — E. S.



Contents.

PART I.

PART II.

PART III.

ON THE GRAMMATICAL DIALECT USED IN BOOKS

TELUGU GRAMMAR

Chapter I

INTRODUCTORY OBSERVATIONS

On the meaning of the word Telugu, and the extent of the Telugu Country

1 The language now under consideration is called *Telugu* or *Tenugu*. The Sanscrit name is *Ándhra*. The words *Telugu* and *Tenugu* are corruptions of the word *Telinga*, which is the same as *Trilinga*, and means—*the country of the three lingams*, (from the Sanscrit *tri* three, and *linga* the emblem of Siva). There is a tradition that the God Siva, in the form of a *lingam*, descended upon the three mountains named Kálêsvaram, Srísailam, and Bhímêsvaram, and that these three lingams marked the boundaries of the country, which was in consequence called the *Trilinga*, *Telinga* or *Telugu* country

2. The Telugu language is spoken by about twenty millions of Hindoos, who occupy the tract of country on the eastern side of the Indian Peninsula, which extends along the sea coast nearly from Madras to the confines of Bengal, and far inland into the heart of the Dekkan. This tract of country comprehends the British districts of Ganjam, Vizagapatam, Godavery, Kistna, Guntur and Nellore, the greater portion of the Nizam's territories, the districts of Kurnool and Cuddapah, the northern and eastern portions of Bellary, the eastern part of Mysore, and North Arcot.

On the History of the Telugu Country

3. In such a work as the present it would be out of place to write at any length upon this subject. For what is known of the early History of the Telugu country, the reader can consult such works as Elphinstone's History of India. *Vishnu Vardhana*, who reigned at the end of the eleventh century, and *Krishna Ráyalu*, who reigned at Vijayanagar (or Bijayanagar) in the beginning of the sixteenth century were the most renowned patrons of Telugu literature, and in the reign of the former the first part of the Mahábhárat was translated from Sanscrit into Telugu.

4. Warangal, the old capital of the kings of Telingána, fell into the hands of the Muhammadans in 1332, and the kingdom of Vijayanagar in 1556. During the Muhammadan rule Telugu literature was discouraged, and many foreign words, especially Hindustani, crept into the language

On the Telugu Language

5 Although many *Sanscrit* words are used in Telugu, yet the language has not its origin in Sanscrit. Pure Telugu is formed from roots, which have a close connexion with the roots of the other languages of South India, *e.g*, *Tamil*, *Canarese*, *etc* These cognate languages form a distinct family of languages, which are distinguished by the term *Dravidian*.

6. As the people of the Telugu country embraced the religion of the Brahmans, who settled in large numbers amongst them and who were the religious and intellectual class, they adopted, at the same time, much of the language of the Brahmans, which was Sanscrit Hence many of the words in common use, especially such as are *abstract*, *religious*, or *scientific* terms, are Sanscrit. All the early Telugu grammarians also, who were Brahmans, not only borrowed their arrangement, illustrations, and grammatical terms from Sanscrit, but in many cases wrote the grammar itself in the Sanscrit language.

7. Indian grammarians divide the words of the Telugu language into *five* classes, namely—

(1) Words of pure Telugu origin
(2) Sanscrit derivatives.
(3) Sanscrit corruptions.
(4) Rustic or provincial terms
(5) Words introduced from foreign languages, that is, Hindustani, etc

8. The greater part of Telugu literature consists of Poetry, which is written in the higher dialect. So different is the higher dialect from the dialect used in common conversation, that they form distinct branches of study.

9. Telugu is remarkable for its melody of sound, which has gained for it the name of the Italian of India. It is regular in construction, and though copious, it is often like Tamil very laconic In common conversation a single word, or short phrase, is often used to convey the

meaning of a whole sentence *Pronouns* and the verb *to be* are frequently omitted; and ideas are usually expressed by linking together past participles, instead of, as in English, by a succession of finite verbs, linked together by conjunctions

10. Whilst the language used in poetry is uniform, *local dialects of Telugu vary.* For instance, there is a certain amount of difference between the Telugu spoken in Rajahmundry, and that spoken in the Ceded Districts The present work is arranged so as to suit, as far as possible, all dialects, and where any differences exist, they are pointed out.

On the Way to Study Telugu

11. The Telugu language, like many others, may be viewed as consisting of three branches, namely—(1) The language of **common conversation.** (2) The language of **prose books.** (3) The language of **poetry.** Each of these three branches differs considerably from the others not only in the choice of words, but also in the grammatical forms of the same words. The greatest difference exists between the *first* and *third* branch, while the *second* branch holds a middle position between the other two, and partakes of the nature and peculiarities of both.

12 As a child first acquires the spoken language of every day life, before learning that of books or of poetry, so it will be found most advisable for those who are about to study a *living* language, and especially for those whose duty it will hereafter be to converse with the people in their own vernacular, to master the spoken language first Those who have been accustomed to study *dead* languages, must continually bear in mind, that *the study of a living language must be pursued in a different manner from that of a dead language, or fluency in speaking will never be attained.* This is especially the case with Telugu, where the language of ordinary conversation differs so greatly from that which is employed in poetry and grammatically written books

13. After the language of ordinary conversation has been mastered, a little additional study will enable the student to read such books as Morris's Telugu Selections, Brown's Telugu Selections, Brown's Telugu Reader, the Vikramarka Tales, and such religious books as the Telugu Bible, Telugu Prayer Book, Telugu tracts

14. If the student afterwards proceeds to read Telugu poetry, he will find it a distinct branch of study to master not only the prosody, but also the *grammatical forms, and the uncommon words and expressions,* which are peculiar to the literary dialect

On the Choice of a Teacher

15. It is impossible to learn the right pronunciation of many Telugu letters and words without a good teacher. It is therefore most unadvisable for a student to attempt to begin the study of the language by himself. If the student is in England, a competent teacher can generally be obtained by applying to the London University, to one of the Missionary Societies, or to Kegan Paul, Trench, Trübner & Co. If the student is in India, an Indian Munshi can easily be obtained. Telugu, as spoken in Madras, is impure and much intermixed with Tamil. It is therefore advisable, if possible, to get a Munshi from some mufassal town in the Telugu country.

16. At the commencement, it is advisable to have a Munshi who knows English, but his services should be dispensed with as soon as possible, for one who knows the vernacular only. An English-speaking Munshi is generally more eager to improve his own English than to impart his Telugu, and the Telugu lesson degenerates into an English conversation.

Indian Munshis as a rule have a very poor idea of teaching a foreigner Telugu. In most cases they will commence with the highly grammatical language; and hence *they require to be continually reminded to teach the colloquial language only.*

A Shastri will probably condemn the greater part of this book, because it is written according to the usages of common conversation, instead of according to the abstruse rules of grammar.

17. On the other hand *a vulgar style must be avoided.* The Munshi ought to be a person of some education. Pariah servants use a vulgar pronunciation, and low words which are offensive to the upper classes of natives. A good style can be easily understood by all. In England an English gentleman has no occasion to adopt a vulgar pronunciation and low words in order to be understood by a labouring man. Telugu vulgarisms can soon be understood, and therefore they need not be learned, nor used when understood.

18. *Very great care and pains must be taken to acquire from the first an accurate pronunciation.* It will take time, but it is far from being lost time. If a bad pronunciation is acquired at first, it will be very difficult to remedy it afterwards. The student should be particularly careful not to mumble. He should hold up his head, use a loud tone, and insist upon the teacher's correcting his pronunciation, until it becomes exactly like that of a native of the country.

19. The Munshi should be asked to read over occasionally the following passage, which requests him—(1) to teach at first only the *language used in common conversation* and (2) to correct carefully all mistakes in *pronunciation*.

ఇంగ్లీషువారికి దెలుగును నేర్పుటకు నారంభించక మునుపే, మునిషీగారు చదివి జ్ఞాపకమందుంచుకోవలసిన సంగతులేవంటే — సీమనుండి దొరలు క్రొత్తగా వచ్చినప్పుడు వారికి దెనుగెంతమాత్రమును దెలియదు గనుక వారు తెనుగు చదువనారంభించినప్పుడు సాధారణముగా సంభాషణలో వాడుక చేయబడు భాషను మొదట మునిషీగారు నేర్పవలయును.

ఇది నేర్చుకొని సాధారణ భాషలో సంభాషించుటకు శక్తి గలిగిన పిమ్మట, గ్రంథములలో వాడుక చేయబడు భాష నేర్పవలయును.

ఈ పుస్తకము ముఖ్యముగా సాధారణ సంభాషణమునందు వాడుక చేయబడు భాషను నేర్చుకొనుటకు జేయబడినది. మఱియు దెనుగు భాష రానట్టి యింగ్లీషువారికి సులభముగా దెలియుటకై యీ పుస్తక మింగ్లీషు వ్యాకరణపద్ధతి ననుసరించి చేయబడినది. మునిషీగారు తమ దగ్గిర జదివెడి వారి యుచ్చారణము బహు జాగ్రత్తగా దిద్దవలయును.

ట. ఠ. డ. ఢ. ణ. త థ. ద. ధ. న. శ. ష. స. యీ అక్షరములకు నుండు భేదము స్పష్టముగా వివరించి చెప్పవలయును. మఱియు ణ, ళ, అనెడి యక్షరము లింగ్లీషు భాషయందు లేవు గనుక వాటి యుచ్చారణమును స్పష్టముగా దెలుప వలయును.

కాబట్టి మునిషీగారి క్రింద నుదాహరింపబడు రెండు సంగతులను ముఖ్యముగా మనస్సునందుంచుకొన వలయును.

మొదట. సాధారణముగా సంభాషణమునందు వాడుక చేయబడు భాషతో మాట్లాడుటను నేర్పుటయు,

తరువాత తమ దగ్గిర జదివెడివారి యుచ్చారణమును దిద్దుటయందు బహు జాగరూకతయు నిందు ముఖ్యాంశములై యున్నవి.

Chapter II

INTRODUCTION TO THE ALPHABET

20. This chapter is merely an *introduction* to the alphabet, which is explained at length in the next chapter. In this chapter, a few only of the letters are given and their formation explained, with the design of making the next chapter more easy for a beginner.

21. The sign అ is a Telugu **vowel**, and represents the *sound* of the English vowel ă in India, local, and the sound of the u vowel in but and cut.

The sign స is a Telugu **consonant**, and represents the *sound* of the English consonant *s*.

Thus the English syllable ăs (as in assist) might be represented in Telugu thus, అస.

22. But the form అ is only used, *when the vowel occupies the position of the first letter in a word* When it stands in any other position, it takes the following shape ˇ, and is placed at the top of the consonant to which it belongs. Thus the English syllable *săs* might be represented in Telugu thus—సస. (i. e. ă)

23 That form of a vowel which is used, when it occupies the position of the *first letter in a word*, as అ, is calld the **initial form of the vowel.**

That form of a vowel which is used, whenever it occupies *any other position* than that of the first letter in a word, as ˇ, is called the **secondary form of the vowel.**

24. When a consonant has no secondary vowel form belonging to it, the sign ్ is put in the place of a secondary vowel form, and implies that a secondary vowel form is wanting. Thus the English syllables *săs* and *ăs* would be more correctly written in Telugu as follows— సస్, అస్. It must be especially remembered that the sign ్ does not represent any sound, but simply denotes *the absence of a secondary vowel form*

25. When *a consonant form* is written with *a secondary vowel form* belonging to it, as స, the whole is called a **compound letter.**

26. Subjoined are five of the Telugu *vowels* and five of the Telugu *consonants*, with their corresponding powers in English

Five initial forms of Vowels

అ has the sound of the English *ă* in the word *local*—and the sound of the vowel u in but and cut

ఆ ... a ... *father*

ఇ ... i ... *in, pin*

ఈ ... ee ... *eel, feel*

ఎ ... e ... *ember, member.*

Secondary forms of the above Vowels

ˇ is the secondary form of అ

ా ... ఆ

ి ... ఇ

ీ ... ఈ

ె ... ఎ

Five of the Telugu Consonants

క has the sound of the English *k* in *kin*

గ ... *g* ... *gun*

న ... *n* ... *not*

ప ... *p* ... *pin.*

స ... *s* ... *sin.*

27. If to these 5 consonants we add the secondary form of the vowel అ, namely ˇ, they become the COMPOUND LETTERS—

క, గ, న, ప, స.

It will be noticed that in the case of the first three compound letters the secondary vowel form is written *touching* the consonant form, as క, గ, న, but in the case of the two last compound letters the secondary

vowel form is written *without touching* the consonant form as ప, స. It will be noticed also that the only distinction between న and స is, that in the case of the latter letter ✓ does not touch the consonant form.

If to these consonants we add the secondary form of the vowel ఆ, namely ా, they become the COMPOUND LETTERS—

కా, గా, నా, పా, సా.

If to these consonants we add the secondary form of the vowel ఇ, namely ి, they become the COMPOUND LETTERS—

కి, గి, ని, పి, సి.

If to these consonants we add the secondary form of the vowel ఈ, namely ీ, they become the COMPOUND LETTERS—

కీ, గీ, నీ, పీ, సీ.

If to these consonants we add the secondary form of the vowel ఎ, namely ె, they become the COMPOUND LETTERS—

కె, గె, నె, పె. సె.

28. Thus far, therefore, the following portion of the Telugu alphabet has been given, viz. :—

Initial forms of 5 Vowels

అ. ఆ. ఇ. ఈ. ఎ.

Secondary forms of the above 5 Vowels

✓ (అ). ా (ఆ). ి (ఇ). ీ (ఈ). ె (ఎ).

25 Compound letters

క	కా	కి	కీ	కె.
గ	గా	గి	గీ	గె.
న	నా	ని	నీ	నె.
ప	పా	పి	పీ	పె.
స	సా	సి	సీ	సె.

***N. B.*—The compound letters must be learnt in *horizontal* lines.**

Exercise i

Name the following letters :—

కె	స	పా	గ	ఆ	సి	స
పీ	ఇ	ప	నా	గె	కా	ఎ
పి	కీ	గా	ఉ	సీ	నె	కె
ని	స	ఎ	కి	పె	గీ	ఉ
క	సె	సి	నా	గి	ఈ	గా
ఆ	పీ	నా	ఇ	కె	ని	ఈ
ప	కా	సీ	పీ	గి	నె	సె
ఎ	ప	స	న	సా	పా	నా
ఇ	సి	ని	పి	నె	పె	సె
గా	కీ	ఆ	గీ	ఈ	క	ఉ

Exercise ii

Write out the following words in English letters :—

(1) గన్, నన్, పన్, సన్, సప్.
(2) కిన్, గిగ్, నిప్, పిగ్, పిన్, సిన్, సిప్.
(3) కీన్, పీప్, సీ, సీన్.
(4) కెన్, పెన్, పెగ్.

Key to the above Exercise

(1) Găn, năn, păn, săn, sup.
(2) kin, gig, nip, pig, pin, sin, sip.
(3) keen, peep, see, seen.
(4) ken, pen, peg.

N.B.—As an exercise, the above words may be written out again from the English into Telugu.

Exercise iii

The following Telugu words must now be read, written out and learnt by heart :—

పాక	a shed	నగ	a jewel.	నానా	divers.
ఈగ	a fly	ఆన	an oath.	ఇక	henceforth
పగ	hatred	కాకి	a crow	కనుక	therefore
ఈక	a feather.	పని	work.	ఇనుప	made of iron
పాపి	a sinner.	పాగా	a turban	గాక	besides.
కాక	heat.	పసి	little	ఇసుక	sand.

Chapter III

ON THE ALPHABET AND ORTHOGRAPHY

29. The letters of the Telugu alphabet and their combinations are very numerous, and at first sight make the language appear difficult But in reality they make it far more easy to acquire correctly, for there is a distinct letter for each sound, and therefore *every word is pronounced exactly as it is spelt.* In English the same letter may have several sounds, *e g.*, the sound of the letter *u* in the words *but, put, hull, full, bury, busy.* Such an ambiguity can never arise in Telugu; but after the correct sounds of the Telugu letters have been once acquired, every word can be pronounced with perfect accuracy. Hence it is of the greatest importance to acquire from the very first, the exact pronunciation of each individual letter, especially as on the length of a vowel, or the harsh or smooth pronunciation of a consonant depends in many instances the meaning of a word.

30. Telugu is written from left to right like English. The letters ought to be upright, or slightly sloping towards the left. Care must be taken to form them in the proper way This can only by done be watching how the teacher forms them.

31. Each letter must be repeated in a loud voice several times after the teacher.

32. The Telugu letters are divided, as in English, into *vowels* and *consonants.*

(1) Initial forms of the Vowels

33. There are 13 vowels in common use. Their initial forms are as follows :—

అ. ఆ. ఇ. ఈ. ఉ. ఊ. ఋ. ఎ. ఏ. ఐ. ఒ. ఓ. ఔ.

34. The second, fourth, sixth, ninth and twelfth vowels are the *long* sounds of the *short* vowels which precede them. The letters ఐ and ఔ are also *long*, and can only be represented in English by *diphthongs.*

Initial form.	*Secondary form*	*Initial form*	*Secondary form.*
అ	✓	ఎ	ె
ఆ	ా	ఏ	ే
ఇ	ి	ఐ	ై
ఈ	ీ	ఒ	ొ
ఉ	ు	ఓ	ో
ఊ	ూ	ఔ	ౌ
ఋ	ృ		

Each of the secondary forms has a distinctive name, which will be given hereafter

The letters ౠ, ఌ, and ౡ, are usually inserted after the letter ఋ. In ordinary writing ఌ is never used, but in its place the vowel ు is added to the consonant on the line, and the consonant ల is subscribed; as క్లుప్తము. The letters ౠ and ౡ are merely lengthened forms of ఋ and ఌ.

(3) Consonants

41. A Telugu *consonant* is never written by itself (except in a few instances which are mentioned hereafter), *but is always compounded with one of the secondary forms of the vowels, so that the two together make but one compound letter*. In order to sound the consonants in the alphabet, the secondary form of అ, namely ✓, is used; but in the case of eight letters (as mentioned below) ✓ is only sounded, but not written. Whilst learning the consonants the subjoined *notes* must be read over.

42. The consonants are 35 in number They are as follows:—

క	ఖ	గ	ఘ	ఙ
చ	ఛ	జ	ఝ	ఞ
ట	ఠ	డ	ఢ	ణ
త	థ	ద	ధ	న
ప	ఫ	బ	భ	మ

య ర ల వ శ ష స హ ళ క్ష.

To these may be added the letter ం, called *sunna*, which stands for N or M.

43. The letter ౝ, called నకారపొల్లు, is sometimes used instead of న్.

44. The letter ఱ, called బండిర or శకటరేఫ, is usually inserted in the alphabet. Theoretically it has a somewhat harsher sound than ర, but practically no difference is made in the pronounciation In grammatical writing ఱ ought always to be used in certain words, *e. g.* గుఱ్ఱము, కొఱకు; but in ordinary writing ర is used instead, *e. g* గుర్రము, కొరకు.

Notes on the Consonants

45. (1) It will be observed that the first 25 consonants are arranged in five lines of five letters each The letters in the second and fourth *perpendicular* columns are the *aspirates* of those in the first and third columns. The letters in the fourth *horizontal* line are the *smooth* sounds of those in the third line.

46. (2) In the case of the eight letters ఖ, ఙ, జ, ఞ, ట, ణ, బ, ల, the vowel ✓ is sounded, *but not written.*

47. (3) In the case of the six letters ఘు, ప, ఫ, ష, స, హా, the vowel form is written *without touching the consonant form*

48. (4) It is useless to waste much time upon the pronunciation of ఙ and ఞ, for they very rarely occur

49. (5) The letter చ has two distinct sounds, namely *ch*, as in *charity*, and *ts*, as in *hats*

The letter జ has also two distinct sounds, namely *j*, as in *jar*, and *dz*, as the *ds* in *swordsman*.

When చ and జ have the second mentioned sounds, they are sometimes written thus—ౘ and ౙ. They are so written throughout this chapter only.

50. (6) ట, డ, ణ, and ళ must be pronounced with special care. They are very harsh *t, d, n*, and *l*, made by *curling back* the tongue, and forcibly striking the *under* part of it against the roof of the mouth.

త and ద are very smooth *t* and *d*, pronounced by placing the tongue against the *top* row of teeth. They have the sound of the English *th* in *Thanet* and *that.*

ల and న are smooth *l* and *n*, as in *love, nothing*.

The letters ట, డ, ణ, and ళ are much harsher than the English letters *t, d, n*, and *l*; and the letters త, ద, న, and ల are smoother. In fact the English letters are a medium between the two sets of Telugu letters.

51. (7) All the *aspirate* letters, except ఠ, have the sign of aspiration, which is a small straight stroke written underneath the letter, as ఫ. They must be pronounced with great care, and at first with some exaggeration. The right aspiration is not the same as in the English letter *h*, (which corresponds with the letter హ), but *proceeds directly from the chest.*

52. (8) The six letters క, ప, బ, మ, య, and హ answer to the English letters *k*, *p*, *b*, *m*, *y*, and *h*.

53. (9) The letters గ and ర are pronounced like hard *g* and *r* in the words *gun* and *run*.

54. (10) The letter వ has a sound intermediate between the English letters *v* and *w*. In some words it is more like *v*, in others more like *w*.

55. (11) శ has the sound of the second *s* in *issue*. The tongue must be placed against the roots of the *lower* teeth.

ష has nearly the sound of *s* in *show*. The tongue must be placed near the roof of the mouth.

స has the sound of *s* in *sun*.

56. (12) The letter హ is often written with the secondary vowel form touching the consonant form.

57. (13) క్ష is merely the combination of క and ష, and is pronounced *kshă*.

58. (14) Occasionally in the case of a pure Sanscrit or a foreign word a final consonant is written *without the secondary form of a vowel.* In this case the sign ్ is put in the place of the secondary form of a vowel to denote that a secondary vowel form is wanting: as—క్, గ్, ద్, etc., thus—అవశాత్. (See para. 25).

ON WRITING TELUGU WITH ENGLISH LETTERS.

59. When it is necessary to write Telugu with *English* letters, the following system is usually adopted:—

VOWELS.

అ	*is represented*	*by*	ă.		ౠ	*is represented*	*by*	ṛū.
ఆ	—	—	— ā.		ఎ	—	—	— e.
ఇ	—	—	— i.		ఏ	—	—	— ē.
ఈ	—	—	— ī.		ఐ	—	—	— ai.
ఉ	—	—	— u.		ఒ	—	—	— o.
ఊ	—	—	— ū.		ఓ	—	—	— ō.
ఋ	—	—	— ṛu.		ఔ	—	—	— au.

CONSONANTS

క్ *is represented by*	k	న్ *is represented by*	n
ఖ్ — — —	kh	ప్ — — —	p.
గ్ — — —	g.	ఫ్ — — —	ph
ఘ్ — — —	gh.	బ్ — — —	b
ఙ్ — — —	ng.	భ్ — — —	bh
చ్ — — —	ch, *or* ts.	మ్ — — —	m.
ఛ్ — — —	chh.	య్ — — —	y.
జ్ — — —	j, *or* dz	ర్ — — —	r.
ఝ్ — — —	jh.	ల్ — — —	l.
ఞ్ — — —	ñ	ళ్ — — —	ḷ
ట్ — — —	ṭ	వ్ — — —	v.
ఠ్ — — —	ṭh.	శ్ — — —	ṣ.
డ్ — — —	d.	ష్ — — —	sh.
ఢ్ — — —	ḍh	స్ — — —	s.
ణ్ — — —	n.	హ్ — — —	h.
త్ — — —	t.	క్ష్ — — —	ksh.
థ్ — — —	th.	ం — — —	n, *or* m.
ద్ — — —	d.	ః — — —	h.
ధ్ — — —	dh.		

Example. రేపు నా తండ్రి గారు బందరుకు వెళ్ళవలెను. ఆయనతో కూడా వెళ్ళవలెనని మిక్కిలి కోరిక ఉన్నది గనుక పది రోజులు సెలవు ఇప్పించవలెనని మిక్కిలి ప్రార్థిస్తున్నాను.

Rēpu nā tăndṛı-gāru Băndăruku vellă vălenu. Āyănătō kūḍā veḷḷă vălenăni mikkili kōrikă unṇădi gănuka pădi rōdzulu selăvu ippintsă vălenăni mikkili prārthistunnānu.

On Spelling

60. When using the dictionary, it must be remembered that some words have more than one mode of *spelling*. Thus, for instance, some words use ు or ˘ at pleasure, *e. g.* పరుచుట or పరచుట, పసుపు or పసపు, గనుక

or గనక, పండుగ or పండగ, అనుకున or అనకున, etc Some words use ˇ or ౦ at pleasure, *e. g.* దొంగలించుట or దొంగిలించుట, కావడి or కావిడి, etc. Some words have other vowels optional, *e g.* దగ్గిర or దగ్గర, నాలికె or నాలుక, etc. Some words have ఁ at pleasure, *e. g.* కింద or క్రింద, కోసు or క్రోసు, etc. Some words also are occasionally written in a contracted form, *e g* తిరిగి or తిర్గి, తరువాత or తర్వాత.

61 When an English word ending in a consonant or silent *e* is introduced into Telugu, the vowel ు is generally added Thus the word *book* is usually written and pronounced బుక్కు, instead of బుక్. So ఆఫీసు *office*, etc.

62. In writing Telugu, *contractions* are sometimes used, *e g* త॥ for తరువాత, డి॥ for డివి, ప్ర॥ for ప్రశ్న, ఉ॥ for ఉత్తరము, etc.

63. The terminations ను and ని are sometimes dropped; as చేయవలె for చేయవలెను, వస్తా for వస్తాను.

On Vulgarisms

64. The following vulgarisms are common, but must be carefully avoided—

(1) The use of ా for ే; as చాయడము for చేయడము, చాత for చేత

(2) The use of య for వ; as యెన్న for వెన్న, యాట for వేట.

(3) The use of ె for ే; as అయితె for అయితే.

(4) The use of శ for స; as వలశినది for వలసినది.

(5) The insertion of ం and ్; as అంమ or అంమ్మ for అమ్మ, and అంత్త, for అంత.

(6) The insertion of aspiration; as ఘాలి for గాలి, ఢొర for దొర.

(4) Compound Letters

65 After all the foregoing letters have been *thoroughly* learnt, and can be written down and repeated from memory, the next step is comparatively easy. It is the *union of the secondary forms of the vowels with the consonant forms, to form* COMPOUND LETTERS.

66. The *compound letters* are, with few exceptions, formed upon very regular principles, and are therefore very easy to learn. Whilst learning them the subjoined notes should be read. Each line of the following *table of compound letters* must be carefully studied; until each letter can be named when pointed to, or written down when named.

Table of Compound Letters

క	కా	కి	కీ	కు	కూ	కృ	కె	కే	కై	కొ	కో	కౌ
ఖ	ఖా	ఖి	ఖీ	ఖు	ఖూ	ఖృ	ఖె	ఖే	ఖై	ఖొ	ఖో	ఖౌ
గ	గా	గి	గీ	గు	గూ	గృ	గె	గే	గై	గొ	గో	గౌ
ఘ	ఘా	ఘి	ఘీ	ఘు	ఘూ	ఘృ	ఘె	ఘే	ఘై	ఘొ	ఘో	ఘౌ
చ	చా	చి	చీ	చు	చూ	చృ	చె	చే	చై	చొ	చో	చౌ
ఛ	ఛా	ఛి	ఛీ	ఛు	ఛూ	ఛృ	ఛె	ఛే	ఛై	ఛొ	ఛో	ఛౌ
జ	జా	జి	జీ	జు	జూ	జృ	జె	జే	జై	జొ	జో	జౌ
ఝ	ఝా	ఝి	ఝీ	ఝు	ఝూ	ఝృ	ఝె	ఝే	ఝై	ఝొ	ఝో	ఝౌ
ట	టా	టి	టీ	టు	టూ	టృ	టె	టే	టై	టొ	టో	టౌ
ఠ	ఠా	ఠి	ఠీ	ఠు	ఠూ	ఠృ	ఠె	ఠే	ఠై	ఠొ	ఠో	ఠౌ
డ	డా	డి	డీ	డు	డూ	డృ	డె	డే	డై	డొ	డో	డౌ
ఢ	ఢా	ఢి	ఢీ	ఢు	ఢూ	ఢృ	ఢె	ఢే	ఢై	ఢొ	ఢో	ఢౌ
ణ	ణా	ణి	ణీ	ణు	ణూ	ణృ	ణె	ణే	ణై	ణొ	ణో	ణౌ
త	తా	తి	తీ	తు	తూ	తృ	తె	తే	తై	తొ	తో	తౌ
థ	థా	థి	థీ	థు	థూ	థృ	థె	థే	థై	థొ	థో	థౌ
ద	దా	ది	దీ	దు	దూ	దృ	దె	దే	దై	దొ	దో	దౌ
ధ	ధా	ధి	ధీ	ధు	ధూ	ధృ	ధె	ధే	ధై	ధొ	ధో	ధౌ
న	నా	ని	నీ	ను	నూ	నృ	నె	నే	నై	నొ	నో	నౌ
ప	పా	పి	పీ	పు	పూ	పృ	పె	పే	పై	పొ	పో	పౌ
ఫ	ఫా	ఫి	ఫీ	ఫు	ఫూ	ఫృ	ఫె	ఫే	ఫై	ఫొ	ఫో	ఫౌ
బ	బా	బి	బీ	బు	బూ	బృ	బె	బే	బై	బొ	బో	బౌ
భ	భా	భి	భీ	భు	భూ	భృ	భె	భే	భై	భొ	భో	భౌ
మ	మా	మి	మీ	ము	మూ	మృ	మె	మే	మై	మొ	మో	మౌ
య	యా	యి	యీ	యు	యూ	యృ	యె	యే	యై	యొ	యో	యౌ
ర	రా	రి	రీ	రు	రూ	రృ	రె	రే	రై	రొ	రో	రౌ
ల	లా	లి	లీ	లు	లూ	లృ	లె	లే	లై	లొ	లో	లౌ
వ	వా	వి	వీ	వు	వూ	వృ	వె	వే	వై	వొ	వో	వౌ
శ	శా	శి	శీ	శు	శూ	శృ	శె	శే	శై	శొ	శో	శౌ
ష	షా	షి	షీ	షు	షూ	షృ	షె	షే	షై	షొ	షో	షౌ
స	సా	సి	సీ	సు	సూ	సృ	సె	సే	సై	సొ	సో	సౌ
హ	హా	హి	హీ	హు	హూ	హృ	హె	హే	హై	హొ	హో	హౌ
ళ	ళా	ళి	ళీ	ళు	ళూ	ళృ	ళె	ళే	ళై	ళొ	ళో	ళౌ
క్ష	క్షా	క్షి	క్షీ	క్షు	క్షూ	క్షృ	క్షె	క్షే	క్షై	క్షొ	క్షో	క్షౌ

Note.—In this list ఙ and ఞ are omitted, as they are only rarely used.

Notes on the Compound Letters

67. It will be noticed that—

(1) All the secondary vowel forms, except ు, ూ, ృ, and ౄ are written above the consonant forms. ు and ూ are placed to the right, on the same line as the consonant forms; ృ is placed to the right, partly underneath and partly on the same line as the consonant forms, and ౄ is placed partly above and partly below them

68. (2) *The vowel ✓ invariably retains its place above a consonant form, unless that actual position is occupied by another secondary vowel form.* Hence all the consonants (except those in which ✓ is only sounded, and not written) retain ✓ when adding ు, ూ, or ృ. Hence also in the case of the following letters ✓ is retained, when adding ా, ో, ౌ, and ీ, viz.—ఘా, ఝా, మా, యా, ఘో, ఝో, హో, ఘౌ, ఝౌ, హూ, ఘీ, ఝీ, మీ, యీ, హీ. When thus retained, ✓ is *silent,* and the other secondary vowel form only is sounded.

69. (3) The sound of ా, when added to హ, changes it into హా, and the sound of ే, when added to ము, changes it into మూ.

70. (4) The forms ణు and ణూ are used without ె and ే being expressed, because this letter has the sound of ె inherent in it.

71. (5) The letters ఫు, షు, ఝు, and their long forms are written in a peculiar manner to distinguish them from ఘు and ము.

72. (6) The following letters instead of using ొ and ౌ generally use a peculiar form, namely, నొ, నో, మొ, మో, యొ, యో, వొ, వో. In common writing however the forms ొ and ౌ are occasionally used, as వౌ. Instead of ఘౌ and హౌ the forms ఘౌ and హౌ are sometimes used.

Exercises in Reading.

All the exercises in this chapter are upon *reading and pronunciation only* No attention must as yet be given to the *grammatical structure* of the words or sentences

N.B —As all these exercises contain *common* words only, they should be learnt by heart, and will form a useful vocabulary.

Exercise I

అర...... half	తల ... a head.	ఆశ...... desire.
ఆట...... play	నగ .... a jewel	కథ .... a story
ఈగ .... a fly.	బస .. a lodging	పగ...... hatred.
ఊట ..... a fountain.	దయ . favour	

Exercise II

అణా. . . an anna.	వాన.... ... rain.	పాత..... old
కాయ ... unripe fruit	బాగా ... well.	చాలా.... very, much.
చాప ..... a mat	తాత........ a grandfather.	బాధ.... . trouble.
భాష ..... language.	మాట...... a word.	పార...... a spade.

Exercise III

నది....... a river.	గది ..... a room.	రాయి.... a stone.
కాకి...... a crow.	హాని ..... harm	పది .... ten.
పని ...... work.	శిక్ష ..... punishment.	తడి......... wet.
గాలి...... wind.	దారి...... a way.	చాడి...... slander.

Exercise IV

నీతి........ morality	మీఁద .. .. upon.	మీరు .. you.
బీద .. . . poor	వీధి ... a street	వాఁడు .. he.
చీమ .. . . an ant	గుడి .... a temple	పులి... . a tiger
నీడ ... ... a shadow.	నీవు .. thou	రాజు . a king.
రీతి . . manner.	ఆవు .... . a cow.	చావు. .... death.

Exercise V

దూడ...... a calf	తీగె........ a wire.	గేదె a she buffalo.
మూఁడు.... three.	ఆమె .... she.	ఏడు...... seven.
ఊరు....... a village.	మెడ ...... the neck	వేట... .. hunting
భూమి...... the earth.	చెవి... . the ear.	నేను .. I.
చూపు . sight.	నెల... ..... a month	మేము ... we
రూఢి . . certain, sure.	తేనె .... honey.	చేదు ... bitter
పూజ ..... worship.	చేత .... by.	వేఱు .. . separate, different.
కూర... ... curry	పేరు..... .. a name	నేల.. soil.

Exercise VI

ఐదు....... five	పొగ ..... smoke.	గోడ........ a wall.
మైల ..... dirty.	పొడి...... powder.	చోటు ..... a place.
బైట....... outside.	తోఁక...... a tail.	తోలు...... leather.
ఐతే....... if.	తోట..... a garden.	కోట .... a fort.
వైపు....... a side.	కోడి... .. a fowl.	ఔను....... yes.
యాభై ... fifty.	కోతి... .. a monkey.	చౌడు....... salt land.

Exercise VII

లంక....... an island	మంట. . a blaze.	అంత .. .. all
మందు .... medicine	రంగు... colour.	కింద . . . below, under
మంది .. people	మంచి . good.	పండు .... fruit
మంద .. a flock	బండి. a carriage, cart	కంచె . . a hedge
ముందు ... before	బంతి...... a ball	గంట..... . a bell

Exercise VIII

ఇరువై ... .twenty.	కఠినము...... difficult.
గొడుగు......... an umbrella	తాళము .... a lock.
కాగితము... .. paper	దీపము......... a light, lamp.
పరుపు... . . a mattress	మంచము...... a cot.
కలము... ... . a pen.	దేవుడు . ... God.
గుణము .... a quality.	శరీరము......... the body.
కడుపు .. .... the stomach	సహవాసము .. intercourse

(5) Subscribed Consonants

3. In English two consonants often come together in one word, as for instance in the words *butter, upper, grim, misled,* etc. When this happens in Telugu, the latter consonant is *subscribed* or written underneath the former consonant and has no secondary vowel form attached to it. Thus the word *dăppi, thirst* is written దప్పి.

4. A consonant which is written underneath another one is called a *subscribed consonant.*

75. The consonant on the line is pronounced first, and generally forms in reality a part of the previous syllable. Then the *subscribed consonant* and the vowel attached to the consonant on the line are pronounced together; thus దప్పి is pronounced *dăp-pi*, జబ్బు is pronounced *zăb-bu*, ఇష్టము is pronounced *ish-tă-mu*, వర్ణము is pronounced *văr-nă-mu*, etc., etc.

76. The *subscribed consonants* never have a vowel form, or the sign ఽ (see paras. 24 and 58) attached to them, and in the case of eight letters they have a different shape from that which they, use when written on the line. In the case of many other consonants also the shape is slightly altered.

77. The *eight* consonants, of which the subscribed forms have a different shape from that which they use when written on the line, are exhibited in the subjoined table. In it each of these consonants has its subscribed form written underneath it.

క్క	త్త	న్న
మ్మ	య్య	ర్ర
ల్ల	వ్వ	

78. When the letter వ is written underneath ు, or ూ, it is usual to join them to subscribed వ, instead of to the consonant on the line;—thus, instead of writing ఉప్పు it is usual to write ఉప్పు *salt*; so in like manner నిప్పు *fire*, ఇప్పుడు *now*, etc , etc.

79 *When consonants are doubled in Telugu, they are pronounced far more strongly than in English* Thus బట్ట *a cloth* is pronounced far more strongly than the English word *butter*. The neglect of this important caution often causes Europeans to pronounce Telugu badly.

80. In English the letter R, when followed by a *consonant*, is usually pronounced *smoothly* as in the words *cart, curtain*, etc. But in Telugu the letter ర is *invariably pronounced roughly even though followed by a consonant*, as in the words కర్త, కర్మ, ప్రవర్తన, సర్వము.

81. In some words there are more than one subscribed consonant, as; స్త్రీ *a woman*. Such words are not very numerous.

Exercise IX

తాత	a grandfather.	గుఱ్ఱము	a horse.
అవ్వ	a grandmother	పుస్తకములు	books.
తండ్రి	a father	బిడ్డ	a child.
తల్లి	a mother.	మనుష్యులు	men.
అన్న	an elder brother	బండ్లు	carriages
తమ్ముడు	a younger brother.	చెట్టు	a tree.
అక్క	an elder sister	నీళ్లు	water
చెల్లెలు	a younger sister.	పేళ్లు	names.

Exercise X.

పుణ్యము	merit	పూర్వము	formerly.
తాత్పర్యము	intention.	గర్వము	pride.
ముఖ్యము	especial.	పర్వతము	a mountain.
వాక్యము	a sentence.	కర్త	the grammatical subject.
ధైర్యము	bravery	కర్మ	the grammatical object.

Exercise XI.

పాఠము	a lesson.	ప్రమాణము	an oath.
రూఢిగా	certainly.	ప్రయాణము	a journey.
బుద్ధి	understanding.	వ్యాజ్యము	a dispute.
బోధ	teaching.	స్వతంత్రము	a right.
ఇచ్ఛ	desire.	ఆశ్చర్యము	surprise.
భక్తి	reverence.	నిశ్చయము	certainty.

Exercise XII

శాపము	a curse.	సూర్యుడు	the sun
శుభ్రము	clean.	స్పష్టము	clear.
శీఘ్రము	quick.	శిష్యుడు	a disciple.
సెలవు	leave	సులువు	easy.
సేపు	a short space of time.	ఒళ్లు	the body
సొమ్ము	money	బళ్లు	schools.

Exercise XIII

పంకా	a punkah (*noun*).	లాగు	pull (*Imperative*).
ఆ	that (*Adj. pron*).	లాగవద్దు	don't pull (*negative Imper*).
ఈ	this (*Adj. pron*).	మెల్లిగా	gently (*adverb*).
		గట్టిగా	strongly (*adverb*).

పంకా లాగు	Pull the punkah.
ఈ పంకా లాగు	Pull this punkah.
ఆ పంకా లాగవద్దు	Don't pull that punkah.
పంకా గట్టిగా లాగు	Pull the punkah strongly
పంకా మెల్లిగా లాగు	Pull the punkah gently.
ఆ పంకా గట్టిగా లాగవద్దు	Don't pull that punkah strongly.

Exercise XIV

Imperative moods.			*Nouns.*
తీసుకరా	bring.	చిప్ప	a plate.
తీసుకపో	take away	పాలు	milk.
తీసుకరావద్దు	don't bring.	గొడుగు	an umbrella.
తీసుకపోవద్దు	don't take away.	కర్ర	a stick.

ఆ కఱ్ఱ తీసుకరా	Bring that stick.
ఆ చిప్ప తీసుకపోవద్దు	Don't take away that plate
గొడుగు తీసుకరా	Bring an umbrella
పాలు తీసుకరావద్దు	Don t bring milk
ఈ గొడుగు తీసుకపో	Take away this umbrella.
ఆ కఱ్ఱ తీసుకపోవద్దు	Don't take away that stick.
చిప్ప తీసుకరా	Bring a plate

Exercise XV

Imperative moods		*Adverbs*	
దులుపు	dust	ఇక్కడ	here
కడుగు	wash.	అక్కడ	there
పంపు	send.	త్వరగా	quickly.
పెట్టు	put	బాగా	well

ఆ కఱ్ఱ ఇక్కడ పెట్టు	Put that stick here.
ఈ పంకా దులుపు	Dust this punkah.
గొడుగు త్వరగా పంపు	Send an umbrella quickly.
ఈ చిప్ప బాగా కడుగు	Wash this plate well.
పాలు త్వరగా తీసుకరా	Bring milk quickly.
గొడుగు అక్కడ పెట్టు	Put the umbrella there.

Exercise XVI

Imperative moods.		*Nouns.*	
దులుపవద్దు	Don't dust.	కంబడి	a blanket.
కడుగవద్దు	Don't wash.	పెట్టె	a box.
పంపవద్దు	Don't send.	ఉత్తరము	a letter.
పెట్టవద్దు	Don't put.	కత్తి	a knife.

ఆ పెట్టె దులుపు	Dust that box.
ఈ కంబడి కడుగు	Wash this blanket.
ఆ ఉత్తరము పంపు	Send that letter.
ఆ చిప్ప కడగవద్దు	Don't wash that plate.
ఆ గొడుగు పంపవద్దు	Don t send that umbrella
ఆ పెట్టె అక్కడ పెట్టవద్దు	Don t put that box there.
కత్తి తీసుకరా	Bring a knife.
ఆ పెట్టె తీసుకపోవద్దు	Don't take away that box.
ఆ కర్ర పంపవద్దు	Don't send that stick.

Exercise XVII

అవి	those (things).	కుర్చీ	a chair.
ఇవి	these (things).	మంచము	a cot, bedstead
బల్ల	a table.	దీపము	a lamp, light.

ఇవి తీసుకపో	Take these (things) away
అవి బాగా కడుగు	Wash those (things) well.
ఈ బల్ల దులుపు	Dust this table.
ఆ కుర్చీ దులుపవద్దు	Don't dust that chair.
దీపము తీసుకరా	Bring a light.
ఆ మంచము పంపవద్దు	Don't send that cot
ఆ పెట్టె కడగవద్దు	Don't wash that box.
ఆ కుర్చీ పంపు	Send that chair.
ఆ బల్ల ఇక్కడ పెట్టు	Put that table here.
ఈ మంచము అక్కడ పెట్టు	Put this cot there.
కుర్చీ త్వరగా తీసుకరా	Bring a chair quickly
ఆ బల్ల బాగా కడుగు	Wash that table well.
ఇవి పంపవద్దు	Don't send these (things).
అవి తీసుకరావద్దు	Don't bring those (things).

General Observations on the Alphabet and Orthography

82. A *letter* is called అక్షరము or వర్ణము. The *alphabet* is called ఓనమాలు. The mark of *aspiration* is called ఒత్తు, and an *aspirate letter* ఒత్తక్షరము. The *vowels* are called అచ్చులు, and the *consonants* హల్లులు.

83 In common writing and talking, instead of the initial vowels, the following letters are often used, namely—

య *instead of* అ.	యె *instead of* ఎ.
యా .... ఆ.	యే .... ఏ.
యి .... ఇ.	అయి......... ఐ.
యీ .... ఈ.	వొ .... ఒ.
వు .... ఉ.	వో .... ఓ.
వూ .... ఊ.	అవు .... ఔ.

Thus instead of writing—ఊరు, ఏమి, etc , it is common to write—వూరు, యేమి, etc.

84. The use of యె, యే, అయి, and అవు (instead of ఎ, ఏ, ఐ, and ఔ) is especially common.

85. The sign ఽ (called వెలపలగిలక) written on the line, adds the sound of R to the syllable but one before it ; thus దీఘఽము is pronounced the same as దీర్ఘము.

86. The sign ః, called విసర్గ, only occurs in Sanscrit words. At the and of a word it is pronounced *ha*, as స్వతః; but in the middle of a word it has the sound of *hk* or of *hp*, according as it is followed by క్ or by ప; as అంతఃకరణ, మనఃపూర్వకము.

87. The *names* of the secondary forms of the vowels are as follows —

Secondary form	*Name*	*Secondary form*	*Name*
✓	.... తలకట్టు.	ె	.... ఎత్వము.
ా	.... దీర్ఘము.	ే	.... ఏత్వము
ి	.... గుడి.	ై	.... ఐత్వము.
ీ	.... గుడి దీర్ఘము.	ొ	.... ఒత్వము.
ు	.... కొమ్ము.	ో	.... ఓత్వము.
ూ	.... కొమ్ము దీర్ఘము.	ౌ	.... ఔత్వము.
ృ	.... వట్రువసుడి.		

88. A *subscribed consonant* is called వత్తు. Thus in the word పిల్లి the letter ్ల is called లావత్తు. The subscribed consonant ్య is called కియ్యావడి, and the subscribed consonant ్ర is called క్రారావడి

89. The letters చ and జ are pronounced *ch* and *j* in all Sanscrit words without exception, and also in all pure Telugu words, except when followed by the vowels ✓, ా, ు, ూ, ొ, ో, and ౌ, in which case they are pronounced *ts* and *dz*.

90. The letter ం, called సున్న, is pronounced like N, when followed by any consonant as far as న. When followed by any other consonant, or when placed at the end of a word, it is pronounced like M, as—అంపుట, గుర్రం.

91. In printed books each letter and each word is written separately; but in ordinary writing a running hand is usually adopted, called గొలుసుకట్టు, in which the letters and also the words are run into each other. In గొలుసుకట్టు the letters are often somewhat differently shaped.

On Punctuation

92. In modern Telugu books the English system of punctuation is usually adopted In old books | answers to a comma, and || to a full stop. In poetry the mark | is placed at the end of each line, except the last, which takes the mark || .

ON THE CLASSIFICATION OF WORDS

93. The words of the Telugu language are classified as follows :—

First. దేశ్యము or అచ్చదేశ్యము, *i. e.* the language of the land, or words of pure Telugu origin, *e. g.* గేదె, ఆవు, పెరుగు.

Secondly. తత్సమము, *i. e.* Sanscrit words introduced into Telugu according to certain fixed rules. These words contain the crude forms of Sanscrit, but they assume certain terminations, in order to be assimilated to pure Telugu words, *e.g.* Sanscrit రామః, Telugu రాముడు, Sanscrit స్తంభః, Telugu స్తంభము.

Thirdly. తద్భవము, *i. e.* Telugu corruptions of Sanscrit words, formed by the substitution, elision, or insertion of letters, *e. g.* Sanscrit స్తంభః, Telugu కంబము, Sanscrit యమః, Telugu జముడు.

Fourthly. గ్రామ్యము, *i. e.* Colloquialisms. These are colloquial forms which, though commonly used by all classes, are not authorized by the rules of grammar, *e. g.* వస్తాడు, చేస్తున్నాడు.

Fifthly. అన్యదేశ్యము, *i. e.* words introduced into Telugu from foreign languages, *e. g.* Tamil, Canarese, Hindustani, English, etc. *e. g.* రోజు a day (Hindustani), ఆఫీసు an office (English)

94. తత్సమములు consist chiefly of abstract terms, and words connected with religion, Brahminical customs, science, law, medicine, etc. All words which contain any of the letters ఋ, ౠ, ఌ, ౡ, ఙ, ఞ, శ, ష, క్ష, ః, or any of the aspirate letters, are తత్సమములు. The only exception to this rule is, that some of the aspirate letters are occasionally used in the spelling of Hindustani and English words, and in a few Telugu colloquialisms; as తఫిసీలు, ఘాలి.

Chapter IV

SKELETON GRAMMAR AND MODEL SENTENCES

As the primary object of this book is to teach the student *to speak* Telugu fluently and correctly with as little delay as possible, it is advisable that he should be provided at the very commencement with the means of practising himself in talking the language, and that he should not be hindered from doing so by being required *first* to learn all the grammatical details of even the colloquial dialect.

After careful consideration of the manner in which children and illiterate persons acquire a foreign language without the aid of a grammar, there can be little doubt that *imitation* and constant *repetition* have much to do with its acquisition, and that at first *memory*, rather than intellect, is called into action. For this reason it is highly important that the student, before proceeding to study the details of grammar, should be provided with the means of *exercising his memory, and of gradually acquiring the habit of speaking Telugu* To provide these means is the object of the present chapter.

This chapter consists of two parts. In the *first part* a SKELETON GRAMMAR of the colloquial dialect is given, shewing the most important inflections of the language. In the *second part* a series of SENTENCES are provided, illustrating many of the common forms of expression, and providing the student with models upon which to form other sentences.

SKELETON GRAMMAR

A. **Article.** In Telugu there is no article.

B. **Nouns.** SINGULAR. The *genitive case* is generally the same as the *nominative case*, or changes its last syllable into ని or టి. The *dative case* adds కి or కు to the genitive, and the *objective case* adds ని or ను.

(4) The ADJECTIVE pronouns— ఆ *That, those.* ఈ *This, these.* ఏ *Which?* ఏమి *What?*—are indeclinable.

F. **Composite Nouns.** These nouns are formed by affixing వాఁడు, వారు, ది (for అది), and వి (for అవి) to adjectives; as మంచి *good,* మంచివాఁడు *a good man,* మంచిది *a good woman or thing*

G. **Verbs.** In Telugu the *negative* is always expressed in the *verb*. Hence every verb has two forms (1) a POSITIVE and (2) a NEGATIVE.

(1) Positive Form.

	First Conjugation.		*Second Conjugation.*
Infinitive.	కొట్ట	To strike.	చేయ To do, etc.
Past verbal participle.	కొట్టి	Having struck.	చేసి.
Past relative participle.	కొట్టిన	Who (*or* which) struck.	చేసిన.
Conditional form.	కొట్టితే	If strike, *or* if struck	చేస్తే.
Past tense.	కొట్టినాను	I struck, *or* have struck.	చేసినాను.
Future tense.	కొట్టుతాను	I shall *or* will strike.	చేస్తాను.
Imperative. Sing. 2nd	కొట్టుఁ (*or* కొట్టుము)	Strike thou.	చేయి ***or*** చేయుము.
Pl. 2nd	కొట్టండి	Strike you.	చేయండి.

Past Tense in full.

SIN. 1*st Person.*		కొట్టినాను	I struck, *or* have struck.	చేసినాను I did, etc.
2*nd*		కొట్టినావు	Thou struckest, *or* hast struck	చేసినావు.
3*rd*	MAS.	కొట్టినాఁడు	He struck, *or* has struck.	చేసినాఁడు.
	F.& N.	కొట్టినది	She *or* it struck, *or* has struck.	చేసినది.
PL. 1*st*		కొట్టినాము	We struck, *or* have struck.	చేసినాము.
2*nd*		కొట్టినారు	You struck, *or* have struck.	చేసినారు.
3*rd*	M.&F.	కొట్టినారు	They (M.&F.) struck, *or* have struck.	చేసినారు.
	NEU.	కొట్టినవి	They (NEU.) struck, *or* have struck.	చేసినవి.

Future Tense in full.

SIN. 1.		కొట్టుతాను	I shall *or* will strike.	చేస్తాను.
2.		కొట్టుతావు	Thou shalt *or* wilt strike.	చేస్తావు.
3.	M.	కొట్టుతాడు	He shall *or* will strike.	చేస్తాడు.
	F. & N.	కొట్టుతుంది	She *or* it shall *or* will strike.	చేస్తుంది.
PL. 1.		కొట్టుతాము	We shall *or* will strike.	చేస్తాము.
2.		కొట్టుతారు	You shall *or* will strike.	చేస్తారు.
3.	M. & F.	కొట్టుతారు	They (M. & F.) shall *or* will strike	చేస్తారు.
	N.	కొట్టుతవి	They (NEU.) shall *or* will strike.	చేస్తవి.

(2) Negative Form

	1st Conjugation.		2nd Conjugation.
Past verbal participle.	కొట్టక	Not having struck.	చేయక.
Indefinite relative participle.	కొట్టని	Who strikes not, etc.	చేయని.
Conditional form.	కొట్టకపోతే	If do or did not strike, etc.	చేయకపోతే.
Past tense.	కొట్టలేదు	I did not strike, etc.	చేయలేదు.
Future tense.	కొట్టను	I will not strike, etc.	చేయను.
Imperative. Sin. & Pl.	కొట్టవద్దు	Do not strike.	చేయవద్దు.

The *past tense* is indeclinable, e. g. నేను కొట్టలేదు I did not strike, *or* have not struck. నీవు కొట్టలేదు Thou didst not strike, *or* hast not struck, etc., etc.

Future Tense in full.

SIN. 1.		కొట్టను	I shall *or* will not strike.	చేయను.
2.		కొట్టవు	Thou shalt not strike, etc.	చేయవు.
3.	M.	కొట్టడు	He shall not strike.	చేయడు.
	F. & N.	కొట్టదు	She *or* it shall not strike.	చేయదు.
PL. 1.		కొట్టము	We shall not strike.	చేయము.
2.		కొట్టరు	You shall not strike.	చేయరు.
3.	M. & F.	కొట్టరు	They (M. & F.) shall not strike.	చేయరు.
	N.	కొట్టవు	They (NEU.) shall not strike.	చేయవు.

H. **General remarks**. (1) The usual **order of words** in a Telugu sentence is *subject, object, verb.*

N. B.—Nouns denoting *inanimate* things commonly use the form of the nominative for the objective case.

(2) In Telugu, when expressing various actions performed by the same subject, all of them except the last are expressed by **Past verbal participles**. Thus instead of saying—*He came to my house, and saw the letter, and tore it up*—We must say in Telugu—*Having come to my house, having seen the letter, he tore it up.*

(3) To denote **a question** the final vowel is changed into ా. Thus కొట్టినాడు *He beat* కొట్టినాడా? *Did he beat ?*

(4) To denote **emphasis** the final vowel is changed into ే. Thus వాడు *He.* వాడే *He (and no one else).*

(5) To denote **doubt** the final vowel is changed into ో. Thus ఎవరు *Who.* ఎవరో *Some one or other (I don't know who).*

(6) Where in English **the infinitive mood** is used, in Telugu a form is generally used, which is like the infinitive with డానకు attached to it; as చేయుడానకు.

(7) The English **auxiliaries** *must* and *ought* are expressed by adding వలసినది or వలెను to the infinitive *Must not* and *ought not* are expressed by adding కూడదు. The relative participles are వలసిన and కూడని.

(8) **A relative participle** is equivalent in English to *the verb and relative pronoun* in a relative sentence. What is in English the *antecedent* always immediately follows the relative participle in Telugu.

(9) In Telugu a **subordinate sentence** always precedes the sentence on which it depends. The verb in a subordinate sentence is frequently a *relative participle* with some affix attached to it; as కొట్టినతరువాత, చేసినప్రకారము, కొట్టినప్పుడు.

(10) The word అని is generally placed at the end of every **subordinate sentence** which either (1) occupies the place of an *object* to a verb

signifying *to speak, to tell, etc.*—or (2) is in the corresponding English sentence introduced by the conjunction *that.*

(11) When in an English sentence the verb *to be* is **the copula**, in Telugu the verb is generally omitted in the *positive.* In the *negative* the form కాను is used in its various persons.

(12) When in an English sentence the verb *to be* is **not the copula,** in Telugu the tense ఉన్నాను is used in the *positive,* and the tense లేను in the *negative.*

The tenses ఉన్నాను, లేను, and కాను are declined as follows:—

SIN	1.		ఉన్నాను	I am	లేను. కాను. I am not, etc.
	2.		ఉన్నావు	Thou art.	లేవు. కావు.
	3.	M.	ఉన్నాడు	He is.	లేడు. కాడు.
		F. & N.	ఉన్నది	She *or* it is.	లేదు. కాదు.
PL.	1.		ఉన్నాము	We are.	లేము. కాము,
	2.		ఉన్నారు	Ye are.	లేరు. కారు.
	3.	M. & F.	ఉన్నారు	They (M. & F.) are.	లేరు. కారు.
		N.	ఉన్నవి	They (N.) are.	లేవు. కావు.

(13) **Motion** towards an object *that cannot be entered* (e. g. *a man*) is expressed by the postposition వద్దికి as వానివద్దికి వెళ్లు. *Go to (near) him.*

(14) Infinitives of the *second* conjugation always end in యు. The **present verbal participles** of కొట్ట and చేయు are కొట్టుతు and చేస్తు. By prefixing them to the tense ఉన్నాను (*I am*) a **progressive present tense** is formed. Thus కొట్టుతు *striking.* ఉన్నాను *I am,* contracted కొట్టు తున్నాను *I am striking.* చేస్తున్నాను *I am doing,* etc.

SENTENCES.

The subjoined sentences are arranged in THREE SETS, each of which concludes with a long sentence embodying the most important words and expressions used in the preceding shorter sentences.

Each sentence must be *thoroughly mastered*, and indelibly impressed upon the memory by being repeated several times daily. Each sentence (especially the last one of each set) must be so thoroughly mastered that the student can bring it into use *at a moment's notice, without having to think about it first.* When learning TO SPEAK a language, the all-important point is *quality* not *quantity* One sentence thoroughly mastered is a better day's work, and of infinitely more value that twenty sentences which require an effort to recall them to memory.

First set of sentences

VOCABULARY of words used in the *first set* of sentences. (Those words which occur in the skeleton grammar are not here repeated.)

ఉత్తరము	A letter.	చెప్పు	To say, tell.
ప్రయత్నము	An endeavour.	వెళ్లు	To go.
పని	Work.	వ్రాయు	To write.
అక్కడ	There.	తెలియచేయు	To inform of.

The affix తరువాత, when attached to a past relative participle, means *after*, the affix ప్పటికీ *although*, and the affix ప్రకారము *according as.* (See para. H. 9.)

నేను వెళ్లుతాను. (See para. G. I.)

I will go.

వారు అక్కడికి వెళ్లుతారు.

They will go there. (*Lit.* To there.)

మీరు అక్కడికి వెళ్లినారా? (See para. E. I. (b), and H. 3.)

Did you go there?

నీవు ఆ పని చేసినావా? (See para. E. 4, and H. 1. note.)

Have you done that work?

నీవు చేసిన పని ఇదా? (See para. H. 8 and 11.)

Is this the work which you have done?

నేను చేసిన పని ఇది.

This is the work which I have done

మీరు వ్రాయవలసిన ఉత్తరము ఇదే. (See para H. 7 and 4.)

This is the letter which you must write

ఆ పని చేసినతరువాత వెళ్లినాడు. (See para. E. 4, and H. 9.)

After he had done that work, he went.

ఆయన చెప్పినప్రకారము చేయను. (See para. G 2, and E. I c)

I will not do as he told me.

మీరు వ్రాసినప్రకారము చేస్తాము. (See para. H 9.)

We will do as you have written.

మీరు వ్రాసినప్పటికీ, ఆయన వ్రాయడు. (See para. H. 9.)

Although you write, he will not write.

ఆయన వెళ్లినప్పటికీ, నేను వెళ్లలేదు. (See para. H. 9, and G. 2.)

Although he went, I did not go.

నేను అక్కడికి వెళ్లినతరువాత, మీకు ఉత్తరము వ్రాస్తాను.

After I have gone there, I will write you a letter.

మీకు వ్రాయడానకు ప్రయత్నము చేసినాను. (See para. H. 6.)

I made an endeavour to write to you.

మీరు ఆ పని చేయడానకు ప్రయత్నము చేస్తారా?

Will you make an endeavour to do that work?

ఆ పని చేయి. ఉత్తరము వ్రాయండి. (See para. E. I. b.)

Do that work. Write a letter.

ఆ ఉత్తరము వ్రాయవద్దు. (See para. G. 2.)

Do not write that letter.

ఆ ఉత్తరము వ్రాయుమని (వ్రాయుము అని) చెప్పినాడా? (See para. H. 10.)

Did he say—write that letter?

ఆ పని చేయవద్దని (వద్దు అని) చెప్పినాడు. (See para. H. 10.)

He said—don't do that work.

ఆయన వ్రాయవద్దని (వద్దు అని) చెప్పినప్పటికీ, వ్రాస్తారు. (See para. H 9 and 10.)

Although he says, do not write, they will write.

1 2 3 4 5
CONCLUDING SENTENCE. మీరు అక్కడికి వెళ్లినతరువాత, నాకు ఉత్తరము
6 7 8 9 10 11 12
వ్రాసి, నేను చేయవలసిన పనులు తెలియచేస్తే, వారు చేయవద్దని
13 14 15 16 17 18
చెప్పినప్పటికీ, మీరు వ్రాసినప్రకారము చేయడానకు ప్రయత్నము చేస్తాను.

3 1 3 3 2 2 6 6 5
Literal translation. After you have gone to there, having written a
5 4 4 10 10 9 9 9 8 7 8 8
letter to me, if (you) inform (me) of the works which I must do,
13 11 13 12 12 18 18 17 17 16 16 15
although they say, don't do, (I) will make an endeavour to do according
15 14 15 15
as you have written.

Free translation. After you have gone there, if you will write me a letter, and tell me what I ought to do, I will endeavour to do as you write although they tell me not to do so.

N.B.—The small *numbers* shew the order of the words in Telugu, and enable the student to translate word for word.

After all the above sentences have been thoroughly *mastered*, the following English sentences must be translated into Telugu, and after correction by the teacher, must be learnt by heart.

Translate into Telugu. Go there. He will not go there. Will he go there? After he has gone there, will he write to you? After I went there, I did not write to him. If you write to him, he will write to you. If he goes there, he will not write to me. If you will inform me, I will do as you say. (*Tel.* as you have said.) After you had informed him, did he not do as you said? Although you go, he will not go. Although he writes, I shall not write. Although he does what he ought to do, I will not write a letter to him. Although they told him not to do that work, he did (it). Although I say, 'don't go,' he will go. Although I say—go, he will not go. I will endeavour to do as he told me. I will endeavour to go there. He did not endeavour to do the work. He endeavoured to do as I told him. If you go, I will endeavour to write to you. If you write, I will endeavour to do what I ought to do. Although he tells (you) not to go (*Tel.* says 'don't go'), if you go there, I will write a letter to you to inform you what you ought to do. If I go there, and do as you told me (*Tel.* I having gone if do), will you write to me? If you do what you ought to do, I will write to you, after I have gone there.

Second set of Sentences

VOCABULARY of new words used in the *second set* of sentences.

ఇల్లు (g ఇంటి)	A house.	వడ్లవాడు	A carpenter	బహు	Very, much.
దినము	A day.	నిన్న	Yesterday	తరువాత	Afterwards.
గంట	An hour.	రేపు	To-morrow	గనుక	Therefore.
పెట్టె	A box.	మూడు	Three	త్వరగా	Quickly.
శికారి	Shooting.	మంచి	Good.	వద్ద(*Postposition*)	Near.
దొరగారు	A gentleman.	జబ్బు	Bad.	పంప	To send.

The word దొరగారు affixed to a person's name has the force of ***Mr.*** Thus— *Mr. Martin* would be మార్టిన్ దొరగారు.

మీ ఇంటికి వెళ్లినారు. (Para. E. 2.)

They went to your house.

మార్టిన్ దొరగారు మీ ఇంటికి వెళ్లలేదా ?

Did not Mr. Martin go to your house ?

ఆయన ఇంటికి త్వరగా వెళ్లు.

Go to his house quickly.

మూడు గంటలకు ఆ పెట్టె పంపుతాడు.

He will send that box at three o'clock.

ఆ పెట్టె రేపు పంపు.

Send that box to-morrow.

ఈ పెట్టె నిన్న పంపినాడా?

Did he send this box yesterday ?

వడ్లవాడు ఆ పెట్టె పంపలేదు (Para. F)

The carpenter did not send that box.

వడ్లవానివద్దికి వెళ్లు. (Para. H. 13.)

Go to (near) the carpenter.

ఆ పని త్వరగా చేస్తున్నావా ? (Para. H. 14.)

Are you doing that work quickly ?

నిన్న శికారికి వెళ్లినాడు.

He went (out) shooting yesterday. (*Lit.* for shooting.)

నేను శికారికి వెళ్లలేదు. (Para. G 2.)

I did not go (out) shooting

వాడు రేపు వెళ్లవలసినదని చెప్పు. (Para H 7 and 10.)

Say that he must go to-morrow

ఆ పెట్టె వడ్లవాని ఇంటికి పంపుమని చెప్పు. (Para. H 10.)

Tell (them) to send that box to the carpenter's house.

వారి ఇంటికి వెళ్లి, ఆ పని త్వరగా చేయవలసినదని చెప్పు. (Para. H 2.)

Go to their house, and say that they must do that work quickly.

నా పెట్టె రేపు పంపవలసినదని వడ్లవానితో చెప్పు. (Para. H 7)

Tell (with) the carpenter that he must send my box to-morrow.

వడ్లవానివద్దికి వెళ్లి, నా పెట్టె పంపుమని చెప్పు. (See Para. H. 2 and 13.)

Go to the carpenter, and tell him to send my box (*Lit.* Having gone to near the carpenter, say, send my box.)

ఆయన మంచివాడు. వారు మంచివారు కారు. (Para. F, and H. 11.)

He is a good man. They are not good people

ఆయన అక్కడ లేడు. (Para. H. 12.)

He is not there.

ఆ పెట్టె మంచిది. ఈ పెట్టె మంచిది కాదు. (Para. F, and H. 11.)

That box is a good one. This box is not a good one.

అది బహు జబ్బుపెట్టె. (Para. H. 11.)

That is a very bad box.

ఆ పెట్టె బహు జబ్బుది.

That box is a very bad one.

అది నా పని కాదు.

That is not my work.

అక్కడ పెట్టె లేదు. (Para. H. 12.)

There is not a box there.

నాకు పని లేదు. (Para H. 12.)

I have no work. (*Lit.* There is not work to me.)

మీకు ఇల్లు ఉన్నదా? నాకు మంచి ఇల్లు ఉన్నది.

Have you a house? I have a good house.

1 2 3 4 5 6
CONCLUDING SENTENCE. మార్టిన్ దొరగారి ఇంటికి వెళ్లి—ఈ దినము
7 8 9 10 11 12 13 14 15
నాకు పని లేదు గనుక మూడు గంటలకు శికారికి వెళ్లుతానని చెప్పు.
16 17 18 19 20 21 22 23 24 25
తరువాత వడ్లవాని వద్దికి వెళ్లి—నిన్న పంపిన పెట్టె మంచిది కాదు, బహు
26 27 28 29 30 31
జబ్బుది, రేపు మంచి పెట్టె పంపవలసినదని చెప్పు.

4 4 3 3 3 2 2 1 15
Literal Translation Having gone to the house of Mr. Martin, say
14 5 6 8 9 9 7 7 10 12 11 12 14 14 13
that this day work is not to me, therefore at three hours (I) shall go to
13 16 19 18 17 17 31 30 22 22
shooting. Afterwards having gone to near the carpenter, say that the box
21 21 21 20 24 24 23 23 23 26 25 26 26
which (he) sent yesterday is not a good one, (but is) a very bad one,
30 30 29 28 29 27
(and that he) must send a good box to-morrow.

Free Translation. Go to Mr. Martin's house and say that I have no work to-day, and so shall go out shooting at three o'clock. Afterwards go to the carpenter, and tell him that the box which he sent yesterday is not a good one, that it is a very bad one, and that he must send a good box to-morrow.

Translate into Telugu. He will not send that box quickly He did not go quickly. Did you go to my house yesterday? Mr. Martin will not go there. Will you go to them at three o'clock? He did not send that box yesterday. Go to him, and say that he must do that work to-day. Tell him that he must write to-morrow. That is not your box. This is my house. He is a bad man. He has no box. Have you not a house? I have no work, so I shall go to Mr. Martin. This house is a very good one. Tell him that this is not a good box, and that he must send three good boxes to-morrow

Third set of Sentences.

VOCABULARY of new words used in the *Third set* of sentences

అన్న	An elder brother.	ఎప్పుడు	When.
రాజు	A king, a Rajah	గాని	But.
సంగతి	A thing, matter.	అడగ	To ask.
వర్తమానము	A message, news.	తెలియు	To be known.

The affix గారు implies *respect*, and his followed by a verb in the plural.

The affix గానే added to an infinitive means—*as soon as.*

The affix ప్పుడు added to a relative participle means—*when.*

ఇది మీ అన్నగారి పెట్టె కాదు. (Para. H. 11.)

This is not your elder brother's box.

ఆయన చెప్పిన పని చేస్తున్నాను. (Para. H. 14.)

I am doing the work which he told me.

ఆ సంగతి మీ అన్నగారిని అడిగినాను. (Para. H. 1 & 1. Note.)

I asked your elder brother that matter.

ఆయనను అడిగితే, చెప్పుతాడు. (Para. E. 1. c.)

If you ask him, he will tell you.

ఆయన వారిని అడిగినప్పుడు, వారు తెలియచేయలేదు. (Para. H. 9.)

When he asked them, they did not inform (him).

ఆయన వెళ్లినప్పుడు, నాకు ఆ సంగతి తెలియచేయలేదు.

When he went, he did not inform me of that matter.

వారు వెళ్లగానే, మీ అన్నగారికి వర్తమానము పంపుతాను.

As soon as they go, I will send a message to your elder brother.

ఆయన అడగగానే, చెప్పినాను.

As soon as he asked, I told him.

ఆ సంగతి రాజుగారికి తెలియచేస్తాను.

I will inform the Rajah of the matter. (*Lit.* I will make known that thing to the Rajah.)

ఆ సంగతి ఆయనకు తెలిసినది.

He knows it. (*Lit.* That affair is known to him.)

ఆయన చెప్పిన సంగతి నాకు తెలియదు. (Para. H. 8.)

I do not know what he said.

ఆయన ఎప్పుడు వెళ్లుతాడో, నాకు తెలియదు. (Para. H. 5.)

I do not know when he will go.

నేను ఎప్పుడు వెళ్లుతానో, మీకు తెలియదు. (Para. H. 5.)

You do not know when I shall go.

వారు ఎప్పుడు వెళ్లుతారో, వర్తమానము పంపుతాను.

I will send word at what time they go.

నీవు ఆయనకు ఉత్తరము వ్రాయకూడదు. (Para H 7.)

You must not write a letter to him.

నేను చెప్పిన పని చేయవలసినది గాని ఆయన చెప్పిన పని చేయకూడదు.

You must do the work that I have told you, but you must not do the work that he has told you.

1 2 3 4 5 6
CONCLUDING SENTENCE. నేను మీ అన్నగారిని ఆ సంగతి అడిగినప్పుడు,—
7 8 9 10 11 12 13 14
రాజుగారు ఎప్పుడు వెళ్లుతారో నాకు తెలియదు గాని ఆయన వెళ్లగానే,
15 16 17 18 19 20 21
మీకు వర్తమానము పంపుతాను; పంపితే, మీరు ఎవరికీ తెలియ
22 23
చేయకూడదని చెప్పినాడు.

6 1 6 2 3 3 4 5
Literal Translation. When I asked your elder brother that thing,
23 11 11 11 11 10 10 8 7 7 9 9 12 14 14
(he said—It is not known to me when the Rajah will go, but as soon
14 13 14 17 17 15 15 16 16 18 18 19
as he goes, (I) will send to you a message; if (I) send (it), you
22 22 22 21 20 20 20
must not make (it) known to any one.

Free Translation. When I asked your elder brother, he said that he did not know when the Rajah would go, but that as soon as he (*i.e.*, the Rajah) went, he would send me word, and that if he did so, I must not mention it to any one.

Translate into Telugu. Is he your elder brother? Ask him that matter. If you ask him, he will not tell (you). When he asked me, I did not tell (him). As soon as he asked you, did you tell (him)? When did you ask him that matter? Do you not know when your elder brother will go? When they went, your elder brother sent me a message. Your elder brother did not say when they would go. The Rajah told me that

matter, but he did not tell my elder brother. I do not know what the Rajah said. I will not tell you what he said. I will tell the Rajah what you said If you go to Rajah, he will tell you what I said. As soon as he informed me of that matter, I went to your elder brother, and told him.

By using the words already learnt in the exercise given in Chapter III, the student should now proceed to construct for himself series of fresh sentences on the model of those given in this chapter.

After practising himself in this manner for some weeks, he should provide himself with a pocket-book, and enter into it daily a few *sentences*, such as he is likely to require for constant use; and after having learnt them thoroughly, he should bring them into practical use on every possible occasion. At the other end of pocket-book it is advisable to enter any new *words* that may occur in the sentences thus written down, so that there may be sentences at one end, and a corresponding vocabulary at the other. It is a most important rule *not to enter a fresh sentence, until all that have been entered have been thoroughly mastered.* If this rule be neglected, the pocket-book will soon become a collection of *unlearnt* instead of *mastered* sentences.

Whilst pursuing the above course, the student should proceed to study the grammar of the colloquial dialect, as explained in the following pages.

PART II.

CHAPTER V.

ON NOUNS, POSTPOSITIONS, AND ADJECTIVES

I. NOUNS

On the Translation of the English Article

95. The English indefinite article *a*, and the definite article *the* may be considered as inherent in Telugu nouns. But ఒక *one* is sometimes used, where in English the indefinite article is used; and the force of the English definite article is sometimes expressed in Telugu by using the demonstrative adjective pronouns ఆ *that* or *those*, and ఈ *this* or *these*.

On the Formation of Nouns

Nouns, when not elementary may be formed from Verbs. Adjectives or other Nouns.

96. A class of abstract nouns are formed by affixing తనము to Telugu adjectives, and త్వము to Sanscrit adjectives; as మంచి *good*, మంచితనము *goodness*, గొప్ప *great*, గొప్పతనము *greatness*, శ్రేష్ఠ *excellent*, శ్రేష్ఠత్వము *excellence*, దృఢ *hard*, దృఢత్వము *hardness*.

97. Nouns denoting the agent are sometimes formed from తత్సమ nouns ending in ˇ ము, by changing this termination into ి; as పాపము *sin*, పాపి *a sinner*, లోభము *covetousness*, లోభి *a miser*

98. A class of masculine and feminine nouns are formed from neuter nouns, by adding the terminations కాడు and కత్తె respectively; as వేటకాడు *a huntsman*, పనికత్తె *a workwoman*.

99. The affix పోతు is sometimes added to a neuter noun; as తిండిపోతు *a glutton*.

100. Many nouns are derived from the *roots* of verbs. (1) In the case of roots of the first conjugation, the noun has generally exactly the same form as the root. (2) In the case of roots of the third conjugation, final చు is generally changed in పు. (3) In the case of some roots, the termination undergoes certain other changes. Thus—

(1) *Root.*	దుముకు	to leap........ ....*Noun*	దుముకు	a leap.
	తిట్టు	to abuse	తిట్టు	abuse.
(2)	ఏడుచు	to weep	ఏడుపు	weeping.
	చూచు	to see........................	చూపు	sight.
(3)	వ్రాయు	to write.	వ్రాత	writing.
	బిగియు	to be tight..................	బిగువు	tightness.
	నమ్ము	to trust.....	నమ్మిక	trust
	మండు	to burn.....	మంట	a blaze.

On the Declension of Nouns.

101. Telugu nouns have three **genders**, namely—

(1) **The masculine,** which is applied to such nouns as can be used in reference to a man (or a god) only, *e.g.*, రాముడు *Rama,* తమ్ముడు *a younger brother,* వర్తకుడు *a merchant,* భర్త *a husband.*

(2) **The feminine,** which is applied to such nouns as can be used in reference to a woman (or a goddess) only, *e.g.*, లక్ష్మి *Lakshmi,* చెల్లెలు *a younger sister,* భార్య *a wife.*

(3) **The neuter,** which is applied to all such nouns as are neither masculine nor feminine. Hence it is applied to all nouns which denote animals, male or female (except the *human* species), and all inanimate things; *e.g.*, దున్నపోతు *a male buffalo,* గేదె *a female buffalo.* గుర్రము a *horse,* పుస్తకము a *book,* పెట్టె a *box.*

Distinctions of gender are shown in three ways.

(*a*) By the use of different words as పెనిమిటి a husband, పెండ్లాము a wife.

(*b*) By changes in the terminations of words as దుర్మార్గుడు a wicked man, దుర్మార్గురాలు a wicked woman.

(*c*) By the use of prefixes as మగబిడ్డ a male child, ఆడుబిడ్డ a female child. Some nouns such as పాలు milk (no sing.) and నీళ్లు water (sing. నీరు) are habitually used in the plural Thus మంచినీళ్లున్నవిగాని పాలు లేవు. There is good water but there is no milk.

102. Telugu nouns have two **numbers**—the *Singular*, and the ***Plural***; and in each number there are five **cases**, namely—(1) the *nominative*—(2) the *genitive*—(3) the *dative*—(4) the *objective*—(5) the *vocative*.

On Number.

103. The names of *grains* are generally used in the plural number only, except when used as adjectives, or when spoken of as a crop Thus—

ఇది జొన్న మొక్క.

This is a cholam shoot.

జొన్న బాగా పండినదా?

Has there been a good crop of cholam?

బజారులో జొన్నలు ఉన్నవా?

Is there any cholam in the Bazaar?

104. When two nouns closely connected to each other come together, the two are joined together, and the latter takes the plural termination. Thus, తల్లి a *mother* and తండ్రి a *father* become తల్లిదండ్రులు *parents*, అన్నదమ్ములు *brothers*, ఆకలిదప్పులు *hunger and thirst*, తూర్పు పడమరలు *east and west*.

105. When the *nominative* and *genitive singular* and the *nominative plural* of any noun are known, it can invariably be declined by applying the following rules. Some nouns, however, have in addition irregularly formed cases.

General Rules for the Formation of Cases.

(1) *Rules for the Singular Number.*

106. (1) The **dative case** is formed by adding కి to a genitive ending in ి, ీ, or ై, and by adding కు to a genitive ending in any other vowel; as—*gen.* పులి, *dat.* పులికి, *gen.* బిడ్డ, *dat.* బిడ్డకు.

107. (2) The **objective case** (except in the first declension, in which it is the *same* as the genitive) is formed by adding ని to a genitive ending in ి, ీ, or ై, and by adding ను to a genitive ending in any other vowel; as—*gen.* పులి, *obj.* పులిని; *gen* బిడ్డ, *obj.* బిడ్డను.

108 (3) The **vocative case** is the same as the nominative with the final vowel lengthened, except in the case of nominatives ending in the vowel ు which form their vocative by changing ు into ా. Thus—*nom.* పులి, *voc.* పులీ, *nom.* బిడ్డ, *voc.* బిడ్డా; *nom.* తమ్ముడు, *voc.* తమ్ముడా.

(2) *Rules for the Plural Number*

109. The **nominative** plural always ends in లు—as—బిడ్డలు, చెట్లు.
The **genitive** changes లు of the *nom.* into ల ... బిడ్డల, చెట్ల.
The **dative** adds to the *gen*............. ... కు ... బిడ్డలకు, చెట్లకు.
The **objective** adds to the *gen*............... ను ... బిడ్డలను, చెట్లను.
The **vocative** changes the లు of the *nom.* into లారా ... బిడ్డలారా, చెట్లారా.

The use of various Cases.

110. The *dative* case is sometimes used in Telugu, where in English we use some other case. Thus—

వారు ఆ సంగతి నాకు దాచినారు.

They hid that matter *from* me.

నాకు జడిసినాడు.

He was afraid *of* me

కొంచెము సేపటికి వస్తాను.

I will come *in* a little time.

చివరకు కోపపడి వెళ్లిపోయినాడు.

At the end he went away in a passion.

నడిమికి కోసినాడు.

He cut it *in* the middle.

ఆ ఊరు ఇక్కడికి ఆమడకు కొంచెము తక్కువ. (గా ఉన్నది.)

It is rather less *than* eight miles *from* here to that village.

111 The *locative* case of an irregular noun (para. 141) is sometimes used as an instrumental case Thus—

గొడ్డట నరికినాడు. He cut it *with* an axe. (nom. గొడ్డలి. axe).

112. When several nouns are joined together, it is usual to put all in the nominative case, and add the demonstrative pronoun వారు or అవి, వీరు or ఇవి with the required inflexional ending; Thus—

పిడుగులు, గాలివానలు, తెగులు, సంకటము, వీటివల్ల కలిగే నష్టము ఎవరు చెప్పగలరు?

Who can tell the damage that arises from thunderbolts, storms, pestilence, and disease?

113 Telugu nouns are divided into two classes, namely—**regular** and **irregular**.

The *regular* nouns are divided into three **declensions**.

First Declension of Regular Nouns.

114. This declension includes all *masculine* nouns, of which the nominative singular ends in డు. All these nouns are of more than two syllables.

The *genitive singular* is formed by changing డు into ని.

The *nominative plural* is formed by changing డు into లు.

Example.

	Singular.		*Plural.*	
N.	తమ్ముడు	A younger brother.	తమ్ములు	Younger brothers.
G.	తమ్ముని	.... Of do.	తమ్ముల	...... Of do.
D.	తమ్మునికి	...........To do.	తమ్ములకు	...... To do.
O.	తమ్ముని *or* తమ్ముణ్ణి.	do.	తమ్ములను	.... do.
V.	తమ్ముడా	.... O do.	తమ్ములారా	.... O do.

115 The form of the objective case in న్ని, e.g., తమ్మున్ని, is common in the Northern Circars. Final ని of the genitive case is sometimes changed into డి, and retained throughout, as, తమ్ముడి, తమ్ముడికి, etc.

116 The words కుమారుడు a son and అల్లుడు a son-in-law may take as their plurals either కుమార్లు and అల్లుళ్లు, or కుమారులు and అల్లుండ్లు.

Exercise. Decline the following nouns—దేవుడు God, మనుష్యుడు a man, స్నేహితుడు a male friend, రాముడు Rama, వర్తకుడు a merchant, సూర్యుడు the sun, చంద్రుడు the moon.

Second Declension of Regular Nouns.

117 This declension includes all nouns of more than two syllables ending in ంము, ొము, or ాము. All are neuter except పెండ్లాము a wife.

The *genitive singular* is the same as the nominative.

The *nom. plural* is formed by adding లు to the *nom. singular*.

EXAMPLE

	Singular	*Plural.*
N.	గుర్రము.	గుర్రములు.
G.	గుర్రము.	గుర్రముల.
D	గుర్రమునకు, or గుర్రముకు.	గుర్రములకు.
O.	గుర్రమును.	గుర్రములను.
V.	గుర్రమా.	గుర్రములారా.

118. The form గుర్రముకు is common in the *Northern Circars.*

119. Nouns of this declension may use *contracted* forms in the dative and objective case singular, and throughout the plural. These are formed by changing ము of the nominative singular into నికి (or నకు), న్ని, and లు, respectively, and lengthening the preceding vowel, if it be short. Thus—

Singular D. గుర్రానికి (or గుర్రానకు). O గుర్రాన్ని.

Plural. N. గుర్రాలు. G. గుర్రాల. D. గుర్రాలకు. O గుర్రాలను.

120. The contracted form of the dative in నకు (as గుర్రానకు) is not often used, except by *verbal nouns*, which will be explained hereafter.

121. In this declension final ము is usually pronounced, and often written ం, as గుర్రం.

122. **Exercise.** Decline the following nouns—రాజ్యము a kingdom, రథము a car, దేశము a country, మొండెము the trunk of the body.

Third Declension of Regular Nouns

123. This declension includes all nouns (except those which belong to the second declension) which have the *genitive singular* the same as the nominative singular.

124. The *nominative plural* is generally formed by adding లు to the nominative singular.

EXAMPLES.

		Singular.	*Plural.*		*Singular.*	*Plural*
125.	N.	బిడ్డ.	బిడ్డలు.	N.	స్త్రీ.	స్త్రీలు.
	G.	బిడ్డ.	బిడ్డల.	G.	స్త్రీ.	స్త్రీల.
	D.	బిడ్డకు.	బిడ్డలకు.	D.	స్త్రీకి.	స్త్రీలకు.
	O.	బిడ్డను.	బిడ్డలను.	O	స్త్రీని.	స్త్రీలను.
	V.	బిడ్డా.	బిడ్డలారా.	V.	స్త్రీ.	స్త్రీలారా.

126. Nouns denoting *inanimate* things, especially those belonging to the third declension, sometimes use the objective case in the sense of a LOCATIVE or ABLATIVE case, as చెవిని *in the ear.*

127. Nouns borrowed from *foreign languages, e.g.*, నౌకరు, are usually declined like nouns of the *third* declension.

128. Many nouns of the THIRD DECLENSION, and also IRREGULAR nouns, use peculiar forms in the *plural* nominative (and consequently throughout the plural, para. 109), which will now be explained. Most of these forms are *contractions* of an original plural, formed by merely adding లు to the nominative singular. In the common dialect, however, the contracted forms only are used.

PECULIAR FORMS OF THE PLURAL, USED BY NOUNS OF THE THIRD DECLENSION, AND BY IRREGULAR NOUNS.

(a) Nouns ending in టి, టు, ట్టి, ట్టు, డ్డి, or డ్డు, form the plural by changing these letters into ట్లు and డ్లు respectively. Thus—*Sing.* కోమటి, *Pl.* కోమట్లు, *Sing.* చోటు, *Pl.* చోట్లు, *Sing.* చెట్టు, *Pl* చెట్లు, *Sing.* గుడ్డు, *Pl.* గుడ్లు.

(b) Nouns ending in డి, డు, రు, or లు, and nouns of more than two syllables ending in లి or రి, form the plural by changing these letters into ళ్లు. Thus—*Sing.* పాడి, *Pl.* పాళ్లు. *Sing.* తాడు, *Pl.* తాళ్లు. *Sing.* పేరు, *Pl.* పేళ్లు. *Sing.* కాలు, *Pl.* కాళ్లు. *Sing* కాగిలి, *Pl.* కాగిళ్లు. *Sing.* పందిరి, *Pl.* పందిళ్లు.

(c) Nouns ending in రు sometimes form the plural in ర్లు. Thus—*Sing.* పేరు, *Pl.* పేర్లు.

(d) A few nouns ending in డి, డు, టి, or టు, sometimes form the plural by changing these letters into ండ్లు, and ంట్లు, respectively. Thus—*Sing.* కాడి, *Pl.* కాండ్లు or కాళ్లు. *Sing* ఏడు, *Pl.* ఏండ్లు or ఏళ్లు. When ం precedes final డి or డు of the singular nominative, the two may be changed in the plural into ండ్లు or ళ్లు. Thus—*Sing* గుండు, *Pl.* గుండ్లు or గుళ్లు. *Sing.* పండు, *Pl.* పండ్లు or పళ్లు.

(e) Nouns ending in ల్లు and న్ను form the plural by changing the letters into ండ్లు or ళ్లు. Thus—*Sing.* ముల్లు. *Pl.* ముండ్లు or ముళ్లు. *Sing.* కన్ను, *Pl.* కండ్లు or కళ్లు.

(f) Nouns ending in యి or య్యి (except రాయి which makes the plural రాళ్లు) form the plural by changing these letters in to తులు. The vowel preceding తులు is always long. Thus—*Sing.* నూయి or నుయ్యి, *Pl.* నూతులు.

(g) The nouns చేను *a field*, and పేను *a louse*, make their plurals చేలు and పేలు.

(h) All nouns, which do not come under these rules, form the plural by adding లు to the singular nominative.

(i) The vowel ఇ in the *first* syllable of a word is never changed, but in the last, or last two syllables of a word, is changed into ఉ in the plural. Thus—*Sing.* పిల్లి, *Pl.* పిల్లులు. *Sing.* పులి, *Pl.* పులులు. *Sing.* కొలిమి, *Pl.* కొలుములు.

(k) In words of more than two syllables ending in డి, లి or రి, the vowel ఇ preceding these letters, remains unaltered in the plural. Thus—*Sing.* కౌగిలి, *Pl.* కౌగిళ్లు. *Sing.* పందిరి, *Pl.* పందిళ్లు. *Sing.* కావిడి, *Pl.* కావిళ్లు.

On Irregular Nouns

129. There are a large class of Telugu nouns which are irregular in the *Singular, i.e.*, they form their GENITIVE SINGULAR (and consequently all derived from it, paras. 106, 107) in a peculiar and irregular manner. The following rules explain the formation of these irregular genitives. When these are known, any irregular noun can be easily declined in the *singular* by applying the rules given in paras. 106, 108. The *plural* of any irregular noun can be easily ascertained by applying the rules given in para. 128. All irregular nouns are pure Telugu words. The irregular genitive always ends in ఇ.

N.B.—It is specially important that the student should remember that in the common dialect these nouns, instead of using the *irregular* genitive, constantly use the nominative for the genitive, and consequently are declined like nouns of the *third* declension. After learning the irregular genitives, the student can easily adapt his conversation to the peculiar usages of the locality in which he is placed.

130. **Rule I.** If a noun of more than two syllables, ending in లి, denotes something that has *animal or vegetable life*, the GENITIVE SINGULAR is the same as the nominative; otherwise, it changes లి into టి. Thus—

Sing. nom.	*Sing. gen.*	*Pl. nom.*
నెమలి a peacock.	నెమలి	నెమళ్లు. Para 128. b.
కౌగిలి an embrace.	కౌగిటి	కౌగిళ్లు. Para. 128. k.

131. **Rule II** With few exceptions, all *neuter* nouns ending in డు are irregular. All these, and all irregular nouns ending in రు (except పేరు, వేరు, ఊరు,) form the GENITIVE SINGULAR by changing these letters into టి. Thus—

Sing. nom.	*Sing. gen.*	*Pl. nom.*
పెరడు a yard.	పెరటి	పెరళ్లు. Para. 128. b.
నాడు a day.	నాటి	నాళ్లు.
గూడు a nest.	గూటి	గూళ్లు.
ఏరు a river.	ఏటి	ఏళ్లు, ఏర్లు. Para. 128. b. c.
నీరు water.	నీటి	నీళ్లు.
నుదురు the forehead.	నుదుటి	నుదుళ్లు.

132. Some irregular nouns ending in రు, also form the genitive singular in రి; as *Nom.* నోరు. *Gen.* నోటి or నోరి. *Nom.* గోరు. *Gen.* గోటి or గోరి.

133. The singular genitives of పేరు, వేరు and ఊరు are పేరిటి or పేరి, వేరి, and ఊరి.

134. **Rule III.** Some irregular nouns ending in లు form the GENITIVE SINGULAR by changing this letter into లి, others change it into టి. Thus—

Sing. nom.	*Sing. gen.*	*Pl. nom.*
కాలు a leg.	కాలి	కాళ్లు. Para. 128. b.
పగలు daylight.	పగటి	పగళ్లు.
చెల్లెలు a younger sister	చెల్లెలి	చెల్లెళ్లు.
కోడలు a daughter-in-law	కోడలి	కోడళ్లు.

The two last nouns also form their plurals in ండ్లు and ండ్రు, *e.g.*, చెల్లెండ్లు, చెల్లెండ్రు, కోడండ్లు, కోడండ్రు. The form in ండ్రు is the more grammatical.

The noun పాలు *a share* makes the *genitive singular* పాలి or పాలిటి.

135. **Rule IV.** Irregular nouns ending in ల్లు and న్ను form the GENITIVE SINGULAR by changing these letters into ంటి. Thus—

Sing. nom.	*Sing. gen.*	*Pl. nom.*
ఇల్లు a house.	ఇంటి	ఇండ్లు. Para. 128. e.
ముల్లు a thorn.	ముంటి	ముండ్లు or ముళ్లు.
కన్ను an eye.	కంటి	కండ్లు or కళ్లు.

136. **Rule V.** Irregular nouns ending in యి or య్యి, change this termination into తి to form the GENITIVE SINGULAR. The vowel preceding తి is always long. Thus—

Sing. nom.	*Sing. gen.*	*Pl. nom.*
నూయి or నుయ్యి a well.	నూతి	నూతులు. Para. 128. f.
చేయి a hand.	చేతి	చేతులు.
నేయి ghee.	నేతి.	

137. The following nouns are irregular :—

Sing. nom	*Sin. gen.*	*Pl nom.*	
కావిడి a yoke	కావిటి	కావిళ్లు.	Para. 128. b.
చావిడి a porch.	చావిటి	చావిళ్లు.	Do.
చోటు, a place	చోటి	చోట్లు.	Para. 128. a.
ఒళ్లు the body.	ఒంటి	ఒళ్లులు.	Para 128. h.
ప్రొద్దు morning	ప్రొద్దుటి	పొద్దులు.	Do.
మాపు evening.	మాపటి	మాపులు.	Do.
చేను a field	చేని	చేలు.	Para. 128. g.

138. The following nouns ending in ను are declined as follows—

Sing nom	*Sing gen.*	*Pl. nom.*
కొలను a tank.	కొలని	కొలనులు.
గూను a humped back.	గూని	గూనులు.
మాను wood.	మాని	మానులు.
మేను the body.	మేని	మేనులు.
చేను a field.	చేని	చేలు.
పేను a louse.	పేను	పేలు.
మీను a fish.	మీను	మీలు.

139. The following nouns ending in ఱు (*gram.* ఱు) form the genitive by changing ఱు into ఱి, and the plural nominative by changing ఱు into ళ్లు or by adding లు, namely—అఱు *the neck*, కఱు *a ploughshare*, కొఱు *a spike*, గొఱు *a sowing implement*, మిఱు *elevated ground.* Thus—

Sin. N. అఱు. G. అఱి. *Pl.* N. అళ్లు *or* అఱులు.

The terminations పఱు and మఱు, which often occur in the names of places, follow the above rule, *e. g.*, పాలపఱు, *Palaparru* (a certain village), పాలపఱి, and పామఱు, *Pamarru*, పామఱి.

140. In a few instances different nouns have the *same* form in the plural.

Thus—వేళ్లు is the plural of both వేరు *a root*, and వేలు *a finger*, పండ్లు or పళ్లు is the plural of both పండు *fruit*, and పల్లు *a tooth, etc.*

As an *example* of the declension of an irregular noun, ఏరు *a river* is thus declined.—

Sing. N. ఏరు. G. ఏటి. D ఏటికి O. ఏటిని.

Pl. N. ఏళ్లు. G. ఏళ్ల. D ఏళ్లకు. O. ఏళ్లను.

141. Most of the irregular nouns, denoting inanimate things, form a **locative case** by changing ి of their irregular genitive into ొ, and adding ను at pleasure Thus—ఇంటి (genitive of ఇల్లు *a house*), locative case ఇంటొ or ఇంటను *in the house.*

142. Nouns using the *objective* case as a locative or ablative case (Para. 126) occasionally drop final ను or ని. Nouns of the second declension use the plural objective case in this manner, and drop the final ను. Thus—

నేల పడినాడు.	He fell on the ground.
నిద్ర లేచినాడు.	He arose from sleep.
కొన్ని చోట్ల.	In some places.
అన్నివిధములు *or* విధాల.	In all ways.

II. POSTPOSITIONS

143. In Telugu there are certain words, called *postpositions*, which are affixed to nouns and pronouns, just as in English *prepositions* are prefixed to nouns and pronouns.

Postpositions are usually affixed to the genitive case; as—నాచేత by me, but the postposition గురించి or గూర్చి *about* or *concerning* is always affixed to the objective case; as—ఆ సంగతిని గురించి *concerning that matter.* A few postpositions such as బైట, పైన, కింద, దగ్గర, వెనుక are sometimes affixed to a dative case.

A few of the principal postpositions are as follows —

యొక్క	of.	న	in, on, with	చేత *or* చేతను	by.
నుంచి	from.	లో *or* లోను	in, on, among.	వల్ల *or* వల్లను	by.
పైన *or* మీద	upon.	అందు	in, on, among.	తో *or* తోడ	with.
కింద	under	కొరకు *or* కై	for.	దగ్గిర *or* దగ్గర	near.
వలె	like.	నిమిత్తము	for.	వద్ద (*gram* యొద్ద)	near.

144. The postposition యొక్క is often added to the genitive without altering its meaning; as—తల్లిప్రేమ or తల్లియొక్క ప్రేమ *a mother's love;* but whenever a word intervenes between the genitive and the word which governs the genitive, then యొక్క is generally affixed: as—తల్లియొక్క అపరిమితమైన ప్రేమ *the boundless love of a mother.*

145. The postposition న is only affixed to genitives ending in ు of nouns denoting *inanimate* things (compare para. 126); as—ఒడ్డు a *bank,* ఒడ్డున *on the bank.* When న is affixed to a noun of the *second* declension, the final letter ము is often dropped, and the preceding vowel, if short, is lengthened. as—కాగితమున or కాగితాన *on paper,* మార్గమున or మార్గాన, etc.

146. When the postposition అందు is affixed to a genitive, it is commonly changed into యందు; but when affixed to a singular noun of the *second* declension, final ము and అందు are contracted into మందు; as—ఊరియందు, పుస్తకములయందు, పుస్తకమందు. According to grammar whenever అందు is affixed to a genitive ending in ు, it may be changed into నందు; as—చెట్టునందు, పుస్తకమునందు.

147. The *irregular nouns* instead of using the locative case mentioned above (para. 141) may also use the ordinary form made by adding the postposition లో to the genitive; as—ఇంట or ఇంటిలో *in the house;* but, when లో is used, contraction often takes place; as—ఇంటిలో contracted ఇంట్లో; నోటిలో contracted నోట్లో.

148. Subjoined is a list of the principal Telugu postpositions, as used in common conversation They are derived from various sources; many of them (*e.g*, వైపున, నిమిత్తము) are merely *cases of nouns*. In the following list the most common meanings only are given. other idiomatic meanings can be easily learnt from observation. The postpositions already given are not here repeated

పట్టి on account of, because of—కంటె than—కోసము (*gram.* కోసరము) for—అర్థము for—మూలము through—గుండా, ద్వారా through—విషయము about—పట్ల about—ప్రకారము according to—చొప్పున at the rate of, according to—ఎడల in reference to—కొద్దీ (*or* కొలది) in proportion to—తరువాత after—వెనుక (*or* వెనక) behind—దాకా, మట్టుకు (*gram.* మట్టునకు) until, as long as, as far as—వంక towards—సమీపమున, కద్ద (*vulg.* కాడ,) దాపున, సరస (*or* సరసను,) చేరువ (చెంత) near—పట్టున at, close to—ముందర, ఎదుట in front of, before—వైపున, పక్కను, on the side—ఇవతల (*or* ఈవల) on this side—అవతల (*or* ఆవల) on the other side—లోపల inside—బైట, వెలపల outside—నడుమ, మధ్య (*gram.* మధ్యమున) సందున between—వెంబడి, వెంట with

149. The genitive case of a postposition is often used as an *adjective.* (Compare paras. 210 and 153.) Thus—ఆ కింది రాయి. *That under stone*—or—*The stone which is underneath.* కొండ కింది నేల. *The land below the hill.* ఆ గ్రంథములోని కథలు. *The stories in that book.* నాయందలి అనుగ్రహము. *Their favour towards me.* Compare the English expressions—*The above passage*—*An after thought*—*The under cut, etc*

III. ADJECTIVES

150. Telugu adjectives are *indeclinable, i.e*, they do not vary in gender, number, or case; as—పెద్ద ఇల్లు *a great house,* పెద్ద ఇండ్లలో *in great houses.*

151. Telugu adjectives have no distinct forms for the *comparative* and *superlative* degrees. These are either expressed by such adverbs as

బహు *very*, నిండా *much, etc.*, or by the use of the ordinary forms preceded by the object with which it is compared to which certain postpositions, are attached. Thus the comparative is expressed by using the affix కంటె; నాకంటె వాడు పెద్దవాడు he is older than I am. ఆ పుస్తకముకంటె ఈ పుస్తకము మంచిది this book is better than that one

The superlative may be expressed by using the affix లో with a word signifying all, వారందరిలో ఆయన మంచివాడు he is the best of them all.

152. The force of the SUPERLATIVE degree is sometimes expressed by repeating the adjective. A *distributive* meaning is also implied. Thus ఈ దినము మంచిమంచి కూరలు వండినారు. *To-day they cooked several very excellent curries*

153. In Telugu, as in English, a *noun* is often used as an *adjective*. But when a noun is thus used in Telugu, it is always, except it be a noun of the second declension, put in the *genitive case*. Thus—

చెరువు	a tank............. ....చెరువు నీళ్లు		tank water.
ఏరు	a river........................ఏటి ఇసుక		river sand.
ఇసుక	sand.... ....ఇసుక నేల		sandy soil.

154. Nouns of the second declension, when used as adjectives, affix అయిన or change ము into పు. The form with అయిన is always used in common conversation, except in the case of such words as denote something *material* (*e.g.*, సీసము *lead*), which always change ము into పు. Thus—

గుర్రము	a horse.......... ...గుర్రపు సాల	a horse-stable.
సీసము	lead........ ....సీసపు గుండ్లు	leaden bullets.
నిజము	truth................నిజమయిన మాట	a true word.
అందము	beauty.............అందమయిన స్త్రీలు	beautiful women.

Such an expression as ఆ గుర్రము తోక might occur; but గుర్రము would then be used, not as an *adjective*, but as a *genitive* case; hence the

expression would not mean *that horsetail* (which would in Telugu be ఆ గుఱ్ఱపు తోక), but *that horse's tail*. So in the plural ఆ గుఱ్ఱముల తోకలు *those horses' tails*, ఆ గుఱ్ఱపు తోకలు *those horsetails*.

Many adjectives not ending in ము affix అయిన at pleasure without altering the meaning; as—సొగసు or సొగసైన పిట్ట *a pretty bird*. The word అయిన is the past relative participle of అవు to become, when used as an affix, it means who (or which) is, was, are, or were. నిజమైన మాట *a true word* is literally *a word which is true*.

155. Some Telugu adjectives may at pleasure add ఆటి or పాటి; as పొడుగు or పొడుగాటి, సన్న or సన్నపాటి.

156. Some adjectives ending in ్, and denoting qualities in reference to sight, taste, and smell, when prefixed to a noun or pronoun, sometimes insert ని; as తెల్ల బట్ట or తెల్లని బట్ట *white cloth*. Instead of ని, the letter టి is sometimes inserted; as నల్లటి మనిషి *a man of dark complexion*, ఎఱ్ఱటి మనిషి *a man of fair complexion*

157. When an adjective (or a noun used as an adjective) ending in ు is prefixed to a noun commencing with a vowel, the consonant ట్ is inserted; as నిలువు *standing*, అద్దము *a mirror*, నిలువుటద్దము *a pier glass*. పెంకు *a tile*, ఇల్లు *a house*, పెంకుటిల్లు *a tiled house*.

158. Sanscrit adjectives are used as adjectives in Telugu, after being first transformed into NOUNS, by taking the Telugu noun terminations, and then having అయిన affixed to them. Thus from the crude Sanscrit adjective శ్రేష్ఠ *excellent* is formed the Telugu noun శ్రేష్ఠుడు *an excellent man*, the feminine noun శ్రేష్ఠురాలు *an excellent woman*, and the neuter noun శ్రేష్ఠము *an excellent thing*. To these words the affix అయిన is added, and they are then used as ADJECTIVES. Thus—

శ్రేష్ఠుడయిన ఋషి.
An excellent Rishi *Lit.* A Rishi, who is an excellent man.

శ్రేష్ఠురాలయిన సరస్వతి.
The excellent Sarasvati *Lit* Sarasvati, who is an excellent woman.

శ్రేష్ఠమయిన ఆవు.
An excellent cow. *Lit.* A cow, which is an excellent thing.

శ్రేష్ఠులయిన స్నేహితులకు.
To excellent friends. *Lit* To friends, who are excellent persons.

శ్రేష్ఠురాళ్లయిన స్త్రీలు. (*Grammat.* శ్రేష్ఠురాండ్రయిన.)
Excellent women. *Lit.* Women, who are excellent women.

159. When these adjectives qualify a feminine noun in the plural, they often take the *masculine* form; as శ్రేష్ఠులయిన స్త్రీలు.

160. When these adjectives qualify a neuter noun in the plural, they may take either the singular or the plural form. The *singular* form is most common Thus—

శ్రేష్ఠములయిన ఆవులు or శ్రేష్ఠమయిన ఆవులు.
Excellent cows.

161. In common talking, the singular neuter form in ము is often used to qualify *masculine* and *feminine* nouns of either number. Thus—

ప్రియమయిన స్నేహితుడు. (*For* ప్రియుడయిన స్నేహితుడు.)
A dear friend.

ప్రియమయిన స్నేహితులకు. (*For* ప్రియులయిన స్నేహితులకు.)
To dear friends.

162. Instead of adding అయిన to the singular neuter of these words, final ము may be changed into పు (para. 154.) Thus విచిత్రమయిన కథ or విచిత్రపు కథ.

163. When one of the abovementioned words is used in the predicate, it may remain unaltered, or may take the affix అయిన with the pronominal affixes attached to it. In the masculine and feminine the *former* is most common, and in the neuter the *latter* is most common. Thus—

ఆయన శ్రేష్ఠుడు (శ్రేష్ఠుడయినవాడు *not common.*)
He is an excellent man.

ఆమె శ్రేష్ఠురాలు
She is an excellent woman

వారు శ్రేష్ఠులు.
They are excellent persons.

అది శ్రేష్ఠమయినది. (*Or* శ్రేష్ఠము.)
That is an excellent thing. *Lit.* That is a thing which is an excellent thing.

ఈ పుస్తకములు శ్రేష్ఠమయినవి.
These books are excellent

164. The word అయిన is used in Telugu, where in English one noun is put in APPOSITION to another Thus—

మీ తాత అయిన రామయ్య.
Your grandfather Ramayya. *Lit.* Ramayya, who is your grandfather.

శివుని భార్య అయిన పార్వతి.
Parvati, the wife of Siva. *Lit.* Parvati, who is the wife of Siva.

165. In common talking, however, అయిన is sometimes omitted; as నా తమ్ముడు రామస్వామి instead of నా తమ్ముడయిన రామస్వామి. *My brother Ramaswami.*

166. It may be here mentioned that the words కల and లేని are often placed after a noun, and give it the force of an *adjective* signifying

possessed or *not possessed* of the thing signified by the noun. Thus— ధనము *riches*, ధనముగల మనిషి *a rich man*, దయలేని స్నేహితుడు *an unkind friend*.

On Sanscrit Adjectives preceding Sanscrit Nouns

167. A Sanscrit adjective preceding a Sanscrit noun may drop its Telugu terminations, and be compounded with the noun according to the rules of *Sanscrit* Grammar. This, however, is not very common in conversation. Thus from the Sanscrit దుష్ట *wicked* is formed దుష్టుడు *a wicked man*.—But instead of saying దుష్టుడయిన రాక్షసుడు, we may also say దుష్ట రాక్షసుడు. In like manner, instead of శ్రేష్ఠమైన అశ్వము, we may say శ్రేష్ఠాశ్వము.

Chapter VI

ON PRONOUNS, COMPOSITE NOUNS, ADVERBS, CONJUNCTIONS, INTERJECTIONS, AND NUMERALS.

I PRONOUNS

168. Telugu pronouns are subdivided as follows:—(1) personal and demonstrative pronouns—(2) the reflexive pronoun—(3) interrogative pronouns—(4) indefinite pronouns—(5) demonstrative adjective and interrogative adjective pronouns—(6) possessive adjective pronouns—(7) pronouns referring to number—(8) distributive pronouns.

The manner in which *relative* pronouns are expressed in Telugu will be explained in a future chapter.

The Telugu pronouns are declined upon the same general principles as the nouns, and may like them affix postpositions.

(1) Personal and Demonstrative Pronouns

169 నేను *I*, the pronoun of the **first person**, has two forms in the plural, namely—మేము, which excludes, and మనము, which includes the persons addressed Thus—A European speaking of other Europeans to Hindus says—*We* (మేము) *are Europeans*, but—*We* (మనము) *are men* Hence in *prayer* మేము only can be used.

నేను is declined as follows :—

	Singular.		*1st Plural.*	*2nd Plural.*	
N.	నేను	I.	మేము	మనము	We.
G.	నా	of me.	మా	మన	of us.
D.	నాకు	to me.	మాకు	మనకు	to us.
O.	నన్ను	me.	మమ్ము *or* మమ్మును	మనను *or* మనలను	us.

170. Instead of మమ్ము and మిమ్ము the forms మమ్ములను and మిమ్ములను are sometimes used. (Paras. 169, 171.)

171. నీవు *Thou*, the pronoun of the **second person**, is declined as follows :—

Singular		*Plural*	
N. నీవు	Thou	మీరు	Ye, *or* you.
G. నీ	of thee.	మీ	of ye, *or* you.
D. నీకు	to thee.	మీకు	to ye, *or* you.
O. నిన్ను	thee.	మిమ్ము, *or* మిమ్మును	ye, *or* you.

It must be observed that నీవు and మీరు take కు and ను in the dative and the objective case, which is contrary to the general rule. (Paras. 106, 107)

172 When addressing an inferior, or a child, the singular నీవు is used When addressing a person of some respectability (*e.g.*, a Munshi) the plural మీరు like *you* in English) is always used, followed by a verb in the plural When addressing God in prayer, నీవు is always used.

173. The pronouns of the **third person** are the demonstrative pronouns వాడు *that man, he ;* అది *that woman, she, it,* and వీడు *this man, he ;* ఇది *this woman, she, it.*

174. These pronouns have the following peculiarity :—In the *singular* the word used in the masculine (namely వాడు, or వీడు) is distinct from the word used in the feminine and neuter, which are both represented by the same word (namely అది, or ఇది). In the *plural* the masculine and feminine are both represented by the same word (namely వారు, or వీరు), and the neuter uses a distinct word (namely అవి, or ఇవి). This peculiarity must be specially noticed, as it also pervades the verbs.

వాడు and వీడు are declined as follows :—

SINGULAR.

Masculine.		*Feminine and Neuter.*	
N. వాడు	That man, *or* he.	అది	That woman, she ; *or* that thing, it.
G. వాని	of him.	దాని	of her, *or* it.
D. వానికి	to him	దానికి	to her, *or* it.
O. వాని, *or* వానిన్ని	him.	దాని, *or* దాన్ని	her, *or* it.

PLURAL

	Masculine and Feminine.			*Neuter.*	
N.	వారు, *or* వాండ్లు	Those men, *or* women, they	అవి	Those things, they.	
G.	వారి, — వాండ్ల	of them.	వాటి	of them.	
D.	వారికి — వాండ్లకు	to them.	వాటికి	to them.	
O.	వారిని, — వాండ్లను	them.	వాటిని	them.	

SINGULAR.

	Masculine.			*Feminine and Neuter.*
N.	వీడు	This man, *or* he	ఇది	This woman, she; *or* this thing, it.
G.	వీని	of him.	దీని	of her, *or* it.
D.	వీనికి	to him.	దీనికి	to her, *or* it.
O.	వీని, *or* వీణ్ని	him.	దీని, *or* దీన్ని	her, *or* it.

PLURAL.

	Masculine and Feminine.			*Neuter.*
N.	వీరు, *or* వీండ్లు	These men *or* women, they.	ఇవి	These things, they.
G.	వీరి, — వీండ్ల	of them.	వీటి	of them.
D.	వీరికి, — వీండ్లకు	to them.	వీటికి	to them.
O.	వీరిని, — వీండ్లను	them.	వీటిని	them.

When the postposition లో is affixed to దాని and దీని, the words దానిలో and దీనిలో are sometimes in the colloquial pronounced దాంట్లో and దీంట్లో. In the plural వాండ్లు and వీండ్లు are often pronounced వాళ్లు and వీళ్లు.

175. In addition to వాడు and వీడు the following masculine pronouns of the third person are also used, అతడు (*or* అతను), ఆయన *that man, he,*

ఇతడు (*or* ఇతను), ఈయన *this man, he.* These words which have no plural, are declined as follows:—

N. అతడు (*or* అతను.)	ఆయన	He.
G. అతని	ఆయన	of him.
D. అతనికి	ఆయనకు	to him.
O. అతని, *or* అతణ్ని	ఆయనను	him.

176. In addition to అది and ఇది (in their *feminine* signification) the words ఆబిడె, ఆమె, *that woman, she,* and ఈబిడె, ఈమె, *this woman, she,* are frequently used ఆబిడె and ఈబిడె are commonly pronounced ఆవిడ and ఈవిడ. These words have no plural, and are declined as follows:—

N. ఆబిడె (*or* ఆవిడ.)	ఆమె	She.
G. ఆబిడె	ఆమె	of her.
D. ఆబిడెకు	ఆమెకు	to her.
O. ఆబిడెను	ఆమెను	her.

177. The words వాడు, వీడు, అది, ఇది are used of a person of very inferior position; అతడు, ఇతడు, ఆబిడె, ఈబిడె are used of persons of respectability; and ఆయన, ఈయన, ఆమె, ఈమె are used to mark respect. ఆయన is sometimes followed by a verb in the *plural.*

When speaking of a respectable *child,* అతడు is used in the masculine, and ఆ పిల్ల (*that child*) in the feminine.

N. B.—The use of వాడు, వీడు, అది and ఇది should be avoided until they can be used with discrimination or offence might be given.

178. In the plural వాండ్లు and వీండ్లు are used in reference to persons of inferior position only, and వారు and వీరు in reference to respectable persons. As a mark of great respect వారు and వీరు, followed by a verb in the plural, are sometimes used in reference to a single individual.

179. When speaking of an English gentleman and lady, the words దొరగారు and దొరసానిగారు are affixed to their respective names, *e.g.*, మార్టిన్ దొరగారు *Mr. Martin,* మార్టిన్ దొరసానిగారు *Mrs. Martin.* When speaking of a respectable native, the word గారు is added to the name; as—రామయ్యగారు *Mr. Ramayya.* The word గారు is also attached as a mark of respect to such words as తల్లి, తండ్రి, మునిషీ, etc. The affixes దొరగారు, దొరసానిగారు and గారు are always followed by a verb in the plural

(2) The Reflexive Pronoun

180. The reflexive pronoun తాను *self* is thus declined :—

Singular.	*Plural.*
N. తాను	తాము, *or* తమరు.
G. తన	తమ, *or* తమరి.
D. తనకు	తమకు, *or* తమరికి.
O. తనను, *or* తన్ను	తమ్ము, తమ్మును, *or* తమరిని.

181. The plural తమరు is often used instead of మీరు as a term of great respect. Thus—తమ సెలవుప్రకారము *in accordance with your honor's permission.* When thus used the forms తమరి, తమరికి and తమరిని are generally employed instead of తమ, తమకు and తమ్ము.

182. The reflexive pronoun తాను (except when used in the plural number instead of మీరు) can only be used in reference to the *subject* of a principal verb in the *third* person; and whenever such a reference is required to be made, తాను should always be used.

N.B.—Care should be taken to use this idiom correctly.

On Emphatic Pronouns

183. The force of the emphatic expressions—*I myself, you yourself, etc.,* may be expressed in Telugu by emphatic ఏ; as నేనే, *I myself.* Such

English expressions as—*Of myself*, etc., implying spontaneous action, are expressed in Telugu by prefixing the dative case, or the genitive with అంతట, to the emphatic form of the pronoun; as తనకు తానే వచ్చి నాడు—or—తనంతట తానే వచ్చినాడు *He came of himself* ఆ ఆవు దానికి అదే వచ్చినది or తనకు తానే వచ్చినది or దానంతట అదే వచ్చి నది. *That cow came of itself.* The same meaning is also sometimes expressed by the use of అయి, as తనకు తానయి వచ్చినాడు *He came of himself.* Such an expression as—*As for myself*—is expressed in Telugu by adding అయితే; as నేనయితే and also by, నామట్టుకు నేను *as for myself.*

(3) Interrogative Pronouns

184. The Interrogative pronoun ఎవడు *who? which man?* and ఏది *which woman?* or *which thing?* is thus declined :—

SINGULAR

	Masculine.		Feminine and Neuter.	
N.	ఎవడు	Which man? *or* who?	ఏది	Which woman? *or* which thing?
G.	ఎవని	of whom?	దేని	of which?
D.	ఎవనికి	to whom?	దేనికి	to which?
O.	ఎవని *or* ఎవనిన్ని	whom?	దేని *or* దేనిన్ని	which?

PLURAL

	Masculine and Feminine.		Neuter.	
N.	ఎవరు	Which men? *or* women? who?	ఏవి	Which things?
G.	ఎవరి	of whom?	వేటి	of which?
D.	ఎవరికి	to whom?	వేటికి	to which?
O.	ఎవరిని	whom?	వేటిని	which?

English expressions as—*Of myself*, etc., implying spontaneous action, are expressed in Telugu by prefixing the dative case, or the genitive with అంతట, to the emphatic form of the pronoun; as తనకు తానే వచ్చి నాడు—or—తనంతట తానే వచ్చినాడు *He came of himself* ఆ ఆవు దానికి అదే వచ్చినది or తనకు తానే వచ్చినది or దానంతట అదే వచ్చి నది. *That cow came of itself.* The same meaning is also sometimes expressed by the use of అయి, as తనకు తానయి వచ్చినాడు *He came of himself.* Such an expression as—*As for myself*—is expressed in Telugu by adding అయితే; as నేనయితే and also by నామట్టుకు నేను *as for myself.*

(3) Interrogative Pronouns

184. The Interrogative pronoun ఎవడు *who? which man?* and ఏది *which woman?* or *which thing?* is thus declined :—

SINGULAR

	Masculine.		*Feminine and Neuter.*	
N.	ఎవడు	Which man? *or* who?	ఏది	Which woman? *or* which thing?
G.	ఎవని	of whom?	దేని	of which?
D.	ఎవనికి	to whom?	దేనికి	to which?
O.	ఎవని *or* ఎవన్ని	whom?	దేని *or* దేన్ని	which?

PLURAL

	Masculine and Feminine.		*Neuter.*	
N.	ఎవరు	Which men? *or* women? who?	ఏవి	Which things?
G.	ఎవరి	of whom?	వేటి	of which?
D.	ఎవరికి	to whom?	వేటికి	to which?
O.	ఎవరిని	whom?	వేటిని	which?

185. In the singular the forms ఎవతె (*or* ఎవర్తె), *dat.* ఎవతెకు, *obj.* ఎవతెను are generally used in reference to a *female* of inferior rank; and the plural ఎవరు, followed by a verb in the plural, is generally used in reference to a single individual, male or female. The form ఏది has also the form ఎద్ది in less common use.

186. All pronouns ending in డు sometimes take డి in the genitive instead of ని; as— వాడు, వాడికి, ఎవడికి, *etc.* The form of the objective in ణ్ని (*e.g.*, వాణ్ని) is most common in the Northern Circars.

187. The pronoun ఏమి *what?* uses a genitive ఏమిటి, and a dative ఏమిటికి. This word (like *what* in English) may stand in the place of a NOUN; as—*What* (ఏమి)(*do you want?*) Or in the place of an ADJECTIVE; as—*What books* (ఏమి పుస్తకాలు) (*do you want?*)

(4) Indefinite Pronouns

188 Indefinite pronouns are formed by adding అయిన to the various interrogative pronouns. The addition of the conjunction యు or ను gives the same force when the verb is in the negative.

ఈ పండ్లలో ఏదైనా తీసుకో	Take any of these fruits.
అక్కడ ఎవరైనా ఉన్నారా	Is there any one there?
ఎవరును లేరు	There is no one.

The forms in అయిన may also be used as adjectives as—

ఏదైన ఒక పుస్తకము తీసుకురా	Bring any book.

(5) Demonstrative Adjective and Interrogative Adjective Pronouns

189. There are two demonstrative adjective pronouns, namely—ఆ *that*, or *those*, and ఈ *this*, or *these*. There is one interrogative adjective

pronoun, namely—ఏ *which* ' All these adjective pronouns are indeclinable. Thus—ఏ మనిషి *which man* ' ఏ ఇంట్లో *in which house?* ఆ ఇండ్లలో *in those houses.* ఈ బల్లమీద *upon this table.*

(6) Possessive Adjective Pronouns.

190. There are no distinct possessive adjective pronouns in Telugu, but their place is supplied by the genitive cases of the preceding pronouns, *e.g.*, నా *of me*, i.e., *my*; నీ *thy*; మా *our*; మీ *your*; వాని, or అతని, or ఆయన *his*; దాని, or ఆమె *her*; *etc.* Thus—నా తమ్ముడు *my brother*; మీ కలము *your pen*; ఆయన పుస్తకములు *his books.*

(7) Pronouns referring to Number

191. The following pronouns, which refer to number, have no singular :—

Masculine and Feminine.	*Neuter.*	
ఎందరు How many (*persons*)?	ఎన్ని How many (*things*)'	ఎంత How much.
ఇందరు So many (*persons*).	ఇన్ని So many (*things*).	ఇంత So much.
అందరు All (*persons*).	అన్ని All (*things*).	అంత So much, all.
కొందరు Some, few (*persons*).	కొన్ని Some, few (*things*).	కొంత A little.

All these pronouns are declined alike. అందరు is declined as an example—

Masculine and Feminine.	*Neuter.*
N. అందరు	అన్ని
G. అందరి	అన్నిటి
D. అందరికి	అన్నిటికి
O. అందరిని	అన్నిటిని

192. Instead of the above *masculine* and *feminine* forms the words ఎంత మంది, ఇంత మంది, అంత మంది, కొంత మంది may be used. The word మంది means *persons*.

(8) Distributive Pronouns

ON THE TRANSLATION OF *each, every*

193. The word ఒక్కొక్క, the reduplication of ఒక *one*, is equivalent to the word *each*, and *every*, when used as an adjective; and the words ఒక్కొక్కడు, ఒక్కొక్కతె, ఒక్కొక్కటి (para. 231) are equivalent to *each man, each woman, each thing*. The Sanskrit word ప్రతి is also used in the sense of *each*. The meaning of *each* or *every* is also often expressed by the reduplication of the noun. Thus—

ఒక్కొక్క మొగవానికి (*or* ఒక్కొక్కనికి *or* ప్రతివానికి *or* మొగవాడు ఒకటింటికి) (para. 238) బేడ చొప్పున ఇవ్వ వచ్చును. *Or*—బేడ బేడ.
You may give to each man at the rate of two annas. *Or*—per man.
ఒక్కొక్క ఆడమనిషికి (*or* ఒక్కొక్కతెకు *or* ప్రతిదానికి *or* ఆడమనిషి ఒకటింటికి) పావలా చొప్పున ఇచ్చినాను. *Or*—పావలా పావలా.
I gave at the rate of four annas to each woman. *Or*—per woman.
ఆయన ముద్ద ముద్దకు నీళ్లు తాగుతాడు. *Or*—ప్రతిముద్దకు.
He drinks water at every mouthful.
ఊరూరు తిరిగినాడు. *Or*—ప్రతి ఊరు.
He wandered over every village. *Or*—village after village.
ఇల్లిల్లు చూచినాను. *Or*—ప్రతి ఇల్లు.
I saw every house.
ఆ చిన్నవాణ్ని ఇంటింటా వెతికినారు. *Or*—ప్రతి ఇంట్లో (para. 141).
They sought for the boy in every house.
రాతిరాతికి మ్రొక్కినాడు. *Or*—ప్రతిరాతికి.
He worshipped every stone. *Or*—stone after stone.

194. NOTE.—When reduplication is used, and the first noun is put in the nominative with కి or కు attached to it, it denotes *exchange*. Thus—

రాయికి రాయి ఇస్తాను.	I will give stone for stone.
ఇల్లుకు ఇల్లు ఇచ్చినాడు.	He gave house for house.

195. NOTE.—When reduplication takes place, and the last noun takes adverbial గా, it denotes *continuity of action*; as క్రమక్రమముగా *by degrees;* బొట్టు బొట్టుగా *drop by drop.*

196 *Each* followed by *his own, her own, its own,* or *their own,* is expressed by ఎవరు or ఏ, followed by వాడు or ఆ. Thus—

ఎవరి పని వారు చూచుకోవలసినది.

Each must attend to his own work.

ఏ నెల జీతము ఆ నెల ఇచ్చినాను.

I paid each month's wages in its own month.

197. Such sentences as—*Each of the two has a different colour—Each of the four must do different work*—are expressed by the reduplication of the numeral. Thus—

రెంటికి రెండు రంగులు ఉన్నవి. నలుగురు నాలుగు పనులు చేసుకోవలసినది.

ON THE TRANSLATION OF *apiece, both, per head.*

198. In distributing to different persons the action expressed in English by the words, *apiece, both, per head,* is expressed in Telugu by చెరి, చెరిసగము (two only) and తలా many. Thus—

వారికి చెరినాలుగు రూపాయిలు ఇయ్యి.

Give them four rupees apiece.

వారిద్దరికి ఈనాము ఇచ్చి, చెరిసగము పుచ్చుకోమను.

Give a present to both, and tell them to take half each.

వారందరికి తలా ఒక పావులా ఇచ్చినాను.

I paid them all at the rate of four annas per head.

ON THE TRANSLATION OF *several, respective, various,* etc.

199. The words *several, respective, various,* etc., are rendered in Telugu by the reduplication of pronouns. Thus—

ఏ యే ఊళ్లలో తిరిగినాడు?

In what various villages did he wander?

ఆయా ఊళ్లలో తిరిగినాడు.

He wandered about in various villages. (*Or*—sundry).

వారి వారి ఇండ్లు అమ్ముకొన్నారు.

They sold their respective houses. (*Or*—several).

ON THE TRANSLATION OF *another*

200. The word *one*, followed by *another*, is expressed in Telugu by using ఒక, ఒకడు, ఒకతె, or ఒకటి in each member of the sentence. This form is often used in Telugu where in English the word *different* or *distinct* is used. Thus—

ఇది ఒక కథ, అది ఒక కథ.

This is one story, and that is another, *i.e.*, this is quite a different story from that.

వారు ఒకరు, మేము ఒకరము.

They are one, and we are another, *i.e.*, they are quite distinct from us.

ఒకణ్ని పిలిస్తే, ఒకడు వస్తాడు.

If I call one man, another comes.

ఒకటి కావలసి ఉంటే, ఒకటి తెస్తావు.

If I want one thing, you bring another.

ఒకరిని ఒకరము ఎప్పుడున్ను చూడలేదు.

We have never seen one another.

ఒకప్పుడు వింటాడు, ఒకప్పుడు వినడు.

One time he listens, and another time he does not.

201. The word *another*, in the sense of *an additional one*, is expressed in Telugu by the words ఇంకొక, ఇంకొకడు, ఇంకొకతె, ఇంకొకటి. Thus—

మూడు రూపాయిలు చాలవు. ఇంకొకటి దయచేయండి.

Three rupees are not enough. Please give another one.

II. COMPOSITE NOUNS.

202. By affixing వాడు, వారు, వాండ్లు, ది (or అది), and వి (for అవి) to adjectives, and the genitive cases of nouns (and—as will be hereafter shown—to some other parts of speech) (para. 540) a class of words is formed, to which we shall give the distinctive name **composite nouns.**

Thus for instance, when వాడు is attached as an affix to the adjective చిన్న *little*, the composite noun చిన్నవాడు is formed, which is masculine,

and means *a boy*. When వాండ్లు or వారు is affixed to చిన్న, the composite noun చిన్నవాండ్లు (or చిన్నవారు) is formed, which is masculine and feminine, and means *children*. When ది (for అది) is affixed to the adjective చిన్న, the composite noun చిన్నది is formed, which, if feminine, means *a girl*, and, if neuter, *a little one* (e.g., *a little box*). When వి (for అవి) is affixed to the adjective చిన్న, the composite noun చిన్నవి is formed, which is neuter, and means *little ones* (e.g., *little boxes*).

In the same manner from the word వంట (the genitive singular of వంట *cooking*) is formed the composite noun వంటవాడు *a cook*; from రొట్టెల (the genitive plural of రొట్టె *bread*) is formed రొట్టెలవాడు *a baker*; from పని *work* is formed పనివాండ్లు *work-people*.

When the words వాడు, వాండ్లు, వారు, ది (for అది) and వి (for అవి) are thus used, they are called **pronominal affixes.**

203. Nouns of the 2nd declension, all of which end in ము, change ము into పు or add అయిన, before taking the *pronominal affixes*. The latter is the more common form, except in the case of such words as express something *material* (e.g., సీసము *lead*) which always change ము into పు. Thus—గుర్రపువాండ్లు *grooms*, సీసపుది *a leaden one*, అందమయినవారు *beautiful people*, నిజమయినది *a true one*. (See para. 154.)

204. It has already been stated (see para. 166) that the words గల and లేని are often placed after a noun, and give it the force of an adjective; as—ప్రేమగల స్నేహితుడు *a loving friend*. After గల or లేని we may add the pronominal affixes; as—బుద్ధిగలవాడు *a wise man*, బుద్ధిలేనివాడు *a fool*, కారముగలవి *things hot to the taste*.

205. Composite nouns ending in ది form the *vocative* by changing ది into దానా; as—గొల్లది. *voc.* గొల్లదానా. In the plural వారు is changed into వారలారా to form the vocative; as—గొల్లవారు, *voc.* గొల్లవారలారా.

The subjoined noun is declined as an example—

SINGULAR.

	Masculine.		Feminine.	
N.	గొల్లవాడు	A man of the [herdsman's caste	గొల్లది	A woman of the [herdsman's caste.
G.	గొల్లవాని		గొల్లదాని	
D.	గొల్లవానికి		గొల్లదానికి	
O.	గొల్లవాని, *or* గొల్లవాణ్ని		గొల్లదాని, *or* గొల్లదాన్ని	
V.	గొల్లవాడా		గొల్లదానా	

PLURAL.

Masculine and Feminine.

N.	గొల్లవారు	*or* గొల్లవాండ్లు	People of the [herdsman's caste.
G.	గొల్లవారి	— గొల్లవాండ్ల	
D.	గొల్లవారికి	— గొల్లవాండ్లకు	
O.	గొల్లవారిని	— గొల్లవాండ్లను	
V.	గొల్లవారలారా	— గొల్లవాండ్లారా	

In the singular masculine ని is sometimes changed into డి; as— గొల్లవాడి, గొల్లవాడికి, *etc*

206. Instead of వాడు and అది (*fem.*) the words ఆయన and ఆమె are sometimes affixed to show more respect. Thus Pariahs constantly say— గొల్లాయన (contracted from గొల్ల ఆయన) instead of గొల్లవాడు.

207. Instead of the pronominal affixes the word మనిషి is also sometimes used; but this is most commonly used in reference to *females*. Thus instead of గొల్లది the form గొల్లమనిషి is often used.

Constant reference will be made throughout the remainder of this book to **composite nouns** and **pronominal affixes.** It is therefore necessary that the student should carefully remember the exact meaning of these particular terms, as here explained.

III. ADVERBS.

208. Many Telugu adverbs are formed by affixing గా to adjectives or nouns; as—సుఖము *happiness*, సుఖముగా *happily*.

209. In Telugu many words which are usually regarded as ADVERBS, and also some POSTPOSITIONS, admit of being partially declined. For example—

అక్కడ *there*, అక్కడి *of that place*, అక్కడికి, అక్కడినుంచి, *etc.* In the same manner are declined ఎక్కడ *where?* and ఇక్కడ *here.*

అప్పుడు *then*, అప్పటి *of that time*, అప్పటికి, అప్పటినుంచి, *etc.* In the same manner are declined ఎప్పుడు *when?* and ఇప్పుడు *now.*

అందు *there* (obsolete), అందుకు *thereto*, అందువల్ల, or అందుచేత *thereby*, అందులో *therein*, *etc.* In the same manner are declined ఎందు *where?* (obsolete), and ఇందు *here* (obsolete).

210. The words మొన్న *the day before yesterday*, నిన్న *yesterday*, నేడు *to-day*, రేపు *to-morrow*, ఎల్లుండి *the day after to-morrow*, are declined as follows:—

మొన్న, మొన్నటి, మొన్నటికి, మొన్నటినుంచి, *etc.*

నిన్న, నిన్నటి, నిన్నటికి, నిన్నటినుంచి, *etc.*

నేడు, నేటి, నేటికి, నేటినుంచి, *etc.*

రేపు, రేపటి, రేపటికి, రేపటినుంచి, *etc.*

ఎల్లుండి, ఎల్లుండి, ఎల్లుండికి, ఎల్లుండినుంచి, *etc.*

211. The following are examples of the declension of POSTPOSITIONS:—

మీద *above*, మీది *of above*, or *upper*, మీదికి *to up*, or *upwards, etc.*

కింద *beneath*, కింది, కిందికి, *etc.*

ముందు *in front*, ముందటి, ముందటికి, *etc.*

వెనుక *behind*, వెనుకటి, వెనుకటికి, or వెనుకకు, *etc.*

లో *in*, లోని, లోనికి or లోకి, *etc.*

దగ్గిర *near*, దగ్గిరి, దగ్గిరికి, or దగ్గరకు, *etc.*

212. Many of these words may also take **pronominal affixes**; as—అక్కడివారు *those* (i.e., *the people*) *of that place*, ఇక్కడివారు *the people of this place*, మీదిది *that which is above*, ముందటిది *that which is in front, etc.*

IV. CONJUNCTIONS.

213. In Telugu there are few CONJUNCTIONS, and these are often omitted.

214. The English conjunctions *either* . *or* are expressed in Telugu by affixing to the words thus connected the particles గాని or అయినా. Thus, రేపుగాని ఎల్లుండిగాని. రేపు అయినా ఎల్లుండి అయినా. *Either to-morrow or the day after to-morrow.*

215. The force of the English words *whether . . . or*, is also sometimes expressed in Telugu by the word ఏమి; as బ్రాహ్మణులేమి, శూద్రులేమి, మాలవాండ్లేమి, అందరు చేస్తారు. *All do it, whether Brahmans, or Sudras, or Pariahs.*

216. The word అయినా, when affixed to a single word, has the force of the English word *even*; as—ఒక రూపాయి అయినా. *Even one rupee.*

217. To express the English conjunctions *both . . . and*, in Telugu the following affixes are attached to the words thus connected, namely—

(1) న్ని is added to all words ending in ి; as—ఆ మనిషిన్ని ఈ మనిషిన్ని (nom. case). ఆ మనిషినిన్ని ఈ మనిషినిన్ని (obj. case). *That man and this man.*

(2) న్ను is added to all words ending in ు; as—మీరున్ను మీ తమ్ముడున్ను, *You and your brother.* మిమ్మునున్ను ఆయననున్ను, *You and him.*

(3) యున్ను is added to all nominative cases ending in ే, ా, or ో, and to the postposition యొక్క; as—మీరున్ను ఆయనయున్ను, *You and he.*

(4) నున్ను is added to all other words, as—మాలోనున్ను మీలోనున్ను, *Amongst us and you.*

Sometimes instead of these affixes the final vowel is merely lengthened; as—అతడూ నేనూ, *He and I.* Not infrequently the conjunction is entirely omitted ; as—అతడు నేను, *He and I.*

218. The above affixes, when affixed to a single word, often have the force of the English word *also* or *too;* as—మీరున్ను, *You also* or *you too.*

219. The above affixes and also the word అయినా are often added to INTERROGATIVES, and give them an *indefinite* signification, answering to the use of the word *any* in English, i.e., *anybody, anything,* etc The former affixes are only used in a negative sentence, and the latter affix is only used in a positive sentence, and generally in a sentence denoting a *question.* Thus—*Have you ever* (ఎప్పుడయినా) *seen Madras? I have not ever* (ఎప్పుడున్ను, ఎప్పుడూ) *seen a tiger.* So in like manner ఎవరయినా, ఎవరున్ను (*or* ఎవరూ); ఎక్కడయినా, ఎక్కడనున్ను (*or* ఎక్కడా).

On the words కాక and కాకుండా.

220. The word కాక is the negative verbal participle of అవుట, and కాకుండా is its adverbial form. The regular usage of these words is illustrated in the following example :—

ఆ ఉద్యోగము అతనికి కాక, మరియొకనికి అయినది. (*Or* కాకుండా.)

That situation not having become to him, has become to some one else. i.e., He has not got that situation, but some one else has got it.

221. These words are also used in the sense of *besides,* i.e., *in addition to.* Thus —

నేను తెలుగు మాత్రమే కాకుండా, అరవము కూడా నేర్చుకొంటున్నాను. (*Or* కాక.)

Besides Telugu, I am also learning Tamil.

222. The word కాక sometimes also signifies *except*, where తప్ప is more commonly used. Thus—

నాకు తెలుగు (తప్ప) కాక, మరియొక భాష తెలియదు.

I do not know any other language, except Telugu.

On the word కాని.

223. The word కాని (or గాని) is the negative relative participle of అవుట, and hence in its primary signification it means—*who* (or *which*) *is not* or *was not*. Thus—

వైద్యుడు కాని మనిషికి ఈ రోగము తెలియదు.

This disease cannot be understood by any man who is not a physician.

224. In many instances, however, the word కాని (or గాని) may be translated into English by the word *but*. Thus—

సెలవు మీకు ఇస్తాను గాని అతనికి ఇవ్వను.

I will give leave to you, but I will not give it to him.

225. In Telugu the *first* verb in the affirmative is generally omitted. It is understood, but not expressed. In English the *second* verb in the negative is generally omitted. Thus—

మీకే కాని అతనికి సెలవు ఇవ్వను.

I will give leave to you, but not to him. *Lit.* To you, but to him leave I will not give.

ఆయన చదివినది తెలుగే కాని అరవము కాదు.

What he studied was Telugu, but not Tamil.

ఇది ఆయనవల్లనే కాని మరియొకనివల్ల కాదు.

This can be done by him, but by no one else.

కత్తే కాని వేరే ఆయుధము లేదు.

There was no weapon, but a knife.

అతడు అడ్డుకోబట్టి కాని లేకపోతే, ఆ యెద్దు నన్ను చంపేదే.

Because he came in between (it did not do so), but otherwise, that ox would have killed me.

226. The word కాని (or గాని) is also used to express the English conjunctions *either—or*, as explained on a former page. (Para. 214.)

227. NOTE. (1) There is also another word కానీ, which is the contraction of కా and ఈ or ఇయ్యి (the imperative of ఇచ్చుట), and which therefore literally means—*Give it to become.* It is used sometimes as a threat, sometimes as giving consent, and resembles such English expressions as—*Never mind. All right.* Thus—

కానీ, చూస్తాము.

Let it be done. We will see

కానీ, మీ నాయనతో చెప్పుతాను, చూడు!

All right, I will tell your father Look out!

228. NOTE. (2) In a similar manner the imperative ఈ or ఇయ్యి is affixed to the infinitive పో. This expression, పోనీ, literally means—*Give it to go.* It is used to express consent, or to introduce a fresh subject. It resembles such English expressions as—*Very well Let that pass. Never mind, let it be so*

పోనీ, రేపు రా. Very well, come to-morrow.

NOTE. (3) The word లే (imperative of లేచు) is often added to కానీ and పోనీ to indicate that the subject is closed. As కానీ లే, That's enough. పోనీ లే, Let it pass. Have done.

V. INTERJECTIONS.

229. In Telugu, nouns are sometimes used as interjections; as—పాపము *alas!* But generally interjections consist of mere exclamations; as—అయ్యో *alas!* అహాహా (expressive of admiration), ఛీ (expressive of aversion), *etc.*

VI. NUMERALS.

230. Telugu numerals are divided as in English into CARDINALS and ORDINALS.

CARDINALS.

231. The Telugu figure for 1 is ౧. *One man, one woman, one thing* are expressed respectively by the words ఒకడు, ఒకతె, ఒకటి. When the word *one* is used as an ADJECTIVE, it is expressed in all genders by the word ఒక (commonly written వక); as ఒక రాజు *one king*, ఒక పుస్తకము *one book* The word ఒక is also often used, where in English we use the indefinite article, as ఒకరాజు *a king*. (See para. 95).

The words ఒకడు, ఒకతె, and ఒకటి are declined as follows:—

N.	ఒకడు.	ఒకతె.	ఒకటి.
G.	ఒకని.	ఒకతె.	ఒకటి.
D.	ఒకనికి.	ఒకతెకు.	ఒకటికి.
O.	ఒకని, *or* ఒకణ్ని.	ఒకతెను.	ఒకటిని.

232. The following table shows some of the **neuter** cardinal numbers with their corresponding *figures* in Telugu and in English—

FIGURES.		NAMES.	FIGURES.		NAMES.
2.	౨.	రెండు.	13.	౧౩.	పదమూడు.
3.	౩.	మూడు.	14.	౧౪.	పద్నాలుగు.
4.	౪.	నాలుగు.	15.	౧౫.	పదిహేను.
5.	౫.	అయిదు.	16.	౧౬.	పదహారు.
6.	౬.	ఆరు.	17.	౧౭.	పదిహేడు.
7.	౭.	ఏడు.	18.	౧౮.	పద్ధెనిమిది.
8.	౮.	ఎనిమిది.	19.	౧౯.	పందొమ్మిది.
9.	౯.	తొమ్మిది.	20.	౨౦.	ఇరువై, *or* ఇరవై.
10.	౧౦.	పది.	21.	౨౧.	ఇరువై ఒకటి.
11.	౧౧.	పదకొండు.	30.	౩౦.	ముప్పై.
12.	౧౨.	పన్నెండు.	40.	౪౦.	నలుభై, *or* నలభై.

50. ౫౦. యాభై.
60. ౬౦. అరువై, *or* అరవై.
70. ౭౦. డెబ్బై, *or* డబ్బై.
80. ౮౦. ఎనభై.
90. ౯౦. తొంభై.
100. ౧౦౦. నూరు, వంద.

110. ౧౧౦——నూట పది.
120. ౧౨౦——నూట ఇరువై.
200. ౨౦౦——రెండు వందలు, *or* ఇన్నూరు.
300. ౩౦౦——మూడు వందలు, *or* మున్నూరు.
400. ౪౦౦——నాలుగు వందలు, *or* నన్నూరు.
500. ౫౦౦——అయిదు వందలు, *or* ఏనూరు.
600. ౬౦౦——ఆరు వందలు, *or* ఆర్నూరు.
700. ౭౦౦——ఏడు వందలు, *or* ఏణ్నూరు.
800. ౮౦౦——ఎనిమిది వందలు, *or* ఎనమన్నూరు.
900. ౯౦౦——తొమ్మిది వందలు, *or* తొమ్మన్నూరు.
1,000. ౧౦౦౦——వెయ్యి, *or* వేయి.
1,010. ౧౦౧౦——వెయ్యిన్ని పది.
1,100. ౧౧౦౦——వెయ్యిన్ని నూరు, *or* పదకొండు వందలు.
10,000. ౧౦౦౦౦——పదివేలు.
100,000. ౧౦౦౦౦౦——లక్ష.
110,000. ౧౧౦౦౦౦——లక్ష పదివేలు.

Million——పది లక్షలు. Ten Million——కోటి.

233. Instead of ఏడు (7) the form ఆరున్నొకటి (6+1) is commonly used.

234. వంద cannot be used as an ordinal, but *one hundredth* is always expressed by నూరో.

235. When any number ends with the word ఒక, the noun is put in the singular; as నూట తొంభై ఒక ఆవు. *One hundred and ninety-one cows.* (Lit. *cow.*)

236. **Masculine** and **feminine** cardinals take a different form from the *neuter* cardinals; but in common conversation these forms are only used as far as the number *nine*. After the number *nine* the masculine and feminine cardinals are expressed by the neuter cardinal forms with the word మంది *persons* added to them. Thus—

Two	(*persons*).	ఇద్దరు.	Seven	(*persons*).	ఏడుగురు.
Three	(*persons*).	ముగ్గురు.	Eight	(*persons*)	ఎనమండుగురు.
Four	(*persons*).	నలుగురు.	Nine	(*persons*).	తొమ్మండుగురు.
Five	(*persons*)	అయిదుగురు.	Ten	(*persons*)	పదిమంది.
Six	(*persons*).	ఆరుగురు.	Eleven	(*persons*).	పదకొండుమంది, *etc.*

All the cardinals of whatever gender (with the exception of ఒక, which is always an adjective) may be used as ADJECTIVES or as NOUNS.

237. The words ఇద్దరు and రెండు, when written after a noun, have the meaning of *both*. In this case they are generally strengthened by the addition of న్నీ; as—ఆ మనుష్యులు ఇద్దరున్నీ *both those men*. ఆ ఆవులు రెండున్నీ *both those cows*.

238. All the neuter cardinals except ఒకటి, form the *genitive* by adding టి. Before టి the letter ం may be inserted at pleasure, and this is the form commonly used in conversation. If the preceding vowel be ు it is changed into ి. Thus—*Nom.* వేయి. *Gen.* వేయిటి or వేయింటి. *Dat.* వేయిటికి or వేయింటికి. *Nom.* నాలుగు. *Gen.* నాలుగిటి or నాలుగింటి. *Dat.* నాలుగిటికి or నాలుగింటికి. The words రెండు, మూడు, నూరు, may also form the genitive by changing the last letter into టి. Thus—*Nom.* రెండు. *Gen.* రెంటి or రెండిటి or రెండింటి. *Dat.* రెంటికి or రెండిటికి or రెండింటికి. The forms ఇరువయింటికి, ముప్పయింటికి, etc., are commonly written and pronounced ఇరువైయింటికి, ముప్పైయింటికి, etc. The irregular form ఒకంటికి and ఒకటింటికి are often used for ఒకటికి. (Para. 231).

239. When several numbers stand together, all except the last are put in the genitive case, except the word నూరు, which is put in the locative case, namely, నూట. The word వెయ్యి takes the affix న్ని. Thus—వెయ్యిన్ని నూట ఇరువైనాలుగు *one thousand one hundred and twenty-four*.

240. The numbers నాలుగు, నలుగురు, పది, పదిమంది are sometimes used indefinitely like the word *a dozen* or *a score* in English. Thus—నలుగురు చెప్పినమాట నమ్మవద్దా? *Ought you not to believe a statement made by several persons?* పదిమంది వచ్చిరి a number of people came. పది పదు హారు is also sometimes used to express a considerable number. For such expressions as two or three, five or six the corresponding numerals are simply joined in Telugu without any conjunction. నాలుగైదు తీసుకో *take four or five.*

Ordinals

241 The ordinals have only one form for all genders, and are formed from the neuter cardinal numbers by changing final ు or ి into ో, and by adding యో to any other final vowel; as—రెండో, ఎనిమిదో, ఇరువైయో, *second, eighth, twentieth.* Instead of ఒకటో *first* the word మొదటి may be used; but whenever another number precedes, ఒకటో only can be used, *e.g.*, ఇరువై ఒకటో *twenty-first.*

242. The ordinals may take the **pronominal affixes**; as—మూడోది *the third one* (*i.e., woman* or *thing*), మూడోవాడు *the third man.*

Fractions

243. The following are examples of Telugu fractions :—

$\frac{1}{4}$	ా	a quarter.	పావు. (*Or* పాతిక.)
$4\frac{1}{4}$	౪ా	four and a quarter.	నాలుగుంబావు.
$\frac{1}{2}$	౯	a half.	అర.
$4\frac{1}{2}$	౪౯	four and a half.	నాలుగున్నర.
$\frac{3}{4}$	ౚ	three-fourths.	ముప్పావు.
$4\frac{3}{4}$	౪ౚ	four and three-fourths.	నాలుగుంముప్పావు.

Examples

నలుగురు గొల్లవాండ్లు. Four herdsmen. నలుగురు స్త్రీలు. Four women. నాలుగు గొర్రెలు. Four sheep నాలుగు ఉత్తరాలు. Four letters. పదిమంది బోయీలు. Ten bearers పదిమంది స్త్రీలు. Ten women. పది ఆవులు. Ten cows. పది కలములు. Ten pens. అరగంటకు రా. Come in half an hour మూడున్నర రూపాయిలు. Three and a half rupees.

వెయ్యిన్ని ఏడువందల ఇరువై ముగ్గురు మనుష్యులు. One thousand seven hundred and twenty-three people వెయ్యిన్ని ఏడువందల ఇరువై మూడు గొర్రెలు. One thousand seven hundred and twenty-three sheep.

ఇరువైమంది స్త్రీలు. Twenty women ఇరువైయో స్త్రీ. The twentieth woman. పన్నెండో మనిషి. The twelfth man. నూట ఇరువై రెండు చాపలు. One hundred and twenty-two mats. నూట తొమ్మిదో పుస్తకము. The one hundred and ninth book. నూట ఇరువై ఒకటో వచనము. The one hundred and twenty-first verse.

CHAPTER VII

ON VERBS

On the Various Classes and Divisions of Telugu Verbs

244. Telugu verbs are divided into two classes, namely—

(1) **Transitive verbs**, *i.e.*, verbs which require an object; as కొట్టుట.

(2) **Intransitive verbs**, *i.e.*, verbs which do not require an object; as వెళ్లుట.

245. Telugu verbs are divided into three **conjugations** according to the termination of their *root*.

The *root* is the crude form of verb, from which the various parts are derived. It has no distinct meaning, though it often has the same form as an abstract noun.

The first conjugation includes all verbs of which the root does not end in యు *or* చు; as కొట్టు.

The second conjugation includes all verbs of which the root ends in యు; as చేయు.

The third conjugation includes all verbs of which the root ends in చు; as నడుచు.

There are a few Telugu verbs which in some of their parts are irregularly formed. These **irregular** verbs, together with **passive, reflexive,** and **causal verbs,** will be explained in chapter IX.

246. Every Telugu verb has two distinct forms, namely—a **positive form,** and a **negative form.** For the present the *positive* form only will be considered. The *negative* form will be explained in chapter X.

ON THE POSITIVE FORM OF VERBS

On the Positive Primary Verb

247. As the positive primary verb is used in the formation of all other verbs, it will now be explained. It is derived from the root ఉండు (*to be*), and consists of two parts, namely—(1) a present relative participle, and (2) a present tense.

On the Primary Present Relative Participle

248. What is meant by a '*relative participle*' will be explained hereafter. It is enough for the present merely to state, that the present relative participle of the positive primary verb is ఉన్న.

On the Primary Present Tense

249. It will be remembered that the personal pronouns are as follows:—

		Singular.			Plural.	
1*st* person.		నేను	I.		మేము	We.
2*nd* person.		నీవు	Thou.		మీరు	You.
3*rd* person.	*Mas*	వాడు	He.	*Mas. & Fem.*	వారు	They.
	Fem. & Neu.	అది	She *or* it.	*Neu.*	అవి	They.

By borrowing the terminations of the above pronouns the following tense, which is called the *primary present tense*, is formed.

Singular.

1*st* person.		నేను	ఉన్నాను	I am.
2*nd* person.		నీవు	ఉన్నావు	Thou art.
3*rd* person.	*Mas.*	వాడు	ఉన్నాడు	He is.
	Fem. & Neu.	అది	ఉన్నది	She *or* it is.

Plural.

1*st* person.		మేము ఉన్నాము	We are.
2*nd* person.		మీరు ఉన్నారు	You are.
3*rd* person.	*Mas.* & *Fem.*	వారు ఉన్నారు	They are.
	Neu.	అవి ఉన్నవి	They (*neu.*) are.

250. It will be noticed that the above tense has the same peculiarity in the THIRD person as the pronouns of the third person have; namely—In the *singular* the masculine has a distinct form from the feminine and neuter, both of which have the same form. In the *plural* the masculine and feminine have both the same form, and the neuter has a distinct form. (Para. 174.)

As this peculiarity is common to almost all the tenses of all verbs, the following **rule** must be carefully observed, namely—In Telugu a verb in the third person must agree with its subject in *gender*, as well as in number and person. Thus—

ఆ గదిలో ముగ్గురు చిన్నవాండ్లు ఉన్నారు.

In that room there are three boys.

ఆ గదిలో మూడు బల్లలు ఉన్నవి.

In that room there are three tables.

The following exercise illustrates the use of the *primary tense.* Whilst reading it, the student must refer to the rules respecting the use of the personal pronouns which are given in chapter VI. In Telugu the principal verb in the sentence always stands last:—

EXERCISE.

ఆ గదిలో బల్ల ఉన్నది.

There is a table in that room. (*Lit.* In that room a table is.)

నా గదిలో రెండు బల్లలు ఉన్నవి.

There are two tables in my room.

మీ తమ్ముడు ఆ గదిలో ఉన్నాడు.

Your younger brother is in that room.

ఆ బల్లమీద నాలుగు పుస్తకములు ఉన్నవి.

There are four books on that table.

మీ తమ్ముని పుస్తకములు ఆ గదిలో ఉన్నవి.

Your younger brother's books are in that roon

నా తమ్ముని పుస్తకాలు ఈ బల్లమీద ఉన్నవి.

My younger brother's books are on this table.

మా తండ్రిగారు ఇంట్లో ఉన్నారు.

Our father is in the house.

మీ తండ్రిగారి కర్ర ఆ బల్లకింద ఉన్నది.

Your father's stick is under that table.

మీ తండ్రిగారు ఆ గదిలో ఉన్నారు.

Your father is in that room.

ఆయన ఇంట్లో నలుగురు ఆడపిల్లలు ఉన్నారు.

There are four girls in his house.

ఆయనయొక్క చిన్న ఇంట్లో చాలామంది పిల్లలు ఉన్నారు.

There are many children in his small house.

ఆ పెట్టెలో అయిదు కలములు ఉన్నవి.

In that box there are five pens.

ఈ కలముమీద చీమ ఉన్నది.

There is an ant on this pen.

ఆ బల్లమీద మూడు మంచి కలాలు ఉన్నవి.

There are three good pens on that table.

ఆ గదిలో మంచి పెట్టెలు ఉన్నవి.

In that room there are good boxes.

ఆ కుర్చీమీద తెల్లని పెట్టె ఉన్నది.

There is a white box on that chair.

ఆ పెట్టెలో మిక్కిలి శ్రేష్ఠమైన బట్టలు ఉన్నవి.

In that box there are very excellent cloths.

ఆ బల్లకింద కలము ఉన్నది.

There is a pen under that table.

వారి ఇంట్లో బహు విచిత్రమైన పెట్టెలు ఉన్నవి.

There are very curious boxes in their house.

మా అన్నగారు బందరులో ఉన్నారు.

Our elder brother is in Masulipatam

ఆ స్త్రీ ఆ గదిలో ఉన్నది.

That woman is in that room.

ఆ స్త్రీలు ఆ గదిలో ఉన్నారు.

Those women are in that room

On the Various Parts of the Positive Form of a Telugu Verb

51. The positive form of a Telugu verb consists of the following parts :—

(1) The root.

(2) The infinitive mood.

(3) The verbal noun, which has *two* forms

(4) The verbal participles, of which there are *two*, namely—(i) the present, and (ii) the past.

(5) The relative participles, of which there are *three*, namely—(i) the progressive present, (ii) the past, and (iii) the indefinite.

(6) The indicative mood, which has the *four* following tenses—

(i) The progressive present tense.

(ii) The habitual present and future tense.

(iii) The past tense, which has *two* forms

(iv) The indefinite tense.

(7) The imperative mood

Each tense has two NUMBERS, singular and plural; and each number has three PERSONS.

On the Formation of the Various Parts of the Positive Form.

52. The first conjugation is in reality the only regular form of conjugation, and the second and third conjugations are merely variations and contractions, which occur in the case of those verbs of which the root ends

in యు or చు. This being the case, the rules for the formation of verbs of the *first* conjugation will be given first, and afterwards the variations from those rules, which occur in the case of verbs of the *second* and *third* conjugations.

N.B.—In the succeeding pages the *common* forms only of the verbs are given. The *grammatical* forms will be given in a future chapter.

The two following rules apply to verbs of every conjugation :—

253. **Rule. 1.** Every root of more than two syllables, which has the vowel ు in the last syllable but one, changes this ు into ి, whenever the succeeding vowel becomes ి, ే, or ె, Thus—చదువు, (*root of 1st conj.*) చదివి, చదివే, చదివెను; పరుచు (*root of 3rd conj*) పరిచి, పరిచే, పరిచెను.

254. **Rule 2.** In common conversation every root of more than two syllables, which has the vowel ు in the last syllable but one, changes this ు into ్, when the succeeding vowel becomes ్, Thus—చదువు, చదవ; పరుచు, పరచ.

FIRST CONJUGATION

Formation of Verbs of the 1st Conjugation

255. Every part of a Telugu verb is traceable to **the root,** which always ends in ు; as కొట్టు. In some dictionaries the verbs are arranged under this form.

256. **The infinitive** is formed by changing final ు of the root into ్; as కొట్ట to *strike.*

257. **The first form of the verbal noun** is formed by adding ట to the root; as కొట్టుట *the striking.* This is the grammatical form, and is seldom used in conversation.

258. **The second form of the verbal noun** is formed by adding డము to the infinitive; as కొట్టడము *the striking.* This is the form of the verbal noun which is commonly used in conversation.

259. **The present verbal participle** is formed by adding తు to the root; as కొట్టుతు *striking.*

260. **The past verbal participle** is formed by changing final ు of the root into ి; as కొట్టి *having struck.*

261. **The progressive present relative participle** is formed by adding ఉన్న, the present relative participle of the primary verb (para. 248), to the present verbal participle; as కొట్టుతు ఉన్న, contracted కొట్టుతున్న.

262. **The past relative participle** is formed by adding న to the past verbal participle; as కొట్టిన.

263. **The indefinite relative participle** is formed by changing final ు of the root into ె; as కొట్టె.

N.B.—The meaning of the relative participles will be explained in a future chapter.

264. **The progressive present tense** is formed by adding ఉన్నాను, the present tense of the primay verb (para. 249), to the present verbal participle; thus కొట్టుతు (*striking*), ఉన్నాను (*I am*), contracted కొట్టుతున్నాను *I am striking.*

265. **The habitual present and future tense** is formed by changing final ు to the present verbal participle into ాను; as కొట్టుతాను *I strike,* or *I shall strike.*

266. **The past tense** has two forms. The FIRST FORM is made by adding నాను, and the SECOND FORM by adding తిని to the past verbal participles; as కొట్టినాను or కొట్టితిని *I struck,* or *I have struck.*

267. **The indefinite tense** is formed by adding దును to the root, and by changing ు of the root into ె దను. as కొట్టుదును, కొట్టెదను *I would strike,* (para. 794.)

Some grammarians call this second form of the innnite tense, a second form of the future tense.

268. **The imperative singular** 2nd person is formed from the infinitive by changing final ˇ into ు; as కొట్టు *strike thou.* (ము is sometimes added, as కొట్టుము.)

269. **The imperative plural** 1st person is formed by adding దాము to the root; as కొట్టుదాము *let us strike.*

The plural 2nd person is formed by changing final ు of the sing. 2nd person into ˇండి; as కొట్టండి *strike ye.*

Conjugation of the Verb కొట్టు.

270. Root.		కొట్టు.
Infinitive.		కొట్ట.
Verb. noun	1st *form.*	కొట్టుట.
	2nd *form.*	కొట్టడము.
Ver. partic.	Present.	కొట్టుతు.
	Past.	కొట్టి.
Rel. partic.	Prog. pres.	కొట్టుతున్న.
	Past.	కొట్టిన.
	Indef.	కొట్టే.
Tenses.	Prog. pres	కొట్టుతున్నాను.
	Hab. pres. & fut.	కొట్టుతాను.
	Past 1st *form.*	కొట్టినాను.
	Do 2nd *form.*	కొట్టితిని.
	Indefinite	కొట్టుదును.
Imperative.	Sing. 2nd per	కొట్టు (*or* కొట్టుము).
	Pl. 1st per.	కొట్టుదాము.
	Do. 2nd per.	కొట్టండి.

Tenses of the Verb కొట్టు.

PROGRESSIVE PRESENT TENSE.

271.

Sing. 1.		నేను కొట్టుతున్నాను.	I am striking.
2.		నీవు కొట్టుతున్నావు.	Thou art striking.
3.	M.	వాడు కొట్టుతున్నాడు	He is striking.
	F. & N.	అది కొట్టుతున్నది.	She *or* it is striking.
Pl. 1.		మేము కొట్టుతున్నాము.	We are striking.
2.		మీరు కొట్టుతున్నారు.	You are striking.
3.	M. & F.	వారు కొట్టుతున్నారు.	They are striking.
	N.	అవి కొట్టుతున్నవి.	They are striking.

HABITUAL PRESENT, AND FUTURE TENSE.

Sing. 1.		నేను కొట్టుతాను.	I strike, *or* shall *or* will strike.
2.		నీవు కొట్టుతావు.	Thou strikest, *or* shalt *or* wilt strike.
3.	M.	వాడు కొట్టుతాడు.	He strikes, *or* shall *or* will strike.
	F. & N.	అది కొట్టుతుంది.	She *or* it strikes, *or* shall *or* will strike.
Pl. 1.		మేము కొట్టుతాము.	We strike, *or* shall *or* will strike.
2.		మీరు కొట్టుతారు.	You strike, *or* shall *or* will strike.
3.	M. & F	వారు కొట్టుతారు.	They strike, *or* shall *or* will strike.
	N.	అవి కొట్టుతవి.	They strike, *or* shall *or* will strike.

PAST TENSE.

		First form.	*Second form.*	
Sing. 1.		నేను కొట్టినాను.	కొట్టితిని.	I struck, *or* have struck.
2.		నీవు కొట్టినావు.	కొట్టితివి.	Thou struckest, *or* hast struck.
3.	M.	వాడు కొట్టినాడు.	కొట్టెను.*	He struck, *or* has struck.
	F. & N.	అది కొట్టినది.	కొట్టెను.*	She *or* it struck, *or* has struck.

Pl 1.		మేము కొట్టినాము. కొట్టితిమి.	We struck, *or* have struck.
2.		మీరు కొట్టినారు. కొట్టితిరి	You struck, *or* have struck.
3.	M. & F	వారు కొట్టినారు. కొట్టిరి	They struck, *or* have struck.
	N.	అవి కొట్టినవి కొట్టెను.	They struck, *or* have struck.

INDEFINITE TENSE.

Sing. 1.		నేను కొట్టుదును.	I shall, will *or* would strike, *or* would have struck, *etc.*
2.		నివు కొట్టుదువు.	Thou shalt, wilt *or* wouldest strike, *or* wouldest have struck, *etc*
3.	M.	వాడు కొట్టును.	He shall, will *or* would strike, *or* would have struck, *etc.*
	F. & N.	అది కొట్టును.	She *or* it shall, will *or* would strike, *or* would have struck, *etc*
Pl. 1		మేము కొట్టుదుము.	We shall, will *or* would strike, *or* would have struck, *etc.*
2.		మీరు కొట్టుదురు.	You shall, will *or* would strike, *or* would have struck, *etc.*
3.	M. & F.	వారు కొట్టుదురు.	They shall, will *or* would strike, *or* would have struck, *etc.*
	N.	అవి కొట్టును.	They shall, will *or* would strike, *or* would have struck, *etc.*

On Verbs of which the root ends in ను

272. Verbs of which the root ends in ను have the following peculiarity. If ను is doubled (as in the word తన్ను *to kick*), or if it is preceded by a LONG vowel (as in the word మాను *to cease*), the verb is conjugated exactly like కొట్టు. But if ను is preceded by a SHORT vowel (as in the word కొను *to by*), then the verb takes certain irregular and shortened forms in the present verbal participle and the parts derived from it—in the past relative participle—in the past tense— in the indefinite tense—and in the first person plural of the imperative mood. The verb కొను is conjugated throughout as an example.

Conjugation of the Verb కొను.

273. Root.		కొను.
Infinitive.		కొన.
Verb. noun.	1st form	కొనుట.
	2nd form.	కొనడము
Verb. partic.	Present.	కొంటు.
	Past.	కొని.
Rel. partic.	Prog. pres.	కొంటున్న.
	Past	కొన్న.
	Indef.	కొనే.
Tenses.	Prog. pres.	కొంటున్నాను.
	Hab. pres. & fut.	కొంటాను.
	Past. 1st form.	కొన్నాను.
	Do. 2nd form.	కొంటిని.
	Indefinite.	కొందును.
Imperative.	Sing. 2nd per.	కొను (కొనుము).
	Pl. 1st per.	కొందాము.
	Do. 2nd per.	కొనండి.

Tenses of the Verb కొను.

		Prog. pres. tense.	Habit. pres. and fut. tense.
Sing. 1.		కొంటున్నాను.	కొంటాను.
2.		కొంటున్నావు.	కొంటావు.
3.	M.	కొంటున్నాడు.	కొంటాడు.
	F. & N.	కొంటున్నది.	కొంటుంది.
Pl. 1.		కొంటున్నాము.	కొంటాము.
2.		కొంటున్నారు.	కొంటారు.
3.	M. & F.	కొంటున్నారు.	కొంటారు.
	N.	కొంటున్నవి.	కొంటవి.

		Past tense.		Indefinite tense.
		First form.	*Second form.*	———
Sing. 1.		కొన్నాను.	కొంటిని.	కొందును.
2		కొన్నావు.	కొంటివి.	కొందువు.
3.	M.	కొన్నాడు.	కొనెను.	కొనును.
	F. & N.	కొన్నది.	కొనెను.	కొనును.
Pl. 1.		కొన్నాము.	కొంటిమి.	కొందుము.
2.		కొన్నారు.	కొంటిరి.	కొందురు.
3.	M. & F	కొన్నారు.	కొనిరి.	కొందురు.
	N.	కొన్నవి	కొనెను	కొనును.

SECOND CONJUGATION.

Variations in the Formation of Verbs of the Second Conjugation.

274. The roots of all verbs belonging to this conjugation end in యు; as చేయు *to do.*

The rules for the formation of verbs of the second conjugation are the same as those for verbs of the first conjugation, except in the following instances—

275. **The present and past verbal participles,** together with the parts derived from them, and **the indefinite relative participle** are formed as if from a root ending in సు. Thus, root చేయు—imaginary root చేసు—present verbal participle చేసుతూ, contracted చేస్తూ —past verbal participle చేసి—indefinite relative participle చేసే.

Such a form as చేసుతూ is never used, but in this conjugation this form of the present verbal participle is always contracted by dropping the final letter **తూ,** and inserting the subscribed form of త under the preceding సు; as చేస్తూ.—Hence **the prog. pres. tense,** and **the habit. pres. and future tense** are చేస్తున్నాను and చేస్తాను.

276. **The first form of the past tense** is చేసినాను. **The second form of the past tense** is contracted, thus instead of చేసితిని the common form is చేస్తిని.

277. **The first form of the Verbal noun** may be formed from either the root in యు or the imaginary root in సు; as చేయుట or చేసుట.

278. **The indefinite tense** is formed by changing the last letter of the root into తును, as చేతును.

279. **The imperative singular** second person is formed by changing యు of the infinitive into యి; as చేయి. (The letter ము may be added, in which case the preceding యి is changed into యు; as చేయుము.)

The imperative plural first person is formed by changing the last letter of the root into తాము; as చేతాము.

280. *N.B.*—In this conjugation a long vowel preceding యు or యి may be shortened, and యు or యి doubled, as చేయ or చెయ్య, చేయి or చెయ్యి.

Conjugation of చేయు.

281. Root — చేయు. (*Imag root* చేసు.)

Infinitive		చేయ, *or* చెయ్య.
Verb. noun.	1st *form*	చేయుట, *or* చేసుట.
	2nd *form*.	చేయడము, *or* చెయ్యడము.
Verb. partic.	Present.	చేస్తు.
	Past.	చేసి.
Rel. partic.	Prog. pres.	చేస్తున్న.
	Past.	చేసిన.
	Indef	చేసే.
Tenses.	Prog. pres.	చేస్తున్నాను.
	Habit. pres. & fut.	చేస్తాను.
	Past. 1st *form*	చేసినాను.
	Do. 2nd *form*.	చేస్తిని.
	Indefinite.	చేతును.
Imperative.	Sing. 2nd per.	చేయి *or* చెయ్యి. (చేయుము.)
	Pl. 1st per.	చేతాము.
	Do. 2nd per.	చేయండి, *or* చెయ్యండి.

Tenses of the Verb చేయు.

		Prog. pres. tense.	Habit. pres. and fut. tense.
Sing. 1.		చేస్తున్నాను	చేస్తాను.
2.		చేస్తున్నావు.	చేస్తావు.
3.	M.	చేస్తున్నాడు	చేస్తాడు.
	F. & N.	చేస్తున్నది	చేస్తుంది.
Pl. 1.		చేస్తున్నాము	చేస్తాము.
2.		చేస్తున్నారు.	చేస్తారు.
3.	M. & F.	చేస్తున్నారు.	చేస్తారు.
	N.	చేస్తున్నవి	చేస్తవి.

		Past tense.		Indefinite tense.
		First form.	*Second form.*	——
Sing. 1.		చేసినాను.	చేస్తిని.	చేతును.
2.		చేసినావు.	చేస్తివి.	చేతువు.
3.	M.	చేసినాడు	చేసెను.	చేసును.
	F. & N.	చేసినది.	చేసెను.	చేసును.
Pl. 1.		చేసినాము.	చేస్తిమి.	చేతుము.
2.		చేసినారు.	చేస్తిరి.	చేతురు.
3.	M. & F.	చేసినారు.	చేసిరి	చేతురు.
	N.	చేసినవి.	చేసెను.	చేసును.

On roots of more than Two Syllables having ి before final యు.

282. There are a few roots of more than two syllables, belonging to this conjugation, which have the vowel ి in the last syllable but one; as జడియు. This ి (except when followed by యు or యూ) is always changed into ు when followed by ు, and into ె when followed by ె

Thus, for instance, the *pres ver. partic.* of జడియుట becomes జడుస్తు. In strictly GRAMMATICAL LANGUAGE these verbs form the infinitive in య, and the imperative in యుము; as జడియ, జడియుము. In the COLLOQUIAL DIALECT these verbs form the *infinitive* by changing final యు of the root into వ, and the *imperative* by changing final వ of the infinitive into వు; as జడవ, జడువు.

Conjugation of జడియు.

ROOT.		జడియు. (*Imag. root* జడుసు.)
Infinitive.		జడవ. (*Gram.* జడియ.)
Verb. noun.	1st *form.*	జడియుట, *or* జడుసుట.
	2nd *form.*	జడవడము (జడియడము)
Verb. partic.	Present.	జడుస్తు.
	Past.	జడిసి.
Rel. partic	Prog. pres	జడుస్తున్న.
	Past.	జడిసిన.
	Indef.	జడిసే.
Tenses.	Prog. pres.	జడుస్తున్నాను.
	Habit. pres. & fut.	జడుస్తాను.
	Past 1st *form.*	జడిసినాను.
	Do. 2nd *form.*	జడిస్తిని.
	Indefinite.	జడుతును.
Imperative.	Sing. 2nd per.	జడువు. (జడువుము.) (*Gram.* జడియుము.)
	Pl. 1st per	జడుతాము.
	Do. 2nd per.	జడవండి (జడియండి).

The tenses of జడియు are declined like those of చేయు.

183. In this conjugation final సి in the past verbal participle and in the parts derived from it is, often, incorrectly pronounced శి; as చేశి, చేశినాను.

Conjugation of రక్షించు and నడుచు.

288. Root. రక్షించు. నడుచు.

		రక్షించు	నడుచు
Infinitive.		రక్షించ (*or* రక్షింప).	నడవ (Para. 254.)
Verb. noun.	1*st form.*	రక్షించుట.	నడుచుట.
	2*nd form.*	రక్షించడము.	నడవడము.
Verb. partic.	Present.	రక్షిస్తు	నడుస్తు.
	Past	రక్షించి.	నడిచి. (Para. 253)
Rel. partic	Prog pres.	రక్షిస్తున్న.	నడుస్తున్న.
	Past	రక్షించిన.	నడిచిన.
	Indef.	రక్షించే.	నడిచే.
Tenses.	Prog pres.	రక్షిస్తున్నాను	నడుస్తున్నాను.
	Hab pres. & fut.	రక్షిస్తాను.	నడుస్తాను.
	Past. 1*st form.*	రక్షించినాను	నడిచినాను.
	Do. 2*nd form.*	రక్షిస్తిని.	నడిస్తిని.
	Indefinite	రక్షింతును (రక్షిస్తును).	నడుతును.
Imperative.	Sing. 2nd per.	రక్షించు (రక్షించుము).	నడువు (నడువుము).
	Pl. 1st per.	రక్షింతాము.	నడుతాము.
	Do. 2nd per.	రక్షించండి.	నడవండి.

Tenses of the Verb రక్షించు.

		Prog. pres tense.	Habit. pres. and fut. tense.
Sing. 1.		రక్షిస్తున్నాను.	రక్షిస్తాను.
2.		రక్షిస్తున్నావు.	రక్షిస్తావు.
3.	M.	రక్షిస్తున్నాడు.	రక్షిస్తాడు.
	F. & N.	రక్షిస్తున్నది.	రక్షిస్తుంది.
Pl. 1.		రక్షిస్తున్నాము.	రక్షిస్తాము.
2.		రక్షిస్తున్నారు.	రక్షిస్తారు.
3.	M. & F.	రక్షిస్తున్నారు.	రక్షిస్తారు.
	N.	రక్షిస్తున్నవి.	రక్షిస్తవి.

		Past tense		Indefinite tense.
		First form.	*Second form.*	———
Sing. 1.		రక్షించినాను.	రక్షిస్తిని.	రక్షింతును.
2.		రక్షించినావు.	రక్షిస్తివి.	రక్షింతువు.
3.	M.	రక్షించినాడు.	రక్షించెను.	రక్షించును.
	F. & N.	రక్షించినది.	రక్షించెను.	రక్షించును.
Pl. 1		రక్షించినాము.	రక్షిస్తిమి.	రక్షింతుము.
2.		రక్షించినారు.	రక్షిస్తిరి	రక్షింతురు.
3.	M. & F.	రక్షించినారు	రక్షించిరి.	రక్షింతురు.
	N.	రక్షించినవి.	రక్షించెను.	రక్షించును.

(2) Roots of only Two Syllables.

289. Roots of only two syllables generally form the infinitive regularly in చ; as కాచు (*to boil*), infin. కాచ. But a few verbs form it in వ; as లేచు (*to arise*), infin. లేవ, imper. లే.

290. Roots of two syllables, in which final చు is preceded by ం (as పెంచు), or which end in చ్చు (as మెచ్చు) are generally conjugated like verbs of the first conjugation; as పెంచుతున్నాను, మెచ్చుతున్నాను, etc.

291. There are some roots of only two syllables, which end in some other letter than చ, and చ is subscribed; as మార్చు. To form the *present verbal participle* and the parts derived from it, these verbs resolve the root into a three-syllabled word, and then use the ordinary contractions, e.g., *root* మార్చు, resolved into మారుచు, *pres. ver. partic.* మారుస్తు. The *second form of the past tense* also is sometimes contracted, *e.g.*, మారిస్తిని. *The indefinite tense* takes subscribed త, *e.g.*, మార్తును. The *infinitive* may be formed in చ as a two-syllabled word, or in వ as a three-syllabled word, *e.g.*, మార్చ or మారవ.

Conjugation of పెంచు and మార్చు.

292. Root.		పెంచు.	మార్చు. (Resolved మారుచుట.)
Infinitive.		పెంచ.	మార్చ, *or* మారవ.
Verb. noun.	1*st form.*	పెంచుట.	మార్చుట.
	2*nd form*	పెంచడము.	మార్చడము. (మారవడము.)
Verb partic	Present.	పెంచుతు.	మారుస్తు.
	Past.	పెంచి	మార్చి.
Rel partic	Prog. pres	పెంచుతున్న	మారుస్తున్న.
	Past.	పెంచిన.	మార్చిన.
	Indef.	పెంచే.	మార్చే.
Tenses.	Prog. pres.	పెంచుతున్నాను.	మారుస్తున్నాను.
	Hab. pres. & fut.	పెంచుతాను.	మారుస్తాను.
	Past 1*st form.*	పెంచినాను.	మార్చినాను.
	Do. 2*nd form.*	పెంచితిని.	మార్చితిని. *or* మారిస్తిని.
	Indefinite	పెంచుదను.	మార్తును.
Imperative.	Sing. 2nd per.	పెంచు.	మార్చు. (మార్చుము.)
	Pl. 1st per.	పెంచుదాము.	మారుతాము. (మార్చుదాము.)
	Do. 2nd per.	పెంచండి.	మార్చండి.

N.B.—The tenses of నడుచు and మార్చు are declined exactly like those of రక్షించు. The tenses of పెంచు are declined exactly like those of కొట్టు.

Chapter VIII.

ON TELUGU SYNTAX, AND ON THE MEANINGS OF THE SEVERAL TENSES.

I. ON TELUGU SYNTAX.

293. Before giving any *exercises* upon Telugu verbs, it will be necessary to make a few general remarks upon Telugu SYNTAX. In doing so, it will be sufficient for the present to mention any peculiarities of syntax which may occur in connexion with the various *tenses*, and with the *imperative mood*. Any peculiarities in reference to the other parts of a Telugu verb will be explained when those parts come specially under consideration.

294. **Rule I.** The usual order of words in a Telugu sentence is *subject, object, verb*. If there are any words or phrases in the sentence which *modify the verb*, they are usually inserted immediately before it. Thus—

ఆ కూలివాడు నా కుక్కను చాలా పర్యాయములు కొట్టినాడు.

That cooly-man beat my dog several times.

295. **Rule II.** In Telugu a finite verb agrees with its subject in *number* and *person*. If it be in the THIRD person, the *gender* also is in most tenses marked by a distinct form. (See para. 250.)

అతడు వెళ్లినాడు.	He has gone.
కుక్క వెళ్లినది.	The dog has gone.

296. **Rule III.** When the subject to the verb is a *personal pronoun*, it is frequently omitted in Telugu. Thus—

కుక్కను కొట్టినాడు.	He beat the dog.

297. **Rule IV.** When a verb has several subjects joined by a copulative conjunction, expressed or understood, it is put in the *plural* number,

If any of those subjects are of the first person, the verb is put in the *first* person; if none of them are of the first person, but any of them are of the second person, the verb is put in the *second* person; otherwise, the verb is put in the *third* person. Thus—

నేనూ సుబ్బయ్యా వెళ్లినాము (*or* వెళ్లితిమి). (Para 217, *end.*)
మీరూ సుబ్బయ్యా వెళ్లినారు (*or* వెళ్లితిరి).
రామయ్యా సుబ్బయ్యా వెళ్లినారు (*or* వెళ్లిరి).

298. **Rule V.** In Telugu every transitive verb requires an *object;* but when *inanimate* things are spoken of, the form of the nominative case is generally used instead of the form of the objective case. Thus—

గొల్లవాని పిలు.	Call the cowherd
ఆ పుస్తకము పంపు.	Send that book. (Instead of పుస్తకమును.)

299 **Rule VI.** (1) In Telugu in order to denote a *question* the final vowel of a word is changed into ా. But when the sentence contains an interrogative pronoun or adverb, no change is made. Thus—

మీరు నన్ను పిలిచినారా?	Did you call me?
మీరు ఎవరిని పిలిచినారు?	Whom did you call?

(2) When a word ends in ి, this vowel is not changed into ా, but నా is added; and when a word ends in ు, the letter యా is added. Thus—

ఆ పుస్తకము ఎక్కడ పెట్టినారు—ఇంట్లోనా?
Where did you put that book—in the house?
ఎన్ని పుస్తకములు పంపినారు, ఇరువైయా—ముప్పైయా?
How many books did you send—twenty or thirty?

(3) In common conversation the sign of a question is sometimes entirely omitted, and the question shown by the tone of the voice.

300. **Rule VII.** (1) Order to denote *emphasis* the last letter of a word is changed into ే. Thus—

నిన్నే పిలిచినాను.	I called *you.*

(2) When a word ends in ో or ా, the letter నే is added; and when it ends in ై, the letter యే is added. Thus—

ఇంట్లోనే. In the house (and nowhere else).

చదువుతూనే. (Emphatic for చదువుతూ.)

ఇరువైయే. (Emphatic for ఇరువై.)

301. **Rule VIII.** When it is necessary to express *both emphasis and a question*, emphasis is expressed first, and then నా is added. Thus—

నిజమేనా? Is it true? (From నిజము *truth.*)

ఇదేనా? This very one? *i.e.*, Is it this very one? (From ఇది *this.*)

ఈ ఇంట్లోనేనా? In this very house?

302. **Rule IX.** (1) The last letter of a word is often changed into ో to denote *doubt*, and sometimes also to denote *reference*. Thus—

Ques. ఆ పుస్తకము ఎవరికి పంపుతాడు?

To whom will he send that book?

Ans. మీకో, నాకో.

(He will send it) perhaps to you, perhaps to me.

(2) The affix ో is often added to INTERROGATIVES and gives them an *indefinite* signification. Such forms are generally used, where the word *some* occurs in English. (Compare para. 219.) Thus—

ఆయన యెక్కడికో వెళ్లినాడు.

He has gone somewhere or other.

N.B.—The various uses of the affix ో will be more fully explained in a future chapter.

303. **Rule X.** The word ఏమో is affixed to words to express the English word *perhaps*. Thus—

ఆయన వెళ్లుతాడేమో, *or* వెళ్లునేమో. Perhaps he will go,

304. **Rule XI.** The word అండి is added to words to show *respect*, and equals *sir*, or *please*. Thus—

ఆ బల్లమీఁద రెండు పుస్తకాలు ఉన్నవండి.

There are two books on that table, sir.

II. ON THE MEANINGS OF THE SEVERAL TENSES.

On the Progressive Present Tense.

305. This tense is always used in reference to something regarded as *actually taking place at the present time*. Thus—

బట్టలు నేస్తున్నారు.

They are weaving cloths.

కుక్కలు వీధిలో మొరుగుతున్నవి.

Dogs are barking in the road.

It may be used of a future action, if regarded as actually taking place—

రేపు మేము వెళ్లుచున్నాము (*or* వెళ్లుతున్నాము). We go to-morrow or are going to-morrow.

On the Habitual Present and Future Tense.

306. This tense is used in TWO ways, as follows :—

First. It is used as an habitual present tense to express *habit* or *custom*. Thus—

ఈ బట్టలు ఎక్కడ నేస్తారు?

Where do they weave these cloths?

ఏలూరులో నేస్తారు.

They weave them in Ellore.

కుక్కలు మొరుగుతవి.

Dogs bark.

NOTE.—When the habit is a *temporary* one, and merely adopted at the *present* time, the progressive present tense is sometimes used, as in English. Thus—

ఆ పుస్తకము ప్రతిదినము చదువుతున్నాను.

I am reading that book daily.

Secondly. It is used in common conversation to express *future* time. Thus—

రేపు బందరుకు వెళ్లుతాను.

I shall go to Bunder to-morrow.

వాండ్లు ఆ పని ఎప్పుడు చేస్తారు?

When will they do that work?

NOTE.—In *English* also the habitualp resent tense is frequently used as a future, *e g.,I go to Bunder to-morrow,* instead of—*I shall go to Bunder to-morrow.* In grammatical Telugu another form which will be mentioned hereafter is used for the future tense.

On the Past Tense.

307. This tense supplies the place not only of the English *past* tense, but also very often of the English *perfect* and *pluperfect* tenses. Sometimes, however, the latter tenses are expressed in Telugu by compound tenses, which will be explained hereafter.

The Telugu past tense has two forms, both of which have exactly the same meaning. The *second form* (*e.g.*, కొట్టితిని) is the more grammatical form, but in the Northern Circars is seldom used in common conversation.

On the Indefinite Tense.

308. This tense is not often used in conversation, except in complex sentences. It generally occupies the place of the consequent in a conditional sentence and may be rendered in English by the verb with the auxiliaries *will, would,* or *would have*. Various examples of its use will occur in subsequent chapters.

EXERCISES

On the progressive present tense.

ఆ చిన్నవాడు ఇప్పుడు చదువుతున్నాడు. (Para. 202)

That boy is now reading.

ఆయన వారిని పరీక్ష చేస్తున్నాడు. (Para. 177.)

He is examining them.

ఆ గుఱ్ఱము త్వరగా పరుగెత్తుతున్నది.

That horse is galloping quickly.

నేను పరీక్ష నిమిత్తము చదువుతున్నాను.

I am reading for examination.

నేను కఱ్ఱకు రంగు పూస్తున్నాను.

I am smearing paint on a stick.

నీవు మొక్కలు నాటుతున్నావా? (Paras. 172, & 298.)

Are you planting shoots?

నీళ్లు తోడుతున్నది. (Para. 296)

She is drawing water.

మేము ఉత్తరములు వ్రాస్తున్నాము.

We are writing letters.

మీరు స్నానము చేస్తున్నారా?

Are you taking a bath?

రాజుగారు పడవ ఎక్కుతున్నారు. (Para. 179.)

The Rajah is getting on the boat.

వాడు చాప అల్లుతున్నాడు.

He is plaiting a mat.

ఆ సంగతినిగురించి ఆలోచిస్తున్నారు.

They are deliberating about that matter.

ఆమె బట్టలు కుట్టుతున్నది. (Para. 177)

She is sewing cloths.

వాండ్లు పశువులను మేపుతున్నారు. (Para. 17 .)

They are feeding cattle.

కంసాలి బంగారము కరుగుతున్నాడు.

The goldsmith is melting gold.

కాశీపనివాడు గోడ కట్టుతున్నాడు.

The bricklayer is building a wall.

వీధిలో కుక్కలు మొరుగుతున్నవి.

Dogs are barking in the road.

On the habit. pres. and fut. tense used to express habit or custom.

ఈ దేశములో వడ్లు ఎట్లా పండిస్తారు?

How do they cultivate rice in this country?

మొదట భూమి రెండు మూడు చాళ్లు దున్నుతారు, తరువాత దమ్ముచేస్తారు.

First they plough the ground two or three times. (*Lit.* furrows), and afterwards they plough it when under water.

అటుతరువాత ఏమి చేస్తారు?

What do they do afterwards?

విత్తనములు వేస్తారు. (*Or* చల్లుతారు.)

They sow the seed.

మీరు ప్రతిరోజు ఎన్నిగంటలకు భోజనము చేస్తారు?

At what hour do you take your meals every day?

కుక్కలు మొరుగుతవి. Dogs bark.

ఎద్దు అరుస్తుంది. The ox bellows.

గుఱ్ఱము సకిలిస్తుంది. The horse neighs.

పిట్టలు కూస్తవి. Birds sing.

On the habit. pres. and fut. tense used to express future time.

రేపు పులి చర్మము వేలము వేస్తారు.

To-morrow they will sell by auction a tiger's skin.

నీవు ఆ పనిలో ప్రవేశిస్తావా?

Will you enter upon that work?

బోయీలనిమిత్తము తహసీల్దారుకు వ్రాస్తాడు.

He will write to the Tahsildar for bearers.

కొన్ని రోజులలో దొరగారు ఆ పట్ణముకు వెళ్లుతారు.

In a few days the gentleman will go to that town.

ఎల్లుండి పశువులు ఈ పొలములో మేస్తవి.

The day after to-morrow the cattle will graze in this field.

ఆ పెద్ద అల్మారు అమ్ముతాను. మీరు కొంటారా?

I shall sell that large bookcase. Will you buy (it)?

రేపు బడిలో పిల్లలను పరీక్ష చేస్తాడు.

He will examine the children in the school to-morrow.

మీరు రేపు మా ఇంట్లో భోజనము చేస్తారా?

Will you dine with us to-morrow? (*Lit.* in our house.)

On the past tense.

నేను నిన్న కృష్ణ దాటినాను. (దాటితిని.)

I crossed the Krishna yesterday.

ఆయన వర్తకమునిమిత్తము ఆ ఊరికి వెళ్లినాడు. (వెళ్లెను.)

He went to that village for trade.

చెన్నపట్టణమునుంచి సీమనూలు పంపినారు. (పంపిరి.)

They have sent English thread from Madras.

మీరు ఈ రోజున నన్ను అన్యాయముగా తిట్టినారు. (తిట్టితిరి.)

You abused me to-day unjustly.

నిష్కారణముగా ఆ మూగవాని కొట్టినాడు. (కొట్టెను.)

He beat that dumb man without any reason.

మొన్నటిదినము ఆవు వెళ్లినదా? (వెళ్లెనా.)

Did the cow go the day before yesterday?

ఆ చిన్నవాని బాగా శిక్షించినాను. (శిక్షిస్తిని.)

I punished that boy well.

నిన్న పశువులు ఆ పొలములో మేసినవి. (మేసెను.)

The cattle grazed in that field yesterday.

ఆమె నీళ్లు ఎప్పుడు తోడినది? (తోడెను.)

When did she draw the water?

ఆ మేకలు వెళ్లినవి. (వెళ్లెను.)

Those goats have gone.

నీవు బడిలో ఏమి చదివినావు? (చదివితివి.)

What did you read in school?

On the imperative mood.

గుర్రమును బాగా తోము.

Rub down the horse well.

ఆ ఉత్తరము త్వరగా వ్రాయి.

Write that letter quickly.

బజారుకు త్వరగా వెళ్లు.

Go to the Bazaar quickly.

నా తప్పు క్షమించండి. (See para. 172.)

Pardon my fault.

మీ ఇంటికి వెళ్లుదాము.

Let us go to your house.

ఆ పని బాగా చేయి, *or* చెయ్యి.

Do that work well.

కుక్కను బైటికి కొట్టు.

Beat the dog out.

ఆ తేలును చంపు.

Kill that scorpion.

ఈ ఉత్తరము చదవండి.

Read this letter.

ఈ ఉత్తరాలు టపాలో వెయ్యి.

Put these letters in the post.

On the use of certain colloquial forms.

309. In the progressive present habitual future and past tenses the వి of the third person neuter plural is sometimes pronounced యి; as కుక్కలు మొరుగుతున్నయి, ఆవులు వస్తై, కోళ్లుకూసినయి.

310. In the habitual present and future tense, singular, third person feminine and neuter, the ం before final ది is sometimes omitted, and the preceding ు changed into ్. Thus వస్తుంది, వస్తది.

311. The first form of the past tense is sometimes contracted in common conversation by dropping నా, the last letter but one, and changing the preceding ి into ా. This ా, however, is generally pronounced, not with its usual broad sound, but like the letter *a* in *caste*. In the singular, third person feminine and neuter, న, the last letter but one, is changed into ం. Except in the case of the verb పడుట, the above forms should never be *written* although they are in some parts of the Telugu country commonly *pronounced* in the manner mentioned above. Thus—

Sing. 1.	కొట్టినాను.	Vulgar	కొట్టాను.
2.	కొట్టినావు.		కొట్టావు.
3. M.	కొట్టినాడు.		కొట్టాడు.
3. F. N.	కొట్టినది.		కొట్టింది.

Pl.	1.	కొట్టినాము.	కొట్టాము.
	2.	కొట్టినారు.	కొట్టారు.
	3. M. F.	కొట్టినారు.	కొట్టారు.
	3. N.	కొట్టినవి.	కొట్టినయి.

312. The verbs mentioned in para 290, often use the *contracted* forms of the indefinite tense, and of the imperative first person plural. Where final చు is doubled in the root, తు and తా are doubled in the contracted forms. Thus ఉంచు, ఉంతును, ఉంతాము; తెచ్చు, తెత్తును, తెత్తాము.

313. In the second and third conjugations the vowel ా in the last letter but one of the imperative first person plural (*e.g*, నడుతాము) is occasionally shortened; as నడుతము. This is the more correct form.

314. Instead of the tense కలను to express ABILITY, the following tense (a corruption of the tense కలుగుదును) is occasionally used.

Sing.	1.	కలుదును, *or* కల్దును	instead of	కలను.
	2.	కలుదువు, *or* కల్దువు	— —	కలవు.
	3. M.	కలును, — —	— —	కలడు.
	3. F. N.	కలును, — —	— —	కలదు.
Pl.	1.	కలుదుము, *or* కల్దుము	— —	కలము.
	2.	కలుదురు, *or* కల్దురు	— —	కలరు.
	3. M. F.	కలుదురు, *or* కల్దురు	— —	కలరు.
	3. N.	కలును, — —	— —	కలవు.

315. In the third person singular (M.F.&N.) and plural (N.) of the indefinite tense of పోవుట, the word పోను is sometimes used, instead of పోవును, which is the same in form as the first person singular of the *negative* indefinite tense.

316. Instead of the imperative పో, the word పద (*Let us go*) contracted from పోదాము, is sometimes used. Instead of the imperative రా, the word దా is sometimes used as a fond term to a little child.

317. A tense is sometimes used in conversation, which is formed by changing final ు of the root (and in the second conjugation of the root in ను) into ే ను. Subjoined is an example—

Sing.	1.		పడేను.
	2.		పడేవు.
	3.	M. F. N.	పడేని, or పడీని. (*Nor. Cir.* పడేను.)
Pl.	1.		పడేము.
	2.		పడేరు.
	3.	M. F.	పడేరు.
		N.	పడేని, or పడీని. (*Nor. Cir.* పడేను.)

This tense has been generally regarded as a corruption of a *grammatical* form of the indefinite tense, *e g.*, పడెదను. It usually implies *doubt*. Thus—

పరుగెత్తబోకు, పడేవు.

Do not run, you may fall.

ఆ పిచ్చివానివద్దికి వెళ్లబోకు, వాడు నిన్నుకొట్టేని. (*Nor. Cir.* కొట్టేను.)

Do not go near that mad man, he may beat you.

Chapter IX.

ON IRREGULAR, PASSIVE, REFLEXIVE, AND CAUSAL VERBS.

I. IRREGULAR VERBS.

318. The following verbs are in some of their parts *irregularly* formed, namely—

అవు (*or* ఔ) to become, పోవు to go, వచ్చు to come, ఇచ్చు to give, చచ్చు to die, చూచు to see, తెచ్చు to bring.

Conjugation of అవు, పోవు, and వచ్చు.

319.

ROOT.		అవు.	పోవు.	వచ్చు.
Infinitive.		కా.	పో.	రా.
Verb. noun.	1st *form.*	అవుట.	పోవుట.	వచ్చుట.
	2nd *form*	కావడము.	పోవడము.	రావడము.
Verb. partic.	Present.	అవుతు.	పోతు.	వస్తు.
	Past	అయి.	పోయి.	వచ్చి.
Rel. partic.	Prog. pres.	అవుతున్న.	పోతున్న.	వస్తున్న.
	Past.	అయిన.	పోయిన.	వచ్చిన.
	Indef.	అయ్యే.	పొయ్యే.	వచ్చే.
Tenses.	Prog. pres.	అవుతున్నాను.	పోతున్నాను.	వస్తున్నాను.
	Habit. pres. & fut.	అవుతాను.	పోతాను.	వస్తాను.
	Past 1st *form.*	అయినాను.	పోయినాను.	వచ్చినాను.
	Do. 2nd *form.*	అయితిని.	పోతిని.	వస్తిని.
	Indefinite.	అవుదును.	పోదును.	వత్తును.
Imperative.	Sing. 2nd per.	కా (కమ్ము).	పో (పొమ్ము).	రా (రమ్ము).
	Pl. 1st per.	అవుదాము.	పోదాము.	వత్తాము.
	Do. 2nd per.	కండి.	పొండి.	రండి.

In the Northern Circars the verb అవు sometimes uses అవ in the infinitive and అవడము as the 2nd form of the verbal noun.

On the Tenses of the above Verbs.

320. The several tenses of these verbs are declined exactly like those of any other verb of the same conjugation, except in the case of the *second form of the past tense*, and in the *indefinite tense*. These two tenses are declined as follows :—

Second form of the past tense.

Sing. 1.		అయితిని.	పోతిని.	వస్తిని.
2		అయితివి.	పోతివి.	వస్తివి.
3.	M.	ఆయెను.	పోయెను.	వచ్చెను.
	F. & N.	ఆయెను.	పోయెను.	వచ్చెను.
Pl. 1.		అయితిమి.	పోతిమి.	వస్తిమి.
2.		అయితిరి.	పోతిరి.	వస్తిరి.
3.	M. & F.	అయిరి.	పోయిరి.	వచ్చిరి.
	N.	ఆయెను.	పోయెను.	వచ్చెను.

Indefinite tense.

Sing. 1.		అవుదును.	పోదును.	వత్తును.
2.		అవుదువు.	పోదువు.	వత్తువు.
3.	M.	అవును.	పోవును.	వచ్చును.
	F. & N.	అవును.	పోవును.	వచ్చును.
Pl. 1.		అవుదుము.	పోదుము.	వత్తుము.
2.		అవుదురు.	పోదురు.	వత్తురు.
3.	M. & F.	అవుదురు.	పోదురు.	వత్తురు.
	N.	అవును.	పోవును.	వచ్చును.

Remarks upon the above Verbs.

Various parts of these verbs are used idiomatically in a variety of ways which will be explained in subsequent chapters.

321. The verb అవుట in addition to the meaning of *to become* has also the meaning of *to finish*. Thus—

ఆ పని అయినదా? అయినది. Is that work finished? It is finished.

The word అవును (the third person singular of the indefinite tense) is frequently used in the sense of *yes*. Thus—

Ques. వచ్చినాడా? *Ans.* అవును. వచ్చినాడు.

Ques. Has he come? *Ans.* Yes. He has come.

322. The verb పోవు, as will be hereafter seen, enters largely into the formation of the *negative form* of verbs.

The tense పోతున్నాను (as also the words పోతు, పోతున్న, and పొయ్యే), when affixed to the infinitive of another verb, gives it (like the verb *to go* in English) a *future* signification. When thus affixed, initial పో is by the laws of euphony changed into బో. Thus—

నేను చదవబోతున్నాను.

I am *going* to read.

మీరు ఆ పని చేయబోతున్నారా?

Are you *going* to do that work?

323. A class of COMPOUND VERBS is formed by prefixing the past verbal participle of certain verbs to the verb పోవు. Thus, by prefixing చెడి (the past verbal participle of చెడు) to the verb పోవు the compound verb చెడిపోవు is formed, which means—*to go to ruin*. So in like manner పగిలిపోవు *to go to pieces*, etc.

In connection with the verbs వచ్చు and పోవు the following rules in reference to *place* are here inserted.—

Rules in reference to Place.

324. To express MOTION TO, the object towards which motion is made is put in the dative case. But when the object is of such a nature as *not to admit of entrance* (as *a tree, a man*), the dative case is never used, but the compound postposition వద్దికి or దగ్గిరికి is always affixed.

325. To express MOTION FROM, the postposition నుంచి is used; but *if the object cannot be entered*, the compound postposition వద్దనుంచి or దగ్గిర నుంచి is always used. Thus—

ఆయన ఆ ఊరికి వెళ్లినాడు. (*Or* ఆ ఊరు.)

He went to that village.

ఆ చెట్టుదగ్గిరికి వెళ్లినాను.

I went to that tree. (*Lit.* To near that tree.)

ఆ దొరగారియొద్దికి వెళ్లినాను.

I went to that gentleman.

ఎక్కడనుంచి వస్తున్నారు?

Where are you coming from? (*Or* Whence are you coming?)

ఈ ఉత్తరము ఎవరిదగ్గిరనుంచి వచ్చినది?

From whom did this letter come?

326. When speaking about THE DISTANCE OF ONE PLACE FROM ANOTHER, the place nearest to the speaker is put in the dative case, and the more remote place is put in the nominative case. Thus—

ఆ ఊరు ఇక్కడికి ఎంత దూరము?

What distance is that village from here? (*Lit.* To here.)

బెజవాడకు హైదరబాదు ఇరువై అయిదామడ. (ఇరువై అయిదు ఆమడ.)

Hyderabad is two hundred miles from Bezwada. (An ఆమడ is about 8 miles.)

Conjugation of ఇచ్చు and చచ్చు.

327. Root.		ఇచ్చు.	చచ్చు.
Infinitive.		ఇవ్వ, *or* ఇయ్య.	చావ.
Verb. noun.	*1st form.*	ఇచ్చుట.	చచ్చుట.
	2nd form.	ఇవ్వడము, *or* ఇయ్యడము.	చావడము.
Verb. partic.	Present.	ఇస్తు.	చస్తు.
	Past.	ఇచ్చి.	చచ్చి.
Rel. partic.	Prog Pres	ఇస్తున్న.	చస్తున్న.
	Past	ఇచ్చిన.	చచ్చిన.
	Indef.	ఇచ్చే.	చచ్చే.
Tenses.	Prog. pres.	ఇస్తున్నాను.	చస్తున్నాను.
	Habit pres. & fut.	ఇస్తాను.	చస్తాను.
	Past. *1st form*	ఇచ్చినాను.	చచ్చినాను.
	Do. *2nd form*	ఇస్తిని.	చస్తిని.
	Indefinite.	ఇత్తును.	చత్తును.
Imperative.	Sing. 2nd per.	ఇయ్యి (ఇమ్ము).	చావు (చావుము).
	Pl. 1st per.	ఇత్తాము.	చత్తాము.
	Do. 2nd per.	ఇవ్వండి, *or* ఇయ్యండి.	చావండి.

Conjugation of చూచు and తెచ్చు.

Root.		చూచు.	తెచ్చు
Infinitive.		చూడ.	తే.
Verb. noun.	*1st form.*	చూచుట.	తెచ్చుట.
	2nd form.	చూడడము.	తేవడము.
Verb. partic.	Present.	చూస్తు.	తెస్తు.
	Past.	చూచి.	తెచ్చి.
Rel. partic.	Prog. pres.	చూస్తున్న.	తెస్తున్న.
	Past.	చూచిన.	తెచ్చిన.
	Indef.	చూచే.	తెచ్చే.

Tenses.	Prog. pres	చూస్తున్నాను	తెస్తున్నాను.
	Habit. pres. & fut.	చూస్తాను	తెస్తాను.
	Past 1*st form.*	చూచినాను	తెచ్చినాను.
	Do. 2*nd form*	చూస్తిని.	తెస్తిని.
	Indefinite	చూతును	తెత్తును.
Imperative.	Sing. 2nd per.	చూడు (చూడుము)	తే (తెమ్ము).
	Pl. 1st per.	చూతాము.	తెత్తాము.
	Do. 2nd per.	చూడండి.	తెండి.

The second form of the past tense and the indefinite tense of these verbs are declined exactly like those of వచ్చు (See para. 320.)

II. PASSIVE VERBS.

328. In Telugu every *active* verb may be changed into a *passive* verb by affixing to its infinitive mood the verb పడు, and conjugating పడు through all its moods and tenses. (When పడు is thus used, initial ప is always changed by the laws of euphony into బ.) Thus the active verb రక్షించు *to save* becomes in the passive voice రక్షించబడు *to be saved.*

Conjugation of రక్షించబడు.

Root.		రక్షించబడు.
Infinitive.		రక్షించబడ.
Verb. noun.	1*st form.*	రక్షించబడుట.
	2*nd form*	రక్షించబడడము.
Verb. partic.	Present.	రక్షించబడుతు.
	Past.	రక్షించబడి.
Rel. partic.	Prog. pres.	రక్షించబడుతున్న.
	Past.	రక్షించబడిన.
	Indef.	రక్షించబడే.

Tenses.	Prog. pres.	రక్షించబడుతున్నాను.
	Habit. pres. & fut.	రక్షించబడుతాను.
	Past 1st *form.*	రక్షించబడినాను.
	Do. 2nd *form.*	రక్షించబడితిని.
	Indefinite.	రక్షించబడుదును.
Imperative.	Sing. 2nd per.	రక్షించబడు.
	Pl. 1st per.	రక్షించబడుదాము.
	Do. 2nd per.	రక్షించబడండి.

Remarks upon Passive Verbs.

329. In Telugu passive verbs are very seldom used in common conversation; and when they are used in English, they must generally be translated into Telugu actively. Thus in translating the English sentence—*That work was done by him*—instead of saying ఆ పని ఆయన చేత చేయబడినది—it would be more colloquial to say ఆయన ఆ పని చేసినాడు. (Lit. *He did that work.*)

III. REFLEXIVE VERBS.

330. *Reflexive verbs* are formed by affixing the verb కొను to the root of any verb, and conjugating కొను through all its moods and tenses Verbs of the second conjugation always use the root in చు. Thus, from దోచు *to rob* comes the verb దోచుకొను *to rob for oneself*, and from చేయు *to do* comes the verb చేసుకొను *to do for oneself.*

The verb కొను is conjugated exactly like the verb కొను *to buy* (see para. 273), except that the infinitive కొన and the imperative కొను are usually changed into కో, as చేసుకో, and the second form of the verbal noun may take the letter వ, as చేసుకోవడము.

Conjugation of చేసుకొను.

Root.		చేసుకొను.
Infinitive.		చేసుకో.
Verb. noun.	1st *form.*	చేసుకొనుట.
	2nd *form.*	చేసుకొన (*or* చేసుకోవ).

Verb. partic.	Present.	చేసుకొంటూ.
	Past.	చేసుకొని.
Rel. partic.	Prog. pres.	చేసుకొంటున్న.
	Past.	చేసుకొన్న.
	Indef.	చేసుకొనే.
Tenses.	Prog. pres.	చేసుకొంటున్నాను.
	Habit. pres. & fut.	చేసుకొంటాను.
	Past 1st *form.*	చేసుకొన్నాను.
	Do. 2nd *form.*	చేసుకొంటిని.
	Indefinite.	చేసుకొందును.
Imperative.	Sing. 2nd per.	చేసుకో. (చేసుకొమ్ము.)
	Pl 1st per.	చేసుకొందాము.
	Do. 2nd per.	చేసుకొండి.

Remarks upon Reflexive Verbs.

331. Roots ending in కు or గు, which are composed of more than two syllables or of two syllables with the first long, generally contract the reflexive form. Thus—అడుగు, అడుగు కొను or అడుక్కొను; లాగు, లాగు కొను or లాక్కొను.

The reflexive forms of the verbs కను *to see* and కొను *to buy* are కనుక్కొను and కొనుక్కొను.

Reflexive verbs resemble to some extent the *middle voice* in Greek. They express that the action performed by the subject is also performed in reference to that subject. Hence these verbs frequently denote that the action is performed *for the benefit of the subject*, or that it is performed *by the free will and choice of the subject.*

The following examples are added to illustrate the use of reflexive verbs :—

EXAMPLES.

వారు ఇల్లు కట్టుకొంటున్నారు.

They are building a house *for themselves.*

ఎన్ని గంటలకు వంట చేసుకొంటాడు?

At what hour does he cook *his* food? *Lit.* At what hour does he do cooking *for himself?*

ఆయన కలము చెక్కుకొంటున్నాడు.

He is mending a pen *for himself*

బట్ట కట్టుకొన్నాడు.

He tied on *his* cloth. (*Lit.* He tied a cloth *on himself.*)

చెప్పులు తొడుక్కొంటున్నాడు. (Para 331.)

He is putting on *his* shoes

గాయము చేసుకొన్నాడు.

He wounded *himself.*

నేను క్షౌరముచేసుకొంటున్నాను.

I am shaving *myself*

ఆ చిన్నవాడు తన బట్టలు చించుకొంటున్నాడు.

That boy is tearing *his* cloths

332. In some instances the difference in meaning between the *simple* and the *reflexive* form is so great that they must be expressed in English by different words Thus—అను *to say,* అనుకొను *to think;* చదువు *to read,* చదువుకొను *to learn;* నడుచు *to walk,* నడుచుకొను *to behave.* In some instances the use of the reflexive form is so idiomatic and peculiar that practice alone can teach the student its exact force and meaning.

IV. CAUSAL VERBS.

333. In Telugu there are certain verbs, called *causal* verbs, which are formed from the simple verbs. The formation is generally as follows :—

(1) In the FIRST and SECOND conjugation by changing final ు of the root into ించు; as— కొట్టు *to beat,* కొట్టించు *to cause to be beaten;* చేయు *to do* చేయించు *to cause to be done.*

(2) In the THIRD conjugation by changing final చు of the root into పించు; as పిలుచు *to call*, పిలిపించు *to cause to be called.* (See para. 253)

Conjugation of చేయించు, and పిలిపించు.

ROOT		చేయించు.	పిలిపించు.
Infinitive.		చేయించ.	పిలిపించ.
Verb. noun.	1st *form.*	చేయించుట.	పిలిపించుట.
	2nd *form.*	చేయించడము	పిలిపించడము
Verb. partic.	Present.	చేయిస్తు.	పిలిపిస్తు.
	Past.	చేయించి	పిలిపించి
Rel. partic.	Prog. pres.	చేయిస్తున్న.	పిలిపిస్తున్న
	Past.	చేయించిన	పిలిపించిన.
	Indef.	చేయించే.	పిలిపించే.
Tenses.	Prog. pres.	చేయిస్తున్నాను.	పిలిపిస్తున్నాను
	Habit. pres. & fut.	చేయిస్తాను	పిలిపిస్తాను.
	Past 1st *form.*	చేయించినాను.	పిలిపించినాను.
	Do. 2nd *form.*	చేయిస్తిని.	పిలిపిస్తిని.
	Indefinite.	చేయింతును. (చేయిస్తును.)	పిలిపింతును. (పిలిపిస్తును.)
Imperative.	Sing. 2nd per.	చేయించు. (చేయించుము.)	పిలిపించు. (పిలిపించుము.)
	Pl. 1st per.	చేయింతాము.	పిలిపింతాము.
	Do. 2nd per.	చేయించండి.	పిలిపించండి.

Remarks upon Causal Verbs

334. A causal verb formed from a *transitive* verb is equivalent in English to the verb *to cause* followed by a PASSIVE infinitive. Thus from చేయు *to do* is formed చేయించు *to cause to be done* (not *to cause to do*). Hence the causal form of a transitive verb is often followed by an agent in the INSTRUMENTAL CASE. Thus—

కుక్కను కూలివానిచేత చంపించినాడు.

He caused the dog to be killed by a cooly-man, *i.e.*, He got (*or* had the dog killed by a cooly-man.

A causal verb formed from an *intransitive* verb becomes an ACTIVE verb. Thus from the intransitive verb పొంగు *to bubble* is formed the causal verb పొంగించు *to cause to bubble*, i.e., *to make to boil*. Thus—

పాలు పొంగించు.

Make the milk (to) boil, *i.e.*, Boil the milk.

335. In the case of some verbs, especially of *intransitive* verbs, the causal verb is very irregularly formed, *e.g.*, వచ్చు, రప్పించు; తెగు, తెంపు; కాగు, కాచు, *etc.*, *etc.* It will be found easier to treat such causal forms as distinct verbs.

On the Combination of Causal and Reflexive Verbs.

336 The causal form and the reflexive form are sometimes combined. Thus—చేయించుకొను *to cause to be done for oneself.*

The following examples will make the several forms of the verbs clear, and illustrate the changes of meaning.

వారు ఇల్లు కట్టినారు.
They *built* a house.

వారు ఇల్లు కట్టుకొన్నారు.
They *built* a house *for themselves*

వారు ఇల్లు కట్టించినారు.
They *caused* a house *to be built.*

వారు ఇల్లు కట్టించుకొన్నారు.
They *caused* a house *to be built for themselves.*

General Remarks.

337. A class of verbs are formed by affixing the verb పడు to NOUNS; as—ఆశపడు *to desire*, బాధపడు *to be in trouble.* Nouns ending in ము drop this letter before పడు; as—సుఖపడు *to be happy;* భయపడు *to be afraid;* కోపపడు *to be angry.*

338. In the same manner, verbs are sometimes formed by prefixing nouns to పెట్టిపోవు and పరచు. Thus—

శ్రమపెట్టు to trouble (*Trans.*). శ్రమపడు to be troubled, to suffer (*Intrans.*).

భయపెట్టు to inspire with fear (*Trans.*). భయపడు to be terrified. (*Intrans.*).

మోసపరచు to cheat (*Trans.*). మోసపోవు to be cheated (*Intrans*).
నిద్రపుచ్చు to put to sleep (*Trans.*). నిద్రపోవు to go to sleep (*Intrans*).
భంగపరచు to disappoint (*Trans.*). భంగపడు to be disappointed. (*Intrans.*).

339 The verb వేయు is often added to the past verbal participle of another verb to express COMPLETENESS: as పారవేయు *to throw away*, చింపివేయు *to tear up*, తీసివేయు *to take away*, కోసివేయు *to cut off.*

340. A few verbs although ending in కొను are not reflexive forms as— ఊరుకొను *to be quiet*, మేలుకొను *to be awake.*

341. Many verbs although ending in ించు are not causal forms; as— దీవించు *to bless*, పరీక్షించు *to examine.*

Chapter X.

ON THE NEGATIVE FORM OF VERBS.

On the Negative Primary Verb.

342. The negative primary TENSE, which may be used in reference to either *present* or *past* time, is as follows—

Sing. 1.		నేను లేను	I am not, *or* was not.
2.		నీవు లేవు.	Thou art not, *or* was not.
3.	M	వాడు లేడు.	He is not, *or* was not
	F. N.	అది లేదు.	She *or* it is not, *or* was not.
Pl. 1.		మేము లేము.	We are not, *or* were not
2.		మీరు లేరు.	You are not, *or* were not.
3.	M. F.	వారు లేరు.	They are not, *or* were not.
	N.	అవి లేవు.	They (*neu.*) are not, *or* were not.

343. There are OTHER PARTS of the negative primary verb connected with the tense లేను, but as these are not required in the formation of the negative form of verbs, they will not be mentioned until the next chapter.

EXERCISE ON THE NEGATIVE PRIMARY TENSE.

ఆయన ఇంట్లో లేడు.

He is not in the house.

మీరు మొన్న అక్కడ లేరా?

Were you not there the day before yesterday?

ఆ ఇంట్లో కుర్చీలు లేవు.

There are not chairs in that house (*i.e.*, There are no chairs).

ఆ బల్లమీద పుస్తకము లేదు.

There is not a book on that table (*i.e.*, There is no book).

మీ పెట్టెలో కలములు లేవా?

Are there no pens in your box ?

నిన్న నేను అక్కడ లేను.

I was not there yesterday

ఆయన నిన్న ఇంట్లో లేడు. ఎక్కడికి వెళ్లినాడు?

He was not at home yesterday. Where did he go ?

On the Various Parts of the Negative Form.

344. The negative form of a Telugu verb consists of the following parts :—

(1) The past verbal participle.

(2) The verbal noun

(3) The indefinite relative participle.

(4) The indicative mood, which has the *four* following tenses :—

i. The progressive present tense.

ii. The habitual present and future tense.

iii. The past tense.

iv. The indefinite tense.

(5) The imperative mood.

Rules for the Formation of the Various Parts of the Negative Form.

345. The rules for the formation of the various parts of the negative form are *the same for all verbs, regular or irregular, of whatever class and of whatever conjugation.*

The various parts of the negative form of verbs are formed from the INFINITIVE of the positive form, *e.g.*, కొట్ట, చేయ, నడవ.

346. **The past verbal noun** is formed by adding క to the positive infinitive ; as కొట్టక, *not having struck*, చేయక, నడవక.

347. **The verbal noun** is formed by prefixing the negative past verbal participle to పోవడము or పోవుట the positive verbal noun of పోవు *to go.*

Thus కొట్టక పోవడము, *the not striking*; చేయక పోవడము, నడవక పోవడము. In highly grammatical language the verbal noun is formed by addingమి to the positive infinitive, *e.g.*, కొట్టమి, చేయమి, but this form is rarely used in conversation.

348. **The indefinite relative participle** is formed by adding ని to the positive infinitive; as కొట్టని, చేయని, నడవని.

349. **The progressive present tense** is formed by prefixing the positive verbal noun to the word లేదు for all numbers and persons; as నేను కొట్టడము లేదు, *I am not striking;* నీవు కొట్టడము లేదు, *etc*

Sometimes a form is used to express the present progressive, which is got by prefixing the positive progressive present tense to the tense కాను, the neg. hab. press. and fut. tense of అవు as కొట్టుతున్నాను కాను, *I am not striking.*

350. **The habitual preuas and future tense** is formed by adding the terminations of the personal pronouns to the positive infinitive; as కొట్టను, *I strike not, do not strike,* or *shall or will not strike*, చేయను, నడవను.

NOTE.—*Habit* or *Custom* is also sometimes expressed by the tense which is formed by prefixing the positive verbal noun to లేదు, *e.g.*, కొట్టడము లేదు. This is specially the case, when the habit is not a permanent one, but merely adopted at the present time. (Compare para. 306, first note.)

351. **The past tense** is formed by prefixing the positive infinitive to the word లేదు for all numbers and persons; as నేను కొట్టలేదు, *I did not strike.* నీవు కొట్టలేదు, *etc., etc.*

352. **The indefinite tense** is formed by prefixing the negative past verbal participle to the tense పోదును (para. 320); as కొట్టక పోదును, *I would not strike,* or *would not have struck, etc.* చేయక పోదును, నడవక పోదును.

353. **The imperative** second person SINGULAR is formed by adding కు to the positive infinitive, and the second person PLURAL by adding కండి; as sing. కొట్టకు, pl. కొట్టకండి, *strike not,* or *do not strike.*

The first person PLURAL is formed by prefixing the negative verbal participle in క to పోదాము (See para. 319), as కొట్టక పోదాము, *let us not strike.*

The Negative Conjugation of కొట్టు.

354. POSITIVE INFINITIVE. కొట్ట.

	Past verb. partic.	కొట్టక
	Verbal noun.	కొట్టక పోవడము.
	Indef. rel. partic.	కొట్టని.
Tenses.	Prog. pres.	కొట్టడము లేదు
	Habit pres. & fut.	కొట్టను.
	Past.	కొట్ట లేదు.
	Indef.	కొట్టక పోవును.
Imper.	Sing. 2nd per.	కొట్టకు.
	Pl. 1st per.	కొట్టక పోదాము.
	Do. 2nd per.	కొట్టకండి.

The Negative Tenses of కొట్టు.

355. Prog. present tense *I am not striking.*

Sing. 1.		నేను కొట్టడము లేదు.	Pl. 1.		మేము కొట్టడము లేదు.
2.		నీవు కొట్టడము లేదు	2.		మీరు కొట్టడము లేదు.
3.	M	వాడు కొట్టడము లేదు.	3.	M. F.	వారు కొట్టడము లేదు.
	F. N.	అది కొట్టడము లేదు		N	అవి కొట్టడము లేదు.

Habit. pres. & fut. tense. *I strike not, do not strike*, or *shall, will not strike*

Sing. 1.		నేను కొట్టను.	Pl. 1.		మేము కొట్టము
2.		నీవు కొట్టవు.	2.		మీరు కొట్టరు.
3.	M.	వాడు కొట్టడు.	3.	M. F.	వారు కొట్టరు.
	F. N.	అది కొట్టదు.		N	అవి కొట్టవు

Past tense. *I did not strike*, or *have not struck*, *etc.*

Sing. 1.	నేను కొట్టలేదు.	Pl. 1	మేము కొట్టలేదు.
2.	నీవు కొట్టలేదు.	2.	మీరు కొట్టలేదు.
3. M.	వాడు కొట్టలేదు	3. M. F.	వారు కొట్టలేదు.
F. N.	అది కొట్టలేదు	N	అవి కొట్టలేదు.

Indefinite tense. *I would not strike*, or *would not have struck*.

Sing. 1.	నేను కొట్టక పోదును.	Pl 1.	మేము కొట్టక పోదుము.
2.	నీవు కొట్టక పోదువు.	2.	మీరు కొట్టక పోదురు.
3. M.	వాడు కొట్టక పోవును.	3. M. F	వారు కొట్టక పోదురు.
F. N.	అది కొట్టక పోవును.	N.	అవి కొట్టక పోవును.

Examples of the Conjugation of Negative Verbs.

356 చేయ. (*Pos. infin.*)	చేయించ. (*Pos. infin.*)
చేయక.	చేయించక.
చేయక పోవడము.	చేయించక పోవడము.
చేయని.	చేయించని.
చేయడము లేదు, *or* చేస్తున్నాను కాను.	చేయించడము లేదు, *or* చేయిస్తున్నాను కాను.
చేయను.	చేయించను.
చేయ లేదు.	చేయించ లేదు.
చేయక పోదును.	చేయించక పోదును.
చేయకు.	చేయించకు.
చేయక పోదాము.	చేయించక పోదాము.
చేయకండి.	చేయించకండి.

---

357. చేసుకో. (*Pos. infin.*)	రక్షించబడ. (*Pos. infin.*)
చేసుకోక.	రక్షించబడక.
చేసుకోక పోవడము.	రక్షించబడక పోవడము.

చేసుకోని. రక్షించబడని.

చేసుకోవడము లేదు, చేసుకొంటున్నాను కాను. రక్షించబడడము లేదు. రక్షించబడుతున్నాను కాను.

చేసుకోను. రక్షించబడను.

చేసుకో లేదు. రక్షించబడ లేదు.

చేసుకోక పోదును. రక్షించబడక పోదును.

చేసుకోకు. రక్షించబడకు.

చేసుకోక పోదాము. రక్షించబడక పోదాము.

చేసుకోకండి. రక్షించబడకండి.

358. కా. (*Pos. infin.* of అవు) పో. (*Pos. infin.* of పోవు.) రా (*Pos. infin.* of వచ్చు)

కాక.	పోక.	రాక.
కాక పోవడము.	పోక పోవడము.	రాక పోవడము.
కాని.	పోని.	రాని.
కావడము లేదు, అవుతున్నాను కాను.	పోవడము లేదు, పోతున్నాను కాను.	రావడము లేదు, వస్తున్నాను కాను.
కాను.	పోను.	రాను.
కా లేదు.	పో లేదు.	రా లేదు.
కాక పోదును.	పోక పోదును.	రాక పోదును.
కాకు.	పోకు.	రాకు.
కాక పోదాము.	పోక పోదాము.	రాక పోదాము.
కాకండి.	పోకండి.	రాకండి.

Observations on the Negative Verb.

359. In conversation లేదు is sometimes pronounced లే.

360. It has been stated (para. 349) that the negative prog. pres. tense is formed by prefixing the positive verbal noun to the word లేదు. This is

not strictly speaking a *tense*, though used as such, for the verbal noun is in reality the subject of లేదు. Thus కొట్టడము లేదు literally means—*There is not striking.* The use and syntax of verbal nouns will be explained in a future chapter.

361. It must be remembered that whenever in the negative form the *second* form of the positive verbal noun is used (*e.g.*, పోవడము) the *first* form (*e.g.*, పోవుట) may be used instead; but the second form is the one most commonly used. (See para. 258.)

362. The indefinite relative participle with the affix ది, is sometime used instead of the verbal noun, to form a negative progressive present tense, as నేను కొట్టదిలేదు. (I am not striking)

363. *Relative participles* are sometimes formed by prefixing the neg. past ver. partic. to పోతున్న, పోయిన, and పొయ్యే, *e.g.*, చేయక పోతున్న, చేయక పోయిన, చేయక పొయ్యే. *A negative infinitive* also may be formed by prefixing the neg. past ver. partic. to పో, the positive infinitive of పోవుట, *e.g.*, కొట్టక పో. The use of a negative infinitive is rare.

364. *A prog pres. tense, an hab. pres and fut. tense,* and *a past tense* are sometimes formed by prefixing the neg. past ver. partic. to the tenses పోతున్నాను, పోతాను, పోయినాను (or పోతిని), *e.g.*, చేయకపోయినాడు. *He did not do.* Of these forms that for the past tense is most common.

365. *A past tense* is sometimes formed by affixing the tense కాను to the past tense of a positive verb; as చేసినాను కాను. *I did not do.*

366. Sometimes a negative habitual present and future tense, followed by the positive past tense of అవు, is used as a negative past tense. This form is not very common. Thus—

మీరు చెప్పిన పని నేను ఎప్పుడు చేయనయితిని?

When did I not do what you told me?

నా కుమారుడు క్రమముగా ఎప్పుడు రాడాయెనో, చెప్పండి.

Please tell me *when* my son did not come regularly

నేను అడిగినదానికి ఒకప్పుడును సరిగా చెప్పవయితివి.

You have never replied properly to my question.

367. *An imperative* is sometimes formed by adding బోకు (*i.e.*, పోకు, the negative imperative of (పోవు) to the infinitive of any verb; as చేయ బోకు. *Do not do.* Lit. *Do not go to do.* This is sometimes changed into మోకు, and in the Ceded District into బాకు, but these are vulgarisms to be avoided

368. In the case of some verbs the negative habitual present and future tense, preceded by a negative past verbal participle, is used to give the force of a strong affirmative. Thus—

ఆయన అడిగితే, నేను చెప్పక మానను.

If he asks, I shall not fail to tell him.

మీరు రేపు పది గంటలకు రాక తప్పదు. (*Or* తీరదు.)

You must not fail to come at ten o'clock to-morrow.

నేను ఈ మాట ఆయనతో చెప్పక విధిలేదు. (*Or* వల్లకాదు.)

I must mention to him.

N.B.—In the last two sentences the final verb is *impersonal.*

On the Translation of English Negative Sentences

369. Sanscrit words admitted into Telugu use certain prefixes (like *in, un, etc.*, in English) which have a negative force, *e.g.*, యోగ్యుడు, *a worthy man*, అయోగ్యుడు, *an unworthy man.* With this exception, the negative in a Telugu negative sentence, is always conveyed in the VERB. In an English negative sentence, however, the negative may be conveyed in a pronoun, adjective, adverb, or verb. Hence in translating from English into Telugu, we must always first put the sentence in such a form that the negative may be contained in the verb. Thus—*There is nobody in*

that room—equals—*There is not anybody in that room.* ఆ గదిలో ఎవరున్నూ లేరు. *There is no book on the table*—equals—*There is not a book on the table.* బల్లమీద పుస్తకము లేదు. *He went nowhere*—equals—*He did not go anywhere.* ఆయన ఎక్కడికీ వెళ్లలేదు. *He is not here.* అతడు ఇక్కడ లేడు.

EXERCISES ON THE NEGATIVE TENSES

On the progressive present tense.

మీరు స్నానము చేస్తున్నారా? చేయడము లేదు.

Are you taking a bath? I am not taking one.

ఆ చిన్నవాడు నాబడిలో చదవడము లేదు.

That boy is not reading in my school.

గుర్రానికి జీను కట్టుతున్నాడా? కట్టడము లేదు.

Is he saddling the horse? He is not saddling it.

On habit or custom.

ఆవులు ప్రతి సంవత్సరము ఈనవు.

Cows do not calve every year.

గుర్రములు బియ్యము తినవు.

Horses do not eat rice.

బీదవాండ్లకు అన్నము పెట్టరు.

They do not give rice to poor people.

ఈ పట్టములో అటువంటి బట్టలు నేయరు.

They do not weave such cloths in this town.

అతనికి జ్వరము వచ్చినది గనుక అన్నము తినడము లేదు. (*Temporary habit.*)

He has got fever, and therefore he is not eating any rice.

ఎందుచేతనో,॥ ప్రస్తుతము అతడు ఏమీ శ్రద్ధచేయడము లేదు.

(*Temporary habit*, see para. 350, note.)

For some reason or other, for the present he is not taking any pains.

On future time.

నేను ఎన్నటికీ ఆ పని చేయను.

I shall never do that work.

వాడు ఆ మంచము చేయడు.

He will not make that couch.

రేపు నాకు సెలవు ఇస్తారా? ఇవ్వను.

Will you give me leave to-morrow? I will not.

అతడు ఇకమీదట మా ఇంటికి రాడు.

Henceforth he will not come to our house.

రేపు అతణ్ని భోజనానికి పిలవను.

I will not invite him to dinner to-morrow.

On the past tense.

నేను ఇదివరకు ఎప్పుడున్ను బందరుకు వెళ్లలేదు. (See para. 218.)

I have never yet gone to Bunder.

నేను ఇదివరకు ఆయనను ఎన్నడు చూడలేదు.

I have never yet seen him.

మీరు ఈ ఉదయాన నడిచినారా? నడవలేదు.

Did you walk this morning? No. (*Lit.* I did not walk.)

నిన్న మీరు ఆయనతో మాట్లాడినారా? మాట్లాడలేదు.

Did you speak to him yesterday? I did not.

వాడు మొన్నటి దినము బట్టలు కొనలేదు.

He did not buy cloths the day before yesterday.

ఆయన నాకు ఆ సొమ్ము ఇంకా ఇవ్వలేదు. (ఇచ్చినాడు కాడు.)

He has not yet given me that money.

On the imperative.

మీరు పది దినములదాకా నావద్దికి రాకండి.

Do not come to me for ten days.

నీవు దుర్మార్గులతో సహవాసము చేయకు.

Do not associate with evil men.

నీవు పరుల సొమ్ము అపహరించకు.

Do not plunder the riches of others.

ఆయన ఇంటికి ఎప్పుడును వెళ్లకు.

Never go to his house.

మాట్లాడకు.	ఆలస్యము చెయ్యబోకు.
Do not talk.	Do not delay.

మీరు ఆ పని ఆలస్యముగా చేయబోకండి.

Do not do that work slowly.

Chapter XI.

ON THE TELUGU EQUIVALENT TO THE VERB *to be*, AND ON VARIOUS USES OF PRONOMINAL AFFIXES WHERE IN ENGLISH THE COPULA IS USED.

I. ON THE TELUGU EQUIVALENT TO THE VERB *to be*.

On the Telugu Primary Verb.

370. The PRIMARY VERB, of which mention has already been made in previous chapters (paras. 247 & 342), consists of the following parts:—

POSITIVE FORM

Pres. rel. partic.	ఉన్న.
Present tense.	ఉన్నాను.

NEGATIVE FORM

Verbal noun.	లేక పోవడము (*or* లేక పోవుట. *Gram.* లేమి.)
Past. ver. partic	లేక.
Indef. rel. partic.	లేని.
Present tense.	లేను.
Past tense.	లేను.

On the full Verb ఉండు.

371. In addition to the primary verb there is the full verb ఉండు *to be*, which is conjugated throughout just in the same manner as any other verb. The formation however is somewhat irregular,

POSITIVE FORM.

372. Root.		ఉండు.	
Infinitive		ఉండ.	
Verb noun.	*1st form.*	ఉండుట.	
	2nd form	ఉండడము.	
Verb. partic.	Present	ఉంటూ.	
	Past.	ఉండి.	
Rel. partic.	Prog. pres	ఉంటున్న.	
	Past.	ఉండిన.	(In *Northern Circars* shortened into ఉన్న.)
	Indef	ఉండే.	
Tenses.	Prog. Pres	ఉంటున్నాను.	
	Hab. pres. & fut.	ఉంటాను.	
	Past *1st form.*	ఉండినాను.	(In *Northern Circars* shortened into ఉన్నాను.)
	Do. *2nd form*	ఉంటిని.	
	Indefinite.	ఉందును.	
Imper.	Sing. 2nd per.	ఉండు.	
	Pl. 1st per.	ఉందాము.	
	Do. 2nd per.	ఉండండి.	

373. The second form of the past tense, and the indefinite tense are declined as follows—

		PAST TENSE.	INDEF. TENSE.
Sing. 1.		ఉంటిని.	ఉందును.
2.		ఉంటివి.	ఉందువు.
3.	M.	ఉండెను.	ఉండును.
	F. & N.	ఉండెను.	ఉండును.
Pl. 1.		ఉంటిమి.	ఉందుము.
2.		ఉంటిరి.	ఉందురు.
3.	M & F.	ఉండిరి.	ఉందురు.
	N.	ఉండెను.	ఉండును.

NEGATIVE FORM.

374.	POSITIVE INFINITIVE	ఉండ.
Verbal noun.	ఉండక పోవడము. (*Gram.* ఉండమి.)
Past. ver. partic.	ఉండక.
Indef. rel partic.	ఉండని.
Tenses.	Prog. pres.	ఉండడము లేదు.
Hab. pres. & fut.	ఉండను.
Past.	ఉండ లేదు.
Indef	ఉండక పోదును.
Imper.	Sing 2nd per.	ఉండకు.
Pl. 1st per.	ఉండక పోదాము
Do. 2nd per.	ఉండకండి.

On the Meanings of the Primary Verb, and of ఉండు.

375. The PRIMARY VERB has only the meaning of *to be*, but the FULL VERB ఉండు in addition to the meaning of *to be* has also the meaning of *to dwell, to stay, to stop*. Thus—

దొరగారు నిన్ను పిలుస్తున్నారు. అక్కడ ఉండు.

The gentleman is calling you. Stay there.

ఉంటున్నానండి. (See para 304.)

I am staying, sir.

ఈ వేసవి కాలములో మేడమీద ఉంటున్నాము.

In this hot season we are living (*or* dwelling) in the upper story.

On the Various Forms of the Positive Past Tense of ఉండు.

376. In the positive form it will be noticed that ఉన్న and ఉన్నాను, the shortened forms used in the Northern Circars for ఉండిన (the *past* relative participle) and ఉండినాను (the *past* tense), are spelt exactly in the same manner as the primary *present* relative participle ఉన్న, and the primary *present* tense ఉన్నాను.

In the Ceded Districts ఉంటిని is the form of the past tense which is most commonly used The form ఉండినాను is also sometimes used, but its shortened form ఉన్నాను is never used. Hence whenever the tense ఉన్నాను is used in the Ceded Districts, it always is the primary present tense, and consequently always has a *present* signification.

In the NORTHERN CIRCARS the second form of the past tense, namely, ఉంటిని, is only rarely used. The form ఉండినాను is never used ; but the form commonly used is ఉన్నాను, the shortened form of ఉండినాను. Hence in the Northern Circars, whenever the tense ఉన్నాను is used, it may be the primary present tense, and consequently may possess a *present* signification, or it may be the shortened form of the past tense (shortened for ఉండినాను), and consequently may possess a *past* signification. The context will always make the meaning clear.

The following are examples of the tense ఉన్నాను, when it is the shortened form of ఉండినాను, and consequently has a *past* signification :—

మీరు నిన్న ఎక్కడ ఉన్నారు? (*Cud.* ఉండినారు, or ఉంటిరి.)
Where were you yesterday ?

నిన్నటి రోజు అక్కడ ఉన్నాను. (*Cud.* ఉండినాను, or ఉంటిని.)
Yesterday I was there.

మొన్నటిదినము ఆ పట్టణము లో ఉన్నాడు. (*Cud.* ఉండినాడు, ఉండెను.)
The day before yesterday he was in that town.

N.B.—Examples of the use of the primary tense ఉన్నాను, which always has a *present* signification, will be found in para. 250, *exercise.*

On the Verb ఉండు, when used to express the English Verb *to have*.

377. The verb ఉండు or the primary verb preceded by a dative case is used (like the verb *sum* in Latin) to express the meaning of the English verb *to have* or *to possess*. Thus—

నాకు తుపాకి ఉన్నది.
I have a gun. (*Lit.* A gun is to me.)

మీకు ఆవు లేదా?
Have you not a cow ?

ఆయనకు పొలములు లేవు.

He has no fields.

నాకు జ్ఞాపకము ఉన్నది.

I have remembrance, *i.e.*, I remember.

ఆయనకు ఎందరు పిల్లలు ఉన్నారు?

How many children has he?

NOTE.—In sentences of this kind the verb is sometimes understood, and not expressed; but this is only the case where the verb, if expressed, would be *positive*. Thus—

ఆయనకు కొమార్తెలు ఎందరు?

How many daughters has he?

378. Just as in English the prepositions *by* and *with* are sometimes used after the verb *to have*, so in Telugu the postpositions దగ్గర and వద్ద are sometimes used with the verb ఉండు; but this can only be done, when the noun denotes a *moveable* object. When used in this way possession *at the time* is always meant, whereas the verb ఉండు with a dative implies ownership or possession generally. Thus—

ఆమెదగ్గర గడియారము ఉన్నది.

She has a watch with her. (*Lit.* Near her.)

నాకు గడియారమున్నది.

I have a watch.

నాయొద్ద పైకము లేదు.

I have no money with me.

నాకు పైకము లేదు.

I have no money.

On the Translation into Telugu of the English Verb *to be.*

379. In English the verb *to be* is used in two ways, namely—(1) **As the copula,** in which case it stands between the subject and A NOUN OR AN ADJECTIVE (or their equivalents) merely to connect the two together, and to state that one *is*, or *is not* the other; as—*That is a cow. That is*

not a cow. He is good He is sick. (2) **Not as the copula,** in which case it is itself the predicate, and the words which follow it stand in an adverbial relation to it; as—*God exists There is no bread. He is here. They are in Bunder.*

First. On the Translation of the Verb *to be*, When it is not the Copula.

380. When in English the verb *to be* is not the copula, it generally either (1) expresses EXISTENCE, in which case it is usually introduced idiomatically by the word *there*; (as—*God is*, i.e., *exists—There is no bread*)—or (2) is followed by an ADVERB OR ADVERBIAL PREPOSITIONAL PHRASE, as—*He is here—They are in Bunder.*

381. *N.B.*—By an *adverbial prepositional phrase* is meant a preposition and its case, standing in the same relation to the verb as an *adverb*.

382. When in an English sentence the verb *to be* is not the copula, it must be translated into Telugu, both in the positive and negative, simply by using the verb ఉండు or the primary verb, as in the following examples :—

EXAMPLES.

దేవుడు ఉన్నాడు.
God is, *i.e.*, exists.

రొట్టె లేదు.
There is no bread. *Lit.* Bread is not.

Q. ఆ పెట్టెలో రూపాయిలు ఉన్నవా?	A. లేవు.
Q. Are there any rupees in that box?	A. No. (*Lit.* There are not.)
Q. మీరు నిన్న ఎక్కడ ఉన్నారు?	A. ఇక్కడ లేను.
Q. Where were you yesterday?	A. I was not here.
Q. అతడు పనిమీద ఉన్నాడా?	A. లేడు, *or* లేదు (*for* ఉండడము
Q. Is he at work?	A. No. *Lit.* He is not. [లేదు).
Q. ఆ చిన్నవాండ్లు ఆటమీద ఉన్నారా?	A. ఉన్నారు.
Q. Are those boys at play?	A. Yes. *Lit.* They are

Q. మీరు రేపు ఇక్కడ ఉంటారా?	A. ఉండను.
Q. Shall you be here to-morrow?	A. No. *Lit.* I shall not
Q. వారు చాలా బీదస్థితిలో ఉన్నారా?	A. ఉన్నారు.
Q. Are they in great poverty?	A. Yes *Lit* They are.
Q. కుండ పొయిమీద ఉన్నదా?	A. లేదు.
Q. Is the pot on the fire?	A. No. *Lit* It is not.
Q. అతడు ఎక్కడ ఉన్నాడు?	A. ఇక్కడ లేడు.
Q. Where is he?	A. He is not here.
Q. అతడు ఇక్కడ లేడా?	A. లేడు, *or* లేదు (*for* ఉండడము
Q. Is he not here?	A. No. *Lit* He is not (లేదు).
Q. మీరు బాగా ఉన్నారా?	A. బాగా ఉన్నాను.
Q. Are you well?	A. I am well
Q. లెక్క సరిగా ఉన్నదా?	A. సరిగా ఉన్నది.
Q. Is the account correct.	A. It is correct.

Secondly. On the Translation of the Verb *to be*, when it is the Copula.

When in an English sentence the verb *to be* is the copula, *i.e.*, when it stands between the subject and a noun or an adjective (or their equivalents) merely to connect the two together, and to express that one *is* or *is not* the other,—the two following rules must be observed :—

383. RULE I. Where in English the verb *to be* is placed between the subject and a noun (or its equivalent), *i.e.*, where the predicate consists of the verb *to be* and a noun (as—*That is a cow. That is not a cow*). In colloquial Telugu in the POSITIVE no verb is used; as—అది ఆవు. In the NEGATIVE the tense కాను is added; as—అది ఆవు కాదు.

EXAMPLES.

ఆమె నా తల్లి.	ఈమె నా తల్లి కాదు.
She is my mother.	She is not my mother.

అది తేలు. ఇది బల్లి.

That is a scorpion. This is a lizard.

అది గుర్రమా, ఆవా?

Is that a horse, or a cow ?

అది గుర్రము కాదు, ఆవు.

That is not a horse, it is a cow.

మీ తమ్ముడు ఇతడేనా?

Is your younger brother this very man ?

అతడు మీ తమ్ముడా?

Is he your younger brother ?

అది కుక్కా?

Is that a dog ?

కాదు. నక్క. (Short for అది కుక్క కాదు. అది నక్క.)

It is not. It is a jackal.

మీ ఇల్లు ఇదేనా?

Is this your house ?

384. RULE II. When in English the verb *to be* is placed between the subject and an adjective (or its equivalent), *i e.*, when the predicate consists of the verb *to be* and an adjective, in Telugu there are two forms of expression as follows :—

385 (A) **First.** If the sentence has reference to the *innate quality* or *natural condition* of the subject, the predicate in Telugu is expressed by a COMPOSITE NOUN ; and hence since what is an *adjective* in English becomes a *noun* (*composite*) in Telugu, the sentence follows the same rules as those given above for a noun in the predicate. (Para. 383.) Thus—

ఆయన మంచివాడు.	He is good.
ఆమె చక్కనిది.	She is pretty.
ఈ కథ విచిత్రమయినది. (Para. 203.)	This story is interesting.
ఆయన మంచివాడు కాడు.	He is not good.
ఆమె చక్కనిది కాదు.	She is not pretty.
ఈ కథ విచిత్రమయినది కాదు.	This story is not interesting.

It would be wrong to say ఆయన మంచి or ఆయన మంచి ఉన్నాడు.

386. This use of the composite nouns (or rather of the PRONOMINAL AFFIXES) in Telugu closely resembles the use in English of the words *man*, *woman*, *people*, *one*, *thing*, *things*, etc., which are frequently added to adjectives expressing *innate quality* or *natural condition*. The chief difference is that whereas in sentences of this kind these words may often be omitted in English, the pronominal affixes can never be omitted in Telugu. Thus—

ఆయన మంచివాడు.	He is a good *man*.
ఆమె చక్కనిది.	She is a pretty *woman*.
ఈ కథ విచిత్రమయినది.	This story is an interesting *one*.

EXAMPLES.

వాడు పిచ్చివాడు.
He is mad. (*Or*—He is a mad *man*.)

వారు చాలా కోపము గలవారు. (Para 204)
They are very passionate. (*Or*—passionate *men*.)

ఆ గుర్రము జబ్బుది.
That horse is a bad *one*.

మిరపకాయ చాలా కారము గలది.
A chilly is very hot. (*Or*—a very hot thing.)

వాండ్లు చాలా బీదవాండ్లు.
They are very poor. (*Or*—poor *people*.)

ఆ పాము బహు చెడ్డది.
That snake is a very bad *one*.

ఆ రాజు మంచివాడు.
That Rajah is a good *man*.

అతని తల్లి చాలా ముసలిది.
His mother is very old. (*Or*—a very old *woman*.)

ఆ పాలకి పచ్చనిది.
That palanquin is green. (*Or*—a green *one*.)

ఆ కుక్క చాలా పెద్దది.
That dog is very large. (*Or*—a very large *one.*

ఈ పిల్లి చాలా చిన్నది.
This cat is very small. (*Or*—a very small *one.*)

ఆయన చాలా ముసలివాడు.
He is very old (*Or*—a very old *man.*)

387. (B) **Secondly.** If the sentence has reference to the *particular state* of the subject *at a particular time*, the predicate in Telugu is expressed both in the positive and negative by the verb ఉండు or the primary verb, preceded by an adverb, *i e.*, by an adjective (or a noun used as an adjective) with the ADVERBIAL AFFIX గా attached to it. In sentences of this kind in English the adjective is generally used alone, without the addition of any of the words *man*, *woman*, *people*, etc (Para. 386.)

388. NOTE.—The adverbial affix గా is derived from the infinitive of అవు, namely, కా, and often expresses the meaning of the English words *like* or *as*, or the English adverbial termination *ly* ; as—జబ్బు *bad*, జబ్బుగా *badly.*

EXAMPLES.

ఆ గుర్రము జబ్బుగా ఉన్నది.
That horse is sick.

ఆమె చాలా బలహీనముగా ఉన్నది.
She is very weak.

ఆయన నిన్న నామీద కోపముగా ఉండెను.
He was angry with me yesterday.

Q. ఈ కథ మీకు విచిత్రముగా ఉన్నదా? A. లేదు.
Q. Is this story interesting to you? A. No. (*Lit.* It is not.)

Q. వారు మీయందు చాలా దయగా ఉన్నారా? A. ఉన్నారు.
Q. Are they very kind to you? A. Yes. (*Lit.* They are.)

Q. ఆ ఆవు జబ్బుగా ఉన్నదా? A. లేదు, *i.e.*, జబ్బుగా లేదు.
Q. Is that cow sick? A. No. (*Lit.* It is not.)

అతడు నిన్న చాలా దుఃఖముగా ఉండెను.

He was very sorrowful yesterday.

Q. ఆయన ఈ దినము కాయిలాగా ఉన్నాడా?

Q. Is he sick to-day?

A. లేడు (*i.e*, కాయిలాగా లేడు.) *or* లేదు. (*i.e.*, కాయిలాగా ఉండడము లేదు)

A. No. (*Lit.* He is not sick.)

389 Although the above distinction has been drawn between the use in the predicate of (A) a *composite noun* and (B) the verb *to be* with *adverbial* గా, yet in some instances (especially when the subject is *neuter*) the distinction is very slight, as for instance between the sentences—ఈ కథ విచిత్రమయినది—and ఈ కథ విచిత్రముగా ఉన్నది. Practice will soon teach the student which form to use. Few words use both forms; and when they do, the above distinction will be a guide to the student which form to select. Thus—ఆయన దయగలవాడు means—*He is a kind man*—and expresses natural disposition or innate quality. ఆయన నామీద దయగా ఉన్నాడు means—*He is kind to me*—and expresses a particular condition of mind at a particular time in reference to a particular person. In the same way ఆ గుర్రము జబ్బుది means—*That horse is a bad one*—but ఆ గుర్రము జబ్బుగా ఉన్నది means—*That horse is sick.*

On ఉండు preceded by గా used Impersonally.

390. When *animate* objects are spoken about, the verb ఉండు or the primary verb preceded by an adjective or noun with the affix గా is often used *impersonally*, and what would otherwise have been the subject in the nominative is put in the *dative* case. Thus—instead of saying ఆయన చాలా ఆయాసముగా ఉన్నాడు—*He is very weary*—it is also common to say—ఆయనకు చాలా ఆయాసముగా ఉన్నది—*lit It is very weary to him.*

391. Such impersonal sentences also as the following are very common in Telugu :—

నాకు తలనొప్పిగా ఉన్నది.
I have a headache. *Lit* It is headachy to me.

నా ఒంట్లో చాలా కాకగా ఉన్నది.
I am very feverish. *Lit* It is very feverish in my body.

అతని ఒంట్లో నిమ్మళముగా లేదు.
He is not better. *Lit.* It is not better in his body.

Changes in the Predicate, when the Subject is in the First or Second Person.

392. The following rules must now be specially attended to, as they form one of the chief peculiarities of Telugu.

In Telugu when the predicate consists of a NOUN and the subject is *a pronoun of the First or Second person*, the noun in the predicate undergoes the following changes :—

393. **First.** When the subject is నేను, the termination of the noun in the predicate—

if it is డు, changes డు into ణ్ని. (*Gram* డను.)

if it is ి, ీ, *or* ె, adds ని.

If it is any other vowel, adds ను. Thus—

నేను అతని తమ్ముణ్ని. (*Gram.* తమ్ముడను.)	I am his younger brother.
నేను మనిషిని.	I am a man.
నేను బిడ్డను.	I am a child.

394. **Secondly.** When the subject is నీవు, the termination of the noun in the predicate—

if it is డు, changes డు into డవు.

if it is ి, ీ, or ె, adds వి.

if it is any other vowel, adds వు. Thus—

నీవు అతని తమ్ముడవు.	You are his younger brother.
నీవు మనిషివి.	You are a man.
నీవు బిడ్డవు.	You are a child.

395. **Thirdly.** When the subject is మేము or మనము, the noun in the predicate changes final ు of the plural nominative into ˇము. Thus—

మేము బ్రాహ్మణులము.	We are Brahmans
మేము మనుష్యులము.	We are men
మేము బిడ్డలము. మీరు,	We are children

396. **Fourthly.** When the subject is మీరు, the noun in the predicate usually undergoes no change Thus—

మీరు బ్రాహ్మణులు.
You are Brahmans. *Or honorific*—You are a Brahman.

మీరు మనుష్యులు.
You are men. *Or honorific*—You are a man.

మీరు బిడ్డలు.
You are children. *Or honorific*—You are a child. (Para. 172).

397. In grammatical language and sometimes in conversation in the *Ceded Districts,* when the subject is **మీరు,** final ు of the plural noun in the predicate is changed into ˇ రు; as—మీరు **బ్రాహ్మణులరు.** *Ye are Brahmans*—or—*you are a Brahman.*

398. The COMPOSITE nouns, when placed in the same position, undergo exactly the same changes as those mentioned above, except in the case of the first and second persons singular *feminine,* where ది is changed respectively into దాన్ని (*Gram.* దానను) and దానవు. Thus—

Sing. MAS. నేను బీదవాణ్ని. I am a poor man.
(*Gram.* బీదవాడను.)
నీవు గుడ్డివాడవు. You are a blind man.

FEM నేను చిన్నదాన్ని. I am a young woman.

(*Gram.* చిన్నదానను.)

నీవు చక్కనిదానవు. You are a pretty woman.

Pl. MAS & FEM. మేము బీదవారము We are poor people.

or బీదవాండ్లము

మీరు మంచివారు. You are good people, *or* a good man.

399. In grammatical language and sometimes in conversation in the *Ceded Districts*, when the subject is మీరు, final వారు of the composite noun is changed into వారలు; as మీరు మంచివారలు. *You are good men—or—You are a good man.*

400. **The Negative** of all the above forms is expressed by adding the tense కాను. Thus—

నేను బ్రాహ్మణుడను కాను.
I am not a Brahman.

నీవు చక్కనిదానవు కావు.
You (*fem.*) are not pretty.

మేము పిల్లలము కాము.
We are not children.

On the Use of అయి before ఉండు.

401. It has been mentioned (paras. 383 and 385) that in a positive sentence, where in English the verb *to be* is the copula, the predicate in Telugu often consist of a noun or composite noun *without any verb being expressed.* The verb ఉండు may, however, be expressed in all such sentences, although it is usually omitted (except in certain complex sentences, where its insertion is necessary). But if ఉండు be used, the noun or composite noun must always take the AFFIX అయి (the past *verbal* participle of అవు). It has been already stated (para. 154) that when certain nouns are used as adjectives they take the affix అయిన (the past *relative* participle of అవు); as అందమయిన మనిషి. Somewhat in the same manner, *when in a sentence of the kind now under consideration*

the verb ఉండు *is expressed, the noun or composite noun which precedes* ఉండు *must always take the affix* అయి. (*Otherwise both* అయి *and* ఉండు *must be entirely omitted.*)

Thus it would be wrong to say—ఆయన మంచివాడు ఉన్నాడు—ఆయన బ్రాహ్మణుడు ఉన్నాడు—but we may say—ఆయన మంచివాడయి (*i e.*, మంచివాడు అయి) ఉన్నాడు—ఆయన బ్రాహ్మణుడయి ఉన్నాడు. The usual form, however, would be ఆయన మంచివాడు ఆయన బ్రాహ్మణుడు. In the same manner we may say—వారు కోపముగలవారయి ఉన్నారు—నేను శూద్రుడనయి ఉన్నాను—నీవు మాదిగవాడనయి ఉన్నావు. *etc. etc., etc.* But such expressions are not common

402. In the same manner when reference is made to *past* time, the tense ఉన్నాను or ఉంటిని may be used preceded by అయి (the past verbal participle of అవు *to become*), but both are usually omitted Thus—పది సంవత్సరములకిందట ఆయన తహశ్శీల్దారయి ఉండెను. *He was a Tahsildar ten years ago* But—పది సంవత్సరములకిందట ఆయన తహశ్శీల్దారు—would be more common.

403. When, however, reference is made to *past* time, the past tense of అవు is often used, and when reference is made to *future* time, the future tense of అవు is always used Thus—

పది సంవత్సరములకిందట ఆయన తహశ్శీల్దారు అయినాడు. (*Neg.* కాలేదు.) Ten years ago he *became* a Tahsildar. (*Neg.* Had not become.)
రెండు సంవత్సరములలో ఆయన తహశ్శీల్దారు అవుతాడు. (*Neg.* కాడు.) In two years he *will become* a Tahsildar. (*Neg.* He will not become.)

404. In conversation, the simple verb అవు is frequently used in sentences of this kind, instead of the form అయి ఉండు. Thus—

అతడు కుంటివాడై ఉంటే, సవారి చేసుకొని రావచ్చును. (కుంటివాడైతే.)
If he is lame, he may get a palanquin, and come.

ఆయన చాలా కోపము గలవాడై ఉన్నట్టు కనుపడుతున్నాడు.
(కోపముగలవాడైనట్టు.)

He appears to be a very passionate man.

ఆయన శాంతుడై ఉన్నందున, ఆ చిన్నవాణ్ని విడిచిపెట్టినాడు.
(శాంతుడైనందున.)

As he is very gentle, he let the boy off.

ఆయన భాగ్యవంతుడై ఉన్నప్పటికి, దరిద్రునివలె ప్రవర్తిస్తున్నాడు.
(భాగ్యవంతుడైనప్పటికి.)

Although he is very rich, he behaves like a poor man.

తాను బుద్ధిహీనుడై ఉండి, ఇతరులకు ఎట్లా బుద్ధి చెప్పగలడు?
(బుద్ధిహీనుడై.)

Being himself a fool, how can he instruct others?

Peculiar use of the affix గా.

405. Sometimes a noun signifying a *material object* (as *a king*) and sometimes a composite noun takes the adverbial affix గా before ఉండు in the predicate, as ఆయన రాజుగా ఉన్నాడు. This form expresses either (1) *similarity*—or—*doubt* Thus—

ఆయన రాజుగా ఉన్నాడు.

He is *as* a Rajah, *i.e.*, (1) He is *like* a Rajah in appearance or in power, although he is not one really—*or*—(2) He is *like* a Rajah in appearance, but I do not know for certain if he is a Rajah or not.

ఆయన మంచివాడుగా ఉన్నాడు.

He appears to be a good man.

On the difference between ఉండక and లేక.

406. (A) The word ఉండక generally has the sense of *staying*, *stopping*, *dwelling*, and is always used regularly, *i.e.*, with the same subject as that of the principal verb.

అతడు ఆ పని చేయలేకపోయినప్పటికీ, నేను చేయగలను.
Although he cannot do that work, I can do it.

నేను ఆ పని చేయలేకపోయినందున, జీతము ఇవ్వకుండా వెళ్లగొట్టినాడు. చేయలేకపోవడమువల్ల.
Because I could not do that work, he sent me off without giving me any wages.

అతడు ఆ పని చేయలేనట్టు విన్నాను.
I heard *that he could not do* that work.

నీవు ఆ పని చేయచాలకపోతే, వెళ్లిపో. *Or*—చాలని పక్షమందు.
If you cannot do that work, go away

412. నేను చదవగల పుస్తకములు మీదగ్గర ఉన్నవా?
Have you any books *that I can read* ?

ఆ పని చేయగలవారు ఎవరు?
Who are *the people who can do* that work ?

అతడు ఆ పని చేయగలిగినపక్షమందు, చేయవచ్చును. *Or*—గలిగితే.
If he can do that work, he may.

అతడు ఆ పని చేయగలిగినప్పటికీ, అతనికి ఇవ్వను. *Or*—గలిగినా.
Although he can do that work, I will not give it to him.

మీరు అరవము చదవగలిగినట్టు విన్నాను. నిజమేనా?
I heard *that you could read* Tamil. Is it true?—*Or*—I heard that you can read Tamil.

413. *N.B.*—Sometimes the word గల (as also the tense గలను) when affixed to an infinitive, merely gives it a *future* signification Thus the following sentence is often used at the commencement of a letter—

నేను చేయగల మనవి ఏమంటే—
The request *that I am about to make* is as follows—

414. చేయవలసినది చేయక పోయినావు—*Or*—చేయవలసిన పని.
You have not done *what you ought to have done.*

నేను అక్కడికి వెళ్లవలసి ఉంటే, పడవమీద వెళ్లుతాను—*Or*—వెళ్లవలసిన పక్షమందు.

If it be necessary for me to go there, I shall go by boat—*Or*—If I must go.

ఆ పని చేయవలసినప్పుడు, చేస్తాను—*Or*—చేయవలసి ఉన్నప్పుడు.

When it is necessary to do it, I will do it.

ఆయన ఈ సాయంత్రము వెళ్లవలసి ఉన్నప్పటికీ, బండి ఇంకా మాట్లాడలేదు—*Or*—వెళ్లవలసి ఉన్నా.

Although he must go this evening, he has not yet bespoken a cart.

అతడు వెళ్లవలసి ఉన్నట్టు విన్నాను. *Or*—వెళ్లవలసినట్టు.

I heard *that he must go.*

415 చేయకూడనిది యెందుకు చేసినావు? *Or*—చేయకూడని పని.

Why have you done *what you ought not to have done* ?

చేయరానిది చేసినావు—*Or*—చేయరాని పని.

You have done *what you ought not to have done*

నేను ఆ ప్రకారము చేయరానిపక్షమందు, ఏ ప్రకారము చేయవలసినది? *Or* చేయరాకపోతే.

If I must not do it in that manner, how must I do it ?

416. చేయనక్కరలేనిపని చేసి, ఏమి ప్రయోజనము? *Or*—చేయనక్కరలేనిది.

What is the good of doing a thing, *which one need not do.*

నీవు రేపు రానక్కరలేనిపక్షమందు, కబురు పంపిస్తాను. *Or*—రానక్కరలేకపోతే.

If you need not come to-morrow I will send you word.

417. ఈ రోజు వెళ్లడానకు వల్లకాకపోతే, నేనేమి చేసేది! *Or*—వల్లకాని పక్షమందు.

If it be impossible to go to-day, what shall I do!

General rule on the use of the tenses కాను and లేను.

418. The following rule in reference to the use in the negative of the tenses కాను and లేను should be noted

419. *First.* Where in the *positive* the verb ఉండు must be omitted, or if used must be preceded by అయి, the tense కాను must be used in the *negative.*

Secondly. Where in the *positive* the verb ఉండు without అయి can be used, the tense లేను must be used in *negative.* Thus—

అది తేలు కాదు.
That is not a scorpion.

నీవు మంచివాడవు కావు.
You are not a good man.

ఆ రాజు మంచివాడు కాడు.
That Rajah is not a good man.

మేము పిల్లలము కాము.
We are not children.

ఈ సిరాబుడ్లు మంచివి కావు.
These ink-bottles are not good.

Q. ఆయనకు పిల్లలు ఉన్నారా?
Q. Has he any children?
A. లేరు. (Para. 377.)
A. No. (*Lit.* There are not.)

Q. మీకు ఏమి జబ్బు? (ఉన్నది.)
Q. What is the matter with you?
A. ఏమీ లేదు.
A. Nothing.

Q. ఆయన ఇంట్లో ఉన్నాడా?
Q. Is he in the house?
A. లేడు.
A. No. (He is not.)

Q. అతడు జబ్బుగా ఉన్నాడా?
Q. Is he sick?
A. లేడు *or* లేదు. (Short for [ఉండడము లేదు.)
A. No.

ఆ ఊరికి కాలవ లేదు.
There is not a canal to that village.

నా ఒంట్లో ఇంకా నిమ్మళముగా లేదు. (Para. 391.)
I am not yet better (*Lit.* It is not yet better in my body.)

ON VARIOUS USES OF PRONOMINAL AFFIXES, WHERE IN ENGLISH THE COPULA IS USED

420. In the remaining portion of this chapter, examples are given of some of the various ways in which PRONOMINAL AFFIXES (para. 202) are used in the predicate, where in the corresponding English sentence the verb *to be* is the COPULA.

421. The negative is expressed by adding the tense కాను.

422. In some instances the use of the pronominal affixes closely resembles the use of the apostrophe ('s) in English.

423. *First* These affixes are commonly used in the following manner.—

వీరు ఏ దేశపువారు?
These are people of what country?

వీరు ఇక్కడివారు కారు.
These are not people of this place.

వారు ఎటువంటివారు?
What sort of people are they?

ఆ పెట్టె ఎక్కడిది?
Where did that box come from? (*Lit.* That box is one of what place?)

ఈ నీళ్లు ఏ నూతివి?
This water is that of what well? (*i.e.*, From what well is this water?)

కాలవ నీళ్లు ఇటువంటివేనా? (Para. 301.)
Is the canal water that of this kind?

కాలవ నీళ్లు ఇటువంటివి కావు.
The canal water is not (that) of this kind.

మీ ఇల్లు ఎటువంటిది?
Of what kind is your house?

ఇటువంటిదే.
One of this kind.

నా పెట్టెలోనివి మంచి కాగితములు.

Those in my box are good papers.

ఆ బల్ల మీఁదివి ఏమి పుస్తకములు?

Those on that table are what books? (*i.e.*, What are those books on that table?

నీ చేతిలోనిది ఏమిటి?

That in your hand is what? (*i e*, What is that in your hand?)

ఆ చెరువులోనివి కలువ పువ్వులా, తామర పువ్వులా?

Are those in that tank lilies or lotuses?

మీ ఇంట్లోనిది మంచి సామానా?

Is that in your house good furniture?

నా మూటలోనివి మామిడిపండ్లు కావు.

These in my bundle are not mangoes.

Exercises.

427. The two following exercises are in the form of *conversations*. The letter E. represents an *Englishman*, and the letter I. an *Indian*:—

N.B.—An English translation is added after each conversation.

Conversation I

E ఆ రాజు మంచివాఁడేనా? (Paras. 301 & 385.)

I. మంచివాఁడే.

E. ఆయన తన స్నేహితులయందు దయగలవాఁడేనా? (Para. 204)

I. అవును గాని ఆయన విస్తారము భాగ్యవంతుఁడు కాఁడు. (Para. 321.)

E. ఆయన కుమాళ్లు ఇద్దరు మంచివారా? చెడ్డవారా? (Para. 116.)

I. ఇద్దరును మంచివారే. మొదటి ఆయన పొడుగాటి మనిషి గాని బలము గల వాఁడు కాఁడు. రెండో ఆయన చాలా బలము గలవాఁడు. (Para. 206.)

E. ఆయనకు కొమార్తెలు ఎందరు? (Para. 377, *note.*)
I. నలుగురు.

E. ఆయనకు ఏమైనా మంచి గుర్రములు ఉన్నవా? (Para. 219.)
I. ఆయనకు చాలా గుర్రములు ఉన్నవి. వాటిలో కొన్ని మంచివి.

E. ఆయన తాలూకా మంచిదేనా? (Para. 385.)
I. భూసారము మంచిదే కాని జనులు విస్తారముగా లేరు.

E. మీరు భాగ్యవంతులేనా?
I. భాగ్యవంతుడను కానండి. (కాను అండి.) (Paras 304 & 393.)

E. మీ ఇల్లు ఎటువంటిది? (Para. 423.)
I. చాలా పెద్దదే కాని సొగసైనది కాదు.

English Translation.

E. Is that Rajah a good man?
I. Yes. (*Lit.* He is a good man.)

E. Is he kind to his friends?
I. Yes, but he is not a very wealthy man

E. Are his two sons good men or bad men?
I. Both are good. The first is tall, but not strong; the second is a very strong man. (Para. 237.)

E. How many daughters has he?
I. Four.

E. Has he any good horses?
I. He has many horses. Some of them are good.

E. Is his landed property good?
I. The soil is good, but the people are not numerous.

E. Are you a rich man?
I. No, sir. (*Lit.* I am not a rich man.)

E. What kind of house is yours?
I. A very large one, but not a pretty one.

CONVERSATION II.

E. మీరు ఎప్పుడైనా బందరుగాని ఏలూరుగాని చూచినారా? (Para. 214.)

I. చూచినాను.

E. బందరు మంచి పట్ణమేనా? (Paras. 301 & 383.)

I. అవును, మంచిదే. (Para. 321.)

E. ఎందుచేత?

I. వీథులు బహు విశాలముగా ఉన్నవి. (Para. 387.)

E. ఏలూరు ఎటువంటిది?

I. అదిన్ని చాలా మంచిదే. (Para. 218.)

E. బెజవాడకు కూరగాయలు ఎక్కడనుంచి వస్తవి?

I. ఈ రెండు పట్ణములనుంచి వస్తవి.

E. ఈ పట్ణములనుంచి వస్తువులు త్వరగా చేరుతవా?

I. కాలనలు ఉన్నవి గనుక త్వరగానే చేరుతవి. (Paras. 380 & 382.)

E. పడవలు ఎన్ని గంటలకు బైలుదేరుతవి?

I. సుమారు రెండు గంటలకు గాని మూడు గంటలకు గాని బైలుదేరుతవి.

E. ఎందుచేత కాలము మితము లేదు? (Paras. 380 & 382.)

I. ఆ పడవలు సాహుకార్లవి గనుక వారు తమ ఇష్టప్రకారము జరిగిస్తారు. [(Para. 425.)

E. మనిషి ఒకటింటికి ఎంత పుచ్చుకొంటారు?

I. అది కూడా వారి ఇష్టప్రకారమే. (జరిగిస్తారు understood.)

E. అన్ని పడవలవాండ్లు ఒకలాగున పుచ్చుకొంటారా? లేక వాండ్ల వాండ్ల ఇష్టము చొప్పునా?

I. సాధారణముగా అందరు ఒకలాగున పుచ్చుకొంటారు, గాని ఒకప్పుడు పోటీలమీద అణా పుచ్చుకొంటారు.

E. పడవలు ఏ మాసములో వేస్తారు? (Para. 306.)

I. ఈ మాసములోనే. (Para. 300 (2).)

E. ఇదివరకు వేసినారా? ఇకను వేస్తారా?

I. ఇదివరకే వేసినారు.

English translation.

E. Have you ever seen Masulipatam or Ellore?
I. Yes. (*Lit.* I have seen them.)

E. Is Masulipatam a nice town?
I. Yes. It is a nice one.

E. Why?
I. The streets are very broad

E. What sort of town is Ellore? (*Lit.* Ellore is one of what kind?)
I That too is very nice.

E. Whence do vegetables come to Bezwada?
I. They come from these two towns, *i e*, Masulipatam and Ellore.

E. Do the goods from these towns arrive quickly?
I. There are canals, and therefore they do arrive quickly.

E. At what hour do the boats start?
I. They start about two or three o'clock?

E. Why is there no limit of time?
I. Those boats belong to bankers, and therefore they do as they like.

E. How much (passage money) do they take per man?
I. That also they manage as the like.

E. Do all the boatmen take one rate, or according as they like?
I. Commonly all take one rate, but sometimes on rivalry they take an anna.

E. In what month do they put on the boats? (*i e.*, on the canal.)
I. In *this* month.

E. Have they already put them on? or will they hereafter put them on?
I. They have *already* put them on.

Chapter XII.

ON DEFECTIVE VERBS, ON COMPOUND TENSES AND ON CERTAIN AUXILIARIES

I. ON DEFECTIVE VERBS

428. In Telugu, as in other languages, some verbs are defective, *i.e.*, they are only used in certain parts. A few of these verbs will now be explained.

(1) On the Verb కలుగు.

429. The verb కలుగు *to accrue* is conjugated throughout all parts both in the positive and in the negative. But (except when used as an auxiliary; see para. 460) it is generally used in the *third* person only.

430. *First*. This verb is usually preceded by a dative case, expressed or understood; and may then be generally translated into English by the verb *to get*. Thus—

వర్తకమువల్ల మీకు చాలా లాభము కలుగుతున్నదా?
Is much profit accruing to you by trade? (*i.e.*, Are you getting much profit by trade).

Ques. అతనికి కష్టము కలిగినదా? *Ans*. కలగలేదు.
Did misfortune accrue to him? It did not accrue.
i.e., Did he meet with misfortune? No

431. *Secondly*. With a subject in the *masculine* or *feminine* gender the verb కలుగు has almost the same meaning as పుట్టు. Thus—

Ques. నిన్నటి దినము ఆమెకు కుమారుడు కలిగినాడా?
Was a son born to her yesterday?

Ans. కుమారుడు కలగలేదు, కుమార్తె కలిగినది.

A son was not born, but a daughter.

అతనికి ఎంత మంది కుమాళ్లు కలిగినారు?

How many sons have been born to him?—*or*—How many sons has he got?

N.B.—In this sense కలుగు is sometimes used in the *first* or *second* person.

432 *Thirdly.* In addition to the regular parts of this verb, from the root కలుగు is also formed a positive *irregular indefinite tense,* which is occasionally used instead of the tenses ఉన్నాను and ఉంటిని. It can never be used as the COPULA (Para. 379.)

Connected with this irregular tense, there is also an *irregular relative participle,* namely గల, which will be explained hereafter.

The parts of this tense in common use (except when used as an *auxiliary*), are as follows.—

Sing. 3	*Mas.*	కలడు.	He is, *or* was.
	Fem. & Neu	కలదు, *or* కద్దు.	She *or* it is, *or* was.
Pl. 3.	*Mas. & Fem.*	కలరు.	They are, *or* were.
	Neu.	కలవు.	They (*neu.*) are, *or* were.

EXAMPLES.

పూర్వము ఒక పట్టణములో ఒక రాజు కలడు.

Formerly in a certain town there was a king.

Ques. ఆయనకు కుమార్తెలు కలరా? *Ans.* లేరు.

Has he any daughters? No.

Lit. Are daughters to him? There are not,

ఒక సామెత కద్దు.

There is a certain proverb.

Ques వారికి మీకు సంబంధము కద్దా?

Is there any relationship between you and them.

Ans. సంబంధము లేదు.

No. There is none.

433. *Fourthly.* The word కద్దు is often used in connexion with a *verbal noun*, in which case the expression denotes a continuous habit. Thus—

Ques. వారు మీకు ఏమైనా ఇవ్వడము కద్దా?

Are they in the habit of giving you anything?

Lit. Is there their giving anything to you?

Ans. సొమ్ము ఎప్పుడును ఇవ్వడము లేదు కాని అప్పుడప్పుడు కూరైనా మజ్జిగైనా ఇవ్వడము కద్దు.

They never give me any money, but they are in the habit of sometimes giving me curry or buttermilk.

434. *Fifthly.* The *past tense* and the *irregular indefinite tense* are used (as will hereafter be explained) as auxiliaries to express *ability.* In this case they are always attached to the infinitive mood of some other verb, and initial క is changed into గ. When used in this manner, these tenses are declined throughout as follows;—

			Past tense.		Indef. tense.
Sing.	1.		గలిగినాను. (*or*)	గలిగితిని.	గలను.
	2.		గలిగినావు.	గలిగితివి.	గలవు.
	3.	M.	గలిగినాడు.	గలిగెను.	గలడు.
		F. & N	గలిగినది.	గలిగెను.	గలదు.
Pl	1.		గలిగినాము.	గలిగితిమి.	గలము.
	2.		గలిగినారు.	గలిగితిరి.	గలరు.
	3.	M. & F.	గలిగినారు.	గలిగిరి	గలరు.
		N.	గలిగినవి.	గలిగెను.	గలవు.

(2) On the verb. వలయు.

435. The verb వలయు has only the following parts in common use—

Past verb partic.	వలసి.
Past rel. partic.	వలసిన.
Past tense sing. 3rd per.	వలెను, *or* వలసినది.
Indefinite tense.	వలయును.
Neg. indef. tense sing. 3rd per.	వద్దు.

436. *First.* The most common use of this verb is as an auxiliary, to express the English tense *must.* This is explained hereafter.

437. *Secondly.* This verb preceded by కా (the infinitive of (అవు) is used with a dative case to express the English verb *to want* or *to require.* Thus—

నాకు కలము కావలెను.	I want a pen.
ఆయనకు ఆవు కావలెను.	He wants a cow.

438. The *negative* of this is expressed by అక్కర లేదు, and in the Ceded Districts also by కాబట్టదు.

The word అక్కర means *need,* and therefore అక్కర లేదు literally means—*There is no need.* It is used impersonally, and does not alter whatever the subject may be. Thus—

నాకు కలము అక్కర లేదు. (*Cud or* కాబట్టదు.)
I do not want a pen.

ఆయనకు ఆ పుస్తకాలు అక్కర లేదు.
He does not want those books.

439. Sometimes also in familiar conversation the negative is expressed by వద్దు with a dative case. Thus—

ఆ కాగితాలు నాకు వద్దు.
I do not want those papers.

మీకు అన్నము కావలెనా, వద్దా? (*Cud. or* కాబట్టదా.)
Do you want any rice, or not?

(3) On the verb తెలియు.

440. The verb తెలియు *to be known* is conjugated throughout all parts, but is commonly used only with a neuter subject in the third person It is usually preceded by a dative case, expressed or understood.

The following examples will explain its use —

Q. అతని ఇల్లు మీాకు తెలుసునా?	A తెలియదు.
Do you know his house?	No
Lit Is his house known to you?	It is not known.
Q. నా మాటలు అతనికి తెలిసినవా?	A. తెలియలేదు.
Does he understand my words?	No.
Lit Were my words known to him?	They were not known.
నీవు రేపు బైలుదేరవలసినది.	తెలిసినదా?
You must start to-morrow	Do you understand?

From the above examples it will be seen that where in English we use a present tense and say—*Do you understand?* in Telugu they use the past tense and say—మీాకు తెలిసినదా? In the same manner where in English we usually say—*Do you see?* (in the sense of—*Do you understand?*) in Telugu they say— చూచినారా? *Did you see?*

N.B.—In Telugu when speaking of being acquainted with any *person*, the *indefinite tense* of the verb ఎరుగు is generally used. Thus—

ఆయనను ఎరుగుదురా?	ఎరుగుదును.	ఎరుగను.
Do you know him?	Yes.	No.

(4) On other Defective Verbs.

441. The following examples illustrate the use of a few other defective verbs :—

దీన్ని గురించి మీాకు ఏమి తోస్తుంది?
What do you think about it? (*Lit.* What is thought to you?)

నాకు ఏమిన్ని తోచలేదు.
I have not thought anything about it.

వర్తకమువల్ల మీకు నెలకు ఎంత సొమ్ము దొరుకుతుంది?

How much money do you obtain a month by trade? (*Lit* Is obtained to you)

అతనికి మంచి బహుమానము దొరికినది.

He obtained a nice prize

ఇదివరకు ఆ చిన్నవానికి వ్రాత బాగా కుదరలేదు.

That boy has not yet acquired a good hand.

ఈ నెలలో ఆరు గంటలకు తెల్లవారుతుంది.

This month it dawns at six o'clock

II ON COMPOUND TENSES.

442. In addition to the various tenses given in chapter VII there are also certain compound tenses, which will now be explained.

(1) Strongly marked Positive Progressive Present Tense.

443. In order to mark progressive present time very strongly, the primary tense is sometimes separated from the present verbal participle, which in this case generally lengthens its final vowel. Thus—instead of saying అతడు చదువుతున్నాడు, we may say అతడు చదువుతు ఉన్నాడు

The present participle, when thus written separately, sometimes takes emphatic నే to express a *continuous* action Thus—

అతడు ఇంకా చదువుతునే ఉన్నాడు.

He is still reading on—*or*—He is still continuing to read.

(2) Progressive Future Tense.

444. By prefixing the present verbal participle of any verb to the tense ఉంటాను, a *positive* progressive future tense is formed. Thus—

అతడు ఇప్పుడు స్నానము చేస్తు ఉంటాడు గనుక కొంచెము సేపు తాళి వెళ్లండి.

He will be taking his bath now, so wait a little, and then go (to him).

The *negative* of this may be expressed by prefixing a present verbal participle to the negative tense ఉండను. Thus—

ఆయన ఇప్పుడు స్నానము చేస్తు ఉండడు గనుక వెళ్లండి.
He will not be bathing now, so go (to him) now.

(3) Future Perfect Tense.

445. By prefixing the past verbal participle of any verb to the tense ఉంటాను a *positive* future perfect tense is formed. Thus—

ఆ పని ఇదివరకు చేసి ఉంటాడు.
By this time he will have done that work

The *negative* of this tense may be expressed by prefixing a past verbal participle to the tense ఉండను. Thus—

ఈ పాటికి అతడు అక్కడ చేరి ఉండడు.
He will not have arrived there by this time.

(4) Compound forms of the Indefinite Tense.

446. Two positive compound tenses are formed by prefixing the present and past verbal participles of any verb to the tense ఉండును. These are sometimes used in the place of the two last-mentioned tenses.

Emphatic ే is often affixed to the past verbal participle, when thus used. Thus—

ఈ పాటికి ఆయన బైలుదేరుతు ఉండును.
He would be starting by this time. (*Or*—will be starting.)

ఆయన ఈ పాటికి బడికి వెళ్లే ఉండును.
He would have gone to school by this time. (*Or*—will have gone.)

(5) Perfect or Pluperfect Tense.

447. Instead of the simple past tense, the tense ఉన్నాను or ఉంటిని, preceded by the past verbal participle of any verb, is sometimes used as a

strongly marked perfect or pluperfect tense. When thus used, emphatic ఏ is sometimes affixed to the part verbal participle Thus—

> వారు వచ్చి ఉన్నారు (*or* ఉండిరి)—or—వారు వచ్చే ఉన్నారు (*or* ఉండిరి).
>
> They have come—or—They had come

(6) Imperfect Tense

448. By **prefixing** the present verbal participle of any verb to the tense ఉంటిని, an imperfect tense is formed Thus—

> నిన్నటి దినమంతా ఆ పుస్తకము చదువుతు ఉంటిని.
> All yesterday I was reading that book.

449. In the *Northern Circars* instead of ఉంటిని the tense ఉన్నాను (the contracted form of ఉండినాను) is generally used to form the imperfect tense, so that the imperfect tense has exactly the same form as the strongly marked progressive present tense Thus the above sentence would in the Northern Circars be as follows—

> నిన్నటి దినమంతా ఆ పుస్తకము చదువుతు ఉన్నాను.
> All day yesterday I was reading that book.

When the latter mentioned form of the imperfect tense is used, the *context* will always make the meaning clear. And when translating from English into Telugu, the student to prevent confusion can use the form with ఉంటిని.

In Telugu the imperfect tense is only used when it is required to express—*that the action spoken of, although ultimately completed in past time, yet was at the time referred to in the sentence in process of performance, and not a completed action.*

Thus, in answer to the question—*When you saw him, what was he doing?* We might reply—ఆయన ఒక మనిషితో మాట్లాడుతు ఉండెను. (*Northern Circars* మాట్లాడుతు ఉన్నాడు.)—*He was talking to some one.*

So again in the sentence—*As I was going along yesterday, some stranger was talking with you. Who was he?* the latter part of the sentence would be expressed as follows—మీతో ఒక కొత్త మనిషి మాట్లాడుతు ఉండెను. ఆయన ఎవరు? (*Nor. Cir* మాట్లాడుతు ఉన్నాడు.)

450 The *negative* imperfect tense is expressed by prefixing the present participle to ఉండలేదు. Thus in the sentence—*When you came yesterday, I was not taking a bath*—the latter part would be expressed in Telugu as follows—నేను స్నానము చేస్తు ఉండలేదు.

451. In the *Northern Circars* the tense formed by prefixing the positive verbal noun to లేదు is also used to express the negative imperfect tense. Thus, instead of the above we might say—నేను స్నానము చేయడములేదు. (See paras. 349, 350.)

(7) Continuous Imperfect

452. The English tense formed by prefixing the words—*have been*—to the present participle (e.g., *I have been making*) expresses—*that the action spoken of was commenced in past time, and has been in continuance up to the present time* To express the same meaning in Telugu the progressive present tense is used Thus—

మీరు ఆయనతో ఎన్నాళ్లనుంచి స్నేహము చేస్తున్నారు?
How long have you been enjoying a friendship with him? (*Lit.* From how many days are you making friendship with him?)

ఒక సంవత్సరమునుంచి ఆయనతో స్నేహము చేస్తున్నాను.
I have been enjoying a friendship with him for a year. (*Lit.* From a year I am enjoying.)

నేటికి నెల రోజులనుంచి వడగాలి వేస్తున్నది.
The hot wind has been blowing from a month to-day.

III. ON CERTAIN AUXILIARIES.

On the Use of the Auxiliary వచ్చును to express *permission*, rendered in English by the Auxiliary *may*.

453. The auxiliary *may*, expressing PERMISSION, is rendered in Telugu by affixing the auxiliary వచ్చును (the third person singular neuter of the positive indefinite tense of వచ్చు. See para. 320.) to the infinitive of

any verb వచ్చును when thus used is impersonal, and never changes whatever the subject may be. Thus—

బ్రాహ్మణులు కూరగాయలు తినవచ్చును.
Brahmans may eat vegetables

బీదవాడు దొంగిలించవచ్చునా?
May a poor man steal?

అతడు రేపు నావద్దకి రావచ్చును.
He may come to me to-morrow

నేను రేపు ఆ పని చేయవచ్చునా?
May I do that work to-morrow?

ఈ రోజు దర్జి నా చొక్కా కుట్టవచ్చునా?
May the tailor sew my coat to-day?

నీవు వెళ్లవచ్చును.
You may go

On the Use of the Auxiliary వలెను and వలసినది to express *necessity*, rendered in English by the Auxiliary *must* or *ought*.

454 The auxiliary *must* or *ought*, expressing NECESSITY, is rendered in Telugu by affixing the auxiliaries వలెను or వలసినది (From వలయు. See para 436.) to the infinitive of any verb These words are impersonal, and do not alter whatever the subject may be Thus—

మనము మన తల్లిదండ్రులకు లోబడి ఉండవలసినది.
We must be obedient to our parents

ఉపకారమునకు ప్రత్యుపకారము చేయవలెను.
We must do a return-kindness for kindness—(*i.e.*, We must do kindness in return for kindness).

మీరు రేపు పది గంటలకు రావలెను.
You must come to-morrow at ten o'clock.

అతడు రేపు ఆ ఊరికి వెళ్లవలసినది.
He must go to that village to-morrow.

On the use of the Auxiliaries కూడదు, రాదు, and వద్దు to express *prohibition*, rendered in English by the Auxiliary *must not* or *ought not*

455. The auxiliary *must not*, or *ought not*, expressing PROHIBITION, is rendered in Telugu by affixing the auxiliary కూడదు to the infinitive of any verb (కూడదు is the negative indefinite tense singular third person neuter of కూడు *to agree.*) It is used impersonally, and means—*It does not agree or fit*, i.e., *It is not suitable* or *fitting.*

456 Instead of కూడదు the word రాదు *may not* (the third person neuter singular of the negative indefinite tense of వచ్చు) is occasionally used. రాదు when thus used is impersonal. Thus—

> దొంగిలించ కూడదు. (*Or* రాదు.)
> We must not steal.
>
> అతడు అక్కడికి వెళ్ల కూడదు. (*Or* రాదు.)
> He must not go there
>
> నీవు అట్లా చేయ కూడదు. (*Or* రాదు.)
> You must not do so. (*Or* You ought not to do so.)

457. Instead of కూడదు or రాదు the auxiliary వద్దు (the third person singular neuter of the negative indefinite tense of వలయు, see para. 435) is often used, but it is only common when the subject is in the *second* person. When thus used, వద్దు gives to the infinitive to which it is attached the force of a *negative imperative*, and may be rendered in English by the words—*do not*, or *don't.* This form is in fact more frequently used than the regular form of the negative imperative in కు and కండి. (See para. 353.) Thus—

> నీవు ఇక్కడికి రావద్దు.
> Do not come here.
>
> మీరు ఆ కాగితముమీద వ్రాయవద్దండి.
> Please do not write on that paper.

కేకలు వేయవద్దు.
Do not shout.

తొందర పెట్టవద్దు.
Do not bother

ఈ సంగతి ఆయనతో చెప్పవద్దు.
Do not tell this matter to him.

458. Sometimes however వద్దు is used, when the subject is in the *first* or *third* person. This is most common in questions. Thus—

Q. ఆయన ఆ ఉత్తరము చదువ వద్దా? A. చదువ నద్దు.
Ought he not to read that letter? No. *Lit* He ought not to read.

Q ఆయన వెళ్లవద్దా? A. వెళ్లవద్దు.
Must he not go? *No. Lit* He must not go.

Q. నేను రావద్దా? A రావచ్చును.
Must I not come? Yes, you may come

A beginner had better use వద్దు when the subject is in the second person only

On the use of the words అక్కరలేదు to express the English Auxiliary *need not*.

459. The auxiliary *need not*, expressing that the doing of something is UNNECESSARY, is rendered in Telugu by affixing to the infinitive of any verb the words అక్కరలేదు. (See para. 438.) Since అక్కరలేదు begins with a vowel, the letter న్ is always attached to the preceding infinitive. Thus—

మీరు రానక్కరలేదు. (*i.e.*, మీరు రాన్ అక్కరలేదు.)
You need not come.

ఆయన వెళ్లనక్కరలేదు.
He need not go.

On the use of the Auxiliaries గలను and గలిగినాను (or గలిగితిని) to express *ability*, rendered in English by the Auxiliaries *can* and *could*

460. To express ABILITY in present time, rendered in English by the tense *I can* or *I am able* the tense గలను (Para 434) is affixed to the infinitive of any verb. Thus—

నేను పాడ గలను.
I can sing—*or*—I am able to sing

నీవు ఆ పని చేయగలవా?
Can you do that work?

ఆయన బాగా వ్రాయగలడు.
He can write well

కోతులు చెట్లు ఎక్క-గలవు.
Monkeys can climb trees.

461. To express ABILITY in past time, expressed in English by the tense *I could*, or *I was able*, the tense గలిగినాను or గలిగితిని (See para. 434) is added to the infinitive of any verb Thus—

నిన్న ఆ పని అంతా చేయ గలిగినాడా?
Could he do all that work yesterday? (*or*—Was he able to do.)

మీరు ఆ కొండ ఏలాగు ఎక్క-గలిగినారు?
How were you able to get up that hill?

N.B.—The form with the past tense is not very often used in Telugu.

On the use of the Auxiliaries లేను and లేకపోయినాను (or పోతిని) to express *inability*, rendered in English by the Auxiliaries *cannot* and *could not.*

462 To express INABILITY in present time, rendered in English by the tense *I cannot*, or *I am not able*, the tense లేను (See para. 342) is affixed to the infinitive of any verb. Thus—

నేను నడవలేను.
I cannot walk—*or*—I am not able to walk.

నీవు ఆ పని చేయలేవా?
Cannot you do that work?

ఆయన బాగా వ్రాయలేడు.
He cannot write well.

కుక్కలు చెట్లు ఎక్కలేవు.
Dogs cannot climb trees.

N.B.—The learner must be careful not to confuse the use of the tense లేను expressing INABILITY with the ordinary negative past tense, formed by affixing లేదు to the infinitive of any verb (See para. 351) The only case in which any ambiguity can arise is, when the verb expressing INABILITY is put in the third person neuter or feminine In this case there is nothing but the context to distinguish it from the negative past tense. Thus—ఆ కుక్క ఆ గోడ ఎక్కలేదు—may mean—*That dog cannot mount that wall*—or—*That dog did not mount that wall.* To avoid this ambiguity, in the third person singular feminine and neuter the word నేరదు or చాలదు (See para. 465) is generally used to express INABILITY Thus—ఆ కుక్క ఆ గోడ ఎక్కచాలదు. *That dog cannot mount that wall.*

In all other cases there will be no ambiguity Thus—ఆయన రాలేదు always means—*He did not come*—and ఆయన రాలేడు always means—*He cannot come.* నేను పాడలేదు always means—*I did not sing*—and నేను పాడలేను always means—*I cannot sing.*

463. To express INABILITY in past time, expressed in English by the tense *I could not,* or *I was not able,* లేక is affixed to the infinitive of any verb, and the tense పోయినాను or పోతిని added. Thus—

నిన్న ఆ పని చేయలేక పోయినాను. (Or పోతిని.)
I could not do that work yesterday.

దానికి ఉత్తరువు చెప్పలేక పోయినాడు. (Or పోయెను.)
He could not give an answer to it

ఆ ఉత్తరము చదవలేక పోయినారు. (Or పోయిరి.)
They could not read that letter.

On the use of the Auxiliaries నేర్తును, నేరను, చాలుదును, and చాలను.

464. Instead of the tense గలను the tenses నేర్తును and చాలుదును (the positive indefinite tenses of నేర్చు and చాలు) are occasionally used to express ABILITY Thus—

అతడు ఆ పని బాగా చేయనేర్చునా?
Can he do that work well? (*i.e*, Is he able to do?)

465. Instead of the tense లేను the tenses నేరను and చాలను (the negative indefinite tenses of నేర్చు and చాలు) are frequently used to express *inability* Thus—

అతడు ఆ అర్జి వ్రాయచాలడు.
He cannot write that petition (*i.e.*, He is not able.)

ఆ కుక్క గోడ ఎక్కచాలదు.
That dog cannot climb the wall

వారు ఆ పని చేయనేరరు.
They cannot do that work.

On the use of the words వల్లకాదు, or వల్లలేదు.

466. The word వల్ల is a noun signifying *means*. Hence the expression వల్లకాదు or వల్లలేదు signifies—*There is no means, i.e., It is not possible*—or—*It is impossible*. This expression, therefore, does not imply inability on the part of the subject but some want of means, *i.e*, impossibility arising from *external* causes. When preceded by an infinitive, వల్లకాదు or వల్లలేదు is used as follows:—

అక్కడికి పోవల్లకాదు.
It is impossible to go there.

Instead of the infinitive mood *the dative case of the verbal noun* is generally used. (See next chapter.) Thus—

అక్కడికి పోవడానకు వల్లకాదు. (Or వల్లలేదు.)

It is impossible to go there

పడవలు అన్నీ ఇదివరకే బైలుదేరినవి గనుక ఈ రోజు వెళ్లడానకు వల్లకాదు.

All the boats have already started, and so it is impossible to go to-day.

Instead of వల్లకాదు the words వల్లపడదు are sometimes used. Thus—

ఆ పుస్తకము నాది కాదు గనుక మీకు ఇవ్వడానకు వల్లపడదు. (Or వల్లకాదు).

That book is not mine, and therefore it is impossible for me to give it to you.

On the use of the Verb అవుట to express *ability* and *inability*.

467. The simple verb అవుట is sometimes used to express ABILITY and INABILITY. Thus—

ఆ పని నీచేత అవుతుందా? (Or నీవల్ల.)

Can you do that work? (*Lit.* Will that work become by you?)

ఆ పని నాచేత కాదు. (Or నావల్ల.)

I cannot do that work. (*Lit.* That work will not become by me.)

468 The following remarks will be found useful:—

In English *can* and *cannot* are sometimes used to express PERMISSION and PROHIBITION. Thus—

You can come into this room, but you cannot go into that room.

In Telugu this must be rendered not by గలను and లేను, but by verbs meaning *may* and *may not* or *must not, as*—

మీరు ఈ గదిలోకి రావచ్చును గాని ఆ గదిలోకి వెళ్లడానకు వల్లకాదు.

The following exercises illustrate the use of the *auxiliaries*:—

Exercise I

Servant. అయ్యా, కఱ్ఱలు లేవు. నీళ్లవాడు ఈ చెట్టు కొట్టివేయవచ్చునా?
Master. కొట్టివేయకూడదు. కఱ్ఱలు బజారులో కొనవలసినది.
Servant. రెండు బండ్లు కొనవచ్చునా?
Master. రెండు కొనవద్దు. ఒకటి చాలును.

Servant. Sir, there are no sticks. May the waterman cut down this tree?
Master. He must not cut (it) down. You must buy sticks in the Bazaar.
Servant. May I buy two bandies? (*i.e.*, Bandy loads.)
Master. Do not buy two. One is enough.

Exercise II.

Cartmen. మేము రేపు అయిదు గంటలకు రావలెనా?
Master. అయిదు గంటలకు రానక్కరలేదు. ఏడు గంటలకు రావలసినది.
Cartmen. ఎన్ని బండ్లు రావలెనండి?
Master. రెండు రావలెను.
Cartmen. అయ్యా, మీ సామాను చాలా బరువు. రెండు బండ్లమీద పెట్టలేము.
Master. మంచిది. మూడు బండ్లమీద పెట్టవచ్చునా?
Cartmen. పెట్టలేము, నాలుగు కావలెను.
Master. మంచిది. నాలుగు రావచ్చును.
Cartmen. చిత్తము. వస్తామండి.

Cartmen. Must we come to-morrow at five o'clock?
Master. You need not come at five o'clock. You must come at seven o'clock.
Cartmen. How many carts must come, sir?
Master. Two.
Cartmen. Sir, your baggage is a great weight. We could not put it on two carts.
Master. Very well. Can you put it on three carts?
Cartmen. We can't, sir, four are needed.
Master. Very well. Four may come.
Cartmen. Your pleasure. We will come, sir.

Exercise III.

Munshi. నేను రేపు తొమ్మిది గంటలకు రావచ్చునా?

Master. ఎందుచేత? యథాప్రకారముగా ఆరు గంటలకు రావలసినది.

Munshi. రేపు ప్రొద్దున నాకు ముఖ్యమైన పని ఒకటి ఉన్నది గనుక ఆరు గంటలకు రావడానకు వల్లకాదండి. తొమ్మిది గంటలదాకా సెలవు దయ చెయ్యండి.

Master. మంచిది. సెలవు ఇస్తాను గాని తొమ్మిది గంటలకు రావద్దు, రెండు గంటలకు రండి.

Munshi. చిత్తము. నేను సెలవు పుచ్చుకొంటాను.

Master. మంచిది. సెలవు పుచ్చుకోవచ్చును.

Munshi. May I come to-morrow at nine o'clock?

Master. Why? You must come as usual at six o'clock.

Munshi. To-morrow morning I have a particular business, and so I cannot come at six o'clock, sir. Please give me leave till nine o'clock.

Master. Very well. I will give you leave, but do not come at nine o'clock, come at two o'clock.

Munshi. Your pleasure. I will take leave (*i.e.*, I will go).

Master. Very well. You may take leave (*i.e.*, You may go).

CHAPTER XIII.

ON VERBAL NOUNS, THE INFINITIVE MOOD, AND VERBAL PARTICIPLES

I. ON VERBAL NOUNS

On the forms of verbal nouns.

469. The positive verbal noun has two forms, one in ట, as—పోవుట *the going*, and another in డము, as—పోవడము *the going*. Both have exactly the same meaning and use. The former is the GRAMMATICAL FORM, and is declined like a noun of the third declension. The latter is the COMMON FORM, and is declined like a noun of the second declension. Thus—

N.	పోవుట.	పోవడము.
G.	పోవుట.	పోవడము.
D.	పోవుటకు.	పోవడమునకు, or ముకు, or డానకు, or డానికి.
O	పోవుటను.	పోవడమును.

470. The negative verbal noun is formed, as has been already stated (para. 347), by prefixing the negative past verbal participle to పోవడము (or పోవుట); as—కొట్టక పోవడము *the not striking*

On the Translation into English of Telugu Verbal Nouns.

471. In English a verbal noun (or—as it is sometimes called—a *Participial noun*) governs the same case or cases as the verb of which it forms a part; but the noun which would have been the *subject* in the *nominative case* if the finite verb had been used, stands in the POSSESSIVE OR GENITIVE CASE when the verbal noun is used. Thus with the finite verb we say—YOU *wrote that letter*—but with the verbal noun—YOUR *writing that letter is not good.*

In Telugu a verbal noun not only governs the same case or cases as the verb of which it forms a part, but it also takes a *subject* in THE NOMINATIVE CASE. Thus—

మీరు ఆ ఉత్తరము వ్రాయడము మంచిది కాదు.

Lit. YOU writing that letter is not good, *i.e.* (according to English idiom) YOUR writing that letter is not good.

మీరు ఆ పుస్తకము చదవడము పనికి రాదు.

YOUR reading that book is no use (*Lit.* YOU reading that book does not come to work.)

మీరు నాకు ఆ సొమ్ము ఇవ్వకపోవడము బహు అన్యాయముగా ఉన్నది.

YOUR not giving me that money is very unjust. (*Lit.* YOU not giving to me that money is very unjust.)

On the case of a Verbal Noun

472. The *case* in which the verbal noun itself is placed depends upon the construction of the sentence in which it occurs. It may be used in any case, and take any of the postpositions as affixes. Thus—

మీరు ఆ ఉత్తరాలు వ్రాయడము అయినదా?

Is your writing those letters finished? *i.e.*, Have you finished writing those letters?

ఆయన పాడడము ఎప్పుడైనా విన్నారా? (See para 298.)

Have you ever heard his singing?

ఆయన పులులను చంపడములో చాలా గట్టివాడు.

He is a great man at killing tigers.

On a Succeession of Verbal Nouns.

473. When in an English sentence two or more verbal nouns are connected by the conjunction *and* or *but*, in Telugu a similar construction is used; but if the verbal nouns have all the *same* subject, then all, except the last, may be expressed by *past verbal participles.* Thus—

Your not giving that boy the book, but abusing and beating him is great injustice

మీరు ఆ చిన్నవానికి ఆ పుస్తకము ఇవ్వకపోవడమున్ను, పైగా తిట్టడమున్ను, కొట్టడమున్ను బహు అన్యాయము.

But as all the verbal nouns in the above sentence have the *same* subject, it might also be expressed as follows—

మీరు ఆ చిన్నవానికి ఆ పుస్తకము ఇవ్వక, పైగా తిట్టి, కొట్టడము బహు అన్యాయము.

Lit. Your not having given that book to that boy, (and) moreover having abused him, beating (him) is great injustice.

On the use of Verbal Nouns with the Postposition తో.

474. When the postposition తో followed by emphatic నే is added to a verbal noun, it has the force of the English expression—*as soon as*. Thus—

ఆయన కూర్చోవడముతోనే, ఆ చిన్న కుర్చీ విరిగిపోయినది.

As soon as he sat down on it, that little chair broke. (*Lit.* Together with his sitting down upon it.)

నేను వెళ్లడముతోనే, అందరును లేచిపోయినారు.

As soon as I went, all went off.

అది వినడముతోనే, ఆ చిన్నవాణ్ని శిక్షించినాను.

As soon as I heard it, I punished the boy.

N.B.—The past verbal participle emphasized is sometimes prefixed to the verbal noun, when thus used, without altering the meaning. Thus—

ఆయన వచ్చేరావడముతోనే, అందరును వెళ్లిపోయినారు.

As soon as he came, all went away.

On the use of a Verbal Noun with the Postposition వల్ల or చేత.

475. When the postposition వల్ల (or చేత) is added to a verbal noun, it generally expresses the *cause* of the action described by the principal verb. Thus—

ఆ చెట్లకు ప్రతిరోజు నీళ్లు పోయడమువల్లఅవి బాగా పూసినవి.

By watering those trees every day, they have bloomed well

మీరు ఆయనతో చెప్పడమువల్ల నాకు ఆ ఉద్యోగము అయినది.
By your speaking to him, I got that situation.

బడికి ఆలస్యముగా రావడమువల్ల ఆ చిన్నవాణ్ని శిక్షించినాను.
I punished that boy on account of his coming late to school.

On the use of the Dative Case of a Verbal Noun

476. The dative case of a Telugu verbal noun may as a general rule be regarded as equivalent to, and translatable by the English *infinitive*. Hence it is the form most commonly used to express the *purpose* of the action described by the principal verb Thus—

ఆయన ఆ పని చేయడానకు సమర్థుడు.
He is a man able *to do* that work.

అక్కడికి వెళ్లడానకు నాకు ఇష్టము లేదు.
I have no desire *to go* there.

ఆరు దినములలో ఆ పని చేయడానకు వల్లకాదు.
It is not possible *to do* that work in six days.

వాడు ఆ పని చేయడానకు సమ్మతించలేదు.
He did not consent *to do* that work

నేను బందరుకు వెళ్లడానకు బండి మాట్లాడినావా?
Have you bespoken a bandy for me *to go* to Bunder? (*Purpose.*)

ఆ పెట్టె తీసుకొని రావడానకు నీకు రూపాయి ఇస్తాను.
I will give you a rupee *to bring* that box (*Purpose.*)

II. ON THE INFINITIVE MOOD

On the ordinary uses of the Infinitive in Telugu.

477 The Telugu infinitive mood (*e.g.*, కొట్ట, వ్రాయ, నడవ,) is not so frequently used in common conversation as the English infinitive mood (e.g., *to strike, to write, to walk*) It is seldom used except in the following instances—

First. To form a compound verb, *e.g.*, పడకొట్టు *to strike down*, దిగకొట్టు *to strike in*, లేవనెత్తు *to lift up, etc.*

Secondly. To form a compound tense with such word as—వచ్చును, వలెను, వలసినది, కూడదు, రాదు, వద్దు, అక్కఱలేదు, గలను, లేను, etc. Thus— వ్రాయవచ్చును, రావలెను, వెళ్లవలసినది, etc., etc.

Thirdly. As a gerund following certain verbs, *e.g.*, తలంచు, ఇచ్చు, ఆరంభించు, కోరు, etc. Thus—

ఏమి చేయ తలంచినావు? (Or చేయడానకు.)
What have you thought to do?

నన్ను రానిస్తారా?
Will you allow me to come?

అతడు ఆ పని చేయనారంభించినాడు. (Or చేయడానకు.)
He has begun to do that work.

478. NOTE—1. When the verb which follows the infinitive begins with a *vowel*, the letter న్ is added to the infinitive as in the last two examples.

479. NOTE—2 The verb రానిచ్చు is considered as one word, and hence governs an *objective case*. Hence also we could not say—నన్ను రావడానకు ఇస్తారా?—but నేను రావడానకు (నాకు) సెలవు ఇస్తారా? *Will you give me permission to come?*

480. Sometimes the infinitive with emphatic నే is prefixed to a verb, to give EMPHASIS. The tense లేను takes the prefix లేనే. Thus—

మీరు రమ్మంటే, రానే వస్తాడు.
If you tell him to come, he will certainly come.

ఈ ప్రపంచములో పాపము లేనివాడు లేనే లేడు.
In this world a sinless man does not exist.

481. Occasionally the affix అయి is attached to the infinitive, and the verb ఉండు added. This form expresses READINESS; as వాడు ఆ పని చెయ్యనయి ఉన్నాడు. *He is ready to do that work.* When thus used, న్ is added to the infinitive.

482. The word ఏల *why* is often attached as an affix to the infinitive mood. Thus instead of saying నీవు ఆ పని యేల చేసినావు? we may say నీవు ఆ పని చేయనేల? When thus used, న్ is added to the infinitive.

The following is a common expression—రాయి గుద్దనేల, చేయి నొవ్వనేల? (Why beat the stone and so hurt your hand.)

ఏల when used in this way either states a suppositious case or asks a question as to a habit. It is not used of a single definite action.

On the Translation into Telugu of the English Infinitive.

483. When in an English sentence the infinitive mood stands as the SUBJECT to the verb *to be*, it must be translated into Telugu by *the nominative case of the verbal noun* Thus—

ఆ సొమ్ము పుచ్చుకోవడము న్యాయము కాదు.

(*Lit.* Taking that money is not justice.)

To take that money is not just—or—It is not just to take that money.

అబద్ధము ఆడడము పాపము.

(*Lit.* Lying is sin)

To lie is sin.

484. The English infinitive sometimes follows the verb *to tell*, or some verb of a kindred meaning, *e g., He told me to go.* In Telugu this sentence would be expressed as follows—*He told me*—" *go.*" Such sentences will be explained hereafter

485. In many instances the English infinitive is used idiomatically, *e.g., I heard the dog* (*to*) *bark.* Such sentences may generally be translated into Telugu by using the verbal noun, *e.g.,* కుక్క మొరగడము విన్నాను. *I heard the dog barking.*

486. In all other instances (except those mentioned above) the English infinitive may in common conversation be translated into Telugu by THE DATIVE CASE OF THE VERBAL NOUN. (See para. 476.) Thus—

బందరుకు వెళ్లడానకు బండి మాట్లాడినాను.

I have bespoken a cart to go to Bunder.

ఆ పని చేయడానికు నాకు తీరుబడిలేదు.
I have not leisure to do that work.

III. ON VERBAL PARTICIPLES.

On the forms of Verbal Participles

487. There are three verbal participles as follows—

Verbal partic.	*Positive* present,	e g.,	కొట్టుతు, చేస్తు, ఇస్తు.
	Do. past,	e g.,	కొట్టి, చేసి, ఇచ్చి.
	Negative past,	e g.,	కొట్టక, చేయక, ఇవ్వక.

488. THE PRESENT VERBAL PARTICIPLE is sometimes lengthened either by changing ు into ూ or by adding న్న; as—కొట్టుతు, or కొట్టుతూ, or కొట్టుతున్న. The latter form must not be confused with కొట్టుతున్న, the progressive present *relative* participle.

489. The letter నే is sometimes added to the present verbal participle to express *emphasis*. Thus—

ఆయన ఇంకా చదువుతూనే ఉన్నాడు. (See para. 443.)
He is still continuing to read.

490. When emphatic నే is thus added to the present verbal participle, it sometimes has the force of the English expression—*as soon as*. Thus—

భోజనము చేస్తూనే, వచ్చినాడు. (*Or* చేయడముతోనే.)
He came, *as soon as* he had taken his food.

అది వింటూనే చిన్నవాణ్ని శిక్షించినాను. (*Or* వినడముతోనే.)
As soon as I heard it, I punished the boy.

Whereas the verbal noun with తో (See para 474) can be used in any sentence to express *as soon as*, the present verbal participle can only be used, with the *same* subject as that of the principal verb. Hence it could not be used in the following sentence—నేను వెళ్లడముతోనే, అందరును లేచిపోయినారు.

491 THE PAST VERBAL PARTICIPLE sometimes takes the affix న్ని e.g., వచ్చిన్ని), and then has the force of the English expression—*although*. Instead of affixing న్ని, the final ఇ is sometimes lengthened, *e.g.*, వచ్చీ. (The English expression *although* is, however, more commonly translated into Telugu by another form, which will be explained hereafter.) Thus—

ఆయన ఈ ఊరికి వచ్చిన్ని, మా ఇంటికి రాలేదు. (*Or* వచ్చీ.)
Although he came to this village, he did not come to our house. (*Lit.* Even having come to this village, he did not come to our house.)

492 The past verbal participle is sometimes emphasized, in which case it has the same form as the indefinite *relative* participle, from which it must be carefully distinguished. Thus—

ఈ పాటికి ఆయన బడికి వెళ్లె ఉండును. (See para. 446.)
He would have gone to school by this time.

On the use of Verbal Participles.

493. In English participles are often used as adjectives, *e.g.*, *a rejoicing mother*—*a deserted house*, etc., etc. In Telugu, VERBAL participles never can be used as *adjectives*: but such English expressions as the above are rendered in Telugu by RELATIVE participles, which will be explained in the next chapter.

494. In Telugu, verbal participles are very largely used to prevent a succession of *finite* verbs. Hence, when translating from Telugu into English, a verbal participle must often be translated by a finite verb with some conjunction, e.g., *and, but*, etc. Thus—

ఆయన భోజనము చేయక, పుస్తకములు తీసుకొని, బడికి వెళ్లినాడు.
He did not eat his food, *but* took his books, *and* went to school. *Lit.* Not having eaten his food, having taken his books, he went to school.

ఒకనాడు కొందరు పనివాండ్లు ఒక దూలము పలకలుగా కోస్తూ, అక్కడక్కడ మేకులు దిగకొట్టి, సాయంత్రము ఇండ్లకు వెళ్లిపోయినారు. అప్పుడు ఒక కోతి అక్కడికి వచ్చి, ఆ దూలము మీద ఎక్కి, ఆడుతూ, పక్కలు వీపు గోకుకొంటూ, నిక్కుతూ, ఆ మేకులు చూచి, అవి రెండు చేతులతో పట్టుకొని, బలవంతముగా ఊడపెరికినది.

On a certain day some workmen, *whilst* cutting up a beam for planks, inserted some wedges here and there, *and* went away in the evening to their homes. Then a monkey having come there, mounted upon the beam, *and whilst* playing, *and* scratching its back and sides, *and* peering about, saw the wedges, *and* having seized them with both hands, drew them out

495 In Telugu whenever the *present* verbal participle is used, it expresses an action which takes place CONTEMPORANEOUSLY WITH the action described in the principal verb But whenever the *past* verbal participle is used, it expresses an action which has taken place PREVIOUS TO the action described in the principal verb. Thus—

ఒక దూలము పలకలుగా కోస్తూ, అక్కడక్కడ మేకులు దిగకొట్టినారు.
Whilst cutting up a beam for planks, they here and there inserted wedges

ఆ కోతి ఆ మేకులు చూచి, ఊడపెరికినది.
The monkey having seen the wedges, drew them out.

పండ్లు తెచ్చుకొని, తింటూ వచ్చినాడు.
Having taken some fruit, he came eating it.

496. The above remark must be specially remembered, for in English the *present* participle is often used, where in Telugu a *past* verbal participle only can be used. Thus for instance in English we may say—*The monkey* SEEING *the wedges, drew them out*—But in the corresponding Telugu sentence we can use the past verbal participle only, *viz.*, చూచి. (We may say—చూస్తూనే ఊడపెరికినది—but the meaning will then be—*as soon as it saw.* (See para. 490.)

The present verbal participle is commonly used in Telugu, where in the corresponding English sentence it either (1) follows the verb; as—

He came eating it Or (2) is preceded by *whilst*; as—*Whilst cutting up a beam into planks they inserted wedges.*

497. In Telugu the past verbal participle (like participles in English) sometimes expresses the REASON of the action described by the principal verb. Thus, in the sentence—నా మాటలకు చాలా భయపడి, పారిపోయినాడు—the past verbal participle భయపడి expresses the reason of పారిపోయినాడు, i.e., *He ran away, because he was frightened*

498. In Telugu, verbal participles (except in a few particular instances mentioned below) always express *a subordinate action performed by the subject of the principal verb.* Thus—

ఆయన భోజనము చేస్తూ, ఆ సంగతిని గురించి నాతో మాట్లాడినాడు.
Whilst taking his food, he spoke with me about that matter

మీరు లోపలికి వచ్చి, కూర్చుండండి.
Please come in, and sit down.

నేను వాణ్ని కొట్టక, విడిచిపెట్టినాను.
I did not beat him, but let him go.

నా మాటలు వినక, అనేకులు చెడిపోయినారు.
Many have been ruined through not listening to my advice.

499. A verbal participle is sometimes repeated to denote a CONTINUOUS ACTION. Thus—

పంకా లాగుతు లాగుతు, చాలా మాట్లు ఆపినావు.
Whilst pulling the punkah, you stopped several times.

మా అల్లుడు తిని తిని, మా ఇల్లంతా గుల్ల చేసినాడు.
Our son-in-law by continually eating, has ruined us.

500. The present verbal participle of a verb is sometimes prefixed to various parts of the verb వచ్చు, but specially to the past tense, to denote the REPETITION of an action. Thus—

ఎవరు ఏమి అడిగినా, ఆయన లేదనకుండా, ఇస్తూ వచ్చెను.
Whatever any one asked him for, he did not say 'no', but kept giving it.

మీరు ఉత్తరాలు వ్రాసి పంపిస్తూ రావలెను.
You must keep writing and sending letters.

501. A positive past verbal participle prefixed to a negative, expresses INCOMPLETENESS. Thus—

వచ్చి రాని చదువు ఏమి ప్రయోజనము?
What is the good of an imperfect education?

On Verbal Participles used Absolutely

502. In some instances the positive past verbal participle and the negative past verbal participle are used ABSOLUTELY, i.e., *with a different subject from that of the principal verb.* When a verbal participle is thus used absolutely in English, the phrase is called a *nominative absolute.* Thus—

(వానికి) వడతగిలి, పడిపోయినాడు.
The heat having struck him, he fell down.

నిన్న వానికి జ్వరము తగిలి, (వాడు) చాలా బాధపడినాడు.
Yesterday fever having attacked him, he suffered greatly.

అప్పుడు నీకు శాపవిమోచనము అయి, బ్రాహ్మణత్వము పొందుతావు.
Then your curse having been removed, you shall obtain the state of a Brahmin. (*Lit.* Then deliverance from the curse having become to you.)

మీకు ఏమి కావలసి, ఇటువంటి పండ్లు తెచ్చి ఇస్తున్నారు?
What do you want, that you have brought such fruit, and are giving it to me? (*Lit.* What having been wanted to you, having brought such fruit, are you giving it to me?)

ఆ బ్రాహ్మణునికి దయ వచ్చి, చదువు చెప్పినాడు.
Compassion having come to the Brahmin, he taught me.

అక్కడ నాకు జీవనము జరగక, ఇక్కడికి వచ్చినాను.
There not having accrued to me a livelihood there, I came here, *i.e.*, There being no maintenance for me there, I came here.

నాకు ఆ సొమ్ము అన్నవస్త్రములకు చాలక, చాలా ఇబ్బంది పడుతు న్నాను.

That money not being enough for my wants, I am suffering much distress.

నాకు నిన్నటి రాత్రి నిద్ర పట్టక, చాలా బాధ పడినాను.

Sleep not having come to me last night, I was much troubled, *i e.*, As I did not get any sleep, etc.

It will be noticed that—(1) the positive *present* verbal participle is never used absolutely —(2) When a verbal participle is used absolutely, it is generally the verbal participle of an *intransitive verb* —(3) The verbal participle used absolutely is generally preceded by a *dative* case (expressed or understood), *which refers to the same person as the subject of the principal verb.*—(4) The verbal participle used absolutely generally gives the *reason* of the action described by the principal verb.

Practice alone can teach the student when he may use a verbal participle *absolutely*, and a beginner had better avoid doing so.

Two Idioms in which the Positive Past Verbal Participle is always used absolutely.

503. In the two following idioms the positive past verbal participle is always used *absolutely.*

First. When it precedes such words as ప్రయోజనము, లాభము, etc. In this case it is equivalent in meaning to the *verbal noun* of the same verb. In sentences of this kind ఉన్నది is understood, but not expressed. When the verb is in the negative, లేదు is always expressed. Thus—

మీరు ఇంత కష్టపడి ఏమి ప్రయోజనము? (Or కష్టపడడము.)

What is the good of your taking so much trouble?

మీరు వెళ్లి ఏమి ప్రయోజనము? (Or వెళ్లడము.)

What is the good of your going?

నీవు వ్యసనపడి వినియోగము లేదు. (Or వ్యసనపడడము.)

Your grieving is no good.

ఏడ్చి ఏమి ప్రయోజనము? (Or ఏడవడము.)

What is the good of your crying?

504. *Secondly.* Before a sentence stating *the lapse of time.* In sentences of this kind the finite verb is always idiomatically put in the *singular*, although the subject may be in the *plural.* Thus—

మీరు ఇక్కడికి వచ్చి, ఎన్ని మాసములు అయినది?

How many months have elapsed, since you came here.

నేను మీకు తెలియచేసి, ఎంత కాలము అయినది?

How long is it, since I informed you? *Lit.* I having informed you, what time has elapsed?

నేను ఆ పుస్తకము చదివి, నాలుగు మాసములు అయినది.

Four months have elapsed, since I read that book.

Adverbial form of the Negative Verbal Participle.

505. The termination కుండా is often attached to the negative verbal participle, and it then becomes an *adverb*;—as చేయకుండా *without doing.*

This form (together with any words connected with it) is inserted in a sentence as an *adverbial phrase,* and generally expresses nearly the same meaning as the simple participle in క. Thus—

నీవు పుస్తకము చదవకుండా ఊరికే చూస్తున్నావు.

You are merely looking at the book, without reading it.

506. This adverbial form is sometimes used idiomatically with the verb ఉండు attached to it. Thus—

అక్కడ నాకు జీవనము జరగకుండా ఉన్నది.

I cannot get a livelihood there. (*Lit.* There a livelihood is without accruing to me.)

ఎందుచేతనో ఆయన రాకుండా ఉన్నాడు.

For some reason or other he is not coming. (*Lit.* Without coming).

Chapter XIV

---

507. The three following chapters are on SUBORDINATE SENTENCES.

(1) Chapter XIV treats of what are called in analysis ADJECTIVE SENTENCES, because they occupy the position of *adjectives*.

(2) Chapter XV treats of what are called in analysis ADVERBIAL SENTENCES, because they occupy the position of *adverbs*.

(3) Chapter XVI treats of what are called in analysis NOUN SENTENCES, because they occupy the position of *nouns*.

508. In Telugu, subordinate sentences always *precede* the sentence on which they depend.

ON ADJECTIVE SENTENCES

509. In English an adjective sentence is always introduced by a relative pronoun, e.g., *who, which, that,* or by some word that can be used in the place of a relative pronoun; e.g., *where, when,* etc. Thus—

A man, *who is wise,* is respected.
The book, *that I gave him,* is torn.
The time, *when he will come,* is uncertain.

An English adjective sentence (and also many English participles and participial phrases) may generally be translated into Telugu by using a relative participle. Sometimes, however, they are best rendered by a subordinate sentence ending in ో, and including the pronoun ఎవడు or some kindred word, *e.g.*, ఎందరు, ఎప్పుడు, etc.

PART I. ON THE USE OF RELATIVE PARTICIPLES.

(A) GENERAL EXPLANATION.

On the forms of the Relative Participles

The Telugu *relative participles* are indeclinable. They are as follows—

(1) The *positive* progressive present, ending in ఉన్న; as వ్రాస్తున్న.

(2) The *positive* indefinite, ending in ే; as వ్రాసే.

(3) The *positive* past, ending in న; as వ్రాసిన.

(4) The *negative* indefinite ending in ని; as వ్రాయని.

510. As already mentioned (para 363), negative relative participles are also sometimes formed by prefixing the negative past verbal participle of any verb to the positive relative participles of పోవు, e.g., వ్రాయకపోతున్న, వ్రాయకపోయిన, వ్రాయకపొయ్యే.

511. Some roots ending in డు and గు, e g , పడు, చెడు, తగు, sometimes contract the past relative participle, by dropping final న, doubling the preceding letter, and changing its vowel into ి. Thus పడిన or పడ్డ, తగిన or తగ్గ.

512. In addition to the above there are also the four corresponding *passive* relative participles ; as—వ్రాయబడుతున్న, వ్రాయబడే, వ్రాయబడిన, వ్రాయబడని; but these are not often used in conversation ; and whenever the *passive* occurs in English, the Telugu idiom generally requires the meaning to be expressed actively.

On the Translation of English Participles Participal Phrases, and Relative Sentences by Telugu Relative Participles, and Relative Participial Phrases.

513. In the analysis of English sentences we find that PARTICIPLES, PARTICIPIAL PHRASES, and RELATIVE SENTENCES qualify nouns and stand in the same relation to them as **adjectives.** For instance in the sentence—*Call that B)ahman writing*—the participle—'*writing*'—qualifies the noun—'*Brahman*', and stands in the same relation to it as an adjective. Again in the sentences—*Call the Brahman writing in that room*—and—*Call the Brahman, who is writing in that room*—the participial phrase—'*writing in that room*'—and—the relative sentence—'*who is writing in that rcom*'—qualify the noun—'*Brahman*', and stand in the same relation to it as an adjective

In Telugu (as has been already stated, para. 493) a *verbal* participle or a *verbal* participial phrase can never occupy the position of an adjective ;

but a RELATIVE PARTICIPLE or a RELATIVE PARTICIPIAL PHRASE is specially used in the position of an **adjective**, and discharges the same functions as an English participle, participial phrase, or relative sentence, when used to qualify a noun. Hence—when in an English sentence a participle, participial phrase, or relative sentence is used in the position of an *adjective* to qualify a noun, it may be translated into Telugu by a relative participle or a relative participial phrase.

For example—In order to translate the English sentence—*Call that Brahman writing*—we cannot use the present *verbal* participle and say—ఆ బ్రాహ్మణుని వ్రాస్తు పిలు; but we must use the present *relative* participle, and say—ఆ వ్రాస్తున్న బ్రాహ్మణుని పిలు.

In the same manner the sentences—*Call the Brahman writing in that room*—and—*Call the Brahman who is writing in that room*—must both be translated into Telugu by using the present relative participle. Thus—

ఆ గదిలో వ్రాస్తున్న బ్రాహ్మణుని పిలు.

NOTE—By a relative participial *phrase* is meant—a relative participle (*e.g.*, వ్రాస్తున్న) together with the words closely connected with it (*e.g.*, ఆ గదిలో). Hence ఆ గదిలో వ్రాస్తున్న is called a RELATIVE PARTICIPIAL PHRASE.

On the Translation of Telugu Relative Participial Phrases by English Relative Sentences.

514. A relative participle or a relative participial phrase in reality stands in the same relation to the noun which it qualifies, as an English participle or participial phrase does, when used to qualify a noun. Hence in some cases the former can be *exactly* rendered in English by the latter. For example—

ఆ గదిలో వ్రాస్తున్న బ్రాహ్మణుని పిలు.
Call the Brahman *writing in that room.*

This can more especially be done in the case of *passive* relative participles. For example—

మీ కుమారునిచేత వ్రాయబడిన ఉత్తరము చదివినాను.

I read the letter *written by your son.*

But in Telugu *passive* relative participles are very seldom used; and in the case of the great majority of *active* relative participles it is impossible, when translating into English, to retain the *participial* form, and it becomes necessary to use an English RELATIVE SENTENCE. Thus in translating into English the sentence—మీ కుమారుడు వ్రాసిన ఉత్తరము చదివినాను—the participial form cannot be retained, but it becomes necessary to use an English relative sentence—viz.,—*I read the letter which your son wrote.*

Since therefore in almost all cases it is *better*, and in many cases *necessary*, to translate a relative participial phrase by an English relative sentence, throughout the following explanation of relative participial phrases *they are regarded as equivalent to English relative sentences*, and the explanation is entirely based upon this supposition.

Explanation of Relative Participial Phrases.

515. In regarding a relative participial phrase as equivalent to an *English relative sentence* the following points must be noticed—

516. *First.* The Telugu relative participle must be regarded as *including within itself the English relative pronoun.*

517. *Secondly.* The relative pronoun included in the relative participle always refers to the noun which in the corresponding English sentence is the *antecedent*, and this noun is always placed immediately *after* the relative participle.

518. *Thirdly.* Any words which are closely connected with the relative participle to form the relative participial phrase, are placed immediately *before* the relative participle.

519. The above observations may be illustrated by being applied to the following sentence.—

1 2 3 4 5
మీరు నాకు ఇచ్చిన పుస్తకము చినిగిపోయినది.

4 4 3 1 3 2 2 5 5
The book, which you gave to me, is torn.

First. In this sentence the relative participle ఇచ్చిన must be regarded as including within itself the English **relative pronoun** '*which*.'

Secondly. The relative pronoun '*which*', included in the relative participle ఇచ్చిన, refers to the noun పుస్తకము, which noun in the corresponding English sentence is the **Antecedent.** And this noun పుస్తకము is placed immediately *after* the relative participle ఇచ్చిన.

Thirdly. The words మీరు నాకు, which are closely connected with the relative participle ఇచ్చిన to form the relative participial phrase (మీరు నాకు ఇచ్చిన), are placed immediately *before* the relative participle ఇచ్చిన.

520. It may also be remarked that the relative participle is often preceded by its own particular **subject**, as in the above sentence in which మీరు is the subject of the relative participle ఇచ్చిన. In the same way it is often preceded by an **object**, as in the sentence—నాకు ఈ పుస్తకము ఇచ్చిన దొరగారు సీమకు వెళ్లినారు. (*The gentleman, who gave me this book, has gone to England.*) In this sentence పుస్తకము is the object governed by ఇచ్చిన.

521. It must be specially noticed that the Telugu relative participle does not only represent what in an English relative sentence is *the verb and relative pronoun*, but that if the relative pronoun in English be preceded by a preposition, *that preposition also is represented by the relative participle.* Thus—in the sentence—మీరు వ్రాస్తున్న కలము మంచి దేనా?—the relative participle వ్రాస్తున్న represents the English words—'*with which are writing*'—and the whole sentence must be translated

thus—*is the pen with which you are writing, a good one?* In like manner—

ఆయన వెళ్లిన ఊరు ఏది?
Which is the village *to which* he went?

వారు కాపురము ఉన్న ఇల్లు ఇదే.
This is the house *in which* they are living.

నేను పులిని చంపిన తుపాకి తీసుకొనిరా?
Bring the gun *with which* I killed the tiger

On the Subject of a Relative Participle being understood.

522. The subject of a relative participle is often *understood* and not expressed. This is specially the case, when the subject is మనుష్యుడు or మనుష్యులు, i.e., *a man* or *men* in general. Thus—

చేసిన ఉపకారమునకు ప్రత్యుపకారము చేయవలెను.
We must do a return-kindness for a kindness which (A MAN) has done (to us).

This sentence might also be freely translated into English thus—*We must do a return-kindness for a kindness* DONE. But this would not be so literal as the former translation, because చేసిన not చేయబడిన is used, the word మనుష్యుడు or ఒకడు being understood.

Three Observations in Reference to Relative Participal Phrases.

523. (1) When a relative participle of any verb is not preceded by a *subject* expressed or understood, then the English *relative pronoun* included in the Telugu relative participle must be the **subject** of the verb in the corresponding English relative sentence. Thus—

మిమ్మును పిలిచిన మనిషి వెళ్లిపోయినాడు.
The man, *who* called you, has gone away.

మీకు ఆ పుస్తకము ఇచ్చిన మనిషి ఎక్కడ ఉన్నాడు?
Where is the man, *who* gave that book to you?

ఆ ఊరికి వెళ్లిన మనిషి ఇంకా రాలేదా?

Has not the man, *who* went to that village, come yet?

524. (2) When a relative participle of a *transitive* verb is not preceded by an *object* (in which case it is always preceded by a *subject* expressed or understood), then the English relative pronoun included in the Telugu relative participle must be the OBJECT of the verb in the corresponding English relative sentence. Thus—

మీరు పిలిచిన మనిషి పారిపోయినాడు.

The man, *whom* you called, ran away.

ఆయన మీకు ఇచ్చిన పుస్తకము చినిగిపోయినది.

The book, *which* he gave you, is torn.

525. (3) When a relative participle of any verb is preceded by a subject, expressed or understood (and also by an *object*, if it be a relative participle of a transitive verb), then the English relative pronoun included in the Telugu relative participle must be PRECEDED BY SOME PREPOSITION. Thus—

నేను సొమ్ము ఇచ్చిన మనిషి కాలము చేసినాడు.

The man, *to whom* I gave the money, is dead.

నీవు ఆ ఉత్తరము వ్రాసిన కలము ఇదేనా?

Is this the pen, *with which* you wrote that letter?

నేను పువ్వులు కోసిన చెట్టు ఇదే.

This is the tree, *from which* I cut the flowers.

నేను నడిచిన మార్గములో చెట్లు ఏమిన్ని లేవు.

There are no trees in the road, *along which* I walked.

మీరు వెళ్లిన ఊరు ఏది?

Which was the village, *to which* you went?

మీరు కాపురము ఉన్న ఇల్లు చాలా మంచిది.

The house, *in which* you are living, is a very good one.

On the Noun qualified by the Relative Participial Phrase.

526. The *case* of the noun itself which is qualified by the relative participial phrase (and which in the corresponding English sentence is the *antecedent* to the relative pronoun included in the Telugu relative participle) depends upon the position which it occupies in reference to the other words in the sentence. In the sentence—మీరు వ్రాసిన కాగితము ఎక్కడ ఉన్నది. (*Where is the paper which you have written*)—it is in the NOMINATIVE CASE, because it (viz., కాగితము) is the subject of ఉన్నది. But in the sentence—మీరు వ్రాసిన కాగితము చింపివేసినాడు. (*He tore up the paper, which you had written*)—it is in the OBJECTIVE CASE, because it (viz., కాగితము) is the object of చింపివేసినాడు.

527. Sometimes the noun qualified by the relative participial phrase is also qualified by an *adjective*. In this case the adjective must be inserted between the relative participle and the noun. Thus—

ఆయన దయచేసిన మంచి ఈవులు.
The good gifts, which he has granted.

ఆయన మన యెడల కనుపరచిన అపరిమితమైన ప్రేమ.
The boundless love, which he has shown to us.

On Passive Relative Participles.

528. It has been already stated that passive relative participles are seldom used. Thus the English sentences—*I read the letter written by your son*—and—*I read the letter which was written by your son*—might be literally translated into Telugu as follows—మీ కుమారునిచేత వ్రాయబడిన ఉత్తరము చదివినాను. But the more idiomatic mode of translation would be as follows—మీ కుమారుడు వ్రాసిన ఉత్తరము చదివినాను. *I read the letter which your son wrote.*

In the same manner the sentence—*I measured the wall built*—would be idiomatically translated into Telugu thus—(వారు) కట్టిన గోడ కొలిచినాను. *measured the wall which they had built.*

On the Affixes అటువంటి, అట్టి, and టి.

529 Sometimes అటువంటి is affixed to a relative participle When affixed to an indefinite relative participle, ట is always inserted, and when affixed to any other relative participle, contraction takes place; as చేస్తున్నటువంటి, చేసినటువంటి, చేసేటటువంటి, చేయనటువంటి. Sometimes also టి is affixed to the indefinite relative participle and అట్టి to the other relative participles; as—చేసేటి, చేసినట్టి. Thus—

నీవు చేసినటువంటి పనులు మంచివి కావు.

The things which you have done are not good.

On the Translation into Telugu of a Succession of English Relative Sentences.

530. When in English there are several relative sentences referring to the *same* antecedent but having *different* subjects, in Telugu అటువంటిన్ని is affixed to each of the relative participles. Sometimes, however, to the *last* relative participle అటువంటి only is affixed Thus—

These are the jewels, which I saw in Bunder, and which he stole.
నేను బందరులో చూచినటువంటిన్ని, వాడు దొంగిలించినటువంటిన్ని నగలు ఇవే. (*or* దొంగిలించినటువంటి.)

531. When in English there are several relative sentences referring to the *same* antecedent and having the *same* subject, in Telugu all but the last are expressed by *verbal* participles and the last by a *relative* participle. Thus—

These are the jewels, which I found, and brought from there, and showed to you.

నేను కనుక్కొని అక్కడినుంచి తీసుకొనివచ్చి, మీకు చూపించిన నగలు ఇవే.

Lit. These are the jewels which I having found, (and) having brought from there, showed to you.

(B) ON THE RESPECTIVE MEANINGS OF THE SEVERAL RELATIVE PARTICIPLES.

FIRST. On the Relative Participle in ఉన్న.

532. (*a*) The relative participle in ఉన్న, or the present verbal participle prefixed to ఉన్న, is used to express PROGRESSIVE PRESENT TIME. Thus—

ఆ వస్తున్న మనిషికి రెండు రూపాయిలు ఇయ్యి. (Or వస్తూ ఉన్న.)
Give two rupees to that man, *who is coming*.

ఆ పొలములో మేస్తూ ఉన్న గొడ్లు ఎవరివి? (Or మేస్తున్న.)
Whose are the cattle, *which are feeding* in that field?

533. (*b*) The present verbal participle prefixed to ఉండిన or in the *Northern Circars* to ఉన్న (the shortened form of ఉండిన, see para. 376) is used to express IMPERFECT PAST TIME. Thus—

చెన్నపట్టణమునుంచి వస్తూ ఉండిన ఓడ మార్గములో బద్దలయినది.
(*Nor. Cir.* వస్తూ ఉన్న.)

The ship, *which was coming* from Madras, was wrecked on the way.

SECONDLY. On the Relative Participle in ే.

534. (*a*) The relative participle in ే is used to express FUTURE time. Sometimes, however, instead of the simple form the infinitive is prefixed to బోయే, the relative participle in ే of పోవు. Thus—

మీరు రేపు వెళ్లే గ్రామము పేరేమి? (*Or* వెళ్లబోయే.)
What is the name of the village, *to which* you *will go* to-morrow?

అతడు రేపు చేసే పని ఏమిటి? (*Or* చేయబోయే.)
What is the work, *that* he *will do* to-morrow? (Or *that* he *is going to do*.)

535. (*b*) The relative participle in ే is also used to express HABIT or CUSTOM. Thus—

వారు చేసే పనులు మంచివి కావు.
The works, *that* they *do*, are not good.

బందరుకు వెళ్లే మార్గము ఏది?
Which is the road, *that goes* to Bunder?

నేను తినే అన్నము తెల్లనిది.
The rice, *that* I *eat*, is white.

536. (*c*) The relative participle in ే or the present verbal participle prefixed to ఉండే (the participle in ే of ఉండు) is often employed, where in English we employ the idiom USED TO expressing a former custom now discontinued. In these sentences the word పూర్వము or మునుపు generally precedes the relative participle. Thus—

పూర్వము నా దగ్గరకు వచ్చే మునిషీకి కుమారుడు పుట్టినాడు. (Or వస్తూ ఉండే.)

The Munshi, *who* formerly *used to come* to me, has got a son. (Or—*who* formerly *used to be coming*.)

మునుపు నేను ఎక్కే గుర్రము చచ్చిపోయినది. (*Or* ఎక్కుతూ ఉండే.)
The horse, which formerly I *used to ride*, is dead. (*Or* formerly I *used to be riding*.)

537. (*d*) The relative participle in ే is sometimes used, where the relative participle in ఉన్న would be more correct. Thus—

ఆ వచ్చే మనిషి ఎవరు?
Who is that man, *who is coming*?

THIRDLY. On the Relative Participle in న.

538. The relative participle in న is used to express PAST or PERFECT time. Thus—

నేను వచ్చిన పని ఇంకా కాలేదు.
The work, *about which* I *have come*, is not yet finished.

మేము మొన్న చదివిన కథలు చాలా మంచివి.
The stories, *which* we *read* the day before yesterday, were very nice.

ఆ ఆవును చంపిన పులి పారిపోయినది.
The tiger, *which killed* that cow, has run away.

FOURTHLY. On the Negative Relative Participle in ని.

539. The negative relative participle in ని is INDEFINITE; *i. e.*, it may be used in reference to any time. Thus—

మా దొరగారు సీమకు ఉత్తరాలు పంపని రోజు లేదు.
There is not a day, *on which* our master *does not send* letters to England.

నేను చెప్పిన పని చేయక, చెప్పని పని చేసినావు.
You have not done the work, which I told you; but you have done the work, *which* I *did not tell* you.

ఈ ప్రపంచములో ఆయన చూడని దేశము ఒకటీ లేదు.
There is not a country in the world, *which* he *has not seen*.

GENERAL EXAMPLES.

ఆ కూస్తు ఉన్న పిట్ట మిక్కిలీ సొగసుగా ఉన్నది. (*Or* కూస్తున్న.)
That bird, which is singing, is very pretty.

ప్రొద్దుటినుంచి నీవు చేస్తు ఉన్న పని యేమిటి? (*Or* చేస్తున్న.) (Para. 452)
What is the work, that you have been doing since dawn? (*Lit.* From day light, the work which you are doing, what?)

నిన్నటి దినము నీవు చేస్తు ఉన్న పని ఇంకా కాలేదా? (*Or* చేస్తూ-ఉండిన.)
Is not the work, which you were doing yesterday, finished yet?

సభలో మాట్లాడబొయ్యే మనిషి ఇంకా రాలేదు.
The man, who is going to speak at the meeting, has not yet arrived.

అక్కడ నేసే బట్టలు బహు మంచివి.
The cloths, which they weave there, are very good.

మీరు స్నానము చేసే నీళ్లు ఏ నూతివి?
From what well is the water, in which you bathe?

నేను ఇచ్చిన కలము ఏమి చేసినావు?
What have you done with the pen, which I gave you?

అతడు చింపివేసిన ఎఱ్ఱ బట్ట ఎవరిది?
Whose is the red cloth, which he has torn?

నేను చదవని సీమ ఉత్తరము ఎందుకు తగలబెట్టినావు?
Why have you burnt an English letter, which I had not read?

(C) COMPOSITE NOUNS FORMED FROM RELATIVE PARTICIPLES.

On the Formation of Composite Nouns.

540. It has already been shown that by adding the pronominal affixes వాడు, వారు, వాండ్లు, ది (for అది) and వి (for అవి) to adjectives and the genitive cases of nouns and pronouns a class of composite nouns is formed; as మంచివాడు *a good man,* చక్కనిది *a pretty woman.* (See para. 202.)

The pronominal affixes may also be affixed to any of the *relative participles,* and in this manner another class of COMPOSITE NOUNS is formed, which follows the same general rules as the above mentioned class. Thus—

వ్రాస్తున్నవారు.	Those who are writing.
వ్రాసేవారు.	Those who write, *or* will write.
వ్రాసినవారు.	Those who write, *or* have written.
వ్రాయనివారు.	Those who do not write, *or* will not write, *or* have not written, etc.

Examples of the use of Masculine and Feminine Composite Nouns formed from Relative Participles.

541. *N.B.*—Before reading these examples, the student should refer to para. 398.

నేను ఆయన ఇంట్లో లెక్క వ్రాసేవాడను. (*or* వ్రాసేవాణ్ణి.)
I am a writer of accounts in his house, *i.e.*, an accountant.

నేను వంట చేసేదాన్ని. (*Or* దానను.)
I am a cook-woman. (*Lit.* One who does cooking.)

నీవు ఏమి పని చేసేవాడవు?
What work do you do? (*Lit.* You are one who does what work?)

నీవు ఏమి పని చేసేదానవు?
What work do you (*fem.*) do?

అతడు వడ్లపని చేసేవాడు.
He is a carpenter. (*Lit.* He is one who does carpenter work.)

ఆ స్త్రీ నా ఇంట్లో వంట చేసేది.
That woman is a cook in my house. (*Lit.* One who does cooking.)

మేము వంట చేసేవారము.
We are cooks.

మీరు ఏమి పని చేసేవారు?
What work do you do? (*Lit.* Ye are persons who do what work?)

వారు వడ్లపని చేసేవారు.
They are carpenters.

ఆయన ఇంటికి వెళ్లినవారు తిరిగి వచ్చినారా?
Have those who went to his house come back?

ఆ వచ్చేది ఎవతె? (Para. 185.)
Who is that woman who is coming?

ఆ గదిలో వ్రాస్తున్న ఆయనను పిలు. (Para. 206.)

Call the man who is writing in that room?

వీరిలో ఆ పని చేయనివాండ్లు ఎవరు?

Amongst these, who are the persons who have not done that work?

చదవని వారికి నేను ఏమిన్ని సహాయము చేయను.

I will not give any help to those who do not read.

Examples of the use of Neuter Composite Nouns formed from Relative Participles.

542. In the preceding examples the composite nouns are all of the masculine or feminine gender. The NEUTER composite nouns in ది and వి are used to express *that which*, i.e., *the thing which* and *those which*, i.e., *the things which*. Thus—

మీరు తింటున్నది ఏమిటి?

What is it that you are eating? (*Lit.* That which you are eating, what?)

ఆ వెళ్లేది గుర్రమా, గాడిదా? (Para. 537)

Is that thing which is going a horse, or an ass?

మీరు వెళ్లినది బందరా, బెజవాడా?

Was that (place) to which you went Bunder or Bezwada?

నేను వ్రాస్తున్నది మీరు చదవగలరా?

Can you read what I am writing?

ఆయన అడిగిన దానికి ప్రత్యుత్తరము చెప్పినావా?

Have you given an answer to what he asked?

ఆయన చెప్పినది నాకు బోధపడలేదు.

I did not understand what he said.

543. NOTE.—The same meaning as is expressed by the affix ది is also sometimes expressed by using the word సంగతి (*thing*). Thus—

ఆయన చెప్పిన సంగతి నాకు బోధపడలేదు.
I did not understand what he said. (*Lit.* the thing which.)

Idiomatic use of Neuter Composite Nouns in ది.

544. The pronominal affix ది joined to a relative participle is often *idiomatically* used to express *the fact that*, and conveys nearly the same meaning as the verbal noun When thus used ది is indeclinable. Thus—

ఆయన ఈ రోజు వెళ్లినది నిజమేనా?
Is the fact that he went to-day true? *i.e.*, Is it true that he went to-day?

ఆయన వచ్చేది మీకు ఎట్లా తెలిసినది?
How did you know (the fact) that he will come?

మీరు వచ్చినది అందరికి తెలిసినది.
All know (the fact) that you have come.

545 NOTE.—In sentences of this kind the word సంగతి also is sometimes used. Thus—

మీరు వచ్చిన సంగతి అందరికి తెలిసినది.
All know (the fact) that you have come.

546. A composite noun in ది, when used in the manner mentioned above, often expresses a DOUBTFUL ALTERNATIVE. The *negative* alternative is expressed by the negative verbal participle of the same verb with the affix ది. The negative alternative is sometimes expressed by the word లేనిది. Thus—

నా బంధువులు నాకు సహాయము చేసేది చేయనిది మీకు తెలుసునా?
(Or లేనిది.)
Do you know whether my relations will help me or not?

ఆయన ఉత్తరము వ్రాసినది వ్రాయనిది మీకు తెలుసునా? *or* లేనిది.)
Do you know whether he wrote a letter or not?

ఆయన వచ్చేది రానిది రూఢిగా చెప్పచాలను.
I cannot tell for certain whether he will come or not.

Idiomatic use of Composite Nouns formed from Positive Indefinite Relative Participles.

547. It has been shown (para. 536) that in the Northern Circars the relative participle in ే is constantly used to translate the English idiom *used to* in such sentences as—*The Munshi, who formerly used to teach me, has got a son* పూర్వము నాకు చదువు చెప్పే మునిషీకి కొమారుడు పుట్టినాడు. The *composite noun* formed from the relative participle in ే (or the present verbal participle prefixed to the composite noun formed from ఉండే) is also frequently used in the *same* signification both in the Northern Circars and in the other parts of the Telugu country. When thus used, the composite noun always occupies the position of the *last* word in the sentence. Thus—

నేను మునుపు ప్రతిరోజూ సముద్రము దగ్గిరికి వెళ్లేవాణ్ని. (*Or* వాడను.)
Formerly I used to go daily to the sea.

పూర్వము నేను ఆ పట్టణమునకు వెళ్లేదాన్ని. (*Or* వెళ్లేదానను.)
Formerly I (*fem.*) used to go to that town.

పూర్వము నీవు ఆయన ఇంట్లో వంట చేసేవాడవా?
Used you to do cooking in his house formerly?

అతడు మునుపు ప్రతిరోజూ మా ఇంటికి వచ్చేవాడు. (*Or* వస్తూ ఉండేవాడు.)
Formerly he used to come to my house daily (*Or* He used to be coming.)

ఆమె మునుపు ఆ ఊరికి వెళ్లేది. (*Or* వెళ్లుతూ ఉండేది.)
She used to go to that village formerly. (*Or* She used to be going.)

పూర్వము ఆయన బడి ఆ ఇంట్లో ఉండేది.
Formerly his school used to be in that house.

మేము మునుపు ఆ ఇంట్లో ఉండేవారము.
We used to live in that house formerly.

పూర్వము మీరు ఆయనకు ఏమైనా ఇచ్చేవారా?
Used you to give him any thing formerly?

ఈ బడిలో మునుపు చాలామంది పిల్లలు ఉండేవారు.

Formerly there used to be many boys in this school

ఈ కలములు మునుపు బాగా వ్రాసేవి.

Formerly these pens used to write well

Certain elegant uses of Composite Nouns formed from Relative Participles.

548 (*a*) The composite nouns are often used elegantly as follows—

ఆ వచ్చేది మంచి గుర్రమా? Equals ఆ వచ్చే గుర్రము మంచిదేనా?

Is that one which is coming a good horse?

మీరు తినేవి ఏమి పండ్లు? Equals మీరు తినేపండ్లు ఏమిటి?

What fruits do you eat? *Lit.* Those which you eat are what fruits?

మీరు ఎక్కేది తెల్ల గుర్రమా, నల్ల గుర్రమా?

Is the one which you ride a white horse or a black horse?

ఇక్కడికి వచ్చే ఆయన మంచి కలెక్టరేనా? (para. 206.)

Is he who is coming here a good Collector?

549. (*b*) Just as we sometimes say in English—*Who is* IT *coming?* so in Telugu we may use such expressions as the following:—

ఆ వచ్చేది ఎవరు?

Who is it coming?

ఆ గదిలో వ్రాసేది ఎవరు?

Who is it who is writing in that room?

N.B.—Both in Telugu and English such expressions as the above are chiefly used, when the sex of the person is unknown.

550. (*c*) The positive indefinite relative participle with the affix ది is sometimes used idiomatically, where the future tense might be used Thus—

నేను ఏమి చేసేది? Or contracted నేనేమి చేసేది?
What shall I do? *Lit.* What is that which I shall do?

ఆ దూలములు ఒడ్డుకు తెచ్చేది ఎట్లా?
How will they bring those beams on shore?

(*d*) By the addition of లేదు to this form a negative progressive present tense may be formed—మేము వచ్చేదిలేదు—We are not coming.

Idiomatic use of Neuter Composite Nouns in ది, formed from Indefinite Relative Participle Negative

551. The composite noun, formed by affixing ది to the indefinite relative participle negative (Para. 544), is sometimes idiomatically used alone where the word ఉన్నట్టయితే, or occasionally ఉన్నప్పటికి, appears to be understood. (In the Northern Circars, final ది is sometimes lengthened into దీ.) Thus—

నన్ను పిలవనిది, వారి ఇంటికి వెళ్లను.
Lit. If there is the fact of their not inviting me, I will not go to their house—*i.e.*, If they do not invite me, I will not go to their house.

నిన్ను ముట్టుకోనిది, ముట్టుకొన్నానని అంటున్నావు. సరే.
Lit. Although there was the fact of my not touching you, you say that I did touch you. All right—*i.e.*, Although I did not touch you, you say that I did. All right.

నేను పిలవనిది, లోపలికి రావద్దు.
If I do not call you, do not come in.

మీరు రానిది, పని జరగదు.
If you do not come, the work will not be accomplished.

బోయీలు లేనిది, నాకు ఒక రోజయినా జరగదు.
If I have not bearers, I cannot get on even for a day.

వంట కానిది, ఎందుకు రమ్మని పిలిచినావు?
If the food was not cooked, why did you call me?

General Examples

552. మీరు తాగే నీళ్లు మంచివేనా?
Is the water which you drink good?

పూర్వము తాగేవి మంచి నీళ్లే కాని ఇప్పుడు తాగేవి చప్పనివి.
That which I used formerly to drink was good water, but that which I now drink is insipid.

నేను వారి ఇంటికి వెళ్లేవాణ్ని—*or*—వెళ్లుతూ ఉండేవాణ్ని.
I used to go to their house—*or*—I used to be going.

ఈ చిన్నవాడు ఎవరండి? మా ఇంట్లో వంట చేసేవాడు. (Para 304.)
Who is this boy, sir? One who does cooking in our house.

ముందు కనపడేది ఏ ఊరు?
What village is the one which appears in front?

మునుపు నేను కృష్ణదగ్గరకు వెళ్లి, అక్కడ కొంచెము సేపు కూర్చుండే వాణ్ని. (కూర్చుంటూ ఉండేవాణ్ని.)
I formerly used to go to the Kistna, and sit there for a little while.

ఈ గుఱ్ఱము మునుపు బాగా నడిచేది.
Formerly this horse used to walk well.

Conversation.

N.B.—In this conversation E represents an *Englishman*, and I an Indian.

E. వసారాలో ఉన్నవాడు ఎవడు?

I. వాడు నా నౌకరు. (Paras. 383 & 177.)

E. వాడు ఏమి పని చేసేవాడు?

I. చెప్పిన పని చేయడానకు ఏర్పరచినాను. (Paras. 486 & 476.)

E. వీడు నమ్మకమైనవాడేనా? (Paras. 203 & 301.)

I. తక్కిన నౌకర్లందరికంటె వీడు నమ్మకమైనవాడే. (Paras. 127 & 424.)

E. వీడు గాక ఇంకా మీకు ఎంత మంది నౌకర్లు ఉన్నారు?
I. ఇంకా పదిమంది ఉన్నారు. (Para. 236.)

E. మీకు ఇంతమంది నౌకర్లు ఎందుకు? (Para. 377.)
I. అయ్యో, అక్కరలేదా! (Para 438.)

E. వాండ్లందరు ఏమి పని చేస్తారు? (Para. 306.)
I. ఒకడు వంట చేసేవాడు—ఒకడు బజారు వస్తువులు తెచ్చేవాడు—ఇద్దరు నీళ్లు తెచ్చేవాండ్లు—ఒకడు వడ్డించేవాడు—నలుగురు గుర్రపువాండ్లు—ఇల్లు ఊడ్చేది అలికేది ఒక ఆడమనిషి. (Para. 385.)

E. మీకు గుర్రాలు, ఆవులు మొదలైనవి ఏమైనా ఉన్నవా?
I. అయిదు గుర్రాలు, రెండు ఆవులు ఉన్నవి.

E. ఈ ఆవులు రోజుకు ఎన్ని శేర్ల పాలు ఇస్తవి? (Para. 306.)
I. ఒకటి రెండు శేర్లు ఇస్తుంది, ఒకటి శేరు ఇస్తుంది.

E. అయితే మీకు అయిదు గుర్రాలు ఎందుకు? (Para. 377 *Note.*)
I. బండికి నాలుగు గుర్రములు, సవారి చెయ్యడమునకు ఒక గుర్రము.

English Translation.

E. Who is that (who is) in the veranda ?
I. He is my servant.

E. What work does he do ? (*Lit.* He is one who does what work ?)
I. I appointed him to do any work that I told him.

E. Is he a trustworthy man ?
I. He is more trustworthy than any of my other servants. (*Lit.* than all)

E. Besides him, how many more servants have you ?
I. I have ten more. (*Lit.* There are to me ten more.)

E. Why have you so many servants ?
I. Dear me ! is there not need of them !

E. What work do they all do ?
I. One is a cook—one is a man who brings bazaar things—two are water carriers—one is a waiter—four are grooms—and one is a woman who sweeps the house, and smears it with cowdung.

E. Have you any horses, cows, etc.?
I. I have five horses, and two cows.

E. How many measures of milk do these cows give daily?
I. One gives two measures, and the other gives a measure.

E. But why have you five horses?
I. Four horses are for the carriage, and one horse is for riding.

PART II. ON THE USE OF SUCH ADJECTIVE SENTENCES AS END IN ఓ, AND INCLUDE THE PRONOUN ఎవడు, ETC.

553. In Telugu a subordinate sentence ending in ఓ is sometimes used, which contains the pronoun ఎవడు or some kindred word, and is followed by some correlative, *e.g.*, వాడు. Sentences of this kind usually correspond to such English subordinate sentence as contain the words *whoever*, *whatever*, *whichever*, etc., for they usually express (1) GENERALIZATION—or (2) SELECTION. Thus—

(1) ఆ పని ఎవడు త్వరగా చేయకపోతాడో, వాణ్ణి బాగా శిక్షిస్తాను.
Whoever does not do that work quickly, I will punish him severely—*or*—I will punish (him) severely whoever does not do that work quickly.

ఏ నౌకరు తన రాజును సంతోషపెట్టుతాడో, (*or* పెట్టునో) అతడు ప్రసిద్ధి పొందుతాడు. (*Or* పొందును.)
Whatever servant pleases his sovereign (he) will attain to celebrity.

(2) మీలో ఆ పని ఎవడు బాగా చేస్తాడో, వానికి పది రూపాయిలు ఇస్తాను.
Whichever of you does that work best, I will give him ten rupees—*or*—I will give ten rupees to (him) whichever of you does that work best. (Para. 424.)

ఈ బుడ్లలో మీకు ఏది కావలెనో, అది తీసుకోండి.
Whichever of these bottles you want, take it—*or*—Take (it) whichever of these bottles you want.

554. In English the correlative is seldom expressed. It is, however, sometimes expressed when the subordinate sentence is put *first*. Compare Rev. xxii. 17; Mat. xiii. 12; Eccl. iii. 14; Deut. xii. 32. Thus—

Whoever wants help (he) must come to my house.
Whoever comes late, I will give him no help.

In Telugu the correlative is always expressed. Thus—

సహాయము ఎవనికి కావలెనో, అతడు నా ఇంటికి రావలసినది.
ఎవడు ఆలస్యముగా వస్తాడో, అతనికి ఏమిన్ని సహాయము చేయను.

555. When translating sentences of this kind, it must be remembered that the *plural* is frequently used in Telugu where in English the *singular* is more commonly used. Thus—

ఇకమీదట ఎవరు దొంగిలిస్తారో, వారిని సర్కారువారు ఖయిదు చేస్తారు.

Henceforth whoever steals, government will imprison *him*—or—Henceforth whoever steals (*he*) will be imprisoned by government. (It would be less common to say—Henceforth whoever steal, government will imprison *them*.) See, however, Ps. cvii. 43.

556. *N.B.*—Since the *correlative* is usually expressed in Telugu, it is thought better to class these sentences, as ADJECTIVE sentences, although in Telugu as well as in English it may perhaps be more correct to regard them as NOUN sentences put *in apposition* to the correlative. Bain remarks—'The compound forms *whoever, whichever*, etc., have a certain indefinite meaning, and have their antecedents often left unexpressed. The characteristic meanings of these words are more closely allied with the interrogative meanings of *who, which*, etc., than with their meanings as relatives.'

On the use of ఎవడు in the manner mentioned above

557. ఆ చిన్నవాండ్లలో బాగా వ్రాసేవాడు ఎవడో, వాణ్ని పిలు.
Call (*him*) whichever of those boys is the best writer.

ఈ పుస్తకములలో మీకు ఏది ఇష్టమో, అది తీసుకోండి.
Take (*that*) whichever of these books you like.

N.B.—The word అయితే is often idiomatically affixed to the pronoun ఎవడు when thus used. Thus—

ఈ దినము మొదలుకొని నెల రోజులలోగా ఎవరైతే పన్ను చెల్లించరో, వారిని సర్కారువారు ఖయిదు చేస్తారు.

Whoever does not pay the tax within a month to-day (*he*) will be imprisoned by Government. (Para. 555.)

On the use of the Adjective Pronoun ఏ in the manner mentioned above.

558. In sentences of this kind the adjective pronoun ఏ is often used Thus—

వీరిలో ఏ చిన్నవాడు పరీక్ష బాగా ఇస్తాడో, ఆ చిన్నవాడు బహుమానము పొందుతాడు.

Whichever boy amongst them passes the best examination (*that boy*) will get a prize.

వీటిలో ఏ దూలము మంచిదో, అది కోయించు.

Cut (*that one*) whichever of these beams is the best. (Para. 424.)

మీకు ఏ పుస్తకములు కావలెనో, అవి తీసుకొండి.

Take (*those*) whatever books you want.

ఏ భృత్యుడు రాజుయొక్క కోప ప్రసాదముల చిహ్నములు ఎరిగి జరిగించునో, వాడు రాజు దయచేత ప్రసిద్ధి పొందును.

Whatever servant knows the indications of the king's wrath and pleasure, and acts accordingly, (*he*) will attain to celebrity through the king's favour—or—That servant will attain to celebrity through the king's favour, who knows the indications of the king's wrath and pleasure, and acts accordingly.

Examples of the use of ఎందరు in the manner mentioned above.

559. ఎందరు హాజరుగా ఉన్నారో, వారందరున్ను లోపలికి రావచ్చును.

As many as are ready may all come in. (*Lit.* Howmany soever are ready, *they* all may come in.)

పూర్వము ఎందరికి ఇచ్చినానో, ఇప్పుడు కూడా అందరికి ఇవ్వవలసినది.
I must now give to as many as I gave to formerly.

మీకు ఎన్ని పుస్తకములు కావలెనో, అన్ని తీసుకొని వస్తాను.
I will bring as many books as you want.

Examples of the use of other words, *e.g.*, ఎంత, ఎటువంటి, etc., used in the manner mentioned above.

560. దినానికి ఎంత సొమ్ము దొరుకుతుందో, అంత సొమ్ము ఖర్చు చేస్తాడు.
He spends daily as much money as he gets. (*Lit.* Howmuch-soever he gets daily, so much he spends.)

పూర్వము ఎంత దరిద్రుడో, ఇప్పుడు అంత భాగ్యవంతుడు అయినాడు.
He has now become as rich as he was formerly poor.

తల్లి ఎంత చక్కనిదో, కుమార్తె కూడా అంత చక్కనిది.
The daughter is as pretty as her mother

పూర్వము ఎంత సుఖపడినాడో, ప్రస్తుతము అంత కష్టపడుతున్నాడు.
He is now suffering as much trouble as he formerly enjoyed happiness.

మీరు నాయందు ఎటువంటి ప్రేమ ఉంచినారో, నా చిన్నవానియందున్ను అటువంటి ప్రేమ ఉంచవలెను.
You must have the same love for my boy as you have had for me.

తండ్రి ఎటువంటి గుణవంతుడో, కుమారుడు అటువంటి గుణవంతుడే.
The son is as worthy a man as his father.

ఈ ఇల్లు ఎటువంటిదో, మా ఇల్లు అటువంటిదే.
Our house is just the same as this.

వారు ఎక్కడనుంచి వచ్చినారో, అక్కడికే వెళ్లినారు.
They have gone to the very place whence they came.

నేను ఎప్పుడు వస్తానో, అప్పుడే ఇస్తాను.
Whenever I come, then I will give it

నన్ను ఏప్రకారము మర్యాద చేసినాడో, నిన్నున్ను ఆ ప్రకారము చేస్తాడు.
He will honour you in the same way that he honoured me.

Allusion to Noun Sentences ending in ో, and including the Pronoun ఎవడు or some kindred word.

561. Forms closely resembling those used in the preceding kinds of sentences occur in Telugu, where in English that kind of subordinate sentence is used which is called *an indirect interrogation.* But as such sentences are not followed by a *correlative,* they are (both in Telugu and English) unmistakeably NOUN sentences, and consequently will be fully considered in chapter XVI. Allusion only is made to them here to guard the student against confusing them with the preceding kinds of sentences. A few examples are subjoined.

నిన్నటి రోజు ఏమి పని చేసినావో, చెప్పు.
Tell me what work you did yesterday.

దానికి ఎంత అడుగుతాడో, కనుక్కో.
Find out how much he asks for it.

In each of the above examples the subordinate sentence is a *noun* sentence, and stands as the *object* to the final verb

Reference to the use of the affix ఏమో.

562. It has been already stated (Para. 303) that the affix ఏమో has the meaning of the English word *perhaps.* A few examples of its use are here added to point out to the student the difference in use between the affix ో and the affix ఏమో.

దొరగారు భోజనము చేస్తున్నారేమో, లోపలికి వెళ్లవద్దు.
Perhaps the gentleman is at meals, do not go in.

నేను ఇచ్చిన మందువల్ల ఆయనకు దగ్గు నిమ్మళించినదేమో.
Perhaps his cough has abated owing to the medicine which I gave him.

పాలు పిల్లి తాగునేమో? కింద ఎందుకు పెట్టినావు?
Why have you put the milk on the ground, a cat may perhaps drink it?

Chapter XV.

ON ADVERBIAL SENTENCES.

563 This chapter treats of such *subordinate* sentences as are called in analysis ADVERBIAL SENTENCES, because they occupy the position of *adverbs*.

In English adverbial sentences are usually introduced by certain conjunctions, e.g., *as*, *when*, etc. Thus—

No one can do that work, *as* you are doing it.
Did you not hear, *when* I spoke to him?

English adverbial sentences may generally be translated into Telugu by adding certain verbal affixes, *e.g.*, అట్టు, అప్పుడు, etc., to various Parts of the verb, but more especially to the relative participles. Thus—

ఆ పని మీారు చేస్తున్నట్టు, ఎవరున్ను చేయలేరు. (*i.e.*, చేస్తున్న—అట్టు.)
No one can do that work, *as* you are doing it.

నేను అతనితో చెప్పినప్పుడు, నీవు వినలేదా? (*i.e.*, చెప్పిన—అప్పుడు).
Did you not hear, *when* I spoke to him?

ON ADVERBIAL SENTENCES AND PHRASES EXPRESSING CONDITION.

564. In English CONDITION is commonly expressed by a subordinate sentence, in which the word *if* is followed by an habitual present or future tense. Thus—

If you give me two rupees, I will go.
If he does not go quickly, you must fine him.

565. In Telugu CONDITION is commonly expressed by a form made by affixing తే to the past verbal participle of any verb; as వెళ్లితే. This form is indefinite as to time.

566. Verbs of which the root ends in సు preceded by a short vowel (Para. 272), and verbs of the second and third conjugations use a *contracted* form. Thus. అనితే (i. e., అని the past verbal participle of అనుట with the affix తే) contracted అంటే; చేసుకొనితే contracted చేసుకొంటే; వ్రాసితే contracted వ్రాస్తే; ఇచ్చితే contracted ఇస్తే; నడిచితే contracted నడిస్తే; etc., etc.

567. The *negative* form is made by prefixing the negative verbal participle to పోతే. The word పోతే is contracted for పోయితే, from పోవు. Thus, కొట్టకపోతే, వ్రాయకపోతే, etc. Instead; of పోతే the word ఉంటే (the conditional form from ఉండు) is frequently used; as వ్రాయక ఉంటే contracted వ్రాయకుంటే.

EXAMPLES.

నీవు నాకు రెండు రూపాయిలు ఇస్తే, వెళ్లుతాను.
If you give me two rupees, I will go.

వాడు త్వరగా వెళ్లకపోతే జుల్మానా వేయవలెను. (*Or* వెళ్లకుంటే.)
If he does not go quickly, you must fine him.

వాడు త్వరగా వెళ్లితే, బహుమానము ఇయ్యి.
If he goes quickly, give him a present.

అతను నాకు సహాయము చేస్తే, ఆ పని చేయగలను.
If he helps me , I can do that work.

నేను వెళ్లితే, నిన్ను కూడా వెంటబెట్టుకొని వెళ్లుతాను.
If I go, I will take you also with me.

అతను త్వరగా రాకపోతే, శిక్షిస్తాను. (*Or* రాకుంటే.)
If he does not come soon, I shall punish him.

On the affix అట్టయితే.

568. Sometimes in English the verb in the subordinate sentence expressing *condition* is in the progressive present, the future, the past, or the pluperfect tense, or in the potential mood. In translating such sentences into Telugu the same form for expressing *condition* as given

above may be used. But in addition to this form there is another form in frequent use, by means of which the exact *time* of the verb in the subordinate sentence can be accurately marked. This form is made by adding అట్టయితే to the progressive present, the past, or the indefinite relative participle of any verb. Thus—

> వడ్లవాడు ఆ పెట్టె బాగా చేస్తున్నట్టయితే, మీరు అతనికి రెండు రూపాయిలు ఇవ్వవచ్చును. (*Or* చేస్తే.)
>
> If the carpenter *is making* that box well, you may give him two rupees.
>
> నీవు ఆ పెట్టె మిక్కిలీ త్వరగా చేసేటట్టయితే, కర్ర కొనడానకు మూడు రూపాయిలు ముందుగా ఇస్తాను. (*Or* చేస్తే.)
>
> If you *will make* that box very quickly, I will give you three rupees beforehand for wood.
>
> ఆ పెట్టె తీసుకొనిరా. మిక్కిలీ బాగా చేసినట్టయితే, పది రూపాయిలు ఇస్తాను. లేకపోతే, ఎనిమిదే ఇస్తాను. (*Or* చేస్తే.)
>
> Bring that box. If you *have made* it very well, I will give you ten rupees; If not, I will give you only eight.

569. The corresponding *negative* form is made by affixing అట్టయితే to the negative relative participle, *e.g.*, ఇవ్వనట్టయితే, or by prefixing the negative verbal participle to the conditional forms formed from the relative participles of పోవుట, *e.g.*, ఇవ్వకపోయినట్టయితే. Thus—

> ఆ వడ్లవాడు ఇదివరకు ఆ పని చేయకపోయినట్టయితే, ఇంకొకరికి ఇవ్వవలసినది. (*Or* చేయనట్టయితే.)
>
> If that carpenter has not yet done that work, you must give it to another.

NOTE.—The word అట్టయితే is compounded of అట్టు and అయితే, the conditional form of అవు, and means—*if so be that.*

On the use of లేకపోతే and లేకుంటే

570. In English the expressions—*otherwise*—and—*if not*—are often used to express an alternative in the negative. In Telugu the expressions

లేకపోతే and లేకుంటే are used in a similar manner. లేకుంటే is compounded of లేక the primary negative verbal participle, and ఉంటే the conditional form from ఉండు. (Para. 370.) Thus—

ఆయన పిలిస్తే, వస్తాను. లేకపోతే, రాను.
If he calls (me), I will come; otherwise, I will not come.

మీరు వస్తే, అవుతుంది. లేకుంటే, కాదు.
If you come, it will be accomplished; if not, it will not be accomplished.

On the Affixes పక్షమందు, పక్షముకు, and ఎడల.

571. Instead of the affix అట్టయితే the affixes పక్షమందు and పక్షముకు (the locative and dative cases of పక్షము, which here means *hypothesis*) are sometimes affixed to the relative participles. This expression resembles to some extent the English expression—*suppose*, i.e., *on the supposition that*. Thus—

అతడు ఆ పని బాగా చేస్తున్న పక్షమందు, కొంత సొమ్ము ఇస్తాను.
If he is doing that work well, I will give (him) some money.

మీరు రేపు ఆ సొమ్ము ఇచ్చే పక్షమందు, వ్యాజ్యము వేయను
If you give (me) that money to-morrow, I will not bring a complaint

అతడు ఆ పని బాగా చేసినపక్షమందు, పది రూపాయిలు ఇస్తాను.
If he has done that work well, I will give him ten rupees.

572. The affix ఎడల (the locative case plural of ఎడ *place*) is also sometimes used instead of అట్టయితే, and resembles to some extent the English expression *in case*. Thus—

నేను వెళ్లే ఎడల, నిన్ను కూడా వెంటబెట్టుకొని వెళ్లుతాను.
If I go, I will take you also with me. (*Or*—in case I go).

నీవు నా బాకీ త్వరగా ఇవ్వనియెడల, ఫిర్యాదు చేస్తాను. (*O*) ఇవ్వక పోయినయెడల.)
If you do not pay (me) my debt soon, I will make a complaint. (*Or*—in case you do not).

573. Of the conditional forms compounded with relative participles, that form which is compounded with the *past* relative participle is most commonly used. It is sometimes used, where in the corresponding English sentence the habitual present tense is used Thus—

రేపు పరీక్ష జరుగుతుంది. అతడు పరీక్ష బాగా ఇచ్చినట్టయితే, చాలా సంతోషిస్తాను. (*Or* ఇచ్చినపక్షమందు, *or* ఇచ్చినయెడల.)

The examination takes place to-morrow. If he passes a good examination, I shall be very glad. *Lit.* The examination takes place to-morrow. If he has passed a good examination, I shall be very glad.

574. In such sentences as the above the *past* relative participle is used, because the circumstance mentioned in the subordinate sentence takes place *previously* to the event mentioned in the principal verb. (Compare the use of the *verbal* past participle, paras. 495 and 496).

575. Sometimes also the form with the past relative participle is used in common conversation, where its use is apparently an *inaccuracy* which ought to be avoided by the student. Thus—

నేను రేపు బందరుకు వెళ్లినట్టయితే, నిన్ను వెంటబెట్టుకొని వెళ్లుతాను. (*Or* వెళ్లిన పక్షమందు).

If I go to Bunder to-morrow, I will take you with me.

Here it would be quite as common and *more correct* to use the form వెళ్లితే.

On the use of ఉంటే, preceded by a present or past Verbal Participle

576. Sometimes to mark present and past time strongly, the present and past verbal participles of a verb are prefixed to ఉంటే. Thus—

వడ్లవాడు ఆ పని ఇదివరకు చేసి ఉంటే, సరే; లేకుంటే, ఇంకొకరికి ఇచ్చిరా.

If the carpenter has already done that work, all right, if not, go and give it to another. (*Lit.* having given, come).

On the Change of the final Vowel of the Second Form of the Past Tense into ా, or అట్లాయెనా, to express if

577. In English the force of *if* is sometimes expressed by arranging the words which state the condition in the form of a question Thus—

Did he know his own interests, he would not have acted thus.

Had he asked I would have given him something.

578. In somewhat the same manner, in Telugu the force of *if* is sometimes expressed by changing the final vowel of each person of the second form of the past tense into ా, the sign of a question. Thus—

అయిదు దినములలోగా సొమ్ము ఇస్తిరా, మీమీద వ్యాజ్యము వేయను.
If you have paid me the money within five days, I will not bring a complaint against you.

వడ్లవాడు పని బాగా చేసెనా, కూలి ఇవ్వవచ్చును.
If the carpenter has done the work well, you may give him his wages.

వారు పది రూపాయిలు ఇచ్చిరా, ఆ పని చేస్తాను.
If they give me ten rupees, I will do that work.

నేను వెళ్లితినా, ఆ పని మీరు చేయండి. ఉంటినా, అక్కర లేదు.
If I go, you do that work; if I stay, you need not.
Instead of ఆ the affix ఏని is sometimes added.

మీరు అట్లు చేస్తిరేని మిమ్మును శిక్షిస్తాను.
If you act in that way I shall punish you.

579. Sometimes the last letter of the past tense is changed into అట్టాయెనా instead of into ా; as— ఇస్తిరట్టాయెనా, వ్రాసెనట్టాయెనా, etc. The sense remains the same. Thus in all the preceding examples this form may be used. Thus—

వారు పది రూపాయిలు ఇచ్చిరట్టాయెనా, ఆ పని చేస్తాను.

The word అట్టాయెనా is compounded of అట్టు which means *that*, and ఆయెనా the third person singular neuter of the second form of the past tense of అవు with the sign of a question. Hence అట్టాయెనా means—*was it that?*

NOTE.—అట్టాయెనా is sometimes wrongly written and pronounced అట్టాయినా.

580. The corresponding *negative* form is made by changing the final vowel of each person of the tense పోతిని into ా, and prefixing the negative verbal participle in క. Thus—

నీవు నా సామాను రేపు ఇవ్వకపోతివా, వ్యాజ్యము వేస్తాను.
(Para. 574.)
If you do not restore my furniture to-morrow, I will bring a suit.

581. In English there are several expressions which are equivalent to *if*, e.g., *in the event of, in case, suppose, etc.* All such equivalent expressions may be translated into Telugu by the forms given above.

On the Tense of the Verb in the Principal Sentence to which the Conditional Sentence is attached.

582. *First.* When the subordinate sentence expresses a condition *the fulfilment of which is uncertain,* but which, if fulfilled in *present* or *future* time, will be the cause of some other contingent circumstance taking place, then both in Telugu and in English the verb in the principal sentence is put in the *future* tense or in some tense implying *futurity.* Thus—

అతడు వస్తే, సొమ్ము ఇస్తాను. (*Or* ఇవ్వండి, *or* ఇవ్వవలసినది—etc.)

If he comes, I *will* give the money. (*Or*—Give the money—*or*—You must give the money, etc.)

583. *Secondly.* When the subordinate sentence expresses a condition *which has not been fulfilled,* but which, if it had been fulfilled in *past* time, would have been the cause of some other contingent circumstance taking place, then in Telugu the verb in the principal sentence is expressed either—(1) by the *indefinite tense,* which is often preceded by the infinitive mood of the same verb with emphatic ే to denote certainty, or—(2) by the *composite noun* formed from the indefinite relative participle with emphatic ే. In English in sentences of this kind the principal verb is put in the *potential mood pluperfect tense.* Thus—

అతడు వచ్చినట్టయితే, ఆ సొమ్ము ఇచ్చేవాణ్ణే. (*Or* ఇత్తును, *or* ఇవ్వనే ఇత్తును.)

If he had come, *I would have given* him the money.

కొంచెము తప్పినది, లేకపోతే, ఆ దెబ్బ నాకు తగలనే తగులును. (తగిలేదే.)

It just missed; otherwise, the blow *would have struck* me.

నేను ప్రతిదినము తెలుగు చదివితినా, ఇదివరకు రానేవచ్చును. (*Or* వచ్చేదే.)

If I had read Telugu daily, by this time I *should have known* it.

నేను నిన్న ఆ ఊరికి వెళ్లకపోతే, ఉత్తరము వ్రాసేవాణ్ని. (*Or* వ్రాయనే వ్రాతును.)

If I had not gone to that village yesterday, I would have written a letter.

నిన్న వర్షము కురవకపోతే, ఉత్తరములు వచ్చేవే. (*Or* రానే వచ్చును.)

If it had not rained yesterday, the letters would have come.

ఈ పుస్తకము నిన్న కనపడితే, నేను బజారులో క్రొత్త పుస్తకము కొనకపొయ్యేవాణ్ని. (*Or* కొనకనే పోదును, *or* కొననే కొనక పోదును.)

If I had seen this book yesterday, I would not have bought a new one in the bazaar

584. In sentences of this kind the composite noun is sometimes put in the *neuter* gender, in which case it has the force of a verbal noun. See para. 544. Thus—

ఆ పుస్తకము నిన్న కనపడితే, నేను బజారులో కొనకపొయ్యేదే.

Lit. If I had seen that book yesterday, there would not have been *the fact* of my buying one in the bazaar.

585. *Thirdly.* When the subordinate sentence expresses a supposition *exactly the opposite of which is the actual fact*, but which if it were the fact, would be the cause of some other contingent circumstance taking place *in present or future time*, then in English the verb in the principal sentence is put in the *subjunctive mood imperfect tense.*

A sentence of this kind is not very often used in Telugu, but when used, it is generally expressed by the *indefinite tense.* Thus—

సొమ్ము ఉన్నట్టయితే ఇత్తును గాని నా దగ్గర సొమ్ము లేదు.

If I had any money, I would give you some ; but I have not any.

Q. రేపు బడి ఆరంభించబోతున్నాను, మీ చిన్నవాణ్ని పంపుతారా?

A. మా చిన్నవానికి స్ఫోటకము కనిపించినది; లేకుంటే, పంపుదును.

Q. To-morrow I am going to commence a school. Will you send your son ?

A. My son has got small-pox. If he had not, I *would send* him.

586 *Fourthly* Occasionally both in Telugu and English the verb in the principal sentence, to which the conditional sentence is attached, is in the *past* tense. When this is the case, in Telugu the *short* conditional form formed from the past verbal participle, is always used. Thus—

నేను పిలిస్తే, నీవు ఎందుకు రాలేదు?

If I called (you), why did you not come?

వాండ్లు పని చేసి ఉంటే, మీరు జీతము ఎందుకు ఇవ్వలేదు?

If they had done their work, why did you not pay them?

On certain peculiar uses of the Short Conditional form.

587. The short conditional form (*and this form only*, see para. 567), when followed by a principal verb in the *past tense*, is often used idiomatically as a CONNECTING LINK in conversation In English the word *when* is sometimes used in a similar manner. Thus—

నేను మీ ఇంటికి వస్తే, మీరు వడ్లవాని ఇంటికి వెళ్లినారు. అక్కడికి వస్తే, కాలువ దగ్గిరికి వెళ్లినారు. కాలువదగ్గిరికి వస్తే, బజారుకు వెళ్లినారు.

When I came to your house, you had gone to the carpenter's house. When I came there, you had gone to the canal. When I came to the canal, you had gone to the bazaar.

588. The following EXAMPLES will illustrate this peculiar use of the short conditional form.

Q. నిన్నటిరాత్రి వెంకయ్య నిన్ను ఎందుకు తిట్టినాడు?

A. నేను అతని ఇంటికి వెళ్లితే, అప్పు అడిగినాడు. అడిగితే, నేను ఇవ్వలేదు. ఇవ్వకపోతే, నామీద చాలాకోపపడి, తిట్టినాడు.

Q Why did Venkayya abuse you last night?

A. When I went to his house, he asked me for some money as a loan. When he asked me, I did not give him any. As I did not give him any, he was very angry with me, and abused me.

Q తిట్టితే, ఏమి చేసినావు?
A. తిట్టితే మాట్లాడక ఊరుకొన్నాను.

Q. When he abused you, what did you do?
A. When he abused me, I said nothing, but remained silent.

Q. అతణ్ని పిలిచినావా?
A. పిలిచినాను. పిలిస్తే, రాలేదు.

Q. Did you call him?
A. Yes, but when I called, he did not come.

Q నీవు ఎందుకు పడినావు?
A. ఆ చిన్నవాడు తోస్తే, పడినాను.

Q. Why did you fall?
A. As that boy pushed me, I fell.

నేను అడిగితే, ఏమి చెప్పక పోయినాడు.
When I asked him, he did not say anything.

The Negative or Privative Conditional.

589. The negative or privative conditional which is in English expressed by the use of the word *unless* is in Telugu expressed by the short conditional form in తే followed by the నే of emphasis with కాని or గాని affixed. Thus—

నీవు ఆ పని బాగా చేస్తేనేగాని, కూలి ఇవ్వను.
Unless you do that work well, I will not give you any hire.

మీరు నాకు ఆ సొమ్ము ఇస్తేనేకాని, వెళ్లను.
Unless you give me that money, I will not go.

మీరు బాగా చదివితేనేగాని, పరీక్ష ఎట్లా ఇస్తారు?
Unless you read hard, how will you pass the examination?

మీరు పిలిస్తేనేగాని, రాడు.
Unless you call, he will not come.

590. (1). The word అప్పటికి (the dative case of అప్పుడు), when affixed to the present, past, or negative relative participle, conveys the force of the English word *although*. Final కి is generally lengthened into కీ or కిన్ని. Thus—

నేను బాగా వ్రాస్తున్నప్పటికీ, ఆయన కోపము చేస్తున్నాడు, (*or* వ్రాస్తూ ఉన్నప్పటికీ.)
Although I am writing well, he is angry

నేను బాగా వ్రాసినప్పటికీ, కోపము చేసినాడు.
Although I wrote well, he was angry

వాడు పని చేయనప్పటికీ, కూలి ఇస్తాను. (*Or* చేయక పోయినప్పటికీ.)
Although he did not do the work, I will give him his pay.

ఆయన ఈ ఊరికి వచ్చినప్పటికిన్ని, మా ఇంటికి రాలేదు.
Although he came to this village, he did not come to our house.

In the last sentence వచ్చిన్ని also might be used; but it can only be used with the same subject as that of the principal verb. (Para. 491.)

591. NOTE. (*a*) The meaning of the English word *although* is frequently expressed in Telugu by adding ను to the grammatical conditional tense (which has the same form as the past relative participle with the affix ను) as ఇచ్చినను *although give*. In common conversation final ను is dropped, and the preceding న lengthened, *e.g.*, ఇచ్చినా. The *negative* is formed by prefixing the negative verbal participle to పోయినా. Thus—

నేను బాగా వ్రాసినా, ఆయన కోపము చేసినాడు.
Although I wrote well, he was angry.

ఎంత ఖరీదు ఇచ్చినా, ఈ ఊళ్లో పండ్లు దొరకవు. (ఇచ్చినప్పటికీ *or* ఇచ్చినను.)
hough one offers ever such a price, fruit cannot be procured in this village.

ఎన్నిమార్లు పిలిచినా, అతడు రాలేదు. (పిలిచినప్పటికీ *or* పిలిచినను.)
Although I called him ever so many times, he did not come.

మునుపు ఆయన ఎక్కడికి వెళ్లినా, పోట్లాడేవాడు; ఇప్పుడు ఎవరు తిట్టినా, ఊరుకొంటాడు. (వెళ్లినప్పటికీ, తిట్టినప్పటికీ.)

Lit. Formerly although he went anywhere, he used to fight; now although any one insult him, he remains silent, *i.e.*, Formerly wherever he went, he used to fight; now even if any one insult him, he remains silent.

592. NOTE (*b*) This form (or the form with అప్పటికి) is also used, where in English the expression—*whether or not*—is used in an *adverbial* sentence. (Compare para. 546.) Thus—

నీవు వచ్చినా, రాకపోయినా, పంపిస్తాను. (*Or* వచ్చినప్పటికీ, రాక పోయినప్పటికీ.) (*Or* రాకున్నా *i.e.*, రాక ఉన్నా.)
Whether you come or not, I will send it *Lit.* Although you come, although you do not come, I will send it.

నేను అడిగినా, అడగకపోయినా, ఇస్తాడు.
He will give, whether I ask or not.

పూర్వము ఆయన చెప్పినా, చెప్పకపోయినా, ఆ పని చేసేవాణ్ని.
Formerly I used to do that work, whether he told me or not.

593. *N.B.*—Occasionally గాని or గానిన్ని is added to this form; as—వచ్చినా గానిన్ని.

On Adverbial Sentences and Phrases expressing *cause, ground* or *reason.*

594. In Telugu such sentences and phrases may be expressed by—

(*a*) The verbal noun with the postposition వల్ల (or చేత); as—నేను రావడమువల్ల (*or* చేత). *On account of my coming.* (See para. 475.)

(*b*) The word అందున, or అందువల్ల, or అందుచేత, which may be affixed to a present, a past, or a negative relative participle, and means—*by*—or—*on account of*, generally expresses the CAUSE of the action, described in the principal verb. Thus—

ఆ చెట్లకు ప్రతిదినము నీళ్లు పోస్తున్నందున బాగా పూస్తున్నవి.
By watering those shrubs every day, they are blooming well.

బడికి ఆలస్యముగా వచ్చినందున ఆ చిన్నవాణ్ని శిక్షించినాను.
I punished that boy on account of his having come late to school.

నీవు ఆ పని బాగా చేయకపోయినందున, కూలి యేమిన్ని ఇవ్వను. (*Or* చేయనందున.)

I will not give you any pay, on account of your not having done that work well

(c) (1) The word అందుకు may be affixed to any of the relative participles. When affixed to the present relative participle, it denotes the PRESENT GROUND on which an action is being done. Thus—

మీరు ఆ బడిలో చదువు చెప్పుచున్నందుకు, నెలకు ఎంత జీతము ఇస్తారు?
What monthly salary do they give you for teaching in that school?

(2) When affixed to the past relative participle, it denotes the PAST GROUND on which an action has been, is, or will be performed. Thus—

ఆ కాగితాలన్ని వ్రాసినందుకు, అతనికి పది రూపాయిలు ఇచ్చినాను.
I gave him ten rupees for having written out all those papers.

అబద్ధము ఆడినందుకు, అతనికి అర్ధరూపాయి జుల్మాన వేస్తాను.
I shall fine him half a rupee for having told a lie

(d) The word బట్టి (for పట్టి) which is affixed to the infinitive of a verb, means *because.* This form is usually followed by a *past* tense. Thus—

మీరు ఆయనతో చెప్పబట్టి, నాకు ఆ ఉద్యోగము అయినది.
Because you spoke to him, I got that situation.

గొడుగు ఉండబట్టి, తడవకుండా వచ్చినాను. (Para. 505.)
Because I had an umbrella, I came without getting wet.

నేను నిన్న వారితో వెళ్లక పోబట్టి, నా సొమ్ము దక్కినది.
Because I did not go with them yesterday, my money escaped.

N.B.—This use of బట్టి is not common in the *Ceded Districts;* but the word is there used in a manner very rarely used in the Northern Circars, namely, in the sense of ఆరంభించి. Thus—

నీవు ఆ పని చేయబట్టి, ఎన్నాళ్లాయెను? (*i.e.*, ఎన్ని—నాళ్లు—ఆయెను.)
How many days is it, since you began that work? (*Lit.* You having begun that work, how many days have elapsed?)

In the *Northern Circars* this sentence would be expressed as follows—

నీవు ఆ పని చేయనారంభించి ఎన్నాళ్లాయెను? (Para. 504)

(e) The word కనుక; as—నేను వచ్చినాను కనుక వాడు వెళ్లిపోయినాడు. *I came, and therefore he went away.*

(f) The short conditional form as—నేను వస్తే. *As I have come*

On Adverbial Sentences and Phrases expressing *purpose*

595 *Purpose* may be expressed in Telugu by—

(a) The dative case of the verbal noun; as—వెళ్లడానకు or వెళ్లుటకు. (See para. 476.)

NOTE—The following remarks will be found useful:—The dative case of the *English* verbal noun (*i.e.*, the verbal noun preceded by the preposition *for*) is used in two ways—

First. It is generally used, where the infinitive mood could be used instead, as in the sentence—*I have bespoken a bandy for going to Bunder*—or—*to go to Bunder.*

Secondly. It is sometimes used, where the infinitive mood could not be used instead, as in the sentence—*I punished him for coming late to school.*

In translating sentences of the **first** kind into Telugu, the dative case of the Telugu verbal noun may be used, since it is equivalent to the English infinitive. Thus—బందరుకు వెళ్లడానకు బండి మాట్లాడినాను. But it cannot be used in translating sentences of the **second** kind, because in English the infinitive mood cannot be used.

In the latter sentence '*for coming*' is equivalent either to—(1) *For having come*, which shows the *ground*, on which the punishment was inflicted, and which would therefore be expressed in Telugu by వచ్చినందుకు. (See para 594.)—Or—(2) *On account of coming*, which would be expressed in Telugu by రావడమువల్ల (*or* చేత). (See para. 475.)

(b) Sometimes instead of the dative case of the verbal noun being used, the word కలందులకు is affixed to the infinitive. Thus—

ఆ పని చేయుగలందులకు నీకు రెండు రూపాయిలు ఇస్తాను.
I will give you two rupees to do that work.

(c) The affixes అందుకు, నిమిత్తము, కొరకు, are attached to an indefinite relative participle ;—

బందరు వెళ్లేటందుకు, బండి మాట్లాడినావా? (Or బందరుకు.)
Have you bespoken a cart to go to Bunder?

ఆ పుస్తకము చదివేటందుకు, తీరుబడి లేదు.
I have not leisure to read that book.

ఆ పని చేసేటందుకు, నీకు పది రూపాయిలు ఇస్తాను.
I will give you ten rupees to do that work.

బందరుకు వెళ్లేనిమిత్తము, బండి మాట్లాడినావా?
Have you bespoken a bandy to go to Bunder?

వారికి సహాయము చేసేకొరకు వచ్చినాను.
I came to help them (or in order to help them.

N.B.—Instead of నిమిత్తము the word నిమిత్తమై is sometimes used. నిమిత్తము is more often used than కొరకు, but neither of these words is very common.

(*d*) By the affix అట్టు (*or* లాగున *or* లాగు) attached to an indefinite relative participle ; as—

అతడు ఇకమీదట నిజము చెప్పేటట్టు, శిక్షించినాను.
I punished him, in order that henceforth he might speak the truth.

This form is specially common in *prayer*. Thus—

మేము ఎల్లప్పుడున్ను నీ ఆజ్ఞాప్రకారము ప్రవర్తించేటట్టు, సహాయము చేయుము.
Give us help, in order that we may always walk according to thy commandments.

596. The *negative* is expressed by prefixing the adverbial form of the negative verbal participle ending in కుండా to ఉండేటట్టు; but the word ఉండేటట్టు is almost always omitted, *i e.*, it is understood, but not expressed. Thus—

అతడు ఇకమీదట అబద్ధము ఆడకుండా (ఉండేటట్టు) శిక్షించినాను.
I punished him, in order that henceforth he might not tell lies.

కాలవలోకి నీళ్లు రాకుండా, లాకు తలుపులు వేసినారు.
They closed the lock gates, in order that the water might not come into the canal.

ఈ రోజు పడవలు వెళ్లకుండా, ఆటంకపరిచినారు.

They hindered the boats from going to-day, *i.e.*, so that they might not go.

N.B.—The affix లాగున or లాగు may in every instance be used instead of అట్టు, but it is not so common

On Adverbial Sentences and Phrases expressing *consequence*.

597. *Consequence* is usually expressed in English by an adverbial sentence introduced by the words—*so that*—i.e.—*in such a manner that*. In Telugu *consequence* is expressed by the affix అట్టు or లాగున (*or* లాగు) attached to an indefinite relative participle. Thus—

ఇంటిమీది పెంకులు ఎగిరిపొయ్యేటట్టుగా మాట్లాడినాడు.

He talked, so that the house tiles flew off, *i.e.*, very loudly (He talked so loudly that, etc).

నిన్నటి రాత్రి అనేక చెట్లు విరిగి పడిపోయేటట్టుగా, గొప్ప గాలి వేసినది.

Last night a great wind blew, so that many trees were broken, and fell down.

On Adverbial Sentences and Phrases expressing *manner*

598. (1) Sentences and phrases expressing agreement or similarity—

(*a*) The words ప్రకారము, ప్రకారముగా, రీతిగా, విధముగా, meaning as, according as, in the manner in which, may be affixed to any of the relative participles.

ఆ పని మీరు చేస్తున్నప్రకారము, ఎవరున్ను చేయలేరు.

No one can do that work, as you are doing it.

మీరు తెలుగు వ్రాసేప్రకారము, ఎవరున్ను వ్రాయలేరు.

No one can write Telugu, as you write it.

ఆ పని మీరు ఏర్పరచినప్రకారము, జరుగుతున్నది.

That work is going on, as you arranged.

N.B.—In every case రీతిగా or విధముగా may be used instead of ప్రకారము.

(*b*) The affixes అట్టు, అట్టుగా, అట్లు, అట్లుగా, లాగు, and లాగున may be attached to a present or past participle, with the meaning *as, in the manner which, as if.*

ఆ పని మీరు చేస్తున్నట్టు ఎవరున్ను చేయలేరు. (చేస్తున్న ప్రకారము.)
No one can do that work, as you are doing it.

నేను చెప్పినట్టు, ఆ పని చేసినాడు. (చెప్పిన ప్రకారము.)
He did that work, as I told him

ఆ సంగతిని గురించి, మీకు తోచినట్టు వ్రాయండి. (తోచిన ప్రకారము.)
Write, as you like, about that matter

అడవినుంచి వచ్చినట్టు, కనుపడుచున్నాడు.
He looks, as if he had come from the jungle.

ఆ కర్ర నాకు ఇచ్చినట్టే ఇచ్చి, మళ్లీ తీసుకొన్నాడు.
He pretended to give me that stick, and then took it away again (*Lit.* having given as if he gave).

బుద్ధిమంతులు రాబోయే కార్యసిద్ధి తమకు అగుపడుతున్నట్టు, తెలియచేయగలరు.
Wise men can make known the result of a coming event, as if they saw it. (*Lit.* As if it were appearing to them.)

Sometimes ఎల్లా is added to అట్టు. Thus—

తన మనసు వచ్చినట్టెల్లా, చేసినాడు.
He acted, just as his inclination led him.

NOTE.—The word అట్టు or అట్టుగా in the sense of *as if* is often placed idiomatically at the end of a sentence, the word ఉన్నది being understood. When thus used it often takes emphatic ఏ. Thus—

ఆఘ్రాణించుట భోజనము చేసినట్టే.
My smelling the food, (is) just as if I tasted it.

This form is especially common in *proverbs.* Thus—

దూడా బర్రే ఉండగా, నడుమ గుంజ అరిచినట్టు.
As if, while there were the calf and its mother (to bellow), the post between them bellowed. (Used in reference to an intruding person.)

(2) Sentences or phrases expressing proportion—

The word కొద్దీ affixed to a present, past or indefinite relative participle, means—*in proportion as.* Thus—

నేను ఇస్తున్నకొద్దీ, వారికి ఆశ యెక్కువ అవుతున్నది.
In proportion as I am giving, their desire is becoming greater, *i.e.*, the more I give, the more they want.

నేను చెప్పేకొద్దీ వారు అజాగ్రత చేయుదురు.
The more I speak, the more careless they are.

వర్షము కురిసినకొద్దీ, చవుడు అణిగిపోయినది.
In proportion as the rain fell, the salt earth sank in.

నీవు పని చేయక పోయినకొద్దీ, నీకు నష్టము సంభవిస్తుంది.
In proportion as you have not worked, you will suffer loss.

On Adverbial Sentences and Phrases expressing ***time, condition.***

599. (1) Point of time—

(*a*) The affixes మునుపు, ముందు, and పూర్వము are added to the negative verbal participle of any verb, and answer to the English expression—*before*, or *before that.* Thus—

నేను భోజనము చేయకమునుపే, అందరు లేచిపోయినారు.
Before I had taken my food, all went away.

ఆ చిన్నవాడు పుట్టకముందే, తండ్రిగారు కాలము చేసినారు.
Before that boy was born, his father died.

పది గంటలు కాకమునుపే, వారు బడి విడిచిపెట్టుతారా?
Do they leave school before it is ten o'clock?

మీరు రాకకు రెండుదినములకు ముందు అతడు చనిపోయెను.
He died two days before you came.

(*b*) The affix గానే, when added to an infinitive, has the meaning of *as soon as.* Thus—

మీరు బైటికి వెళ్లగానే, అందరును వెళ్లిపోయినారు. (*Or* వెళ్లడముతోనే.) (Para 474.)
As soon as you went outside, all went away.

నేను రాగానే, మీకు ఆ సొమ్ము ఇస్తాను. (*Or* వచ్చే రావడముతోనే *or* వస్తూనే.) (Para. 490.)
I will give you the money, as soon as I come.

The affix అట్టుగానే, attached to a past relative participle, is occasionally used in the sense of—*as soon as.* Thus—

నేను ఇంటికి వచ్చినట్టుగానే, ఇస్తాను. (*Or* రాగానే, *or* రావడముతోనే.)
I will give it to you, at soon as I come home.

Sometimes however అట్టుగానే is only emphatic for అట్టుగా, and means *exactly as,* or *just as.* Thus—

నేను చెప్పినట్టుగానే ఆ పని చేయవలసినది.
You must do that work, exactly as I told you.

The affixes వెంటనే, తోడనే, తక్షణమే *or* తక్షణమందు are attached to positive past relative participles only, and mean—*directly*, or *the moment that* Thus—

మీరు చెప్పినవెంటనే నేను వెళ్లి, ఆయనతో మాట్లాడినాను.
Directly you told me, I went and spoke to him.
అతను వచ్చిన తక్షణమే, వెళ్లిపోతాను. (*Or* తోడనే, *or* వెంటనే.)
The moment he comes, I shall go away.

(*c*) The word అప్పుడు, meaning *when*, may be affixed to any of the relative participles. Thus—

నేను పని చేస్తున్నప్పుడు, నీవు ఊరుకొంటున్నావు; మంచివాడవు! (*Or* చేస్తూ ఉన్నప్పుడు.)
When I am working, you are doing nothing. You are a nice fellow
వారు నిన్న పని చేస్తూ ఉన్నప్పుడు, మొన్నటి కూలి ఇచ్చినాను. (*Cud.* చేస్తూ ఉండినప్పుడు.) (Para. 533.)
When they were working yesterday, I gave them their pay for the day before yesterday.

In all such sentences as the preceding one, in which *imperfect past* time is expressed, the *indefinite* relative participle may also be used without altering the meaning. Thus—

వారు నిన్న పని చేసేటప్పుడు, మొన్నటి కూలి ఇచ్చినాను.

NOTE.—In all the above sentences చేస్తూ ఉండగా would express almost the same meaning.

వారు నిన్న పని చేసినప్పుడు, మొన్నటి కూలి ఇచ్చినాను. (చేసిన తరువాత)
When they had done their work yesterday, I gave them their pay for the day before yesterday.

వారు పని చేసేటప్పుడు, కూలి ఇస్తాను.
When they work, I will pay them.

వారు పని చేసినప్పుడు, కూలి ఇస్తాను. (చేసిన తరువాత.)
When they have done their work, I will give them their pay.

In Telugu the negative with అప్పుడు is not so often used as the negative with the word *when* in English. An example is added.

అతడు రాకపోయినప్పుడు (రానప్పుడు), వర్తమానము పంపినాను. (Para. 363.)
When he did not come, I sent a message (to him).

When ఎల్లా is affixed to అప్పుడు, it means—*whenever*. Thus—

నా గుఱ్ఱము కొట్టినప్పుడెల్లా, త్వరగా నడుస్తుంది.
Whenever I beat my horse, it goes quickly.

అతడు పాఠము చదవనప్పుడెల్లా, శిక్షిస్తూ ఉండేవాణ్ని. (*Or* చదవక పోయినప్పుడెల్లా.) (Para. 549.)
Whenever he did not read his lesson, I used to punish him.

Various cases of this word are used to express various time relations. Thus అప్పటినుంచి when added to the past relative participle అప్పటికి means—*from the time that,* or *since.* Thus—

నేను తెలుగు ఆరంభించినప్పటినుంచి, అనేక విఘ్నములు వస్తున్నవి.
Since I began Telugu, many hindrances have kept arising.

అప్పటికి affixed to an *indefinite* relative participle, answers to the English expression—*by the time that.* Thus—

ఆయనకు తెలుగు వచ్చేటప్పటికి, తల నెరుస్తుంది.
By the time that he knows Telugu, his hair will be gray.

వైద్యుడు వచ్చేటప్పటికి, కడ తేరినాడు.
By the time that the doctor came, he had died.

నేను తిరిగీ వచ్చేటప్పటికి, తేనీళ్లు తయారు చేయవలసినది.
By the time that I return, you must have tea ready.

నేను వెళ్లేటప్పటికి, ఆయన భోజనము చేస్తూ ఉన్నాడు. (*Cud.* ఉండెను.)
By the time that I arrived, he was taking his meals.

Occasionally this form, when followed by a past tense, answers to the English expression—*upon* (e.g., *upon starting*). This use of the word had better be avoided by a beginner Like the word *upon* in English, this form when thus used, denotes to a certain extent CAUSE. Thus—

నేను అక్కడికి వెళ్లేటప్పటికి, చాలా మర్యాద చేసినాడు.
Upon my going there, he treated me very politely.

నేను నిజము చెప్పక పొయ్యేటప్పటికి, దొరగారు కోపము చేసినారు.
Upon my not speaking the truth, the gentleman was angry.

దొరగారు కోపము చేసేటప్పటికి, గడగడ వణకినాను.
Upon the gentleman's being angry, I trembled.

The affix వరకు attached to an indefinite relative participle has the same meaning as అప్పటికి attached to an indefinite relative participle. Thus—

నేను వెళ్లేవరకు, ఆయన భోజనము చేస్తున్నాడు. (*Cud.* ఉండెను.)
By the time that I went, he was taking his meals.

నేను బైలుదేరేవరకు, ఆయన రాలేదు.
He had not come, by the time that I started.

నేను అక్కడికి వెళ్లేవరకు చాలా మర్యాద చేసినాడు.
Upon my going there, he treated me very politely.

(*d*) *After*—The affixes తరువాత, పిమ్మట, మీదట and వెనుక are attached to past relative participles with the meaning *after*, *after that*.

నేను ఈ ఉత్తరము చదివినతరువాత, మీరు కూడా చదవవచ్చును. (*or* పిమ్మట, *or* మీదట, *or* వెనక.)
After I have read this letter, you also may read it.

నేను వచ్చినతరువాత, వెళ్లిపోయినాడు. (*Or* పిమ్మట, *or* మీాదట, *or* వెనక.)
He went away, after I had come.

ఆ పని అయినతరువాత, వస్తాను. (*Or* పిమ్మట, *or* మీాదట, *or* వెనక.)
After the work is finished, I will come.

The *negative* form, which is not often used, is expressed as follows:—

చెప్పిన పని నీవు చేయకపోయినతరువాత, ఇంకా నీకు పని ఎట్లా ఇస్తాను?
After leaving undone the work ordered, how can I give you more ?

(2) Duration of time—

(*a*) (i) The affix గా (Para. 388), when attached to the infinitive of a verb, means *as* or *while*. This form is generally used to express TIME, but occasionally also (like the word *as* in English) to express condition. This form (except in the case of the word ఉండగా from ఉండు *to be*) is always followed by a principal verb in the *past* tense, consequently it always has a past signification. Thus—

అతడు ఆ చిన్నవాణ్ని కొట్టగా నేనున్ను చూచినాను. (*Time.*)
As he beat the boy, I also saw it.

నేను చెప్పగా నీవు వినలేదా? (*Time.*)
While I spoke, did you not hear ?

నేను ఆ సొమ్ము ఇవ్వగా నీవు చూడలేదా? (*Time.*)
Did you not see (me), as I gave that money ?

మీారు రాగా ఈ పని అయినది. (*Condition.* Not common.)
As you came, this work has been accomplished.

(ii) The word ఉండగా sometimes expresses CAUSE, but generally TIME. The principal verb to which it is attached may be put in any tense, consequently ఉండగా may refer to any time. Thus—

నేను పని మీాద ఉండగా వచ్చినాడు గనుక అతణ్ని చూడలేదు. (*Time.*)
He came while I was at work, and so I did not see him.

నేను పని మీద ఉండగా తొందర పెట్టవద్దు. (*Time.*)
Do not trouble me, while I am at work.

నేను రేపు బడిలో ఉండగా నీవు రావచ్చును. (*Time.*)
You may come, while I am in school to-morrow.

నా ఇంట్లో అటక ఉండగా దాని మీద ఎక్కి బ్రతికినాను. (*Condition.*)
As there was a loft in my house, I mounted upon it, and was saved.

(iii) *The past verbal participle* of a verb is sometimes prefixed to the word ఉండగా. In this case the principal verb is always in the *past* tense; consequently ఉండగా always has a *past* signification. Thus—

మీరు ఆ ఊరికి వెళ్లి ఉండగా వచ్చినాను. (*Time.*)
I arrived, while you had gone away to that village.

మీరు నాకు సొమ్ము ఇచ్చి ఉండగా, ఆ ఋణము తీరినది. (*Condition.*)
As you gave me money, that debt has been paid off

NOTE.—As the forms with గా are not very commonly used to express *cause*, a beginner had better use them only in the sense of *time*. There are several other forms for expressing *cause*, e.g., the verbal noun with వల్ల or చేత, బట్టి with the infinitive, etc.

(iv) *The present verbal participle* of a verb is often prefixed to the word ఉండగా. This form denotes TIME only. It may refer to either *present or imperfect past* time.

This form represents the action as being *in course of performance* far more strongly than the simple form in గా. It may be followed by a principal verb in *any* tense, whereas the simple form with గా can be followed by a *past* tense only In common conversation the form ఉండగా preceded by a present verbal participle is far more common than the simple form with గా. Thus—

నేను వ్రాస్తూ ఉండగా బల్ల కదపవద్దు. (*Or* వ్రాస్తుండగా.)
While I am writing, do not shake the table.

ప్రతి రోజూ నేను చదువుతుండగా వారు వచ్చి అల్లరి చేస్తారు.
Every day they come, and make a noise, while I am reading.

ఆయన చదువుతుండగా మీరు ఉచ్చారణ జాగ్రత్తగా దిద్దవలెను.
While he is reading, you must carefully correct his pronunciation.

ఆయన పాడుతుండగా మీరు ఎప్పుడైనా విన్నారా?
Have you ever heard him (while he was) singing?

నిన్నటి దినము నేను దోవలో వెళ్లుతుండగా మీరు ఎవరో ఒక క్రొత్త మనిషితో మాట్లాడుతు ఉన్నారు. ఆయన ఎవరు? (*Cud.* మాట్లాడుతూ ఉంటిరి.) (Para. 448.)
Yesterday as I was going along the road, you were talking to some stranger. Who was he?

మీరు భోజనము చేస్తు ఉండగా వచ్చినాడు.
He came, while you were at meals.

(v) The *negatives* of the above forms with గా are not very frequently used. Two examples are added—

నాకు కావలసిన సహాయము చేయక పోగా, మీకు పని యెట్లా ఇచ్చేది. (Para. 550.)
While you are not giving me the assistance that I require, how can I give you employment. (Para. 363.)

ఇదివరకు చెప్పిన పని నీవు చేయక పోగా, ఇంకా పని ఎట్లా ఇస్తాను.
As you have not done the work already ordered, how can I give you more? (Para. 522.)

(*b*) The affixes లోగా, మధ్య and లోపల are attached to indefinite relative participles only, and mean—*in the time that*, or *during the time that.* (The adjective pronouns ఆ and ఈ are sometimes used before these affixes.) Thus—

నేను ఈ వాక్యములు చదివేలోగా, మీరు అవి వ్రాయగలరా?
Can you write these sentences, in the time that I read them?

నేను సొమ్ము తెచ్చే ఆ లోగా, పదిమాట్లు అడిగినాడు. (ఆ మధ్య.)
During the time that I was getting him the money, he asked me for it several times. (*Lit.* Ten times.)

Sometimes the affix లోగా is almost equivalent to the English word *before*, which must generally be expressed by the negative verbal participle prefixed to మునుపు. Thus—

నేను బైలుదేరేలోగా, వచ్చినాడు.
He came, before I started. *Lit.* Within the time of my starting.

దొరగారు వచ్చే ఈ మధ్య, మీరు ఇంటికి వెళ్లి ఆ కాగితాలు తీసుకొని రండి. (*Or* ఈ లోగా.)
Go home, and fetch those papers, before the gentleman arrives.

The word అంతలో (or ఇంతలో) *in the time that*, when placed after an indefinite relative participle, has exactly the same meaning as లోగా or మధ్య. Thus—

నేను ఈ వాక్యములు చదివే అంతలో, మీరు అవి వ్రాయగలరా?
Can you write these sentences, in the time, that I read them.

When అంతలో is affixed to a past relative participle, it has the meaning of *when*. But it generally implies a more immediate sequence than అప్పుడు, and hence sometimes expresses to a certain extent CAUSE Hence this expression may sometimes be represented in English by *when* followed by *then*. Thus—

నేను కోపము చేసినంతలో, గడగడ వణకినాడు.
When I was angry, he trembled.

నీవు జామీను ఇచ్చినంతలో, కోర్టువారు అతణ్ని విడుదల చేస్తారు.
When you give a surety, then the court will release him.

(*c*) మట్టుకు or వరకు affixed to a relative participle expressing imperfect past time, means—*as long as*, and when affixed to a positive past

relative participle, it means—*as long as*, or *as far as*. In this case the word అంత is usually inserted idiomatically before మట్టుకు. Thus—

నేను వ్రాస్తున్నంతమట్టుకు, నిద్రపోతూనే ఉన్నాడు. (*Or* వ్రాసినంత మట్టుకు.)
As long as I was writing, he was sleeping. (*i.e.* All the time that.)

నేను వెళ్లినంతవరకు, మార్గములో ఎవరున్ను ఎదురుపడలేదు.
As far as I went, no one met me in the road.

నీకు వచ్చినంతమట్టుకు, చదువుకో.
Read as far as you know.

(*d*) The affixes దాకా, వరకు, పర్యంతము, and మట్టుకు, when attached to a positive indefinite relative participle, have the meaning of *until*. Thus—

నేను నిద్ర లేచేదాకా, తలుపులు తియ్యవద్దు.
Until I awake, do not open the doors.

మీరు పిలిచేవరకు, ఇక్కడనే ఉంటాను.
I will stay here, until you call.

శీతకాలము వచ్చేమట్టుకు, మా ఇంట్లోనే కాపురము ఉన్నాడు. (*Cud.* ఉండెను.)
He lived in our house, until the cold weather came.

600. The word దాకా, in the sense of *until*, is colloquially attached to a positive past relative participle, in which case final న is always pronounced like ం. Thus—

శీతకాలము వచ్చిందాకా, మా ఇంట్లోనే కాపురము ఉన్నాడు.

601. NOTE.—The word సరికి (the dative case of సరి) is sometimes affixed to an indefinite relative participle to express the meaning of—*by the time that*. This form is used in the Northern Circars only. Thus—

నేను ఇంటికి వచ్చేసరికి, వంట ఇంకా కాలేదు.
Dinner was not ready, by the time that I came home.

నేను లేచి అక్కడికి వెళ్లేసరికి ఆయన వెళ్లిపోయినాడు.
By the time that I got up and went there, he had gone away.

602. In addition to the above meanings the word అట్లు sometimes has the meaning of *that*, to introduce the words of another speaker, etc Thus—

నిన్న బందరులో వాన బాగా కురిసినట్లు, చెప్పినాడు.
He said that it rained hard in Bunder yesterday.

Such sentences, being *noun sentences*, will be explained in the next chapter.

603. The various sentences and phrases used to express time are exhibited in the following examples:—

నేను బైలుదేరకమునుపే, వచ్చినాడు. *Or* ముందే, పూర్వమే.) Para 599.
He came, before I had started. (*Or*—ere.)

నేను బైలుదేరేలోగా, వచ్చినాడు. (*Or* లోగానే.) Para. 599.
He came, before I had started. (*Lit.* Within the time of my starting)

నేను బైలుదేరేటప్పటికి, ఆయన రాలేదు. (*Or* వరకు.) Para. 599.
By the time that I started, he had not come.

నేను బైలుదేరుతూ ఉండగా, వచ్చినాడు, Para. 599.
He came, while I was starting. (*Or*—as I started.)

నేను బైలుదేరుతూ ఉన్నప్పుడు, (*Cud.* ఉండినప్పుడు,) వచ్చినాడు. (*Or* బైలుదేరేటప్పుడు.) Para. 599.
He came, when I was starting.

నేను బైలుదేరిన వెంటనే వచ్చినాడు. (*Or* తక్షణమే, తోడనే.) Para. 599.
He came directly I had started. (*Or*—the moment that.)

నేను బైలుదేరగానే, వస్తాడు. (*Or* బైలుదేరడముతోనే, బైలుదేరినట్టుగానే.) Paras. 599, 474. See also para. 490.
He will come, as soon as I have started.

నేను బైలుదేరినప్పుడు వచ్చినాడు. (Sometimes also బైలుదేరినంతలో.) Para. 599.
He came, when I had started.

నేను బైలుదేరినతరువాత వచ్చినాడు. (*Or* పిమ్మట, మీాదట, వెనుక.) Para. 599.
He came, after I had started.

నేను పరీక్షచేసినప్పుడెల్లా, పరీక్ష బాగానే ఇచ్చినారు. Para. 599.
Whenever I examined them, they gave a good examination.

నేను బజారు వెళ్లి తిరిగీ వచ్చేలోగా, మీారు ఆ ఉత్తరము వ్రాయగలరా? (*Or* వచ్చే అంతలో, వచ్చే ఈ మధ్య.) Para. 599.
Can you write that letter within the time of my going and returning from the Bazaar? (*Or*—During the interval of.)

నేను వచ్చేదాకా, నీవు ఇక్కడ ఉండవలెను. (*Or* పర్యంతము, మట్టుకు, వరకున్ను.) Para. 599.
You must stay here, until I come. (*Or*—till.)

నేను మాట్లాడుతూ ఉన్నంతమట్టుకు (*Cud.* ఉండినంతమట్టుకు.) నీవు ఊరుకోవలసినది. (*Or* వరకున్ను, మాట్లాడినంతమట్టుకు.) Para. 599.
As long as I am talking, you must be silent.

The same meaning may also be expressed by using the indefinite relative participle followed by the word సేపు. Thus—

నేను మాట్లాడుతున్నంతసేపు, నీవు ఊరుకోవలసినది.
మీారు వెళ్లినప్పటినుంచి, ప్రతిదినము మీాకోసము ఎదురుచూస్తున్నాను. Para. 599.
Since you went, I have been looking out for you daily.

604. In addition to the above adverbial sentences and phrases expressing *time*, the three following kinds of expressions must be remembered :—

(1) నేను వచ్చి, రెండు గంటలసేపు అయినది. Para. 504.

It is two hours, since I came.

605. (2) ఆయన వచ్చిన మూడు రోజులకు, బైలుదేరినాను. (*Or* ఆయన వచ్చినతరువాత మూడు రోజులకు బైలుదేరినాను.)

I started three days after he had arrived.

606. (3) ఇక మూడు రోజులకు ఆయన వస్తాడనగా, బైలుదేరినాను. (*i.e.*, వస్తాడు అనగా.)

I had started three days before he came. *Lit.* As they said—'he will come in three days'—I started.

The same meaning may also be expressed as follows :—

ఆయన రావడానకు మూడు రోజులకు ముందుగా బైలుదేరినాను.

I started three days before his arrival.

Chapter XVI

ON NOUN SENTENCES

607. This chapter treats of such subordinate sentences as are called in analysis NOUN SENTENCES, because they occupy the position of *nouns*.

608. In English noun sentences are generally introduced by the conjunction *that*, e.g., *He said, that he would not come.* The conjunction *that* is however, often understood, and not expressed, e.g., *He said, he would not come.*

609 This chapter is divided into *five* parts as follows:—PART I. On noun sentences which in English are not introduced by the conjunction *that*, expressed or understood. PART II. On noun sentences which in English are introduced by the conjunction *that*, expressed or understood. PART III. On noun sentences involving the repetition of words previously spoken or written. PART IV. On noun sentences ending with the affix అట్టు or అట్టుగా. PART V. On idiomatic uses of the words అని, అనే, అనేది, అంటే, and అనగా.

PART I. ON NOUN SENTENCES WHICH IN ENGLISH ARE NOT INTRODUCED BY THE CONJUNCTION *that*, EXPRESSED OR UNDERSTOOD.

610. The principal instances in which noun sentences are used in English without being introduced by the conjunction *that* expressed or understood, are when they consist of—(1) AN INDIRECT INTERROGATION—or—(2) A DOUBTFUL ALTERNATIVE.

(1) On Noun Sentences consisting of an Indirect Interrogation.

611 In English a noun sentence consisting of an indirect interrogation is introduced by some interrogative pronoun or interrogative adverb, e.g., *who, where, when, etc.* Thus—

How he gets so much money, is wonderful.
Find out *where he went.*

612. In Telugu a noun sentence consisting of an indirect interrogation ends in ో, and contains the pronoun ఎవడు or some kindred word. Allusion has already been made to sentences of this kind in para. 561.

613. A sentence expressing indirect interrogation may both in Telugu and English occupy the place ef SUBJECT or of OBJECT Thus—

ఆయనకు అంత సొమ్ము ఏలాగు వస్తుందో, ఆశ్చర్యముగా ఉన్నది.
How he gets so much money is wonderful—*or*—It is wonderful how he gets so much money. (*Subject*).

ఆయన ఎక్కడికి వెళ్లినాడో, ఎవరికిన్ని తెలియదు.
Where he went is not known to any one—or— It is not known to any one where he went (*Subject.*)

ఎక్కడికి వెళ్లినాడో, కనుక్కో.
Find out where he went. (*Object*)

ఎందరు వచ్చినారో, చూచి రా.
Go and see how many have come. (*Lit.* Having seen, come.) (*Object.*)

నిన్నటి దినము ఏమి పని చేసినావో, చెప్పు.
Tell (me) what work you did yesterday (*Object.*)

614. In sentences of this kind the word సంగతి is sometimes idiomatically inserted, and the noun sentence put in APPOSITION to it. Thus—

ఆయన తన కుమార్తెను ఎవరికి ఇస్తాడో, ఆ సంగతి మీకు తెలుసునా?
Do you know (*that thing, namely,*) to whom he will give his daughter?

నిన్నటి రాత్రి ఆయన ఎక్కడికి వెళ్లినాడో, ఆ సంగతి కనుక్కో.
Find out (*that thing, namely,*) where he went last night

(2) On Noun Sentences consisting of a Doubtful Alternative

615. In sentences of this kind in English the first alternative is introduced by the word *whether*, and the second by the word *or*. In Telugu both alternatives are terminated with ో.

A sentence consisting of a doubtful alternative may both in Telugu and English occupy the position of SUBJECT or OBJECT. In Telugu it may also be put in APPOSITION to సంగతి. Thus—

ఆయన ఆ ఉత్తరము వ్రాసినాడో. లేదో, సందేహముగా ఉన్నది.
(*Or* వ్రాసినది లేనిది. See para. 546.)
Whether he wrote that letter or not is doubtful—*or*—It is doubtful whether he wrote that letter or not. (*Subject.*)

ఆయన వస్తాడో, రాడో (*or* లేదో), రూఢిగా చెప్పచాలను. (*Or* వచ్చేది రానిది.)
I cannot tell for certain whether he will come or not. (*Object.*)

ఆయన ఆమెకు తాతో, తండ్రో, నాకు తెలియదు.
I do not know whether he is her grandfather or father.

ఆయన ఆ సొమ్ము ఇస్తాడో, ఇవ్వడో, ఆ సంగతి రూఢిగా చెప్పచాలను.
I cannot tell for certain (*that thing, namely*) whether he will give the money or not. (*Apposition.*)

PART II. ON NOUN SENTENCES WHICH IN ENGLISH ARE INTRODUCED BY THE CONJUNCTION *that*, EXPRESSED OR UNDERSTOOD

616. A noun sentence, introduced in English by the conjunction *that* expressed or understood, is generally rendered in Telugu by a corresponding noun sentence, ending with the word అని. Both in Telugu and in English such noun sentences may occupy the position of SUBJECT, or of OBJECT, or may be put in APPOSITION to some other noun. Thus—

617 (1) ఆయన ఆ సొమ్ము ఇవ్వలేదని అందరికి తెలుసును. (*i e.*, లేదు అని.)
That he did not pay that money is known to all—*or*—It is known to all that he did not pay that money.

Here the noun sentence occupies the position of *subject* to the verb తెలుసును. The same meaning might be expressed thus—ఆయన ఆ సొమ్ము ఇవ్వని సంగతి (or ఇవ్వనిది) అందరికి తెలుసును. (Para. 598.) *Or* ఆయన ఆ సొమ్ము ఇవ్వక పోవడము. (Para. 470.)

618. (2) ఆయన నిన్న వచ్చినాడని విన్నాను. (*i.e.* వచ్చినాడు అని.)
I heard that he came yesterday.

Here the noun sentence occupies the position of *object* to the verb విన్నాను. The same meaning might be expressed thus—ఆయన నిన్న వచ్చిన సంగతి విన్నాను. (Para. 545.)

619. (3) ఆయన సహాయము చేస్తాడని మీకు నమ్మకము ఉన్నదా?
Have you any confidence that he will give his assistance ?

Here the noun sentence is put in *apposition* to the noun నమ్మకము.

On the word అని.

620. Although the word అని. generally occurs in Telugu where the conjunction *that* is used in English, yet the student must not therefore suppose that the one is the *exact* equivalent of the other. The word అని is in reality the past verbal participle of అను (*to say*), and its use in Telugu may be compared with the use of the word *saying* in old English. (Compare Joshua VIII, 4 ; x. 6, 17 : St. Luke XV. 2, 3, etc.) Para. 496.

621. Occasionally అని retains its full PARTICIPIAL signification, as in the sentence—ఆయన ఇస్తానని ఇవ్వలేదు. (*Having said 'I will give'—he did not give.*) But in the great majority of cases అని may be practically regarded as the equivalent of inverted commas in direct narration or the conjunction 'that' in indirect narration.

అక్కడికి పోవద్దని నాతో చెప్పినాడు.
He said to me, 'Don't go there.'

మీ కుమారుడు వచ్చినాడని విని, అతణ్ణి చూడడానకు వచ్చినాను.
Having heard that your son had come, I have come to see him.

ఆయన రేపు వస్తాడని వర్తమానము వచ్చినది.
A message came, that he would come to-morrow.

అతడు ఆ ఉత్తరము వ్రాసినాడని నాకు తోచదు.
I do not think, that he wrote that letter.

వర్షము కురుస్తుందని మీకు తోస్తుందా?
Do you think that it will rain?

622. When a noun sentence introduced by the conjunction *that* is the subject to the verb TO BE, it must be translated into Telugu by a verbal noun. Thus—

That a man should tell a lie, is sinful—or—It is sinful that a man should tell a lie.
అబద్ధమాడడము పాపము.

That a man should be angry without cause, is foolish.
నిష్కారణముగా కోపపడడము పిచ్చితనము.

On a Succession of Noun Sentences.

623. When several noun sentences terminated with అని are attached to each other, the conjunction న్నీ is added to అని. Thus—

ఆయన అక్కడికి వెళ్లుతాడనిన్ని, వారు ఇక్కడికి వస్తారనిన్ని విన్నాను.
I heard that he would go there, and that they would come here.

PART III. ON NOUN SENTENCES INVOLVING THE REPETITION OF WORDS PREVIOUSLY SPOKEN OR WRITTEN.

624. In Telugu and in English, many noun sentences are such as involve the repetition of words previously spoken or written. Such sentences depend to so large an extent upon the *context, and the circumstances under which they are uttered,* that practice alone will teach the student how to use them correctly. The following remarks, however, will be found useful.

625. Sentences of the kind now under consideration may be classed under the four following heads :—

First. ON REPEATING A STATEMENT made by a previous speaker.

Secondly. ON GIVING A MESSAGE (not containing an *order*) to one person, with a command to repeat it to another person for whom the message intended.

Thirdly. ON GIVING AN ORDER to one person, with a command to repeat it to another person on whom tho order is enjoined.

Fourthly. ON REPEATING AN ORDER issued by a previous speaker.

626. *N.B.*—In the examples used in this chapter the letters A, B, C, D, E, are placed after some words to represent different persons. Of these letters A always represents the *present speaker*, and B the person *now addressed by A.*

(1) On repeating a Statement made by a previous Speaker.

627. In English, in sentences of this kind, the form called the INDIRECT NARRATION is most commonly used. Thus—

When I (A) called him (C), he (C) said *that he* (C) *would not come.*

628. Sometimes, however, a form called the DIRECT NARRATION is used, in which the actual words of the original speaker are repeated exactly as they were uttered. Thus—

When I (A) called him (C), he (C) said—'*I* (C) *will not come.*'

629. The form used in Telugu closely resembles the DIRECT NARRATION in English, for the words of the former speaker are generally repeated *exactly as they were originally uttered.* Thus—

నేను అతణ్ని పిలిచినప్పుడు, రానని చెప్పినాడు. (*i.e.*, రాను అని.)

When I (A) called him (C)—'I (C) will not come,'—he (C) said.

630. The verb అను is often used instead of చెప్పు, and in that case అని is generally omitted, and అను is joined by contraction to the preceding word. Thus instead of the above we may use the following form:—

నేను అతణ్ని పిలిచినప్పుడు, రానన్నాడు. (*i.e.*, రాను అన్నాడు.)—or—
రానని అన్నాడు.

When I (A) called him (C)—'I (C) will not come'—he (C) said.

631. In English, when the INDIRECT NARRATION is used with the principal verb in the *third* person, there is sometimes some ambiguity as to the meaning of a sentence Thus the sentence—*Rama said that he went there*—may mean—*Rama* (A) *said that he* (C, i.e., *someone else*) *went there—or Rama* (A) *said that he* (A, i.e., *himself*) *went there.*

In Telugu there is not the same ambiguity, for the *first* sentence would be expressed as follows:—

(అతడు) అక్కడికి వెళ్లినాడని రాముడు చెప్పినాడు.

'He (C) went there'—thus *Rama* (A) said.

And the *second* sentence would be expressed as follows:—

(తాను) అక్కడికి వెళ్లినానని రాముడు చెప్పినాడు—or—రాముడు
(తాను) అక్కడికి వెళ్లినానని చెప్పినాడు.

'Self (A) went there'—thus *Rama* (A) said—or—*Rama* (A)—
'Self (A) went there'—thus said.

632. The word తాను is often omitted, when the verb in the subordinate sentence is *positive.* But when the verb in the subordinate sentence is *negative,* the use of the word తాను alone makes the meaning clear, for

this pronoun always refers to the subject of the verb in the principal sentence. (The word తాను can only be used, when the principal verb is in the *third* person See para 182) Thus—

(1) ఆయన అక్కడికి వెళ్లలేదని రాముడు చెప్పినాడు.

Lit. 'He (C) did not go there'—thus Rama (A) said, *i.e.*, Rama (A) said, that he (C) did not go there.

(2) తాను అక్కడికి వెళ్లలేదని రాముడు చెప్పినాడు.

Lit. 'Self (A) did not go there'—thus Rama (A) said, *i.e.*, Rama (A) said that he (A) did not go there.

633. It may be remarked that the English sentences—*Did you* (B) *say that you* (B) *gave that money*'—and—*Did you* (B) *say that* I (A) *gave that money?*—would be expressed in Telugu as follows —

(1) నీవు—ఆ సొమ్ము ఇచ్చినానని—చెప్పినావా?

Lit. Did you (B)—'I (B) gave that money'—thus say?

(2) నేను ఆ సొమ్ము ఇచ్చినానని—చెప్పినావా?

I (A) gave that money—thus did you (B) say?

634. In English, when it is necessary to express the person addressed, that person is put either—(1) in the dative case with the verb *to say*, followed by the direct narration—or—(2) in the objective case with the verb *to tell*, followed by the indirect narration. Thus—

I (A) said to him (C), 'you (C) have done very wrong in leaving school, and wandering idly about;'—*or*—I (A) told him (C) that he (C) had done very wrong in leaving school, and wandering idly about.

635. In Telugu, when the person addressed is expressed, that person takes the postposition తో, and may be placed at the beginning of the sentence, or immediately before the final verb చెప్పు *or* అను. Thus—

నేను అతనితో—నీవు బడి విడిచిపెట్టి వ్యర్థముగా తిరుగుతున్నందున, చాలా తప్పితము చేసినావన్నాను. (*Or* చేసినావని చెప్పినాను.)—*Or*—నీవు బడి విడిచిపెట్టి వ్యర్థముగా తిరుగుతున్నందున, చాలా తప్పితము చేసినావు—అని అతనితో చెప్పినాను. (*Or* అన్నాను.)

Lit. By wandering about idly, having left school, you (C) have committed a fault—thus I (A) said with him (C).

N.B.—With చెప్పు a *dative* case is occasionally used, and with అను an *objective* case.

EXAMPLES.

నీవు ఆ కార్యము చేసినానని ఒప్పుకొంటే, క్షమిస్తాను.

'I (B) did it'—thus if you (B) will confess—I (A) will forgive you (B), *i.e.*, If you (B) will confess that you (B) did it, I (A) will forgive you (B)

ఆయన రేపు వెళ్లుతానన్నాడు. (*Or* వెళ్లుతానని చెప్పినాడు.)

He (C) said that he (C) would go to-morrow.

ఆయన రేపు వెళ్లుతాడన్నాడు. (*Or* వెళ్లుతాడని చెప్పినాడు.)

He (C) said that he (D) would go to-morrow.

మీ అన్నగారు బందరు వెళ్లుతానని చెప్పినారు.

Your brother (C) said that he (C) would go to Bunder.

మీ అన్నగారు బందరు వెళ్లుతారని రామస్వామి చెప్పినాడు.

Ramaswami (D) said that your brother (C) would go to Bunder.

ఆయన రేపు బందరు వెళ్లుతాడని మీ అన్నగారు చెప్పినారు.

Your brother (C) said that he (D) would go to Bunder to-morrow.

రేపు వస్తానని వ్రాసినాడు.

He (C) wrote that he (C) would come to-morrow.

ఆయన రేపు వస్తాడని వ్రాసినాడు.

He (C) wrote that he (D) would come to-morrow.

తన కుమారుడు చాలా కాయిలా పడినాడని వర్తమానము పంపినాడు.

He (C) sent a message that his (C) son was very ill.

Q. మీరు రచించిన పుస్తకమునుగురించి ఆయన మీకు ఏమి వ్రాసినాడు?

Q. What did he (C) write to you (B) about the book, which you (B) have composed?

A. మీరు మిక్కిలీ మంచి పుస్తకము రచించినారు. దాన్ని చదవడమువల్ల నాకు చాలా సంతోషము అయినది. మీరు అచ్చువేయిస్తే, అయిదు పుస్తకములు కొంటాను అని, (నాకు) వ్రాసినాడు.

A. He (C) wrote (to me B)—'you (B) have composed a very good book. I (C) have had great pleasure in reading it. If you (B) get it printed, I (C) will buy five copies'—*Or*—He (C) wrote (to me B) that I (B) had composed a very good book, that he (C) had had great pleasure in reading it, and that if I (B) got it printed, he (C) would buy five copies.

నిన్నటి రాత్రి నేను వెంకయ్యను చూచినప్పుడు, "నీవు ఆ పని బహు జబ్బుగా చేసినావు. నేను చెప్పినప్రకారము చేయకుండా, నీకు తోచినట్టు చేసినావు గనుక నీకు కూలి యేమిన్ని ఇవ్వను"—అని అతనితో చెప్పినాను.

Last night when I (A) saw Venkayya (C), I (A) said to him (C)—'You (C) have done that work very badly. You (C) have not done it as I (A) told you (C), but as you (C) liked, and so I (A) will not give you (C) any pay.'—*Or*—Last night when I (A) saw Venkayya (C), I (A) told him (C) that he (C) had done that work very badly, that he (C) had not done it as I (A) had told him (C), but as he (C) liked, and that therefore I (A) would not give him (C) any pay.

Exceptions to the above Rule.

636. It was stated in para. 629 that in Telugu, when repeating a statement made by a previous speaker, the actual words of the original speaker are usually repeated *exactly as they were originally uttered.* An exception, however, is often made to this rule, when the origina speaker C (whose words are now repeated by the present speaker A) spoke about A (*i.e.*, the present speaker) or about B (*i.e.*, the person to whom the words of C are repeated by A).

When A repeats these words to B, నేను is often used in the *first* instance, and నీవు or మీరు in the *second* instance. Hence sentences of this kind resemble the *indirect narration* in English, except that the subordinate sentence is not thrown into *past* time, as it is in English.

Thus C says to A— నాగలింగము (B, a carpenter) పనికి రానివాడు. ఈ పెట్టె బహు జబ్బుగా చేస్తున్నాడు. Nagalingam (B) is a worthless fellow. He (B) is making this box very badly.

Then A meets B, and reports to him the words of C, as follows:—

ఆయన నీవు పనికి రానివాడవు, ఆ పెట్టె బహు జబ్బుగా చేస్తున్నావని చెప్పినాడు.

He (C) said that you (B) were a worthless fellow, and that you (B) were making that box very badly. (*Lit.*—He (C) said—'you (B) are a worthless fellow, you (B) are making that box very badly.'

Sentences of this kind may appear somewhat confusing to a learner, but in the course of conversation the *attendant circumstances* and the *context* will always make the meaning clear.

A few more EXAMPLES are added of these sentences in which the actual words of the original speaker are somewhat altered, when repeated by the present speaker.

నేను రేపు బందరు వెళ్లుతానని మీ అన్నగారు చెప్పినారా?

Did your brother (C) say that I (A) would go (*lit.* will go) to Bunder to-morrow?

నేను అతనికి ఆ పుస్తకము ఇచ్చినానని మీతో ఎవరు చెప్పినారు?

Who told you (B) that I (A) gave him (D) that book?

నేను తిరిగీ త్వరగా రాక పోతే, నన్ను శిక్షిస్తానన్నాడు.

He (C) said that, if I (A) did not return soon, he (C) would punish me (A).

ఈ రోజు మీరు సీమకు ఉత్తరము వ్రాస్తారని దొరగారు (నాతో) చెప్పినారు.

The gentleman (C) told me (A) that you (B) would write a letter to England to-day.

మిమ్మును బందరులో చూచినానన్నాడు.

He (C) said that he (C) had seen you (B) in Bunder.

(II) On giving a message (not containing an order) to one person, with a command to repeat it to another person, for whom the message is intended.

637. In sentences of this kind the form used in Telugu closely resembles the form used in English, as will be seen in the following examples:—

EXAMPLES.

నీవు వెళ్లి, నేను ఈ సాయంత్రము అతని ఇంటికి భోజనానికి వస్తానని చెప్పు.

Go, and tell him (C) that I (A) will come to his (C) house to dinner this evening. (*Lit.* You having gone 'I this evening to his house for meals will come' thus say.)

అతనికి ఏమిన్ని సహాయము చేయనని అతనితో చెప్పండి.

Please tell him (C) that I (A) will not give him (C) any assistance.

దొరగారు నిన్న ఆ ఉత్తరము పంపినారని ఆమెతో చెప్పు.

Tell her (C) that the gentleman (D) sent the letter yesterday.

నీవు నావద్ద సెలవు పుచ్చుకోకుండా బడి మానుకొన్నావు గనుక ఇక మీదట నీకు ఏమిన్ని సహాయము చేయనని నీ తండ్రితో చెప్పు.

Tell your father (C) that as you (B) left school without taking leave from me (A), I (A) will not henceforth give you (B) any assistance

దొరగారు రేపు వస్తారని చెప్పు.

Say that the gentleman will come to-morrow.

టపా ఇంకా రాలేదని చెప్పు.

Say that the mail has not yet arrived.

(III) On giving an order to one person, with a command to repeat it to another person on whom the order is enjoined.

638. In English sentences of this kind the subordinate verb is—either (1) compounded with the AUXILIARY *must* or *ought*,—or (2) put in the INFINITIVE MOOD. Thus—

Tell the carpenter (C) that he (C) must come to-morrow—*or*—Tell the carpenter (C) to come to-morrow.

In Telugu also the subordinate verb may be expressed in two ways as follows :—

639. (1) By the AUXILIARY వలెను or వలసినది. Thus—

వడ్లవాడు రేపు రావలసినదని చెప్పు—*or*—రేపు రావలసినదని వడ్లవానితో చెప్పు.

Lit. The carpenter must come to-morrow, thus say—*or*—He must come to-morrow, thus say to the carpenter.

640. (2) By the IMPERATIVE MOOD. In this case, that form only of the imperative is used which ends in **ము**, *e.g.*, కొట్టుము, వ్రాయుము, రమ్ము.

641. When the imperative mood is used in the subordinate sentence, the verbs చెప్పు and అను may take an OBJECTIVE CASE (like the verb *to tell* in English), referring to the person on whom the command is enjoined. When this objective case is used, it is always placed *immediately before* the noun sentence. Thus—

రేపు రమ్మని వడ్లవానితో చెప్పు—or—వడ్లవాణ్ని రేపు రమ్మని చెప్పు. (*Or* రమ్మను, *i.e.*, రమ్ము అను.)

Lit. 'Come to-morrow,' also to the carpenter say—*or*—The carpenter 'come to-morrow,' thus say, *i.e.*, Tell the carpenter to come to-morrow.

EXAMPLES.

కృష్ణయ్యగారిని ఈ ఉత్తరము తమ తండ్రివద్దికి పంపుమని చెప్పు. (*Or* పంపుమను.)

Tell Krishnayya Garu (C) to send this letter to his (C) father.

గుఱ్ఱపువాణ్ని గుఱ్ఱమును కృష్ణయ్యగారి ఇంటికి తీసుకొని వెళ్లుమని చెప్పు.

Tell the groom to take the horse to Krishnayya Garu's house.

గొల్లవాణ్ని నావద్దికి రమ్మని చెప్పు. (*Or* రమ్మను, *i.e.*, రమ్ము అను.)
Tell the milkman to come to me.

వడ్లవాణ్ని రేపు రమ్మనుమని మేటితో చెప్పు. (*i.e.*, రమ్ము అనుము అని.)

Lit. The carpenter (D) come to-morrow, tell, to the maty (C), say, *i.e.*, Tell the maty (C), to tell the carpenter (D) to come to-morrow.

గుఱ్ఱపువాణ్ని పొమ్మని చెప్పుమను.

Tell (them), to tell the groom to go.

గుఱ్ఱమును రేపు బందరు తీసుకొని వెళ్లవలసినదని గుఱ్ఱపువానితో చెప్పు.

Tell the groom (C), that he (C) must take the horse to Bunder to-morrow.

బోయీలను పాలకీ తీసుకొని రమ్మని చెప్పు. (*Or* రమ్మను.)

Tell the bearers to bring the palanquin.

In the Ceded Districts, the form used in the above sentence would be రండని చెప్పు. But in the Northern Circars the form in ము is commonly used for both *singular* and *plural.*

642. *N.B.*—In English sentences of this kind, in narrative writings (and sometimes even in conversation) the *imperative mood* is used in the subordinate sentence, as in Telugu. Thus—

'Say unto him—*Take heed,* and *be quiet,*' etc. Isaiah VII. 4.
'Tell this people—*Hear ye* indeed,' etc. Isaiah VI. 9.

(IV) On repeating an order issued by a previous speaker.

643. In English sentences of this kind, either of the two following forms may be used, namely—(1) The verb *to say,* followed by a subordinate verb compounded with the AUXILIARY *must* or *ought.* (2) The verb *to tell,* followed by an INFINITIVE MOOD Thus—

The gentleman said that you must do that work—*or*—The gentleman told you to do that work.

644. In Telugu the subordinate verb may be expressed either—(1) By a verb compounded with the AUXILIARY వలెను or వలసినది—*or*—(2) By an IMPERATIVE MOOD. Thus—

దొరగారు నీవు ఆ పని చేయవలసినదన్నారు. (*Or* చేయవలసినదని చెప్పినారు.) —or—దొరగారు నిన్ను ఆ పని చేయుమన్నారు. (*Or* చేయుమని చెప్పినారు.)

EXAMPLES.

దొరగారు నిన్ను మాట్లాడవద్దన్నారు.
The gentleman told you not to talk.

నిన్ను పొమ్మన్నాడు.
He told you to go.

మీరు త్వరగా రావలసినదన్నాడు.
He said that you must come quickly.

మీరు ఆ ఉత్తరము వ్రాసి, రేపు పంపవలసినదని చెప్పినాడు.
He said that you must write that letter, and send it to-morrow.

నిన్ను ఆ పెట్టె వారి ఇంటికి తీసుకొని వెళ్ళుమన్నాడు.
He told you to take that box to their house.

వడ్లవాణ్ని రేపు రమ్మనుమని మేటితో చెప్పినాడు. (రమ్ము అనుము అని.)
He told the maty to tell the carpenter to come to-morrow.

645. *N.B.*—In English sentences of this kind, in narrative writings (and sometimes even in conversation) the IMPERATIVE MOOD is used in the subordinate sentence, as in Telugu. Thus—

'Saul said unto the Kenites—*go, depart*,' etc. (1 Sam. xv. 6.)
'He said—*Depart*, for I will send thee,' etc. (Acts xxii. 21.)

646. When the word '*order*' is used in the preceding headings (see para. 625), it must be considered as including such INVITATIONS CHALLENGES, etc., as take an *imperative* form. Thus—

ఆయన ఇంటికి వెళ్ళి, ఈ సాయంత్రము భోజనానికి రమ్మని చెప్పు. (*Or* రావలెనని.)
Go to his house, and ask him to come to dinner this evening,
'He said to David—*come to me*,' etc. (1 Samuel xvii. 44.)

PART IV. ON NOUN SENTENCES ENDING WITH THE AFFIX అట్టు OR అట్టుగా.

647. A noun sentence, introduced in English by the conjunction *that*, is sometimes expressed in Telugu by a subordinate sentence, terminated by a relative participle with the affix అట్టు or అట్టుగా, instead of by an indicative mood with అని attached to it. The two forms are in many cases interchangeable, and practice will soon teach the student when to use one form in preference to the other It may, however, be remarked that the form with అట్టు usually expresses a certain degree of *doubt* (See para. 609.)

EXAMPLES.

ఆయన ఇక్కడికి రానట్టు విన్నాను. (*Or* రాలేదని.)
I heard that he has not come here.

ఈ పాటికి ఆ పని అయినట్టుగా తోస్తుందా? (*Or* అయినదని.)
Do you think that that work has been finished by this time?

అతనికి పిచ్చిపట్టినట్టు తోస్తుంది. (*Or* పట్టినదని.)
I think that he has gone mad.

ఆయన నిన్న వచ్చినట్టు నాకు తెలిసినది. (*Or* వచ్చినాడని.)
I knew that he came yesterday.

నిన్నటిరోజు ఆయన కాలముచేసినట్టుగా కబురు వచ్చినది. (*Or* చేసినాడని.)
A report came that he died yesterday.

దొరగారు సీమనుంచి వస్తూ ఉన్నట్టు చెప్పినారు. (*Or* వస్తున్నారని.)
They said that the gentleman was coming from England.

ఆయన వెళ్లినట్టు ఎవరు చెప్పినారు? *Or* వెళ్లినాడని.)
Who said that he had gone?

వారు నిన్నటిరాత్రి ఒక దొంగను పట్టుకొన్నట్టు రామస్వామి చెప్పినాడు.
Ramaswami said, that last night they caught a thief.

నీవు తాచుపామును పట్టుకొని, గరళము పిండినట్టు ఒక చిన్నవాడు చెప్పినాడు.
A boy said that you caught hold of a cobra, and squeezed out its poison.

When used with the indefinite relative participle it expresses probability.

వాన వచ్చేటట్టుగా ఉన్నది.
Rain will likely come—it appears as if rain would come.

On the Words అన్నట్టు and అని చెప్పినట్టు.

648. The words అన్నట్టు and అని చెప్పినట్టు are often used in complicated sentences. Thus—

దొరగారు రేపు వస్తానన్నట్టు రాముడు చెప్పినాడు. *i.e.,* వస్తానన్నారని.)
Rama (C) said, that the gentleman (D) said, that he (D) would come to-morrow. *Lit*—Rama (C) said that the gentleman (D) said—'I (D) will come to-morrow.'

గుర్రపువాడు తిరిగి వచ్చినాడని దొరగారు చెప్పినట్టు రాముడు నాతో చెప్పినాడు.

Rama (C) told me (A), that the gentleman (D) said, that the groom (E) had returned.

తాను గొల్లవాణ్ని రేపు రమ్మన్నట్టు చెప్పినాడు.

He (C) said, that he (C) had told the milkman (D) to come to-morrow.

Q. మీరు నిన్న సాయంత్రము భోజనానికి ఎందుకు రాలేదు?

A సుబ్బయ్య నావద్దికి వచ్చి, మునసబుగారు నన్ను తన ఇంటికి రమ్మన్నట్టు చెప్పినాడు గనుక అక్కడికి వెళ్లినాను.

Q. Why did you not come to supper yesterday evening?

A. Subbayya came to me and said that the Munsiff told me to come to his house, and so I went there.

మీరు బందరు వెళ్లుతామన్నట్టు చెప్పినాడు.

He said, that you said, that you would go to Bunder.

మీరు ఈ రోజున జీతాలు ఇస్తామన్నట్టు బంట్రోతు చెప్పినాడు.

The peon (C) said, that you (B) said, that you (B) would pay the salaries to-day. (*Lit.* That you (B) said—I (B) will pay, etc.)

నీవు ఇకమీదట పని చెయ్యనన్నట్టు రామస్వామి నాతో చెప్పినాడు.

Ramaswami (C) told me (A) that you (B) said that henceforth you (B) would not do any work. *Lit.* That you (B) said—I (B) will not do any work.

దొరగారు నిన్ను రమ్మన్నట్టు చెప్పినాడు.

He (C) said that the gentleman [illegible] told you (D) to come.

ఆయన గుర్రపువాణ్ని రేపు వెళ్లమని చెప్పినట్టు విన్నాను.

I heard that he told the groom to go to-morrow.

మీరు నన్ను వెళ్లమన్నట్టు చెప్పినాడు గనుక వెళ్లినాను.

He said that you told me to go, and so I went.

PART V. ON IDIOMATIC USES OF THE WORDS

అని, అనే, అనేది, అంటే, అనగా.

(1) **Idiomatic uses of అని.**

649. The word అని is used, where in English the word *namely* is used. Thus—

నలుపు అని, ఎరుపు అని, తెలుపు అని, పసుపు అని, నాలుగు రంగులు ఉన్నవి—*or*—నలుపు, ఎరుపు, తెలుపు, పసుపు అని నాలుగు రంగులు ఉన్నవి.
There are four colours, *namely*—black, red, white and yellow.

తెలుగు భాషయందు సకర్మకము అకర్మకము అని క్రియలు రెండు విధములు.
In the Telugu language verbs are of two kinds, *namely*, transitive and intransitive.

650. The word అని is used idiomatically as follows :—
మంచివాడు అని స్తోత్రము పొందడము కష్టము గాని చెడ్డవాడు అని పేరు తెచ్చుకోవడము సులభము.

It is difficult to obtain the reputation that one is a good man, but easy to get the name that one is a bad man. *Lit.* (He is) a good man—*thus* the praise to obtain is difficult—or—It is difficult to obtain the praise, *namely*,—(he is) a good man.

651. In some sentences the word అని is used idiomatically to express *reason*. In most of these instances అని may be translated by the words *thinking*, *considering*, *seeing*, *as*, *because*.

బీదవాడని రూపాయి ఇచ్చినాను.
Thinking that he was a poor man, I gave him a rupee.

చిన్నవాడని క్షమించినాను.
As he was only a child, I pardoned him.

మీరు తన్ను కొట్టుదురేమో అని పారిపోయినాడు.
Thinking you would perhaps beat him, he ran away.

నాకు వచ్చిన విద్య మరియొకరికి చెప్పుతానా అనే గర్వముచేత అతనికి విద్య చెప్పకపోయినాను.

I did not teach him owing to a pride which said—Shall I teach to others the learning which I have acquired?—*i.e.*—I did not teach him through a feeling of pride, that I ought not to teach to others the learning which I had acquired.

656. The word అనే is also used idiomatically with the words మాట, సమాచారము, *etc.*, as follows:—

అతడు తిరిగీ వస్తాడనే మాట నమ్మవద్దు.

Do not believe the report that he will return. *Lit.* Do not believe the word which says—'He will return.'

(3) Idiomatic uses of అనేది.

657. The word అనేది (the compound noun in ది formed from అనే, the indefinite relative participle of అను) is used as follows:—

పాపమనేది—చెయ్యరానిది చెయ్యడమున్ను, చెయ్యవలసినది చెయ్యకపోవడమున్ను. (Para. 383.)

That which is called sin is—doing that which we ought not to do, and not doing that which we ought to do.

658. The word అనేది is also sometimes elegantly added to a verbal noun, without materially altering its meaning. It may be compared to the English expression—*the fact of*. Thus—

మీరు మర్యాదగా ప్రవర్తించడము అనేది, మీ క్షేమముకొరకే గాని మరి యెందుకున్ను కాదు.

The fact of your behaving properly is for your own advantage, and for nothing else.

(4) Idiomatic uses of అంటే.

659. The word అంటే (the conditional form of అను) is often used idiomatically to introduce the words of a speaker or writer. When thus used, the subject to అంటే is never expressed, but it may be considered to be ఎవరైనా *any one*. Thus—అతడు ఏమి వ్రాసినాడంటే—

literally translated would be—*If any one say, what did he write?* This is equivalent to—*He wrote as follows.*

The following example illustrates the use of this expression :—

అతడు ఏమి చెప్పినాడంటే, నీవు ఆ పెట్టె ఇంటికి తీసుకొని వెళ్లి, బాగుచేసి, సాయంకాలము తిరిగి తీసుకొని రాకపోతే, ఒక దమ్మిడీ అయినా ఇవ్వనన్నాడు. (*Or* ఇవ్వనని చెప్పినాడు.)

What he said was as follows—'If you do not take that box home, and repair it, and bring it again this evening, I will not give you a farthing even,' (thus he said).

660. Instead of saying ఆయన ఏమి చెప్పినాడంటే—we may also say—ఆయన చెప్పినది ఏమంటే. This literally translated would be—*What (was) that which he said? if any one say.* This equals in English—*What he said was as follows.*

661. The word అంటే is also idiomatically attached to such words as ఏమి, ఏలాగు, ఎప్పుడు, ఎక్కడ, *etc.*, and may be translated into English by the words—*as follows.* Thus—

నా తాత్పర్యము ఏమంటే.

My opinion is as follows. (*Lit.* What is my opinion? if any one say.)

నిమిత్తము మాలిన పనికి పొయ్యేవాడు, మేకు పెరికిన కోతివలె, హాని పొందుతాడు. అది యేలాగంటే.

He who interferes in a matter which does not concern him, will suffer harm, like the monkey which drew out the nail. That was *as follows.* (*Lit.* If any one say—how was that?)

వారి ఇల్లు ఎక్కడంటే, గోపాలస్వామి గుడికి దక్షిణపు వైపున ఉన్నది.
Their house is on the south side of Gopalaswami's temple.

Lit. If any one say, where is their house?—It is on the south side of Gopalaswami's temple.

ఈ రోజు వర్జము ఎప్పుడంటే, పగలు మూడు గంటలకు.
To-day the unlucky period is at 3 P.M.

662. In the same manner, అంటే is sometimes affixed to the words ఎందుకు and ఎందుచేత; as ఎందుకంటే, ఎందుచేతనంటే. This expression literally means—*Why? if any one say.* It equals the English word *because* This form is always used at the end of a sentence, to introduce the CAUSE or REASON of the circumstance mentioned in that sentence. Thus—

నేను నిన్న వారి ఇంటికి వెళ్లినాను; ఎందుకంటే, వారి చిన్నవానికి బారసాల చేసుకొన్నారు. (చేసుకొంటూ ఉండిరి.)

I went to their house yesterday, because they were holding the birth festival of their son.

663. The student must be careful not to use the words ఎందుకంటే and ఎందుచేతనంటే too often where in English *for* or *because* would be used. They are not very often used in common conversation, and the Telugu idiom generally requires గనుక, and reverses the order of the English sentence. Thus—

నిన్న వారి చిన్నవానికి బారసాల చేసుకొన్నారు గనుక వారి ఇంటికి వెళ్లినాను.

(5) **Idiomatic uses of అనగా.**

664. The word అనగా, from అను *to say,* literally means—*As any one says.* It is used idiomatically in the following ways :—

665. When asking the *meaning* of a word. Thus—

విశ్వాసము అనగా ఏమిటి?

What is the meaning of the word విశ్వాసము? *Lit.—As any one says* విశ్వాసము, what is it?

666. This might also be expressed as follows :—

విశ్వాసము అనే మాటకు అర్థమేమి?

What is the meaning of the word (called) విశ్వాసము?

667. *N.B.*—Sometimes instead of అనగా, the word అంటే is used; as విశ్వాసము అంటే ఏమిటి?

668. The word అనగా is used, where in English we commonly use the expression—*that is*. In writing this is usually represented by the letters, *i.e.* Thus—

కృష్ణుడు అనగా నల్లనివాడు, హిందువులకు దేవుడు.
Krishna, *i.e.*, the black one, is a god of the Hindus.

669. The word అనగా is used, as already stated (para. 606) in sentences expressing *time*. Thus—

ఆయన రేపు వస్తాడనగా బైలుదేరినాను.
I started the day before he came. *Lit* As they said, 'He will come to-morrow,' I started.

Chapter XVII.

MISCELLANEOUS INFORMATION.

On proper names.

670. Amongst the Telugu people, the *surname* or ఇంటిపేరు is always put first, in the genitive case, and is generally the name of a village. The *personal name* or పేరు (answering to the English Christian name) is that by which the person is always called, and is generally the name of a God or Goddess; as వడ్లమన్నాటి కృష్ణయ్య (from the village వడ్లమన్నాడు.) The whole family are termed వడ్లమన్నాటివారు.

On giving answers.

671. The following remarks on giving *answers* will be found useful:—

672. (1) If a question is put with a NOUN—as అతడు బ్రాహ్మణుడా? *Is he a Brahman?*—the answer is generally given by repeating the noun; as బ్రాహ్మణుడే. *Yes.* బ్రాహ్మణుడు కాడు. *No*

673. (2) If a question is put with a VERB—as ఆయన వెళ్లినాడా? *Has he gone?*—the answer is given by repeating the verb; as వెళ్లినాడు. *Yes.* వెళ్లలేదు, (or abbreviated) లేదు. *No.* మీరు వస్తారా? *Will you come?* వస్తాను. *Yes.* రాను. *No.*

674. అవును also is used in the sense of *yes*; and frequently also such words as మంచిది *good*, చిత్తము *your will, etc.* (Para. 321.)

675 (3) The following idiomatic answers must be noticed :—

Q. అతడు ఎవరిని పిలిచినాడు?
Whom did he call ?

A. నన్ను కాదు, మిమ్మును. (The subject of కాదు is పిలవడము understood.)
Not me, (but) you.

Q. ఆ పని ఎవరు చేసినారు?
Who did that work ?

A. నేను కాదు, వాడు. (The subject of కాదు is చేయడము understood.)
Not I, (but) he.

On blessing and cursing.

676. To express a WISH or BENEDICTION, the word గాక is affixed to the indefinite tense. Thus—

ఆయన వచ్చునుగాక!
Would that he might come !— *or*—May he come !

మీకు క్షేమము కలుగునుగాక!
May you be happy !

677. To express a CURSE, the infinitive mood is used. The final letter is generally lengthened. Thus—

నీ దుంప తెగా!

May your family perish !

నీ ఇంట్లో జిల్లేళ్లు మొలవా!
May weeds grow in your house !

On certain affixes.

678. The affix ఏసి attached to numerals, equals the English expression *—at the rate of.* Thus—

వారికి మూడేసి రూపాయిలు ఇవ్వవలెను.

You must give them at the rate of three rupees.

రూపాయికి అయిదేసి పుస్తకములు అమ్ముతారు.
They sell at the rate of five books for a rupee.

679. The affix ఎడు denotes quantity (inside measurement), like the word *ful* in the English word *bagful*; as బుడ్డెడు *a bottleful*, బారెడు *an ell-long*, గంపెడు *a basket-ful*. Nouns ending in ఇలి drop this syllable when adding ఎడు; as దోసిలి, దోసెడు *a double-handful*.

680. The affix అంత denotes size (outside measurement), or greatness of position. Thus—

ఆ మనిషి గోడంత పొడుగున ఉన్నాడు.
That man is as tall as a wall.

మీ అంతవారు చెప్పితే, అతడు వినడా.
If such a person as you speak, of course he will listen.

681. The word గదా, shortened for కాదా (the third person singular neuter of the tense కాను from అవు) literally means—*Is it not so?* It is used to invite assent to a well-known fact or statement, and may be represented in English by such an expression as—*You know*. Thus—

అతడు వచ్చినాడుగదా.
He has come, you know. *Lit.* He has come. Is it not so?

682. The word కాబోలు or కాబోలును added to a word, means, *I suppose. It may be, probably, or perhaps*. Thus—

ఆయన వెళ్లినాడు కాబోలును.
I suppose he has gone.

683. The word సుమీ is short for చూడుమీ (*look*), which is a grammatical form of చూడు. It is often used to enforce what the speaker has said. Thus—

మీరు త్వరగా రావలె, సుమండీ. (Para. 63.)
Look! You must come quickly—*or*—You really must come quickly.

ఇది చాలా అన్యాయము, సుమీ.
This is really very unjust.

684. The word అట (*vul.* అంట) affixed to a word, means—*They say*—or—*It is said.* Thus—

ఆయన వస్తాడట.

He will come, they say.

685. The word లే (or లెండి) the imperative of లేచుట, is used as an affix to express *certainty* or *encouragement.* Thus—

రేపు వస్తాను, లే.

I will certainly come to-morrow.

ఆ పని రేపు చేస్తాను, లెండి.

I will certainly do that work to-morrow.

Onomatopoeia terms. అనుకరణములు.

686. In Telugu, it is very common to use certain words which have no actual meaning, but which represent some particular sound, or some particular sensation. They may be compared with such English expressions as *crack, bang, whiz, click, slap-dash, helter-skelter, etc.* In many instances these words can only be rendered in English by using adverbs, and in some instance, they cannot be expressed, but must be omitted. Thus—

అక్కడ ఎందుకు పకపక నవ్వుతున్నావు?

Why are you laughing so loud there?

నేను పిలిచినప్పుడు, గడగడ వణికినాడు.

When I called him, he trembled all over.

నామీద ఆయన భగ్గున మండిపడ్డాడు. (Para. 311.)

He got into an awful passion with me.

In the same manner are used చురచుర, గబగబ, ఘుమఘుమ, జలజల, దిరదిర, భుగభుగ, చివ్వున, etc.

687. These words are sometimes turned into verbs by adding ఆడు, అను, కొను, పెట్టు, or కొట్టు; as ఫెళఫెళమను or ఫెళఫెళలాడు, etc. Thus—

ఫెళఫెళలాడుతూ వచ్చినావు.
You have come looking very spick and span.

688. A Telugu word is sometimes repeated, the first consonant, if short, being changed into గి, and, if long, into గీ. This expression sometimes implies a certain amount of *disrespect*. Thus—

పాలు లేవు, గీలు లేవు. There is no milk, or anything of the sort.

కర్రలు లేవు, గిర్రలు లేవు. There are no sticks, or anything of the kind.

689. In Telugu there are certain words, each of which has a distinct meaning, but which, when coupled together, have a peculiar idiomatic meaning. Such expressions resemble the English expressions *house and home, wear and tear, bag and baggage, rack and ruin, etc.* Thus—

అతనికి ఇల్లు వాకిలి లేదు. మా పిల్లను ఎట్లా ఇస్తాము?
He has neither house nor home How can we give him our daughter?

అతనికి ఏమయ్యా! అతడు తోట దొడ్డిగలవాడు. (*After* ఏమి *supply* తక్కువ.)

He is not in want, sir. He has some landed property.

690. In the same manner are used పిల్లా మేకా, బిడ్డా పాపా, పాడి పంట, అరదేశి పరదేశి, etc.

691. Sometimes in Telugu a word is added which has no meaning, and its addition makes little or no alteration. Thus వెన్న or వెన్నపూస, ఆకు or ఆకు అలము, నెయ్యి or నేతిబొట్టు, etc.

On Sanscrit prefixes.

692. Various Sanscrit prefixes are prefixed to తత్సమములు. The principal of them are subjoined.

693. (1) The particles అ—నిస్ or నిష్ or నిర్—అవ—అప—and sometimes వి, when prefixed to a word, *reverse its original meaning.* Thus—

యోగ్యుడు	a worthy man........	అయోగ్యుడు	an unworthy man.
సందేహముగా	doubtfully...	నిస్సందేహముగా	doubtlessly.
కారణము	cause..................	నిష్కారణము	causeless.
మలము	dirtiness..............	నిర్మలము	cleanliness
మానము	honour	అవమానము	dishonour.
కీర్తి	fame	అపకీర్తి	infamy
రూపము	form	విరూపము	deformity.

694. (2) The particles ప్ర—సమ్—అతి—పరి—and sometimes వి, when prefixed to a word, *intensify its meaning.* Thus—

బలము	strength..........	ప్రబలము	great strength.
వాదము	declamation...........	సంవాదము	dispute.
విస్తారము	much............ ...	అతివిస్తారము	very much.
శోధన	trial....................	పరిశోధన	great trial.
జయము	victory..................	విజయము	great victory.

695. (3) The particles సు, సత్ or సద్ when prefixed to a word, express—*good*, and the particles దుర్ or దుస్ or దుష్ express—*bad.* Thus—

వాసన	a smell.......	సువాసన	a good smell.
కార్యము	a deed................	సత్కార్యము	a good deed.
వాసన	a smell..............	దుర్వాసన	a bad smell.
సహవాసము	company...	దుస్సహవాసము	bad company.
కీర్తి	praise................	దుష్కీర్తి	blame.

696. (4) The particle ప్రతి, when prefixed to a word, expresses—***each*** or *in return*, or *opposite*. The particle అను, when prefixed to a word, implies—*following*. Thus—

దినము	a day................	ప్రతిదినము	each day.
ఉపకారము	a kindness..........	ప్రత్యుపకారము	a return kindness.
వాది	a plaintiff...........	ప్రతివాది	a defendant.
దినము	a day................	అనుదినము	day after day.

Chapter XVIII

GENERAL EXERCISES

The student, if he has carefully studied the preceding chapters, will have little left to do in order to master *spoken* Telugu, except to enlarge his vocabulary, and to practise himself in conversation. The best course therefore for him now to pursue is—(1) to read conversations, letters and stories, written in the colloquial dialect by an Indian, who does not know English; (2) to enter in a pocket book, and learn by heart, a few new words and sentences daily, (3) to write a little Telugu composition, (4) to practise himself daily in conversing with Indians.

After this has been done for some months, the student should proceed to study PART III, on the grammatical language used in books At the same time he should read the *Vikramárka*, or the *Panchatantra*, and afterwards the *Nítichandrika*. The author would strongly advise the student (especially if he be a Missionary) not to study the Telugu Bible or the Prayer Book, until one of the above-mentioned books has been mastered. However good translations may be, they cannot fail to injure the student's style, if studied before original compositions.

A few CONVERSATIONS, LETTERS and STORIES are added as models for imitation. After the student has studied them carefully, he should ask his Munshi to write others of a similar character, bearing more especially upon the particular subjects that will be most useful to him hereafter. Thus a *Civilian* should require his Munshi to write about civil matters, magisterial cases, etc., while a *Missionary* should require his Munshi to write about religious matters, Hindu caste, customs, ceremonies, feasts, etc., and to tell and write out stories from the Puranas, etc.

N.B.—The figures in brackets (if not preceded by the word *Para.*), refer to the *notes*, which will be found at the end of the chapter.

(A.) ఒక ఇంగ్లీషుదొరకున్ను ఒక హిందువుకున్ను

వడ్లనుగురించి జరిగిన సంభాషణ.

ఇ. ఈ దేశములో వడ్లు ఎట్లా పండిస్తారు? (Para. 103.)

హి. ముందుగా భూమి రెండు మూడు చాళ్లు దున్నిన తరువాత, దమ్ముచేస్తారు. అదినరకే విత్తులు ఆకుమడిలో ఆకుపోస్తారు. (1)

ఇ. ఆ ఆకు ఎదిగిన తరువాత ఏమి చేస్తారు?

హి. ఆ ఆకు తీసుకొనివచ్చి, ఈ దమ్ము చేసిన మడిలో ఊడుస్తారు.

ఇ. ఊడ్చడము అనగా ఏమిటి? (Para. 665)

హి. ఆకు తీసుకొనివచ్చి, దమ్ము చేసిన మళ్లలో నాటడము.

ఇ. నాటినతరువాత, ఆ మొక్కలకు నీళ్లు అక్కర లేదా? (Para 436.)

హి. అయ్యో, నీళ్లు లేకుంటే ఎట్లా! మళ్లలో నీళ్లు తియ్యకుండా ఉండవలెను. (Paras. 520, 506.)

ఇ. విస్తారము నీళ్లు ఉంటే, ఆ మొక్కలు కుళ్లిపోవా? (Para. 323)

హి. పోవండి. వరి మళ్లకు ఎంత నీరు ఉంటే, అంత మంచిది. (Para. 103.)

ఇ. ఉలవచేలు మొదలయిన తక్కిన చేలకు నీళ్లు అక్కరలేదా? (Para. 138.)

హి. ఉలవ మొదలయినవి పైర పంటలో చేరినవి గనుక నీళ్లు బొత్తిగా అక్కర లేదండి. (Para. 542.)

ఇ. పైర పంట అనగా అర్థమేమి? (Para. 665.)

హి. పైర గాలివల్ల పండే పంట. (Para. 535)

ఇ. ఆ పంటలో చేరిన వాటి పేళ్లేమి? (Para. 131.)

హి. ఉలవలు, శనగలు, పెసలు, కందులు, గోధుమలు మొదలయినవి.

ఇ. తరువాత ఆ వరి యేమి చేస్తారు? (Para. 103)

హి. బాగా పండిన తరువాత, కోయించి, కుప్ప వేస్తారు.

ఇ. ఎట్లా కోస్తారు, కత్తులతోనా? [Para. 299 (2).]

హి. కాదండి. కొడవళ్లతో కోస్తారండి. కోసి, అంతా ఒక చోట కుప్ప వేస్తారు. (Paras. 304, 130, 141)

ఇ. కుప్ప వేసి, ఎన్ని రోజులు ఉంచుతారు?

హి. సుమారు మూడు నాలుగు మాసములు ఉంచి, తరువాత నూరుస్తారు.

ఇ. నూర్చడము అనగా నాకు బొత్తిగా తెలియలేదు. అది యేమిటో చెప్పండి. (Paras. 612, 613.)

హి. ఆ కుప్ప పడగొట్టి, ఆ యెండిన వరి అంతా పశువులచేత తొక్కిస్తారు. (Paras. 334, 477 (1.)

ఇ. పశువులు తొక్కిన తరువాత, వడ్లు ఏలాగున ఉంటవి?

హి. వడ్లు అన్నీ అడుగున ఉంటవి. గడ్డి పైకి వస్తుంది. తరువాత ఆ గడ్డి తీసివేస్తారు.

ఇ. తరువాత ఏమి చేస్తారు?

హి. సర్కారు మనుష్యులు వచ్చి, కయిలు చేయిస్తారు, అనగా కొలిపిస్తారు.

ఇ. కొలిపించిన తరువాత, ఆ వడ్లు పొలములోనే ఉంచుతారా? (Para. 300.)

హి. లేదండి. ఇండ్లకు తీసుకొనిపోయి, కొందరు కొట్లో పోస్తారు. కొందరు పాతర వేస్తారు. పాతర వేయడము అనగా గోతిలో పోసి, పైన మన్ను పోయడము.

ఇ. పాతర వెయ్యడము ఎందుకు?

హి. వడ్లు పాతగిలడము కోసము వేస్తారు.

ఇ. పాతట్లో ఎన్ని మాసములదాకా ఉంచుతారు? (Para. 147.)

హి. సుమారు నాలుగు అయిదు మాసములు ఉంచుతారు.

ఇ. అట్లా ఉంచడమువల్ల వడ్లు చెడిపోవా? (Para. 323.)

హి. చెడిపోవండి. అవే పాత వడ్లు. పథ్యములకు కూడా పనికి వస్తవి.

ఇ. వడ్లు బియ్యము ఎట్లా చేస్తారో, చెప్పండి. (Paras. 612, 613.)

హి. వడ్లు ముందుగా ఎండపోసి, ఒక రోజు ఉంచి, మరునాడు (భూమి మీద వడ్ల గుంట అని ఒక గుంట ఉంటుంది) (2) దానిలో పోసి, నలుగురు ముగ్గురు స్త్రీలు రోకళ్లతో దంచుతారు.

ఇ. దంచిన తరువాత అవి తెల్లగా ఉంటవా?

హి. అవి తెల్లగా ఉండవండి. పొట్టంతా ఊడిపోయిన తరువాత వాటిని చేబియ్యమని అంటారు.

ఇ. తరువాత తెల్ల బియ్యము ఎట్లా చేస్తారు?

హి. చేబియ్యము తీసుకొనివచ్చి, కొయ్య రోట్లో పోసి, దంచిన తరువాత తెల్లగా ఉంటవి.

ఇ. వాటి పేరు ఏమంటారు?

హి. కొందరు దంగుడు బియ్యమంటారు, కొందరు తెల్లబియ్యమంటారు.

ఇ. చేబియ్యము దంచితే, పొట్టు వస్తుంది గదా, దాని పేరేమి? (Para. 681.)

హి. దాని పేరు తవుడు అంటారు.

ఇ. తవుడు ఏమి చేస్తారు?

హి. తవుడు కోళ్లకు పెట్టుతారు.

ఇ. తవుడు పాడి పశువులకు పెట్టకూడదా? (3.) (Para. 455.)

హి. ఉంటే, పెట్టవచ్చునండి. పెట్టితే, చాలా పాలు ఇస్తవి. (Para. 453.)

(B). ప్రయాణమును గురించిన సంభాషణ.

ఇ. మీరు కిందటి నెలలో గ్రామాంతరము వెళ్లవలెనని సెలవు పుచ్చుకొంటిరి గదా, ఎందాకా వెళ్లినారు? (4.) (Paras. 653, 681.)

హి. తూర్పున ఉండే పిఠాపురమనే గ్రామమునకు వెళ్లినాను. (Paras. 145,

ఇ. అక్కడికి ఏమి పనిమీద వెళ్లినారు? (654.)

హి. నాకు రెండో పెండ్లినిమిత్తము పిల్లను విచారించుకోవడమునకండి. (Paras. 304, 476.)

ఇ. ఆ పిల్లకు తల్లిదండ్రులు ఉన్నారా? (Para. 377.)

హి. తల్లిదండ్రులున్ను, ఇద్దరు అన్నలున్ను, ఇద్దరు అక్కలున్ను ఉన్నారండి.

ఇ. ఆ పిల్ల చక్కనిదా, కాదా? (Para. 385.)

హి. అంత చక్కనిదీ కాదు, అంత అనాకారీ కాదు, సాధారణముగా ఉన్నది.

ఇ. వారు ఓలి పుచ్చుకొంటారా, కన్యాదానము చేస్తారా?

హి. పూర్వమైతే కన్యాదానము చేసేవారే కాని ప్రస్తుతము పంటలు లేక, ఓలి పుచ్చుకొంటున్నారు. (Paras. 583, 407.)

ఇ. ఓలి పుచ్చుకోవడము పాపమా, పుణ్యమా? (Para. 383.)

హి. పాపమే కాని, పుణ్యము కాదండి.

ఇ. పాపమని తెలిసి ఉండిన్ని, వారు ఎందుకు పుచ్చుకొంటారు? (Para. 491.)

హి. వివాహము చేయడమునకు శక్తి లేక, పుచ్చుకోక విధి లేదు. (Para. 368.)

ఇ. శక్తి ఉన్నా, లేకపోయినా, పాపము చేయడము మంచిదా? (Para. 592.)

హి. పాపము చేయడము మంచిదని యెవరున్ను అనరు. (Para. 219.)

ఇ. గోవును చంపి, దాని మాంసము అమ్ముకొనే కసాయివానికి ఎంత పాపమో, కన్యావిక్రయము చేసేవాడికి అంత పాపమని మీ శాస్త్రములోనే చెప్పి ఉన్నది. (Paras. 531, 186, 560.)

హి. అవునండి, తెలిసి ఉండిన్ని, చేస్తున్నారు అని ఇదివరకే మీతో మనవి చేసి ఉన్నాను. (Paras. 491, 447.)

ఇ. ఇక ఈ సంగతి పోనివ్వండి. మీరు వెళ్లేటప్పుడు, పడవమీద వెళ్లినారా? (Para. 228)

హి. వెళ్లేటప్పుడు, పడవమీదనే వెళ్లినాను గాని, వచ్చేటప్పుడు, బండిమీద వచ్చినాను.

ఇ. బెజవాడనుంచి యేయే ఊళ్లు తగులుతవి? (Para. 199.)

హి. బెజవాడనుంచి యేలూరు, అక్కడినుంచి ధవళేశ్వరము, ధవళేశ్వరమునుంచి కాకినాడకు గాని, చామర్లకోటకు గాని, యెట్లా అనుకూలమైతే, అట్లా వెళ్లవచ్చును, అంతపర్యంతమున్ను పడవలు ఉన్నవి.

ఇ. ధవళేశ్వరపు ఆనకట్టమీద నడవగలరా? (Para. 460.)

హి. ఈ వేసవి కాలము నడవగలరు గాని వర్షాకాలము గోదావరి వస్తే, వల్లకాదు. (6.) (Para. 466.)

ఇ. బెజవాడ ఆనకట్ట గొప్పదా, ధవళేశ్వరపుది గొప్పదా? (Para. 203.)

హి. ఇదెక్కడ, అదెక్కడ, దీనికి దానికి చాలా భేదము ఉన్నది.

ఇ. గోదావరికి పాయలెన్ని? ఒకటేనా, లేక రెండు మూడు ఉన్నవా?

హి. గోదావరికి మూడు పాయలు ఉన్నవండి. (Para. 377)

ఇ. గోదావరిలో మొసళ్లు ఉంటవా? (Para. 306. 1)

హి. రాజమహేంద్రవరముదగ్గిర సాధారణముగా ఉండవు గాని ఇంకా అవతల ఉంటవి.

ఇ. మనుష్యులు సంచరించే స్థలమందు ఉండవా, యేమిటి? (Para. 535.)

హి. మడుగులలోనే కాని ఇతర స్థలములలో సాధారణముగా ఉండవు.

ఇ. మడుగు అనగా ఏమిటి? [(Para. 225.)

హి. ప్రవాహము లేకుండా చెరువువలె కదలకుండా ఉండే నీళ్లపేరు మడుగు.

ఇ. మొసలి బలముగల జంతువేనా? (Para. 301.)

హి. నీళ్లలో ఉన్నప్పుడు, ఏనుగనైనా లోపలికి లాగగలదు. గట్టుకు వస్తే, యెందుకును పనికిరాదు. కుక్క సహా దాన్ని చంపగలదు.

ఇ. నీళ్లలో దిగితే, మనుష్యులనుకూడా ఈడ్చుకొని పోతవా?

హి. మనుష్యులమీద మాత్రము వాటికి దయ ఉండునా? ఏమిటి! ఏది దొరికితే, అదే. (8)

ఇ. వాటిని మీరు ఇదివరకు ఎన్నడైనా చూచినారా? (Para 219.)

హి. చాలా మాట్లు చూచినాను.

ఇ. చచ్చినదాన్నా, బ్రతికినదాన్నా? (9)

హి. రెంటినీ కూడా చూచినాను.

ఇ. వాటిని ఎట్లా పట్టుకోగలరు? (Para. 460.)

హి. వలలు వేసి, పట్టుకోగలరని తోస్తుంది. (Paras. 616, 441.)

(C.) ఇంటి మరమ్మతు చేయించడమునుగురించిన సంభాషణ.

హి. ఈ ఇల్లు ఎవరిది? (Para. 425.)

ఇ. ఒక లింగధారిది. ఆయన పేరు రామలింగము. (Para. 383.)

హి. ఇది తమరు కొన్నారా? లేక అద్దెకు ఉన్నారా? (Para. 181.)

ఇ. ఇదివరకు అద్దెకు ఉన్నాము గాని ఇప్పుడు కొన్నాను. (Para. 273.)

హి. ఇది చాలా పాత ఇల్లుగదా, మరమ్మతు చేయిస్తారా? (Para. 681.)

ఇ. కొన్ని రోజులు పోయినతరువాత, మరమ్మతు చేయిస్తాను. సున్నము పుట్టి యెట్లా ఇస్తారు?

హి. మునుపు అయిదు రూపాయిలకు ఇచ్చేవారు గాని ఇప్పుడు పది రూపాయిలకు తక్కువ ఇవ్వరు. (Paras. 536, 110.)

ఇ. ఎక్కడనుంచి తీసుకొని వస్తారు?

హి. పెద్దపట్ణమునుంచి.

ఇ. పెద్దపట్ణము ఇక్కడికి ఎంత దూరము? (Para. 326)

హి. ఆరు కోసులండి.

ఇ. సున్నము అక్కడినుంచి ఎట్లా వస్తుంది?

హి. కాశి మేస్త్రితో చెప్పితే, తెప్పిస్తాడు.

ఇ. ముగ్గపోసినది తెస్తారా, గుల్ల తెస్తారా? (10) (Para. 542.)

హి. గుల్ల తెచ్చి, ఇక్కడనే ముగ్గపోసి, కొలిచి, ఒప్పగిస్తారు.

ఇ. తరువాత అది ఏమి చెయ్యవలెను? (Para. 454.)

హి. దానిలో ఇసుక పోసి, కలిపి, బెల్లపునీళ్లు కూడా పోసి, దిమ్మవేయించవలెను. (11.) (Para. 494.)

ఇ. ఆప్రకారము ఎంత కాలము ఉంచవలెను?

హి. కొందరు, పని తొందరకొద్దీ, త్వరగా తీయిస్తారు గాని యెంత ఊరితే, అంత మంచిది.

ఇ. అది ఎట్లా ఊరుతుంది, ఎండిపోదా?

హి. ఎండిపోకుండా దానిలో మంచి నీళ్లు పోస్తూ ఉండవలెను. (Para. 513)

ఇ. ఆ సున్నము మెత్తగా ఉండదే, దానితో పని యెట్లా చేస్తారు?

హి. ఆమట్టున ఉండగా చెయ్యరండి, ఆడవాళ్లచేత మెత్తగా దంపిస్తారు.

ఇ. కాశిపనివాండ్లు ఆ సున్నము గోడమీద వేటితో పని చేస్తారు? (*Vizag.* తాపిపనివాండ్లు.) (Para. 202.)

హి. తాపీలు అని ఉన్నవి, చూచినారా? వాటితో.

ఇ. ఈ పని యావత్తున్ను గుత్తకు ఇస్తే, మంచిదా? రోజు కూలికి చేయిస్తే, మంచిదా? (Para. 519.)

హి. గుత్తకు ఇస్తే, బాగా చెయ్యరండి. రోజుకూలికి చేయిస్తే, మంచిది.

ఇ. రోజుకూలికి చేయిస్తే, ఆలస్యము చేస్తారే. అది యెట్లా?

హి. అందుకు ఒక మనిషి దగ్గిర ఉండి, తొందర చేస్తూ ఉండవలెను.

ఇ. తొందరచేస్తే మాత్రము త్వరగా చేస్తారా?

హి. బొత్తిగా ఊరుకొని ఉండడముకంటె తొందర చేస్తూ ఉంటే, కొంచెము నయము.

ఇ. చెక్క సున్నము చేయిస్తే, ప్రశస్తమా? దర్జు చేయిస్తే, ప్రశస్తమా? (12.)
హి. దర్జు త్వరగా రాలిపోతుంది. చెక్క సున్నమయితే, చాలా కాలము ఉంటుంది.
ఇ. చెక్క సున్నము చేయిస్తే, సున్నము చాలా కావలెనని తోస్తుంది.
హి. అవునండి. పిండి కొద్దీ రొట్టె—అని మాలో ఒక సామెతె ఉన్నది. మీరు విన్నారా? (Paras 649, 272)
ఇ. ఇదివరకు నేను వినలేదు. దానికి అర్థమేమి?
హి. ఎంత పిండి పెట్టితే, అంత రొట్టె అవుతుందని తాత్పర్యము గనుక ఎంత సున్నము పెట్టి చేయిస్తే, అంత గట్టిగా ఉంటుంది.

(D) బడినిగురించిన సంభాషణ.

హి. ఈ బడికి మీరు సెలవు ఎప్పుడు ఇస్తారు?
ఇ. బహిరంగ పరీక్ష అయినతరువాత. (Para. 321)
హి. బహిరంగ పరీక్ష యెప్పుడు చేస్తారు?
ఇ. ఇంకా నిశ్చయము లేదు; అయితే వచ్చే వారములో కావచ్చును.
హి. ఇప్పుడు సెలవు ఇచ్చి, మళ్లీ యెన్ని రోజులలో బడి పెట్టుతారు?
ఇ. నెల రోజులలో.
హి. పరీక్షించి, పిల్లలకు ఏమయినా బహుమానములు ఇచ్చేది కద్దా?
ఇ. ఇచ్చేది కద్దు. (Paras. 433, 537.)
హి. ఎవరెవరికి ఏయే ప్రకారముగా ఇస్తారు? (13.) (Para 199)
ఇ. విద్యలో వారివారి శక్తినిపట్టి ఇస్తాను గాని ముందు నిర్ణయించడమునకు వల్లకాదు. (Paras. 199, 466.)
హి. ఇందులో ఏమయినా పక్షపాతము ఉంటుందా? మీకు అందరు సమానులేనా? (Para. 219.)
ఇ. పిల్లలందరియందున్ను నాకు ఒకటే తాత్పర్యము. పక్షపాతము లేదు. అయితే ఎవరెవరికి ఏది ప్రాప్తమో, అది వారికి దొరుకుతుంది. (Paras. 377, 441.)
హి. ఈ పరీక్షకు పెద్ద మనుష్యులను ఎవరినయినా పిలవడము కద్దా? (Para. 433.)
ఇ. తగినవారికి కొందరికి చీట్లు వ్రాయిస్తాను. వారికి ఇష్టమయితే వస్తారు.
హి. వచ్చినవారు పిల్లలను పరీక్షిస్తారా? ఊరికే కూర్చుంటారా?
ఇ. తగినవారు కొందరు పరీక్ష చేస్తారు. తక్కినవారందరూ వింటారు.

హి. సంవత్సరానికి ఎన్నిసార్లు చేస్తారు?

ఇ. ఆరేసి మాసములకు ఒకసారి-చొప్పున రెండుసార్లు చేస్తారు. (Para. 678.)

హి. ఈ పద్ధతి ఈ దేశములోనేనా, సీమ దేశములో కూడా ఉన్నదా? (14.)

ఇ. మొదట మా దేశములోనే యేర్పడ్డది; దాన్ని పట్టి, ఇక్కడ కూడా చేస్తున్నారు. (Para. 511)

హి. మీ దేశములో పురుషులకున్ను స్త్రీలకున్ను బడి ఒకటేనా, లేక ప్రత్యేకముగా బళ్లు ఉన్నవా?

ఇ. మా దేశములో వారికీ వీరికీ బళ్లు వేరుగా ఉంటవే కాని కలిసి ఉండవు.

హి. ఈ దేశములో అట్లా కాదండి. ఆడపిల్లలు చదువుకొనే పక్షమందు, అందరికీ బడి ఒకటే. (Para. 571.)

ఇ. మీలో స్త్రీలు చదువుకొనే వాడుకే లేదని విన్నాను. బడితో ఏమి పని?

హి. అట్లా కాదండి. కొందరు ఆడపిల్లలకు విద్య చెప్పిస్తారు. అయితే తరుచుగా అందరున్ను చెప్పించరు, ఎక్కడో ఒకానొకరు చెప్పిస్తారు. స్త్రీలకు విద్య వచ్చి యేమి లాభమనిన్ని—విద్య వచ్చినట్టయితే, పెనిమిట్లయందు భక్తి శ్రద్ధలు ఉండవనిన్ని, సాధారణముగా చెప్పించరు. (Paras 503, 651.)

ఇ. అన్నిటికంటె ఈ మాట బాగా ఉన్నది. (15.) విద్య వస్తే, యుక్తాయుక్తములు తెలుస్తవి గాని, విద్య రాకపోతే, యుక్తాయుక్తములు ఎట్లా తెలుస్తవి?

హి. యుక్తాయుక్త జ్ఞానము కొందరికి, విద్య వచ్చినప్పటికిన్ని, లేదండి. అయితే వాండ్లవాండ్ల స్వభావమువల్ల కలుగుతుంది. (Para. 199.)

(E.) రామయ్యకున్ను సుబ్బయ్యకున్ను వివాహమునుగురించి జరిగిన సంభాషణ.

రా. తలుపు తీయండి.

సు. ఎవరు వారు?

రా. నేను రామయ్యనండి, (Paras. 293, 304.)

సు. లోపలికి రండి. ఎందుకు వచ్చినారు? ఏమి కావలెను? (Para. 437.)

రా. మీ గుర్రముతో కొంస్త పని వచ్చినది. దయ చెయ్యగలరా? (16.)

సు. ఎందుకు? ఏమి పని?

రా. వివాహమునిమిత్తము బందరుదాకా వెళ్లవలసి ఉన్నది. (Para. 435.)

సు. ఎవరి వివాహము?

రా. నా కుమారునిది. (Para. 202.)

సు. ఎవరి చిన్నదాన్ని ఇస్తారు? (Para. 425.)

రా. రామస్వామి కుమార్తెను (ఇస్తారు is understood.)

సు. ఎన్నేళ్ల చిన్నది? (17.)

రా. అయిదేళ్లది.

సు. లగ్నము ఎప్పుడు?

రా. ఇంకా వారికీ మాకూ మాటలు కుదరలేదు. (Para. 217, *end.*)

సు. మీకు వారికి ఏమయినా బంధుత్వము కలదా? (Para. 432.)

రా. లేదు గాని వారు సాంప్రదాయకులే. (Para. 383.)

సు. ఎందుచేత ఇంకా ఆటంకము?

రా. ఆటంకము లేదు గాని సొమ్మునుగురించి మాటలు కుదరలేదు.

సు. ఎంత సొమ్ము అడిగినారు?

రా. నలభై వరహాలమట్టుకు పెట్టుమన్నారు. (Para. 63.)

సు. ఇదిగాక ఇంకా ఏమయినా అడిగినారా?

రా. లేదు. వారు అట్లా అడిగేవారు కారు. (Para. 535.)

సు. అయితే ఏమీ అభ్యంతరము లేదే.

రా. వాస్తవమే గాని వారి తాత్పర్యము ఏమో బాగా తెలియలేదు.

సు. ఒకవేళ మీకు వారికి మాటలు కుదిరితే, పెండ్లి కుమారునికి ఏమయినా కట్నము ఇత్తురా?

రా. కలిగి ఉంటే, ఇచ్చేవారే కాని, పాపము! చాలా పేదరికములో ఉన్నారు. (18.) (Para. 229.)

సు. ఎందుచేత?

రా. ఈ సంవత్సరము వారికి బొత్తిగా పంట లేదు. (Para. 377.)

సు. ఎంత లేకపోయినా, అల్లునికి పోగులు ఉంగరాలైనా పెట్టరా? (19.)

రా. మానుపానికి తిరుగుతున్నారే గాని (పాపము!) వారికి ఏమీ లేదు (20.) (Para. 119.)

సు. అయితే పెండ్లి అయినా కొస్త బాగా చేతురా?

రా. కలిగినదానిలో బాగా చెయ్యవలెననే బుద్ధికలవారే. (Para. 655.)

సు. అయితే నా బుద్ధికి, విచారించగా, వారు యోగ్యులే అని తోస్తుంది.

రా. ఈ సంబంధము కుదిరితే, అన్ని విధాల బాగానే ఉండును. (Para. 142.)

సు. మీ ప్రాప్తము ఎట్లా ఉండునో గాని, సంగతి చూడగా, కుదిరే టట్టుగానే ఉన్నది. (21.)

రా. మీా బుద్ధికి రూఢిగా కుదిరేటట్టు తోస్తుందా?
సు. అవును గాని, తొందరపడితే కార్యము కాదు.
రా. తొందర పడకుండా నేను ఏమి చేసేది? (Para. 550.)
సు. కొన్నాళ్లపర్యంతము ఊరుకొండి. వారు వచ్చే రాకడ యేమో చూ తాము. (Para. 612.)

(F.) మహారాజశ్రీ స్మిత్ దొరగారి సముఖమునకు. (22.)

తమ మునిషీ రామయ్య అనేక సలాములు. (Para 165.)

ఇచ్చట రాజమహేంద్రవరములో క్షేమము. అచ్చట తమయొక్క యోగక్షేమములు వ్రాయించి దయచేయించగల కర్తలు. (23.)

తరువాత తమరు (Para. 181.) ఇక్కడినుంచి సరస్వతీపురమునకు వెళ్లిన తరువాత, నేనున్ను వెంటనే బయలుదేరవలెనని ప్రయత్నము చేస్తూ ఉండగా, (Para. 653.) నాకు జ్వరము కనుపించినందున అయిదు లంకణములుచేసి, చాలా బాధ పడ్డాను. ప్రస్తుతము నాకు నిమ్మళముగా ఉన్నది, అయితే మిక్కిలీ బలహీనముగా ఉన్నందున, నడిచి రావడమునకు చాలా ప్రయాసగా ఉండేటట్టు కనుపడుతున్నది. కాబట్టి ఇంకా ఒక వారము రోజులు పోయినతరువాత బయిలుదేరి, తమ దర్శనమునకు వచ్చి, తమవద్ద సెలవు పుచ్చుకొని, దక్షిణదేశమునకు వెళ్లవలెనని తలంచుకొని ఉన్నాను.

ఇదిన్ని గాక నా వివాహము చేసుకోవడమునకు సొమ్ము ఇంకా ఎక్కడనున్ను అనుకూలపడలేదు. ఇంతకున్ను స్వామి కృప యేలాగున ఉన్నదో తెలియదు. "శ్రేయాంసి బహు విఘ్నాని" (24) అనే న్యాయముచేత మంచికార్యములు ఎప్పుడున్ను అనేక విఘ్నములు కలిగి ఉంటవి. అందువల్ల నేను ఉద్దేశించుకొన్న కార్యముకు అనేక ఇబ్బందులు సంభవిస్తున్నవి. ఈ కార్యము ఏలాగున నెరవేరునో, తెలియదు. (Para. 612.) తమరు నాకు ముఖ్యప్రాపకులయినందున ఈ కార్యము నెరవేరే సాధనము తమ చిత్తమునందు ఆలోచింతురని నమ్ముతున్నాను. నాకు ముఖ్యప్రాపకులున్ను నాయందు దయగలవారున్ను అయిన తమరే అనాదరణచేస్తే, అన్యులు బొత్తిగానే ఆదరించరనే సంగతి తమ చిత్తమునకు విశదమయి ఉన్నందున, విస్తరించి వ్రాయచాలను (25.) గనుక నాయందు పరిపూర్ణానుగ్రహము ఉంచి, సంరక్షించవలెనని మిక్కిలీ కోరుతున్నాను. మహారాజశ్రీ దొరసానిగారికి నేను

అనేక సలాములు చేసినానని సెలవు ఇవ్వవలెనని కోరుతున్నాను. సుబ్బారాయుడుగారిని చాలాచాలా అడిగినానని (26.) సెలవు ఇవ్వవలెను. తిరిగీ తమయొక్క అనుగ్రహ సహితమయిన పత్రిక (27.) దయచేసి పంపిస్తే, చాలా సంతోషిస్తాను. చిత్తగించవలెను.

(G.) మహారాజశ్రీ స్మిత్ దొరగారి సముఖానకు.

తమ మునిషీ రామయ్య అనేక సలాములు చేసి, వ్రాసుకొన్న మనవి.

ఇచ్చట క్షేమము. అచ్చట తమ యోగక్షేమములు వ్రాయించి పంపిస్తూ రావలెనని కోరుతున్నాను. (Para. 500.)

తరువాత డి. ౧౨ డిసెంబరు తాకీఖున (28.) తమరు వ్రాయించిన ఉత్తరము అంది (Para. 502.) అందుల సంగతులు గ్రహించినాను. తమరు ఇక్కడినుంచి బయిలుదేరి, పడవ యెక్కి, మరునాడు సరస్వతీపురమునకు రెండు గంటలకు ప్రవేశించినట్టున్ను, అక్కడ ఎండలో తిరిగినందున చాలా తలనొప్పి వచ్చినట్టున్ను వ్రాయించినారు. (Para. 647.) ఆ సంగతి విని చాలా విచారపడినాను. తమరు తమ శరీరసౌఖ్య విషయమై మిక్కిలీ జాగ్రతగా ఉండవలెను. లేకపోతే, చాలా శ్రమ సంభవించుననే సంగతి తమ చిత్తమునకే విశదమయి ఉన్నది గనుక మిక్కిలీ జాగ్రతగా ఉందురని నమ్ముతున్నాను.

తమకు పుత్రసంతానము కలిగినట్టు విని, నాకు చాలా సంతోషము అయినది. అయితే తమ కుమారుని భారసాల (అనగా నామకరణోత్సవము) (29.) చూడడమునకు నాకు మిక్కిలీ అపేక్ష కలిగి ఉన్నందున, నా కోరికె సఫలము చేసుటకు దైవమును ప్రార్థన చేస్తూ ఉన్నాను. (Para. 443.)

నా వివాహమునుగురించి యెన్ని విధముల ప్రయత్నము చేసినా, సొమ్ము అనుకూలపడని హేతువుచేత కాకినాడ ప్రయాణముకు అభ్యంతరము సంభవించినందున, ప్రస్తుతము మానుకోవడానకు కారణమయినది. సరస్వతీపురమునకు వచ్చి, తమ దర్శనము చేతామంటే, ఇంకా జ్వరము వస్తూ ఉన్నందున, నడిచి రావడమునకు బొత్తిగా శక్తి లేకుండా, చాలా బలహీనముగా ఉన్నాను. నాయందు దైవానుగ్రహము లేకపోవడముచేత అనేక విధము

లుగా ఇబ్బంది కలిగి, శ్రమపడుతున్నాను. ముందు స్వామి యేమి చేయ బోతున్నాడో తెలియదు. (Para. 322)

తమరు ఇక్కడ లేకపోవడమువల్ల నాకు ఏమిన్ని తోచకుండా ఉన్నందున, చాతక పక్షులు వాననుగురించి యేప్రకారము ఎదురు చూస్తూ ఉండునో, నేనున్ను ఆ ప్రకారము తమ రాకడనుగురించి యెదురు చూస్తూ ఉన్నాను గనుక మీరు త్వరగా రావలెనని మిక్కిలీ కోరుతున్నాను.

తమరు నాయందు నిండా అనుగ్రహము ఉంచవలెనని ప్రార్థిస్తున్నాను. చిత్తగించవలెను.

(H.) మహారాజశ్రీ స్మిత్ దొరగారి సముఖమునకు.

అడవి కొండయ్య నాకీన్ (30.) సరస్వతీపురము వ్రాసుకొన్న విన్నపములు.

నా అదృష్టముకొద్దీ, తమరున్ను, మహారాజశ్రీ చొంసానిగారున్ను మా ఊరికి షికారుగా విజయము చేసినప్పుడు (31.) నా తాలూకు తాటి ఆకు ఇల్లుకూడా చిత్తగించి, నేను పేదవాడనయిన (Para. 545.) సంగతి తమ చిత్త మునకు విశదపడ్డందున నా రెండో కుమారుడు సుబ్బయ్యకు తమరు ధర్మ చదువు చెప్పిస్తామనిన్ని, నా కుటుంబజీవనము నిమిత్తము నాకు ఏమయినా సహాయము చేయిస్తామనిన్ని సెలవు దయచేసినారు. (32.) తమ ప్రాపకమువల్ల నా కుటుంబజీవనము జరుపుకోవలెననే అపేక్షగలవాణ్ని అయి ఉన్నాను. Paras. 655, 393, 401.) నేను ఇప్పుడు నలుగురు కుమాళ్లు, ఒక కొమార్తె, తల్లి మొదలయిన పదిమందిని పోషించవలసి ఉన్నది. నాకు ఏమయినా దయ చేయిస్తామని సెలవు దయచేయించినారు గాని తమరు నన్నూ నా పిల్లలనూ ఏచొప్పున రక్షించతలచి, యేమి సహాయము చేయిస్తారో, తమ చిత్తవృత్తి నాకు తెలియలేదు. (Para. 612.)

నా కుమారుడు కొప్పాక గ్రామస్థుల ఇలాకాను బడిలో ఉండడము నాకు ఇష్టము లేదు. తమ బడిలో అతడు చెప్పతగినటువంటిన్ని తమ చిత్తము వచ్చినటువంటిన్ని తరగతికి (తమ దయ వచ్చినంత జీతము ఏర్పరచి) (33.) పంతులపని దయచేయించవలెను. లేదా, (34.) మా జీవనార్థమయి తమ చిత్తము వచ్చినంత సహాయముచేసి, ఇంకా రెండు సంవత్సరములు తమరు విద్య చెప్పించి, అధిక జీతముకు అర్హుణ్నిగా చేయించవలెను. (Para. 115.)

నా పెద్ద చిన్నవాని వివాహము చేసుకొని, గృహప్రవేశమయిన దినమందే (35.) మా ఇంట్లో దొంగలు కన్నము వేసి, యావత్తు సొమ్ము, ఇరు వందల రూపాయలపర్యంతము, దోచుకొనిపోయినారు. అందుచేత చాలా ఋణగ్రస్తుణ్ణి అయి, అన్నపానములకు జరగక, బహు శ్రమలో ఉన్నాను. నాయందు కరుణించి, నాకూ నా పిల్లలకూ తమరు ఏవిధముగానయినా జీవనాధారము కలుగచేసి, రక్షించవలెనని తమయొక్క ఘనమును వేడుకొంటున్నాను. వారము రోజులకు ఒక పర్యాయము తమ దర్శనము కోరి ఉన్నాను. దివ్యచిత్తానకు తేవలెను. (Para 119)

(K.) మహారాజశ్రీ స్మిత్ దొరగారి సముఖానకు.

మీ శిష్యుడయిన కొప్పాక సుబ్బయ్య అనేక సలాములు చేసి, వ్రాసుకొన్న మనవి యేమంటే.

ఈ మధ్య తమ పేర ఉత్తరముద్వారా ఒక మనవి వ్రాసుకొని ఉన్నాను. అది చిత్తగించే ఉందురు. (Para. 446) కొన్ని రోజులకిందట ఇక్కడ నేను పని చూచే బడికి శీతకాలపు సెలవు ఇచ్చినప్పుడు, తమ దర్శనము చేయవలెనని రాజమహేంద్రవరముదాకా వచ్చేవరకు (Para. 598,) తమరు ఆ లోగానే సకుటుంబముగా రాజమహేంద్రవరముకు వచ్చినట్టున్ను, అచ్చట కొన్ని రోజులు ఉండి, తరువాత గుంటూరుకు దయచేసినట్టున్ను (36.) తెలిసి, తిరిగీ ఇంటికి వెళ్లిపోయినాను. ఇప్పుడు నా అన్నగారి ఉత్తరమువల్ల తమరు తిరిగీ నరసాపురముకు వచ్చినట్టు తెలిసినందున, తిరిగీ ఈ ఉత్తరము వ్రాసుకోవడమైనది. తమ దర్శనము చేసి చాలా దినములయినందున, (Para. 404.) సెలవయితే, వచ్చి, దర్శనము చేయవలెనని కోరికకలిగి ఉన్నాను. దివ్యచిత్తమునకు తేవలెను.

(L.) మహారాజశ్రీ స్మిత్ దొరగారి సముఖమునకు.

తమ మునిషీ రంగాచార్యులు అనేక సలాములు చేసి, వ్రాసుకొన్న మనవి యేమంటే.

ఈ మధ్య బెంగుళూరునుంచి తమరు వ్రాయించిన ఉత్తరము అంది, అందుల సంగతులు గ్రహించినాను. తమకు బెంగుళూరు నీళ్లున్ను, గాలిన్ని మిక్కిలీ అనుకూలముగా ఉండడముచేత (Para. 475.) తమ శరీరములోనున్ను,

మహారాజశ్రీ దొరసానిగారి శరీరములోనున్ను మిక్కిలీ సౌఖ్యముగానున్నట్టు తమరు వ్రాయించిన ఉత్తరమువల్ల తెలిసి, చాలా సంతోషించినాను.

తమరు నాకు పది రోజులవరకు సెలవు దయచేసినట్టయితే, మా తండ్రిగారి తిథిప్రయోజనము వస్తున్నందున, గ్రామాంతరము వెళ్లి, ఆ ప్రయోజనము గడుపుకొని వస్తాను. ఎందుచేతనంటే, ఈ గ్రామములో మాకు అనుకూలమయిన బంధువులు ఎవరున్ను లేరు; కూరగాయలున్ను లేవు. ఇటువంటి ఇబ్బందులు చాలా కలిగి ఉన్నవి. అందువల్ల సెలవు దయచేసినట్టయితే, మా బంధువులు ఉన్న గ్రామమునకు వెళ్లి, తిథిప్రయోజనము నెరవేర్చుకొని, అతిశీఘ్రముగా వస్తాను.

తమరు వ్రాయుమన్న కథలపుస్తకము వ్రాసి, సిద్ధముగా ఉంచినాను. ఇక్కడ వర్షములు లేక (Para. 407) చేలన్ని యెండిపోయినవి. జొన్న మొదలయిన పయిరు దినుసులు మాత్రము బాగా ఉన్నవి. నువ్వుచేలు పురుగుపట్టి పోయినవి. ఈ సంవత్సరము ఎట్లాగూ కొంచెము క్షామముగా ఉండేటట్టు కనుపడుతున్నది. చిత్తగించవలెను.

(M.) మహారాజశ్రీ స్మిత్ దొరగారి సముఖమునకు.

సరస్వతీపురము గ్రామమునసఫు వ్రాసుకొన్న మనవి.

ఈ దినము తమరు వ్రాయించిన ఉత్తరము అంది, (Para. 502.) అందుల సంగతులు గ్రహించినాను. తమ బంగాళాదగ్గర పందిలి వేయించగలందులకు (Para. 595) ౧౦౦౦ తాటి ఆకున్ను (37.) రెండు మోపుల నారయున్ను పంపించినట్టయితే, అందుల ఖరీదు ఇస్తామని వ్రాయించినారు. ఆప్రకారము గమళ్లవానికి తాఖీదు వ్రాయించినాను. రెండు మూడు రోజులలో వస్తవి గనుక విశదమునిమిత్తము మనవి వ్రాసుకొన్నాను.

తమకు ఒక వడ్లపనివాడు కావలెనని (Para. 437.) వ్రాయించినారు. ఇప్పుడు వడ్లవాండ్లందరున్ను రోజుకు మనిషి ఒక్కంటికి (38.) ౧ రూపాయి ఇస్తేనేగాని (Para. 589) రామని సమ్మ్యాకట్టుకొని ఉన్నారు. ఆప్రకారము సెలవయితే, పంపిస్తాను.

ఏవేళప్పుడు వస్తే తమ దర్శనము చేయవచ్చునో, సెలవు దయచేయించ కోరుతున్నాను. (39.) చిత్తగించవలెను.

(O.) రెండో కథ.

ఒక పట్ణములో ఒక కోమటి తన కుమారుని పెండ్లికిగాను ఒక తురకవద్ద ఒక యేనుగను ఎరవుకు పుచ్చుకొని, పని జరుపుకొంటూ ఉండగా, (Para. 598.) ఒకనాడు దైవవశాత్తు ఆ యేనుగ మృతిపొందినది. తరువాత ఆ కోమటి తురకవద్దికి వెళ్లి—మీా యేనుగ చచ్చిపోయినది. దాని ఖరీదు నేను ఇస్తానని చెప్పగా, ఆయన సమ్మతించక, తన యేనుగే తనకు కావలెనని చెప్పెను. అంతట ఆ కోమటి—మీా యేనుగకంటె మంచి యేనుగనైనా కొని ఇస్తాను లేదా, నలుగురు (Para. 240.) చెప్పే ఖరీదుకంటె ఒక వంద రూపాయిలు ఎక్కువయినా ఇస్తాను అని అనేక విధముల బతిమాలినప్పటికీ, (42.) వినక తిరిగీ తన యేనుగే కావలెనని చెప్పెను.

అప్పుడు ఉభయవాదులు మర్యాద రామన్న అనే న్యాయాధికారివద్దికి వెళ్లి, ఈ సంగతి చెప్పుకోగా, ఆయనయున్ను (కోమటి చెప్పిన ప్రకారమే) ఏనుగనయినా ఖరీదునయినా పుచ్చుకోవలసినదని అనేక విధముల చెప్పినప్పటికీ, ఆ తురక వినకపోయినాడు. తుదకు న్యాయాధికారి ప్రాణము విసికి, రేపు రావలసినది, విచారిస్తాను అని చెప్పి, ఇద్దరిని పంపివేసి, కొంతసేపటికి రహస్యముగా కోమటిని తనవద్దికి పిలిపించుకొని, రేపటిదినము నీ ఇంటి తలవాకిట తలుపు ఓరవాకిలిచేసి, దాని వెనక కొన్ని పాతకుండలు దొంతర్లుగా పెట్టి ఉంచి, నేను నీకు కబురు పంపించేదాకా రావద్దని కొన్ని యుక్తులు చెప్పి పంపినాడు. (43.)

అతడు ఆ ప్రకారమే కొన్ని పాత కుండలు సంపాదించి, తలుపు వెనక ఏడు దొంతర్లుగా పెట్టి, కచ్చేరికి రాకుండా ఉండెను. మర్యాద రామన్న చెప్పిన కాలమునకు తురక హాజరయి, తన ఫిర్యాదు ఫయిసలు చెయ్యవలసినదని చెప్పుకోగా, ఆయన—కోమటి ఇంకా రాలేదా, అని కోపించి, నీవు వెళ్లి, వాణ్ని లాక్కుని రా అని తురకతో చెప్పినాడు. అంతట అతడు తన పక్షముగా తీర్పు చేస్తారనే సంతోషముతో ధూకుడుగా కోమటి ఇంటికి వెళ్లి, ఓరవాకిలిగా వేసి ఉన్న తలుపు తెరవగానే, దాని వెనక పెట్టి ఉన్న పాత కుండలు అన్ని పగిలిపోయినవి. అంతట కోమటి ఈ కుండలు పగిలిపోవడపు ధ్వని విని, వెలపలికి వచ్చి, నా కుండలు ఎందుకు పగలకొట్టినారు? అని అతనితో ఘరషణపడుతూ, మర్యాద రామన్నవద్దికి వెళ్లి, అయ్యా, నేను

అనేక తరములనుంచి దాచి ఉంచుకొన్న కుండలు ఈ తురక పగలకొట్టినాడు. అటువంటి కుండలు నేను ఇక సంపాదించుకోలేను అని మొరబెట్టుకొన్నాడు. అంతట తురక తాను పగలకొట్టినట్టు ఒప్పుకొని,—ఆ పాత కుండలకు బదులుగా కొత్త కుండలు కొని ఇస్తాను అని చెప్పగా, కోమటి సమ్మతించకపోయెను. అందుకు మర్యాదరామన్న కూడా కోమటితో చెప్పగా, అతడు వినకపోయెను గనుక తుదకు మర్యాదరామన్న—చచ్చిపోయిన యేనుగయున్ను పగిలిపోయిన కుండలున్ను ఇప్పించడము సాధ్యము కాని పని గనుక పగిలిపోయిన కుండలకున్నూ చచ్చిపోయిన యేనుగకున్నూ చెల్లు అని తీర్పుచేసెను.

(P.) మూడో కథ.

ఒక పట్ణములో ఒక రాజు గలడు. (Para. 432) అతడు—రాజులందరు పగలు కచ్చేరి చేసి, రాత్రిళ్లు నిద్రపోతున్నారు. మనమున్ను వారు చేసినట్టు చేస్తే, బాగా ఉండదని—తన మంత్రితో ఆలోచన చేసి, రాత్రిళ్లు కచ్చేరి చేసి, పగలు నిద్రపోదామని నిశ్చయించుకొన్నాడు. ఆప్రకారము—తన అధికారముకింద ఉండే ప్రజలందరు పగలంతా తలుపులు వేసుకొని, నిద్రపోయి, రాత్రిళ్లు భోజనము మొదలయిన పనులు చేసుకోవలసినదనిన్ని, బంట్రోతులు పగలు గస్తీ తిరగవలసినదనిన్ని, ఆజ్ఞాపించడమేకాకుండా, ఆప్రకారము జరిగించనివారిని శిక్షిస్తామని కూడా చెప్పెను. (44.)

ఈప్రకారము జరుగుతుండగా, ఒకనాడు ఒక దేశమునుంచి పగలు రెండు ఝాములప్పుడు (45), మిక్కిలీ ఆకలిగొని ఉన్న ఇద్దరు బ్రాహ్మణులు ఈ రాజు అధికారముకింద ఉండే ఒక గ్రామమునకు వచ్చి, ఇండ్ల తలుపులు అన్నీ వేసి ఉండడము చూచి, మిక్కిలీ ఆశ్చర్యపడి, నిండా ఆకలిగొని ఉండడముచేత ఒక తలుపు కొట్టి, ఇంటివారిని పిలిచినారు. ఇంతలో రాజు ఆజ్ఞాప్రకారము గస్తీ తిరుగుతున్న బంట్రోతులు, ఈ బ్రాహ్మణులు తలుపుకొట్టి పిలుస్తూ ఉన్న చోటికి వచ్చి, వీరు దొంగలు అని పట్టుకొని, రాజువద్దికి తీసుకొనిపోయి, ఈ వృత్తాంతమంతా చెప్పినారు. అంతట రాజు ఈ సంగతి తన మంత్రితో చెప్పగా, అతడు వీరిని ఉరితియ్యవలసి ఉంటుందని రాజుతో చెప్పినాడు. అప్పుడు రాజు—ఈ బ్రాహ్మణులనిద్దరిని పదిహేను రోజులలో ఉరి తీయిస్తాము. అంత పర్యంతము ఖయిదులో ఉంచవలసినదని బంట్రోతులకు సెలవిచ్చినాడు.

ఆప్రకారము వీరు ఉభయులు ఖయిదులో ఉంటూ, తమలో తాము పోట్లాడసాగిరి. కావలి ఉన్న బంట్రోతులు, ఎందుకు పోట్లాడుతారు అని అడిగితే, మా సంగతి మీకు ఎందుకని చెప్పి, దినదినము మిక్కిలీ విస్తారముగా

పోట్లాడుతూ ఉండిరి. (Para. 448) అందుకు బంట్రోతులు ఆశ్చర్యపడి, రాజుతో చెప్పినారు. ఆ రాజు ఈ బ్రాహ్మణులను పిలిపించి అడిగితే, వారు — మీరు ఎట్లాగూ మమ్మును ఉరితీయిస్తారుగదా, మా సంగతి మీకెందుకని చెప్పినారు.

అంతట రాజు మిక్కిలీ బలాత్కారముగా అడిగితే, చివరకు వారు ఏమి చెప్పినారంటే (Para. 659)—మేము ఒక కొండమీద అనేక సంవత్సరములు తపస్సు చేసినాము. అక్కడ ఉండే దేవత మాకు ప్రత్యక్షమై, మీరు ఒక దేశ మునకు వెళ్లుతారు. అక్కడ మిమ్మును ఇద్దరిని ఒక రాజు ఉరితీయిస్తాడు. అందులో ఉత్తరపు కొమ్మను ఉరితీయబడ్డవాడు (Para. 511.) యావద్భూమికి రాజు అవుతాడనిన్ని, దక్షిణపు కొమ్మను ఉరితీయబడ్డవాడు ప్రధాని అవుతాడ నిన్ని ఆ దేవత చెప్పినదన్నారు. అయితే నేను ముందు వచ్చినాను గనుక నేను ఉత్తరపు కొమ్మను ఉరిపడుతాను అని ఒకడున్ను, నేనే ముందు వచ్చి నాను గనుక ఉత్తరపు కొమ్మ ఉరి నాకే కావలెనని రెండోవాడున్ను, (పహా రాలో పోట్లాడినట్టుగానే) రాజు ఎదుటనున్ను తిరిగీ పోట్లాడనారంభించినారు.

ఈ సంగతి యావత్తూ రాజు చూచి,—మనము ఒక దేశమునకే రాజ్యము చేస్తున్నాము. వీరు యావద్భూమిని ఏలుతారని మనస్సులో చింతించి, ఈ సంగతి తన మంత్రితో ఆలోచించగా, అతడు — మనము ఏలుతున్న ఈ రాజ్యమును ఈ ఇద్దరు బ్రాహ్మణులకు ఇచ్చివేసి, వారికి బదులుగా మనము ఉరిపడితిమట్టాయెనా, (Para. 580) యావద్భూమిని ఏలుతామని రాజుతో ఆలోచన చెప్పినాడు. అందుకు ఆ రాజు సమ్మతించి, తన రాజ్యము ఆ బ్రాహ్మ ణులకు ఇచ్చివేసి, తాను ఉరిపెట్టుకొని చచ్చిపోయినాడు, కాబట్టి తెలివి తక్కు వచేత అత్యాశగలవారు ఈ రాజువలెనే చెడిపోదురు.

(R.) నాలుగో కథ.

ఒక గ్రామమందు ఒక ఇంట్లో తల్లి, తండ్రి, కొడుకు, కోడలు కాపురము ఉండిరి. వీరందరు చెవిటివాండ్లు. వీరిలో కొడుకు వ్యవసాయము చేయడానకు పొలము వెళ్లేటప్పుడు, ఒక వెల్ల గిత్తనున్ను ఒక కర్రి గిత్తనున్ను తోలుకొని పోయి, పొలము దున్నుకొంటూ ఉండెను.

ఇంతలో మార్గమున వెళ్లుతూ ఉండే ఒక జవాను—ఓయి సంసారీ, ఈ మార్గము ఎక్కడికి వెళ్లుతుందని, చేసంజ్ఞ చేసి అడుగగా, తనను గిత్తలను బేరము అడుగుతున్నాడని అనుకొని—ఈ వెల్ల గిత్త ముప్పై వరహాల ఖరీదు

అని చెప్పినాడు. తరువాత ఈ జవాను—నేను గిత్తలను గురించి అడగడము లేదు, మార్గమునుగురించి అడుగుతున్నానని చెప్పినాడు. అందుకు ఆ సంసారి —ఈ కరి గిత్తె ఇరువై వరహాలకు తక్కువ ఇచ్చేదిలేదు అని చెప్పినాడు. అంతట ఆ జవాను ఇతడు చెవిటివాడు అని గ్రహించి, తన మార్గమున తాను వెళ్లిపోయినాడు.

ఇంతలో రెండు ఝాముల ప్రొద్దు ఎక్కినందున, ఈ సంసారి భార్య అన్నము తీసుకొని వచ్చి, తన పెనిమిటికి పెట్టినది. భోజనము అయిన తరువాత వారిద్దరూ పొలములో కూర్చుండి, సంతోషముగా మాట్లాడుకొంటూ ఉన్నప్పుడు, పెనిమిటికి భార్యయందు మిక్కిలీ అనుగ్రహాము వచ్చి గిత్తలు అమ్ముడు పోయినపక్షముకు, ఈలావు బంగారపు ఖడ్డీలు చేయించి పెట్టుతానని తన చేతిలో ఉన్న ములకాల కర్ర చూపించినాడు. అంతట అతని భార్య తనను ములకాల కర్రతో కొట్టుతానన్నాడని అనుకొని, మిక్కిలీ కోపపడి ఈ సంగతి అత్తతో చెప్పుతానని చెప్పి, వెళ్లిపోయినది.

తరువాత ఆమె ఇంటికి వెళ్లి, వీధిలో కూర్చుండి గుగ్గిళ్లు తింటూ ఉన్న అత్తగారిని చూచి,—నేను ఎండలో కష్టపడి, నీ కొడుకుకు అన్నము తీసుకొని పోతే (Para. 587.) నన్ను కొట్టుతానన్నాడని మొరబెట్టుకొన్నది. అంతట అత్తగారు తాను తింటూ ఉన్న గుగ్గిళ్లనుగురించి కోడలు నిందిస్తూ ఉన్నది అని అనుకొని, మిక్కిలీ ఆగ్రహాచిత్తురాలై (46.)—నేను నా పెనిమిటి సంపాదించిన సొమ్ము తింటున్నానే గాని నీ అబ్బసొమ్ము తినడము లేదు అని చెప్పి, ఇంట్లోకి వెళ్లి, ఈ సంగతి తన పెనిమిటితో చెప్పినది. అంతట ఆయన తాను తింటూ ఉన్న గుగ్గిళ్లనుగురించి తన భార్య కోపముచేస్తూ ఉన్నదనుకొని, నీవు వెలపలికి వెళ్లేటప్పుడు (Para. 598.) నాకు పెట్టిన గుగ్గిళ్లేతప్ప, అంతకంటె ఎక్కువ నేను తీసుకొని తినడము లేదని చెప్పినాడు.

NOTES

(1) చాళ్లు literally means *furrows* In the Ceded Districts నారు is used instead of ఆకు. 'After having first ploughed the land two or three furrows, they wet plough it. Before doing so, they sow seeds for sprouts in a sprout bed,' *i.e.*, to be transplanted afterwards into the whole field.

(2) This sentence is in a parenthesis. For అని see para. 649.

(3) పాడి పశువులకు. *To milk-giving cattle.*

(4) గ్రామాంతరము from గ్రామము *a village,* అంతరము *difference.* Hence it means *another village.*

(5) పాపమని equals—అది (*i.e.*, ఓలి పుచ్చుకోవడము) పాపము అయి ఉన్నది అని.

(6) వస్తే. *If the freshes come down.*

(7) *Literally, Where is this? Where is that?* *i.e.*, the Dowlaishwaram anicut is so much larger, that there is no comparison.

(8) After అదే the words ఈడ్చుకొనిపోతవి are understood.

(9) చూచినారా is understood.

(10) గుల్ల *shells.* ముగ్గపోయుట *to slake lime.* Hence ముగ్గపోసినది means—*slaked lime.* Lit. *That* (*i.e.*, సున్నము) *which they have slaked.*

(11) దిమ్మవేయుట, *to put in heaps.*

(12) Is it better to plaster, or only to prick out the bricks with chunam?

(13) To whom and on what principle do you give the prizes?

(14) The more grammatically correct sentence would be—ఈ పద్ధతి ఈ దేశములోనే ఉన్నదా? లేక సీమ దేశములో కూడా ఉన్నదా?

(15) These words are ironical.

(16) *Lit.* A little work has come with your horse, *i.e.*, I want to have the use of your horse.

(17) A child of how many years? (ఏళ్లు from ఏడు *a year.*)

(18) పాపము is here an exclamation of sorrow. *Alas.*

(19) *Lit.* To whatever extent (it) may not be to them, *i.e.*, పంట యేమిన్నీ లేకపోయినప్పటికీ, although they have had no harvest. (591.)

(20) They live (in the manner they do) for the sake of respectability.

(21) ఉండునో. How your fate will be ((*I do not know*), but when I consider the matter, it seems as if it would be accomplished. *Lit.* It is that it will be accomplished.

(22) All these letters are addressed to *Mr. Smith.* సముఖమునకు means *to the presence,* and is more respectful than merely దొరగారికి.

(23) This is a common form with which to commence a letter. It literally means—*You are the one in authority* (కర్తలు) *to grant them, having caused, etc., etc.,* i.e., *It rests with you kindly to favour me with the news of your welfare.*

(24) This is a Sanscrit Slokam, meaning—*There are many obstacles to a good work.*

(25) As this is evident to yourself, I cannot write more, *i.e.*, to make it more evident.

(26) You must kindly tell Subbarayudu Garu that I asked much after him.

(27) A favourable letter in reply.

(28) The letter ది before ౧౨ stands for దివి, which means—*dated.*

(29) The feast of the ceremony of name-giving

(30) సాకీన్ A Hindustani word meaning *place of residence.*

(31) When you made a visit to our village in your ride.

(32) The expression సెలవు దయచేయుట is often used, as here, in the sense of *to say.*

(33) These words are in a parenthesis. *Having allotted him such a salary as your kindness suggests.*

(34) లేదా. Lit. *Is it not so?* This equals— *If not.*

(35) On the very day on which the house-warming took place.

(36) దయ చేయుట is often used in the sense of *visiting a place.* Lit. *Favouring a place.*

(37) The word ఆకు in this connection is commonly used in the singular.

(38) వక్కంటికి is a vulgarism for ఒకటికి or ఒకటింటికి, para. 238.

(39) *Lit.* I beg you will inform me, at what time if I come, I may visit you, *i.e.*, when I can visit you.

(40) All the words from నా పెనిమిటి...to...నెరవేరునా are connected by అని to తలపోసి. His wife knowing this (para. 496) reflected thus (అని)—My husband is spending money to no purpose. Although he spends it thus, will my mother-in-law's wish be accomplished?—But (para. 494) being afraid to speak to her husband, etc , etc.

(41) All the words from మీ రాజుగారు...to... ఆపివేయవలసినది are connected by అని to చెప్పగా. As she said thus—Your king, etc.

(42) All the words from మీ యేనుగకంటె . to...ఇస్తాను are connected by అని with బతిమాలినప్పటికి. Although he besought him thus—'I will buy and give you a better elephant than yours.'

(43) All the words from రేపటి దినము...to...రావద్దు are connected by అని to యుక్తులు చెప్పి. He told him a stratagem, namely, (అని *see* para. 619)—To-morrow put the door of the porch of your house ajar.

(44) Not only did he command that all the people should sleep in the day time and work at night, and that the police should patrol in the day time, but he also said—'we will punish those who do not do so.'

(45) అప్పుడు here equals వేళ. At the time of the second watch, *i.e.*, at mid-day.

(46) ఆగ్రహచిత్తురాలై *being angry-minded.* ఆగ్రహము *wrath*—చిత్తురాలు feminine form of చిత్తుడు. The neuter form is చిత్తము.

PART III

Chapter XIX

ON THE GRAMMATICAL DIALECT USED IN BOOKS.

697. The remaining portion of this book forms an INTRODUCTION to the study of the *grammatical* dialect It is intended to convey such information, in addition to that already given, as may enable the student to study a *Native Grammar*, and to read such books as the *Vikramarka Tales, Kásiyátra, Panchatantra, Nìtichandrika, Vémana, etc.*

698. Without such an introduction, the student would find much difficulty in reading a Native Grammar (which he ought in course of time to do), for all are written in highly grammatical language, and on a system different to that pursued in the present work But after reading this introduction, it is believed the student will be in a position to understand a Native Grammar; and he is strongly recommended to proceed to the study of *Chinniah Soory's Grammar, or P. Abboyi Naidu's Grammar*. The former since it is generally regarded as the best authority, and has been principally consulted in the preparation of this part of the present work. For this reason, reference is occasionally made to Chinniah Soory's Grammar, throughout the following pages, by the insertion of the letter *C. S.* The edition, to which reference is made, was published in 1858. The number which follows the initials, refers to the *page*.

699. A considerable portion of Chinniah Soory's Grammar (and of every Native Grammar) is taken up with an explanation of the various changes which Sanscrit words undergo, when introduced into Telugu. As this forms a distinct branch of study, it is entirely omitted in the present work, since it is very difficult, and not essential to enable the student to understand the grammatical dialect. Its omission, however, renders it necessary to state the rules in a manner very different from that pursued in a Native Grammar.

700. It may be here remarked, that the system pursued in all Native Grammars appears unnecessarily difficult and complicated, except for a person *previously acquainted with Sanscrit*. The reason of this is probably as follows :—

701. There can be no doubt that the language, which the Brahmans originally spoke, was *Sanscrit*, and that they wrote it in the *Nágari* character. On entering the Telugu country, they found a language

peculiar to the country, which was written in characters entirely different from *Nágari*, and which contained sounds which did not exist in Sanscrit.

702. The Brahmans soon commenced to learn and use Telugu, and in course of time, some of them composed Grammars of the language, in which the system of Sanscrit Grammar was applied to Telugu. These books were composed on the supposition that the reader had some knowledge of Sanscrit, and not only were all the *grammatical terms* borrowed from that language, but the Grammar itself was written in Sanscrit.

703. It is no doubt upon these older books, that the earliest Telugu Grammars now extant (as for instance *Nannaya Bhattu's*) were based. And upon these latter are based the *Modern* Grammars. Hence, when we carefully study one of them, we find that it in reality presupposes a knowledge of Sanscrit, that much of it is taken up with an explanation of the manner in which Sanscrit words are introduced into Telugu, that in many instances it appears unsuited to Telugu, and that it introduces distinctions and terms, which are unnecessary and needlessly confusing.

---

704. Upon opening a Telugu book written in the grammatical dialect, the student will find, that not only do the forms of the individual words differ very considerably from those used in common conversation, but that the words are so run into each other, and have their initial letters so altered, that the whole is rendered almost unintelligible. In order, therefore, to read a grammatically written book, it is necessary to know—

(1) The *grammatical forms* of the individual words.

(2) The complicated *rules*, according to which they are strung together in a sentence.

705 The former will be explained in this chapter, and the latter in the next chapter. But in reference to the *latter*, it is necessary here to remark, that the rules chiefly depend upon whether a word belongs to the class called ద్రుతప్రకృతికము, or not. By this term (which will be more fully explained hereafter) is meant a word which ends in ద్రుతము, *i.e.*, the letter న్. (Para. 43.) This letter often becomes ను or ని, but in this chapter all words belonging to this class are spelt with న్, in order to assist the student in remembering which they are. In the common dialect these words never use న్, but change it into ను or ని, or omit it.

I. On Orthography, సంజ్ఞాపరిచ్ఛేదము.

706. The consonants క, చ, ట, త, ప, are called పరుషములు, i.e., *Hard.*

The consonants గ, జ, డ, ద, బ, are called సరళములు, i.e., *Soft.*

The remaining consonants are called స్థిరములు, i.e., *Fixed.*

707. The division of the words of the Telugu language into తత్సమములు, తద్భవములు, దేశ్యములు, and గ్రామ్యములు, has been already explained in para. 93. తత్సమములు are sub-divided into సంస్కృతసమములు and ప్రాకృతసమములు, according as they are derived direct from *Sanscrit*, or from Sanscrit through the medium of one of the *Prakrits.* (C. S. 6.)

708. All words used in the Telugu language, except సంస్కృతసమములు, are called అచ్చ. (C. S. 50.)

709. The letters ఋ, ౠ, ఌ, ౡ, ః, జ, ఞ, శ, ష, and the aspirate letters, do not exist in అచ్చ, but have been introduced from *Sanscrit*, with the introduction of సంస్కృతసమములు. Hence every word which contains one of these letters, must belong to the latter class of words. (Para. 40.)

710. The letters ఎ, ఒ, ఱ, and ఁ, do not exist in *Sanscrit.* Hence every word in which one of them occurs, is అచ్చ. The letter ఁ may, however, occur in the Telugu termination, affixed to a సంస్కృతసమము; *as San.* రామః. *Tel.* రాముఁడు. (Paras. 44, 712.)

711. The letter ం, called నిండుసున్న, పూర్ణానుస్వారము, or పూర్ణబిందువు, has already been explained in para. 90

712. The letter ఁ, called అరసున్న, or అర్ధానుస్వారము, or అర్ధబిందువు, is only used in the *grammatical* dialect. The conditions under which it may be used in case of సంధి, etc., will be explaind in the next chapter. Theorėtically this letter has a nasal sound, but practically it is silent.

713. The letter ఁ is always inserted before final డు, of the first declension, and of any tense of a verb; as రాముఁడు, రాఁడు.

714. In అచ్చ words ం and ఁ never occur before a స్థిరము, hence when ం does thus occur, the word must be a సంస్కృతసమము; as హంస. (C.S.5.)

715. When preceded by a short vowel, ఁ may be changed into ం; as తమ్ముఁడు or తమ్ముండు, తొల్లిఁటి or తొల్లింటి, ఉండఁడు or ఉండండు.

716. The letters ఐ and ఔ can be changed into అయి and అవు, except in సంస్కృతసమములు; as అయిదు or ఐదు.

717. In para. 89 it is stated, that in సంస్కృతసమములు the letters చ and జ are always pronounced *ch* and *j*. When, however, nouns of this class ending in చి or జి change these letters in the plural into చు and జు, they take the sounds of *ts* and *dz*; as వీచి, వీచులు; వాజి, వాజులు. The word రాజు also takes the sound of *dz*.

II. On Postpositions.

718. The grammatical forms of వల్ల and నుంచి are వలనన్ and ఉండి. The following postpositions are used in books only— అఱున్, అఱుతన్ *with*, పొంటెన్ *on account of*, మైన్, మెయిన్ *with*, పట్టుఁడి *through*, పట్టి *through*, చేసి *from, by*.

719. The postpositions పట్టుఁడి, పట్టి, చేసి, ఉండి, and గుఱించి or గూర్చి, are always affixed to an *objective* case. All other postpositions are affixed to a *genitive* case. Those mentioned in para. 148 may also be affixed to a *dative* case. See also paras. 111 and 143.

720. A list of the postpositions in common use is given in paras. 143 and 148. With the exception of the postpositions యొక్క, కై, ఉండి, చేసి, పట్టి, పట్టుఁడి, కూర్చి or గుఱించి, and all those ending in ము, *viz.*, నిమిత్తము, పర్యంతము. కోసము or కోసరము, విషయము, మూలము, అర్థము, and ప్రకారము, all other postpositions end in ద్రుతము; (705); as కొఱకున్.

721. In Native Grammars there is no term answering to that of *postposition*; but the postpositions చేతన్ or చేన్, తోడన్ or తోన్, కొఱకున్, కై, వలనన్, కంటెన్, పట్టి, యొక్క, లోపలన్ or లోన్, అందున్, నన్ are

called *case affixes* (విభక్తులు), a term which will be explained hereafter. Many of the remaining postpositions are merely *cases of nouns*, and are treated as such in the grammatical dialect, *e.g.*, నిమిత్తము, మట్టునకుఁ, సమీపమునఁ. The remainder are regarded as *particles* (అవ్యయములు), *e.g.*, వలెఁ, ఒద్దఁ.

722. When అందుఁ is attached to a genitive ending in ు, or ృ, the letter న్, is inserted But if the noun be of the second declension, or a సంస్కృతసమము ending in వు, instead of inserting the letter న్, contraction may take place. When అందుఁ is attached to a singular genitive ending in any other vowel, the initial అ becomes య. In the plural either య or contraction may be used. Thus వనమునందుఁ or వనమందుఁ, వనములయందుఁ or వనములందుఁ; పామునందుఁ (not పామందుఁ); గురువునందుఁ or గురువందుఁ. (Compare para. 146.)

723. లోఁ or లోపలఁ has properly only the meaning of *amongst*, and hence ought to be affixed to the plural number only ; as ఈ కలములలో *amongst these pens* Sometimes, however, it is affixed to the singular in the sense of అందుఁ.

Paragraphs 145 and 149 hold good in the grammatical dialect.

III. On Nouns, విశేష్యములు or నామవాచకములు.

Paragraphs 96 to 111 hold good in the grammatical dialect.

724. All DATIVE cases end in ద్రుతము; as రామునికిఁ, గోడలకుఁ.

725. Before affixing కుఁ to form the dative, genitives ending in ు or ృ insert న; as వనమునకుఁ, పామునకుఁ, గురువునకుఁ, సవితృనకుఁ.

726. The OBJECTIVE case is always formed by affixing ఁ to the genitive. Hence all objective cases are ద్రుతప్రకృతికములు. Thus వనముఁ, గోడఁ, మగనిఁ, వనములఁ.

727. The VOCATIVE case (Para. 108) may have the final vowel *long* or *short* at pleasure. Thus రాముఁడ, or రాముఁడా, అక్క, or అక్కా, అక్కలార or అక్కలారా.

728. *A plural* vocative, when connected with a verb in the *second* person, may take the same form as the plural nominative.

729. సంస్కృతసమములు of the *first* declension, in all of which final డు of the nominative is preceded by ు, may form the vocative by dropping డు. After dropping డు, the preceding ు is changed into ˇ or ా; as రాముఁడ, రాముఁడా, రామ, రామా. If, however, the word has another form of the nominative ending in వు, *e.g.*, గురుఁడు or గురువు, then in the vocative, the preceding ు is merely lengthened; as గురుఁడ, గురుఁడా, (గురువ, గురువా) or గురూ. The reason of this is, that all crude Sanscrit nouns denoting *men*, which end in ు, take the affix డు or వు, when introduced into Telugu, whereas those ending in ˇ, take డు only.

730. All nouns of the FIRST DECLENSION in which final డు is preceded by ు, besides being declined in the regular manner (Para. 114), may also form the *genitive* by simply dropping final డు; as తమ్ముఁడు, *gen.* తమ్ము. Hence the *dative* and *objective* may be తమ్మునకుఁ and తమ్ముఁ. Hence also before a *postposition* either form of the genitive may be used, as తమ్ముచేతఁ or తమ్మునిచేతఁ. The forms mentioned in paragraphs 115 and 116 are not grammatical.

731. A few nouns of this declension form the *plural* by changing final డు of the nominative singular into ండ్రు; as *Sing.* కొండఁడు, *Pl.* కొండండ్రు.

732. Nouns ending in కాఁడు, as వేటకాఁడు. form the *Plural* in ండ్రు or లు; as వేఁటకాండ్రు or వేఁటకాలు. (Para. 98.)

733. సంస్కృతసమములు of this declension in which final డు is preceded by లు (*e.g.*, బాలుఁడు, అనుకూలుఁడు, దయాశీలుఁడు, దయాళుఁడు,) and a few అచ్ఛ words (*e.g.*, పగతుఁడు, అల్లుఁడు, బలియుఁడు,) form the plural by changing final డు into రు; as *Sing.* బాలుఁడు. *Pl.* బాలురు.

734. In the grammatical dialect there are a few words belonging to this declension of only *two* syllables. See para. 114. Thus ఱేఁడు. *Gen.* ఱేని. *Pl.* ఱేఁడులు or ఱేండ్లు.

735. In the SECOND DECLENSION (Para. 117) there are a few nouns which are not always *neuter*, for instance, మిత్రము means *a friend*. So in like manner శరణము, ప్రధానము, పాత్రము. (C. S. 34)

736. The word పెండ్లము (*Vulg.* పెండ్లాము.) is formed by adding అము to పెండ్లి, and in the grammatical dialect does not belong to the second, but to the *third* declension. (C. S. 90.)

737. All nouns of this declension, in which final ము is preceded by ా, may change this vowel into ˇ; as గోతాము or గోతము. (C. S. 131.)

All nouns of this declension are declined according to para. 117

738. Final ము in the singular nominative of this declension may be changed into మ్ము or ంబు. Nouns in which final ము is preceded by ా, must chang ా into ˇ before taking these forms These forms may be retained throughout all cases singular and plural, and before any post-position. Thus—

Sing.	N. & G.	వనము, వనమ్ము, or వనంబు.
	D.	వనమునకున్, వనమ్మునకున్, or వనంబునకున్.
Pl.	N.	వనములు, వనమ్ములు, or వనంబులు.
	D.	వనములకున్, వనమ్ములకున్, or వనంబులకున్.
Postpositions.		వనములయందున్, వనమ్ములయందున్, or వనంబులయందున్.

739. Nouns of this declension when affixing the postposition నన్ in the singular, and throughout the plural, sometimes drop ము, and lengthen the preceding vowel. Thus పుస్తకానన్, పుస్తకాలు. Para. 119.

740. The words చుట్టము and మీసము, besides the ordinary forms of the *plural*, also use the forms చుట్టలు and మీసలు.

Nouns of the THIRD DECLENSION are declined according to paras. 123—125.

741. The following rules in reference to the formation of the *plural* number, apply to all nouns of the THIRD DECLENSION and to all IRREGULAR NOUNS. Compare Para. 128.

742. All nouns ending in టి, టు, డి, or డు, in which ఁ or ం precedes these letters, form the PLURAL by adding లు, or by changing these letters, together with the preceding ఁ or ం into ంట్లు and ండ్లు respectively. Thus—*Sing* అనఁటి. *Pl.* అనఁటులు or అనంట్లు. *Sing.* గోఁటు. *Pl.* గోఁటులు గోంట్లు. *Sing.* కాఁడి. *Pl.* కాఁడులు or కాండ్లు. *Sing.* ఏఁడు. *Pl.* ఏఁడులు or ఏండ్లు. *Sing.* గుండు. *Pl.* గుండులు or గుండ్లు. (Para. 128. d.)

743. With the exception of the nouns included in the last paragraph, all nouns ending in డి, డు, రు, or లు, and all nouns of more than two syllables ending in లి or రి, form the PLURAL by adding లు. After లు has been added, the letter preceding it may be changed into ళు, or the two letters may be contracted into ళ్లు. Thus—*Sing.* పాడి. *Pl.* పాడులు, పాళులు, or పాళ్లు. *Sing.* త్రాడు. *Pl.* త్రాడులు, త్రాళులు, or త్రాళ్లు. *Sing.* ఊరు. *Pl.* ఊరులు, ఊళులు, or ఊళ్లు. *Sing.* కాలు. *Pl.* కాలులు, కాళులు, or కాళ్లు. *Sing.* కొడవలి. *Pl.* కొడవలులు, కొడవళులు, or కొడవళ్లు. (Para. 128. b.)

744. Nouns of more than two syllables ending in లి may also form the PLURAL by changing final లి into ండులు or ండ్లు; as కొడవండులు, or కొడవండ్లు. The forms కొడవండ్లులు and కొడవళ్లులు are also allowable.

745. Nouns ending in టి or టు, not preceded by ం or ఁ, or in ట్టి, ట్టు, డ్డి, or డ్డు, form the PLURAL by adding లు, or by changing these letters into ట్లు and డ్లు respectively. Thus—*Sing.* కోటి. *Pl* కోటులు or కోట్లు. *Sing.* చెట్టు. *Pl.* చెట్టులు or చెట్లు. (Para. 128.)

746. Nouns ending in ల్లు form the PLURAL as follows—*Sing.* ఇల్లు. *Pl.* ఇల్లులు, ఇండులు, or ఇండ్లు. (Para. 128.)

747. Nouns ending in న్ను form the PLURAL regularly; as *Sing.* కన్ను. *Pl.* కన్నులు. (Paras. 128, 135.)

748 In the singular, instead of కొలను, the form కొలఁకు may be used; but in the PLURAL కొలఁకులు only is used. In the same manner are declined కలను, కెలను, కొఱను, గవను, నెఱను, వరను, వలను, మ్రాను. (Para. 138.)

749. The nouns రేను and గోను use the forms రేఁగు and గోఁగు in the singular at pleasure. In the PLURAL the forms రేఁగులు and గోఁగులు only are used.

750. The nouns mentioned in para 139 are declined grammatically in the following manner—*Sing. Nom.* అఱ్ఱు. *Gen.* అఱితి. *Pl.* అఱ్ఱులు.

751. The following PLURALS are peculiar. *Sing* పెండిలి or పెండ్లి. *Pl.* పెండ్లిండ్లు. *Sing.* రాశి. *Pl.* రాసులు. *Sing.* చెయువు. *Pl* చెయువులు or చెయువుఱు. *Sing.* కూఁతురు. (*Gen,* కూఁతు.) *Pl* కూఁతులు. *Sing.* జాము. *Pl.* జాములు or జాలు. *Sing.* రేయి. (*Gen.* రేయిటి or రేయింటి.) *Pl.* రేలు. *Sing* వ్రాయి. (*Gen.* వ్రాయి.) *Pl.* వ్రాలు. *Sing* ఆవు. *Pl.* ఆవులు or ఆలు. *Sing.* ఱాయి. (*Gen.* ఱాతి.) *Pl.* ఱాలు. *Sing.* చేను. *Pl* చేలు. *Sing.* పేను. *Pl.* పేలు. *Sing.* మ్రాను. *Pl.* మ్రాలు. See also para. 128

All nouns not included in the above rules, form the PLURAL nominative by adding లు to the nominative singular.

752. In the formation of the PLURAL, the rules given about ి in para. 128. i. & k. are strictly observed in the grammatical dialect.

753. The singular *genitives* of IRREGULAR NOUNS are termed ఔపవిభక్తికములు, and are the same in the grammatical, as in the common dialect. See paras. 129 to 141.

754. The words పగలు, మొదలు, and a few other irregular nouns, make the SINGULAR GENITIVE by changing the last letter into టి, or by affixing టి. In either case ం may be inserted, if the preceding vowel be short; as పగటి, పగంటి, పగలిటి or పగలింటి.

755. According to the system pursued in NATIVE GRAMMARS, nouns have *seven cases*, formed by the addition of certain *affixes*, called విభక్తులు. Thus—

756. (1) ప్రథమావిభక్తి. *First case.* This corresponds to the *nominative* case: The affixes are డు, ము, and వు in the singular, and లు in the plural; as రాముఁడు, వనము, వస్తువు, రాములు, వనములు, వస్తువులు.

757. *N.B.*—There are many nouns which do not use these affixes; as పులి, గోడ, పెట్టె. There are also many nouns ending in డు, ము, and వు, in which these letters are not విభక్తులు, but part of the crude form of the word; as త్రాడు, పెరడు, పాము, జనుము, ఇనుము, చావు, చెఱువు. In all nouns of the *first* and *second* declensions final డు and ము are affixes. In all సంస్కృతసమములు ending in వు, this termination is an affix. In all other instances, final డు, ము, and వు are not affixes, but part of the crude form of the word. Every noun which does not take one of these affixes, is regarded as having dropped it.

758. (2) ద్వితీయావిభక్తి. *Second case.* This corresponds to the *objective* case; as రామునిన్ or రామున్, వనమున్, వనములన్. (Paras 726 and 730.)

759. (3) తృతీయావిభక్తి. *Third case.* The affixes are చేతన్ or చేన్, and తోడన్ or తోన్; as రామునిచేన్, చేతులతోన్.

760. (4) చతుర్థీవిభక్తి. *Fourth case.* The affixes are కై and కొఱకున్; as రామునికై, పుస్తకముకొఱకున్.

761. (5) పంచమీవిభక్తి. *Fifth case.* The affixes are వలనన్, కంటెన్, and పట్టి; as రామునివలనన్, ఇంటికంటెన్.

762. (6) షష్ఠీవిభక్తి. *Sixth case.* The affixes are కున్ or కిన్, యొక్క, లోపలన్ or లోన్; as రామునికిన్, ఇంటియొక్క, పుస్తకములలోన్,

763 (7) సప్తమీవిభక్తి. *Seventh case* The affixes are అందుఁ, and నఁ; as రామునియందుఁ, పుస్తకమునఁ.

764. *The Vocative* is called సంబోధనప్రథమ.

765. *N.B.*—With the exception of the ప్రథమ, ద్వితీయ, and కిఁ or కుఁ, all the other విభక్తులు are *postpositions.* Para. 721.

766. In Native Grammars, nouns are divided into మహదర్థకములు, *i.e.*, nouns denoting *men*, మహతీర్థకములు, nouns denoting women, and అమహదర్థకములు, *i.e*, nouns denoting *animals*, and *inanimate things*

767. Nouns are also divided into—(1) పుంసమములు, *i.e.*, nouns which take the affix డు.—(2) క్లీబసమములు, *i.e.*, nouns which take the affix ము.—(3) స్త్రీసమములు, *i.e.*, nouns which take no affix in the nominative singular.

IV. On Adjectives, విశేషణములు.

Paragraphs 150 to 166 (omitting paragraphs 159 and 161) hold good in the grammatical dialect.

768. Instead of the affix అయిన (para 154) the affix అగు (the indef. rel. partic. of అగు or అవు, para. 820) may be used. Thus instead of శ్రేష్ఠుఁడైన the form శ్రేష్ఠుఁడగు may be used.

769. A noun of the *second* declension, instead of affixing అయిన or అగు, sometimes changes final ము into పు or ంపు; as విచిత్రమైన కథ or విచిత్రపు or విచిత్రంపు. Nouns ending in ము, which are not of the second declension (*e.g.*, పాము, ఇనుము, etc.) usually change final ము in ప; as పాప తేఁడు, ఇనుప గోలుసు. Paras. 154 and 162.

770. Before the words అన్యము, ఇతరము, పూర్వము, పరము, and ఉత్తరము, and their masculine and feminine forms, the *dative* case is sometimes used instead of కంటెఁ; as రామునికంటెఁ అన్యుఁడు or రామునికిఁ అన్యుఁడు. (C. S. 71.)

V On Pronouns, సర్వనామములు.

771. All pronouns are దేశ్యములు. In the grammatical dialect they take numerous forms, which are given below Paragraphs 168, 172, 177, 181 to 201, refer equally to the grammatical dialect The forms of the *objective* in న్ని and న్ని are ungrammatical. Paragraphs 202 to 207 on COMPOSITE NOUNS refer equally to the grammatical dialect, except that the grammatical forms of వాఁడు, వారు, అది, and అవి are affixed.

Grammatical forms of the pronouns.

772. *Sing*. N. నేను, ఏను. G. నా. D నాకుఁ. O. నన్నుఁ, ననుఁ.

Sing. N. నీవు, ఈవు. G. నీ. D. నీకుఁ. O. నిన్నుఁ, నినుఁ.

Pl. N. మేము, ఏము, నేము. G మా. D. మాకుఁ. O. మమ్ముఁ, [మముఁ.

N మనము. (169.) G. మన. D. మనకుఁ. O మనలఁ.

Pl. N. మీరు, ఈరు, మీరలు, ఈరలు. G. మీ. D. మీకుఁ.

O. మిమ్ముఁ, మిముఁ.

Sing. N. వాఁడు. G. వాని. O. వానిఁ. N వీఁడు. G. వీని. O. వీనిఁ.

Pl. N. వారు, వారలు, వాండ్రు. G. వారి, వారల, వాండ్ర. *etc.*

Pl. N. వీరు, వీరలు, వీండ్రు. G. వీరి, వీరల, వీండ్ర. *etc.*

Sing. N. ఎవఁడు, ఏవాఁడు, ఎవ్వాఁడు, ఎవ్వఁడు, ఏఁడు. G. ఎవని, ఏవాని, ఎవ్వాని, ఎవ్వని, ఏని. *etc.*

Pl. N. ఎవరు, ఏవారు, ఎవ్వారు, ఎవ్వరు, ఏరు, ఏవారలు, ఎవ్వారలు, ఏవాండ్రు, ఎవ్వాండ్రు, ఎవ్వండ్రు, ఎవండ్రు, G. ఎవరి. *etc.*

Sing. N. అతఁడు, ఆతఁడు. ఇతఁడు, ఈతఁడు. ఎతఁడు, ఏతఁడు. (175.)

Sing. N. ఆమె, ఆపె, ఆకె. ఈమె, ఈపె, ఈకె. ఏమె, ఏపె, ఏకె. (176.)

Sing. N. తాను. G. తన. O. తన్నుఁ, తనుఁ.

Pl. N. తాము, తమరు, తారు. G తమ. O తమ్ముఁ, తముఁ.

Sing. N. ఏమి. G ఏమిటి, ఏటి. D. ఏమిటికిఁ, ఏటికిఁ. *etc.* (Para. 187.)

Pl. N. అందఱు, అందోఱు. G. అందఱ, అందోఱ. (Para. 191.)

Pl. N. అన్ని. G. అన్నిటి, అన్నింటి. *etc.*

Sing. N. అది, అద్ది, ఆయది, అయ్యది. G. దాని, ఆదాని, అద్దాని. *etc.*

Pl N. అవి, అవ్వి, ఆయవి, అయ్యవి. G వాని. *etc*

Sing. N ఇది, ఇద్ది, ఈయది, ఇయ్యది. G. దీని, ఈదాని, ఇద్దాని. *etc*

Pl. N. ఇవి, ఇవ్వి, ఈయవి, ఇయ్యవి. G. వీని. *etc.*

Sing. N. ఏది, ఎది, ఎద్ది, ఏయది, ఎయ్యది. G. దేని, ఏదాని, ఎద్దాని. *etc.*

Pl. N. ఏవి, ఎవి, ఎవ్వి, ఏయవి, ఎయ్యవి. G. వేని, ఏవాని, ఎవ్వాని. *etc.*

N.B.—It will be noticed that the *grammatical* genitives of అవి and ఇవి are the same as the genitives of వాఁడు and వీఁడు.

773. The genitives నీ, నా, and తన, may add దు at pleasure; as నీదు.

774. The forms of the word ఎవతె are very numerous. See C.S. 59.

775. When the demonstrative adjective pronouns ఆ, ఈ, and ఏ, are prefixed to nouns, they may be changed into their corresponding short vowels, and the consonant following them doubled. Thus—ఆకాలము becomes అక్కాలము. This cannot take place, if the first letter of the succeeding word be శ, ష, స, హ, ర, or ఋ, or has a subscribed consonant; as ఆ శిశు, ఆ త్రాడు. (Para. 189.)

776. Instead of the affix ది to form a feminine *composite noun*, the affix త is sometimes used; as గొల్లత. (Para. 202.)

VI. On the Copulative Conjunction, సముచ్చయము.

777. To express the English conjunctions—*both…and*—the termination నున్ or నిన్ is affixed, if the word to which it is affixed be a ద్రుతప్రకృతికము, or if it end in ు, ూ, or ృ. In all other cases యున్ is affixed. (Para. 167.) Thus—

నాకును రామునికిని గోవులు లేవు.
I and Rama have no cows

ఎద్దును గొఱ్ఱెయు వచ్చెను.
An ox and a sheep have come

VII. On Numerals, సంఖ్యావాచకములు.

778. *The ordinals* are formed from the neuter cardinals by adding అవ. If the neuter cardinal ends in ి, contraction may take place If it ends in ు, contraction must take place. If contraction does not take place, initial అ is changed into య. Thus ఎనిమిదియవ or ఎనిమిదవ, రెండవ. The ordinals take *pronominal affixes.*

779. The words ఒకఁడు, ఒకతె, ఒకటి, have very many different forms, *e.g., Sing. Nom.* ఒక్కఁడు, ఒకోఁడు, ఒక్కోఁడు, ఒకరుఁడు, ఒక్కరుఁడు, ఒకోరుఁడు, ఒక్కోరుఁడు, ఒకరువుఁడు, ఒరువుఁడు, ఒరుఁడు, ఒండు, ఒడ్డు. *See* C. S. 60. (Para. 231.)

780. The following *list* shows the grammatical forms *of* the *cardinal* numbers. For their declension *see* para. 238 :—

NEUTER.	MAS. FEM.
2. రెండు.	ఇద్దఱు, ఇరుగురు.
3. మూఁడు.	మూఁగురు, ముగ్గురు, ముగురు.*
4. నాలుగు.	నలుగురు.
5. అయిదు, ఏను.	అయిదుగురు, ఏగురు.

	NEUTER.	MAS FEM.
6.	ఆఱు.	ఆఱుగురు.
7.	ఏడు.	ఏడుగురు.
8.	ఎనిమిది.	ఎనమండ్రు.
9.	తొమ్మిది.	తొమ్మండ్రు.
10.	పది.	పదుగురు, పదురు, పదుగుండ్రు, పదుండ్రు.
11.	పదునొకటి.	పదునొకరు.
12.	పండ్రెండు.	పన్నిద్దఱు, పన్నిరుగురు.
13.	పదుమూఁడు.	పదుమూగురు, పదుముగ్గురు, పదుముగురు.
14.	పదునాలుగు.	పదునలుగురు.
15.	పదునయిదు, పదునేను.	పదునయిదుగురు, పదునేగురు.
16.	పదునాఱు.	పదునాఱుగురు.
17.	పదునేడు.	పదునేడుగురు.
18.	పదునెనిమిది.	పదునెనమండ్రు.
19.	పందొమ్మిది.	పందొమ్మండ్రు.
20.	ఇరువది.	ఇరువండ్రు.
21.	ఇరువదియొకటి. *etc.*	ఇరువదియొకరు. *etc.*
30.	ముప్పది.	ముప్పండ్రు.
40.	నలువది.	నలువండ్రు.
50.	ఏఁబది.	ఏఁబండ్రు.
60.	అఱువది.	అఱువండ్రు.
70.	డెబ్బది.	డెబ్బండ్రు.
80.	ఎనుబది.	ఎనుబండ్రు.
90.	తొంబది.	తొంబండ్రు.
100.	నూఱు.	నూఱుగురు.
1,000.	వేయి.	వేగురు.
10,000.	పదివేలు.	పదివేగురు.

781. The letter గు in the termination గురు may be changed into వు at pleasure; as ఇరువురు, మూవురు.

782. When a *pronoun* or *cardinal* is coupled with a noun, it may be put in the nominative case, or may take the same విభక్తి as the noun. It may either precede, or follow it. Thus అందఱు మనుష్యులకుఁ, అందఱకు మనుష్యులకుఁ, మనుష్యులందఱకుఁ, మనుష్యులకందఱకుఁ; నాలుగు గోడలకుఁ, నాలుగింటికి గోడలకుఁ, గోడలు నాలుగింటికిఁ, గోడలకు నాలుగింటికిఁ. (C. S. 74)

VIII On Affixes.

783. The affix ా (denoting a *question*), the affix ే (denoting *emphasis*), and the affix ో (denoting *doubt*), are sometimes shortened into ˇ, ె, and ొ.

784. The adverbial affix కాఁ (para. 388) is a ద్రుతప్రకృతికము. The consonant క is always changed into గ, and its vowel may be shortened at pleasure; as క్షేమముగాఁ or క్షేమముగఁ.

IX. On Verbs, క్రియలు.

785. The forms of the verbs used in the grammatical dialect, differ considerably from those used in the colloquial dialect. They have a *positive* and a *negative* form, but being more uniform, are not divided into *conjugations*. Para. 253 is strictly observed

786. *N.B.*—In Native Grammars the ప్రథమపురుషము (*first person*) is always put first, and corresponds to what in English is the THIRD PERSON. The మధ్యమపురుషము (*middle person*) is put in the second place, and corresponds to what in English is the SECOND PERSON The ఉత్తమపురుషము (*principal person*) is put last, and corresponds to what in English is the FIRST PERSON.

Formation of the positive form.

787. (1) *The infinitive* is formed by changing final ు of the root into ˇఁ; as root వండు, infinitive వండఁ.

788. (2) *The verbal noun* is formed by adding ట to the root; as వండుట.

789. (3) *The present verbal participle* is formed by adding చున్ to the root. *The progressive present relative participle*, and *the progressive present tense*, are formed by adding to the present verbal participle, ఉన్న and the tense ఉన్నాను respectively; as వండుచున్, వండుచున్న, వండుచున్నాను.

790. (4) *The past verbal participle* is formed by changing final ు of the root into ి; as వండి. *The past relative participle* is formed by adding న to the past verbal participle; as వండిన.

791. (5) *The indefinite relative participle* uses the same form as the root, or changes final ు of the root into ెడు or ెడి; as వండు, వండెడు, వండెడి.

792. (6) *The future relative participle* affixes కల to the infinitive. When thus affixed, కల becomes గల, and ఁ is inserted; as వండఁగల. Para. 432.

793. (7) *The past tense* is formed by adding తిన్ to the past participle; as వండితిన్.

794. (8) *The indefinite tense* has two forms. The *first* is formed by adding దున్ to the root; as వండుదున్. The *second* is formed by changing final ు of the root into ెదన్; as వండెదన్.

795. *N.B.*—The indefinite tense and the indefinite relative participle are used to express *habit*, *custom*, *conjecture*, *benediction*, and *futurity*.

796. (9) *The future tense* is formed by affixing the tense కలన్ to the infinitive. When thus affixed, కలన్ becomes గలన్, and ఁ is inserted; as వండఁగలన్. Para. 434.

797. (10) *The imperative second person* singular and plural are formed by adding to the root ము and ఁడు respectively. The final ు may be changed into ీ, ి, ా, or ˇ. Thus—*Sing.* వండుము, వండుమీ, వండుమి, వండుమా, or వండుమ. *Pl.* వండుఁడు, వండుఁడీ, వండుఁడి, వండుఁడా, వండుఁడ.

798. (11) *The imperative first person* plural is formed by adding దము to the root; as వండుదము.

In the grammatical dialect the three following forms are used :—

799 (12) FIRST. The చేదర్థకము. This is used to express the sense of *although* or *if*, and where in the colloquial dialect the form made by adding తే to the past verbal participle is used. See paras. 591 and 565. Hence it is frequently used as the *connecting link* in narrative writings. See para. 587. It has the same form as the past relative participle with the addition of ఁ; as వండినఁ.

800 (13) SECOND The ఆనంతర్యార్థకము. This is used, where in the colloquial dialect తరువాత is affixed to a past relative participle. Para. 598. It is formed by adding డుఁ to the root, as వండుడుఁ.

801. (14) THIRD. The ఆశీరర్థకము. This is used as an optative mood, to express *a wish, a blessing*, or *a curse*. It is formed by adding తఁ to the root, or by changing final ు of the root into ెడుఁ; as వండుతఁ or వండెడుఁ. When followed by a word commencing with a vowel, the final ఁ is changed into న్; as నీకు మేలు కలిగెడుమనియెఁ—or—కలుగుతమనియెఁ. (C. S. 96)

802. (15) Roots ending in యు (para. 274) always change య్ in స్, when the final vowel of the root is changed into ి or ె. Thus from root చేయు are formed చేసి, చేసిన, చేసెదు, చేసెడి, చేసితిఁ, చేసెఁ, చేసెడఁ, etc.

Conjugation of వండు *and* చేయు.

803.	Root.	వండు.	చేయు.
	Infinitive.	వండఁ.	చేయఁ.
	Verbal noun.	వండుట.	చేయుట.
	Ver. par. pres.	వండుచుఁ.	చేయుచుఁ.

Ver. par. past.	వండి.	చేసి.
Rel. par. prog. pres.	వండుచున్న.	చేయుచున్న.
Do. past.	వండిన.	చేసిన.
Do. indef.	వండు, వండెడు, వండెడి.	చేయు, చేసెడు, చేసెడి.
Do. fut.	వండఁగల.	చేయఁగల.
Tense. prog. pres.	వండుచున్నాను.	చేయుచున్నాను.
Do. past.	వండితిన్.	చేసితిన్.
Do. indef.	వండుదున్, వండెదన్.	చేయుదున్, చేసెదన్.
Do. fut.	వండఁగలన్	చేయఁగలన్.
Imper. sing. 2.	వండుము.	చేయుము.
Do. pl. 1.	వండుదము.	చేయుదము.
Do. pl. 2.	వండుఁడు.	చేయుఁడు.
చేదాద్యర్థకము.	వండినన్.	చేసినన్.
ఆనంతర్యార్థకము.	వండుడున్.	చేయుడున్.
ఆశీరాద్యర్థకము.	వండుతన్, వండెడున్.	చేయుతన్, చేసెడున్.

			Prog. pres. tense.	*Past tense*	*Future tense.*
804.	*Sing.*	1.	వండుచున్నాను.	వండితిన్.	వండఁగలన్.
		2.	వండుచున్నావు.	వండితివి, వండితి.	వండఁగలవు.
		3. M.	వండుచున్నాఁడు.	వండెన్.	వండఁగలఁడు.
		3. F. N.	వండుచున్నది.	వండెన్.	వండఁగలదు.
	Pl.	1.	వండుచున్నాము.	వండితిమి.	వండఁగలము.
		2.	వండుచున్నారు.	వండితిరి.	వండఁగలరు.
		3. M. F.	వండుచున్నారు.	వండిరి.	వండఁగలరు.
		3. N.	వండుచున్నవి.	వండెన్.	వండఁగలవు.

Indefinite tense.

Sing	1.	వండుదుఁ.	వండెదఁ.
	2.	వండుదువు, వండుదు.	వండెదవు, వండెదు.
	3 M. F. N.	వండుఁ.	వండెడుఁ, వండెడిఁ.
Pl.	1.	వండుదుము.	వండెదము.
	2.	వండుదురు.	వండెదరు.
	3. M. F.	వండుదురు.	వండెదరు.
	N.	వండుఁ.	వండెడుఁ, వండెడిఁ.

805. Roots ending in ను preceded by a short vowel (para. 272), when followed by చు, may change చు into subscribed చ, or change final ను of the root into ం; as కొనుచుఁ, కొన్చుఁ, కొంచుఁ, etc.

806. In roots ending in ను preceded by a short vowel, when ను is followed by ట, తి, ద, or దు, the letter ను may be changed into ం. When thus preceded by ం, the letter తి always becomes టి, and the letters దు and ద may become డు and డ at pleasure. Thus కొనుట or కొంట, కొనితిఁ or కొంటిఁ, కొనుదుఁ or కొందుఁ or కొండుఁ, కొనుదము or కొందము. (కొండము is not common.)

807. The letter రు, when preceded by ంత్, ంద్ or ండ్, may drop its vowel, and be subscribed under the preceding letter; as కొందురు or కొంద్రు, కొండురు or కొండ్రు; పోషింతురు or పోషింత్రు.

808. Roots of two letters only, of which the first is short (*e.g.*, కొను, అను, పడు, etc.) may insert ఇయ్, whenever the final vowel of the root becomes ె; as కొనెఁ or కొనియెఁ, కొనెడు or కొనియెడు, కొనెదఁ or కొనియెదఁ.

809. Roots ending in ను, preceded by a short vowel, and the roots పడు, చెడు, ఇడు, తగు, instead of adding న to form the *past relative participle*, may double the final letter of the past verbal participle, and change its vowel into ˇ; as అనిన or అన్న, వినిన or విన్న, పడిన or పడ్డ.

810. The verbs అను and కను have two forms in the *infinitive* (and therefore also in all parts derived from it), namely అనఁ or నాఁ, and కనఁ or కానఁ. In the ఆనంతర్యార్థకము the former verb makes అనుడుఁ, అనవుడుఁ, or నావుడుఁ.

Conjugation of కొను.

811.	Root.	కొను.
	Infinitive.	కొనఁ.
	Verbal noun.	కొనుట; కొంట.
	V. par. pres.	కొనుచుఁ, కొన్చుఁ, కొంచుఁ.
	Do. past.	కొని.
	R. par. prog. pres.	కొనుచున్న, కొన్చున్న, కొంచున్న.
	Do. past.	కొనిన, కొన్న.
	Do. indef.	కొను, కొనెడు, కొనెడి, కొనియెడు, కొనియెడి.
	Do. fut.	కొనఁగల.
	Tense. prog. pres.	కొనుచున్నాను, కొన్చున్నాను, కొంచున్నాను.
	Do. past.	కొనితిఁ, కొంటిఁ.
	Do. indef.	కొనుదుఁ, కొందుఁ, కొండుఁ, కొనెదఁ, కొని[యెదఁ.
	Do. fut.	కొనఁగలఁ.
	Imper. sing. 2.	కొనుము.
	Do. pl. 1.	కొనుదము, కొందము. (కొండము not common.)
	Do. pl. 2.	కొనుఁడు.
	చేదాద్యర్థకము.	కొనినఁ, కొన్నఁ.
	ఆనంతర్యార్థకము.	కొనుడుఁ.
	ఆశీరాద్యర్థకము.	కొనుతఁ, కొనెడుఁ, కొనియెడుఁ.

812. All roots ending in చు (para. 284) form the first form of the indefinite tense, and the imperative first person plural, by changing final చు of the root into తుఁ, and తము. (Some of these roots, as explained below, can also use another form ending in పుదుఁ.) Thus పిలుచు, పిలుతుఁ, పిలుతము; రక్షించు, రక్షింతుఁ, రక్షింతము. Roots ending in చ్చు take subscribed త. Thus వచ్చు, వత్తుఁ, వత్తము.

813. Roots of more than two syllables ending in ించు, and roots of *causal* verbs ending in చు, change final చ్ of the root into ప్, in the imperative second person singular and plural, and whenever final ు of the root becomes ి. When, in the above verbs, final చు of the root is preceded by ం, the first form of the indefinite tense, and the imperative first person plural, besides being formed according to paragraph 812, may also be formed by changing final చు into పుదున్ and పుదము. Thus—

ROOT.	INFIN	IMPER.	IMPER. PL.	1ST. PER.	INDEF TENSE.	
రక్షించు.	రక్షింపన్,	రక్షింపుము.	రక్షింపుదము,	రక్షింతము.	రక్షింపుదున్,	రక్షింతున్.
ఆడించు	ఆడింపన్.	ఆడింపుము	ఆడింపుదము,	ఆడింతము.	ఆడింపుదున్,	ఆడింతున్.
పెంచు.	పెంపన్.	పెంపుము	పెంపుదము,	పెంతము	పెంపుదున్,	పెంతున్
కాలుచు.	కాలుపన్.	కాలుపుము	,,	కాలుతము.	,,	కాలుతున్.
అడఁచు.	అడఁపన్.	అడఁపుము.	,,	అడఁతము.	,,	అడఁతున్.

N.B.—According to some Grammarians, the roots ending in ించు take ప్ in the present verbal participle, and the parts derived from it, as చేయించు, చేయింపుచున్, చేయింపుచున్న, చేయింపుచున్నాను.

814. Roots of verbs ending in చు, which are *not* causal, observe the following rules in the imperative second person singular and plural, and whenever final ు of the root becomes ి. (1) If final చు of the root is not preceded by ం or ఁ, the letter చ్ is changed into వ. (2) If final చు, in a root of two syllables, be preceded by ం, the letter చ్ is retained. (3) If final చు be preceded by ఁ, some verbs retain చ్, some change it into ప్, and some take both forms. (C. S. 110.) Thus—

ROOT.	INFIN.	IMPERATIVE.
పిలుచు.	పిలువన్.	పిలువుము.
మించు.	మించన్.	మిఁచుము.
నోఁచు.	నోఁచన్.	నోఁచుము.
తలఁచు.	తలఁపన్.	తలఁపుము.
ఏఁచు.	ఏఁచన్ or ఏఁపన్.	ఏఁచుము or ఏఁపుము.

815. Regular verbs, ending in చ్చు, retain చ్; as మెచ్చు, మెచ్చన్, etc.

816. పిలుచు, నిలుచు, and a few other roots, may drop the third syllable in the imperative second person singular and plural, and whenever final ు of the root becomes ్. Thus—పిలువుము or పిలుము, పిలువన్ or పిలన్.

Conjugation of పిలుచు *and* రక్షించు.

817.	Root.	పిలుచు.	రక్షించు.
	Infinitive.	పిలువన్, పిలన్. (816)	రక్షింపన్.
	Verbal noun	పిలుచుట.	రక్షించుట.
	V. par. pres	పిలుచుచున్.	రక్షించుచున్.
	Do. past.	పిలిచి. (253.)	రక్షించి.
	R. per. prog. pres.	పిలుచుచున్న.	రక్షించుచున్న.
	Do. past.	పిలిచిన.	రక్షించిన. [రక్షించెడి.
	Do. indef.	పిలుచు, పిలిచెడు, పిలిచెడి.	రక్షించు, రక్షించెడు,
	Do. fut.	పిలువఁగల, పిలఁగల.	రక్షింపఁగల.
	Tense. prog. pres.	పిలుచుచున్నాను.	రక్షించుచున్నాను.
	Do. past.	పిలిచితిన్.	రక్షించితిన్.
	Do. indef.	పిలుతున్, పిలిచెదన్.	రక్షింతున్, రక్షింపు [దున్, రక్షించెదన్.
	Do. fut.	పిలువఁగలన్ పిలఁగలన్.	రక్షింపఁగలన్.
	Imper. sing. 2.	పిలువుము, పిలుము.	రక్షింపుము. [దము.
	Do. pl. 1.	పిలుతము. (పిల్తము.)	రక్షింతము, రక్షింపు
	Do. pl. 2.	పిలువుఁడు, పిలుఁడు.	రక్షింపుఁడు.
	చేదాద్యర్థకము.	పిలిచినన్.	రక్షించినన్.
	ఆనంతర్యార్థకము.	పిలుచుడున్.	రక్షించుడున్. [డున్.
	ఆశీరాద్యర్థకము.	పిలుచుతన్, పిలిచెడున్.	రక్షించుతన్, రక్షించె

818. The verbs వచ్చు, ఇచ్చు, చచ్చు, చూచు, తెచ్చు, చొచ్చు, నొచ్చు, and లేచు have the following peculiarities :—

ROOT.	INFIN.	IMPER. SING	IMPER. PL.
వచ్చు.	రాఁ.	రమ్ము.	రండు.
ఇచ్చు.	ఈఁ, ఈయఁ.	ఇమ్ము.	ఇండు.
చచ్చు.	చావఁ, చాఁ.	చావుము.	చావుఁడు.
చూచు.	చూడఁ.	చూడుము.	చూడుఁడు.
తెచ్చు.	తేఁ, తేరఁ.	తెమ్ము, తేరుము.	తెండు, తేరుఁడు.
చొచ్చు.	చొరఁ.	చొరుము.	చొరుఁడు.
నొచ్చు.	నోవఁ, నోఁ.	నోవుము.	నోవుఁడు.
లేఁచు.	లేవఁ.	లెమ్ము.	లెండు.

819. The verb నేరుచు may drop its second syllable in the past tense, and in the indefinite tense. It may drop its third syllable in the imperative second person singular and plural, and whenever final ు of the root becomes ✓. Thus నేరిచితిఁ or నేచితిఁ, నేరవఁ or నేరఁ.

Conjugation of ఉండు *and* అగు *or* అవు.

820.	Root.	ఉండు. (Para. 370.)	అగు, అవు or ఔ. (Paras. 318, 319.)
	Infinitive.	ఉండఁ.	కాఁ.
	Verbal noun.	ఉండుట, ఉంట.	అగుట, కావుట.
	V. par. pres.	ఉండుచుఁ.	అగుచుఁ.
	Do. past.	ఉండి.	అయి.
	R. par. prog. pres.	ఉన్న.	అగుచున్న.
	Do. past.	ఉండిన.	అయిన.
	Do. indef.	ఉండు, ఉండెడు, ఉండెడి.	అగు, అయ్యెడు, అయ్యెడి, ఆయెడు, ఆయెడి.
	Do. fut.	ఉండఁగల.	కాఁగల.
	Tense. prog. pres.	ఉన్నాను.	అగుచున్నాను.
	Do. past.	ఉండితిఁ, ఉంటిఁ.	అయితిఁ.
	Do. indef.	ఉండుదుఁ, ఉందుఁ, ఉండెదఁ.	అగుదుఁ, ఆయెదఁ, అయ్యెదఁ.
	Do. fut.	ఉండఁగలఁ.	కాఁగలఁ.

Imper. sing 2.	ఉండుము.	అగుము, కమ్ము.
Do. pl. 1.	ఉండుదము, ఉందము.	అగుదము.
Do. pl. 2.	ఉండుఁడు.	అగుఁడు, కండు.
చేదాద్యర్థకము.	ఉండినఁ, ఉన్నఁ.	అయినఁ.
ఆనంతర్యార్థకము.	ఉండుడుఁ.	అగుడుఁ. కావుడుఁ.
ఆశీరాద్యర్థకము.	ఉండుతఁ, ఉండెడుఁ.	అగుతఁ, కావుతఁ, కాతఁ, [ఆయెడుఁ, అయ్యెడుఁ.

821. *N.B.*—The second letter of అగు may throughout be changed into వు, and then the two initial letters may be changed into ఓ; as అగుచుఁ, అవుచుఁ, or ఓచుఁ. The letters అయి may at pleasure be changed into ఐ, as అయిన or ఐన. (Para. 716.)

Conjugation of పోవు.

822. Root.	పోవు. (Para 319.)
Infinitive	పోవఁ, పోఁ.
Verbal noun.	పోవుట.
V. par. pres.	పోవుచుఁ.
Do. past.	పోయి.
R. par prog. pres.	పోవుచున్న.
Do. past.	పోయిన.
Do. indef.	పోవు, పోయెడు, పోయెడి.
Do. fut.	పోవఁగల, పోఁగల.
Tense. prog pres.	పోవుచున్నాను.
Do. past.	పోయితిఁ.
Do. indef.	పోవుదుఁ, పోదుఁ, పోయెదఁ.
Do. fut.	పోవఁగలఁ, పోఁగలఁ.
Imper. sing. 2.	పోవుము, పొమ్ము, పొడము, పదము.
Do. pl. 1.	పోవుదము, పోదము.
Do. pl. 2.	పోవుఁడు, పొండు, పొదఁడు, పదఁడు.
చేదాద్యర్థకము.	పోయినఁ.
ఆనంతర్యార్థకము.	పోవుడుఁ.
ఆశీరాద్యర్థకము.	పోవుతఁ, పోయెడుఁ.

823. REFLEXIVE VERBS (Para. 330) are formed by affixing the verb కొను to the root. or to the past verbal participle. Roots ending in యు take the latter form only. Thus—

Root.	వండికొను. (*Or* వండుకొను, etc.)
Infinitive.	వండికొనఁ.
Verbal noun.	వండికొనుట, వండికొంట.
V. par pres.	వండికొనుచుఁ, వండికొన్చుఁ, వండికొంచుఁ.
Do. past.	వండికొని.
R. par prog. pres.	వండికొనుచున్న, వండికొన్చున్న, వండికొంచున్న.
Do. past	వండికొనిన, వండికొన్న.
Do. indef.	వండికొను, వండికొనెడు, వండికొనెడి, వండికొనియెడు, వండికొనియెడి.
Do. fut.	వండికొనఁగల.
Tense. prog. pres	వండికొనుచున్నాను, వండికొన్చున్నాను, వండికొంచున్నాను.
Do. past.	వండికొంటిఁ. (వండికొనితిఁ not used.)
Do. indef.	వండికొనుదుఁ, వండికొందుఁ, వండికొంటుఁ, వండికొనెదఁ, వండికొనియెదఁ.
Do. fut.	వండికొనఁగలఁ.
Imper sing. 2.	వండికొనుము, వండికొమ్ము.
Do. pl. 1.	వండికొనుదము, వండికొందము, వండికొండము.
Do. pl 2.	వండికొనుఁడు, వండికొండు.
చేదాద్యర్థకము.	వండికొనినఁ, వండికొన్నఁ.
ఆనంతర్యార్థకము.	వండికొనుడుఁ.
ఆశీర్వాదర్థకము.	వండికొనుతఁ, వండికొనెడుఁ, వండికొనియెడుఁ.

824. CAUSAL VERBS are explained in paras. 333 to 336. In the grammatical dialect a few of these verbs take a double objective case after them, and hence are equivalent to the English verb *to cause*, followed by an *active* infinitive These verbals are the causals of పొందుట, తినుట, వినుట, చెప్పుట, చదువుట, etc. (C. S. 119.) Thus—రాముఁడు నన్ను గ్రామముం బొందించెఁ. Rama *caused* me *to obtain* a village.

825. Passive verbs (Para 328) are frequently used in the grammatic a dialect. Before పడు the letter ఁ is inserted. This verb is occasionally added to another root, *without altering its meaning* as; నిలుచుట, or నిలువఁబడుట.

826. The negative form of verbs is formed (as in the colloquial dialect) from the *positive infinitive*, which in this position drops final ఁ.

827. (1) *The past verbal participle, the verbal noun* and *the indefinite relative participle* are formed by affixing క, మి, and ని respectively to the positive infinitive. Thus వండక, వండమి, వండని.

828. (2) *The indefinite tense* is formed by adding the pronominal terminations to the positive infinitive The first person singular is a ద్రుతప్రకృతికము. Thus *Sing.* వండఁ, వండవు, వండఁడు, వండదు. *Pl.* వండము, వండరు, వండరు, వండవు.

829. (3) *The imperative* second person singular and plural are formed by adding కుము and కుఁడు respectively to the positive infinitive. The vowels of the final ము and డు may be changed into ి, ీ, ొ or ె, as వండకుము, వండకుమి, etc. వండకుఁడు, వండకుఁడి. etc.

830. (4) A negative *present tense* may be formed by prefixing the positive verbal noun to లేదు; as వండుట లేదు. (Para. 360.) A negative *past tense* may be formed by prefixing the positive infinitive to లేదు; as వండలేదు. (Para 351.) The form mentioned in para. 366 is also used.

831. (5) The negative verb is sometimes formed by prefixing the negative past verbal participle to the several parts of పోవు as చేయక పోవుట, చేయక పోయిన, చేయక పోయితిఁ. (Paras. 363 and 364.)

832. (6) Since the negative verb is formed from the *positive infinitive*, it has the same changes of form. For example, since the infinitive of తెచ్చుట is తేఁ or తేరఁ, the negative form is తేక or తేరక, etc.

Miscellaneous Information.

833. When the pronouns వాఁడు and వారు are affixed to a progressive present, a future, or a past relative participle, initial వా may be dropped,

and the final vowel of the relative participle lengthened. Thus వండుచున్నవాఁడను or వండుచున్నాఁడను, వండుచున్నవాఁడవు or వండుచున్నాఁడవు, వండుచున్నవాఁడు or వండుచున్నాఁడు, వండుచున్నవారము or వండుచున్నారము, వండుచున్నవారరు or వండుచున్నారరు, వండుచున్నవారు or వండుచున్నారు, వండఁగలవాఁడను or వండఁగలాఁడను, etc వండినవాఁడను or వండినాఁడను. (etc. C. S. 115.)

834. Instead of the చేదాద్యర్థకము, the past tense, with the final vowel changed into ా, is sometimes used. Thus నేను వెళ్లినన్ or నేను వెళ్లితినా. *If I go.* (Para 578.) *Condition* is also sometimes expressed by adding the particle ఏనిన్ to any tense, but most frequently to the past tense. Thus నేను వెళ్లితినేనిన్.

835. The word అది (which is changed into నది) attached to the root, has the force of వలెను attached to the infinitive. (Para. 454.) Thus వారు మీకు సహాయము చేయునది. *They must help you* (C. S. 96.)

836. The affix గాన్ or గన్ is often affixed to an infinitive, in which case ఁ is always inserted; as వండఁగాన్ or వండఁగన్. This affix may, however, be omitted at pleasure, without altering the sense. (Paras. 598 and 784). Thus రాముఁడు వండఁగాన్, or రాముఁడు వండఁగన్, or రాముఁడు వండన్. *As Rama was cooking.*

837. The following is a *table* of the principal grammatical terms connected with verbs :—

సకర్మకక్రియ.	A transitive verb.
అకర్మకక్రియ.	An intransitive verb.
కర్మణిక్రియ.	A passive verb.
ఆత్మనేపదార్థకము.	A reflexive verb.
ప్రేరణార్థకము.	A causal verb.
సమాపకక్రియ.	A finite verb.
అసమాపకక్రియ.	A verb that is not finite

ధాతువు.	The root
తుమున్నాద్యర్థకము.	The infinitive mood.
భావార్థకము.	The verbal noun.
శత్రర్థకము.	The present verbal participle.
క్త్వార్థకము.	The past verbal participle.
వర్తమానార్థకవిశేషణము.	The present relative participle.
భవిష్యదర్థకవిశేషణము.	The future relative participle.
భూతార్థకవిశేషణము.	The past relative participle.
తద్ధర్మార్థకవిశేషణము.	The indefinite relative participle
వర్తమానకాలము.	The present tense
భూతకాలము.	The past tense.
భవిష్యత్కాలము.	The future tense
తద్ధర్మకాలము.	The indefinite tense
ప్రార్థనార్థకము.	The imperative mood.
వ్యతిరేకార్థకము.	The negative form.
వ్యతిరేకక్త్వార్థకము.	The negative past verbal participle.
వ్యతిరేకభావార్థకము.	The negative verbal noun.
వ్యతిరేకార్థకవిశేషణము.	The negative relative participle.
ఉత్తమపురుషము.	The first person.
మధ్యమపురుషము.	The second person.
ప్రథమపురుషము.	The third person.
కర్త.	The agent.
కర్మ.	The object.

N.B.—The information given in Chapters XI to XVII, so far as *general principles* are concerned, apply as much to the grammatical as to the colloquial dialect.

Chapter XX

I. On సంధి, ద్రుతము, యశ్రుతి, etc

838. In Telugu books written in the grammatical dialect, numerous rules have been adopted to prevent any incongruity of sound. Owing to these rules, the words of a sentence are so run into each other, and the initial letters so much altered, that a knowledge of them is indispensable to enable the student to understand a grammatically written book.

839. These rules fall under *two* heads, namely—

First. Those rules which are observed, when the following word begins with *a vowel.*

Secondly. Those rules which are observed, when the following word begins with *a consonant.*

The changes which take place, when the following word begins with a *vowel,* are of two kinds, namely—

840. (1) **సంధి,** *i.e.*, the union of two words, by dropping the final secondary vowel form of the first word, and substituting in its place the secondary form of the initial vowel of the second word ; as రాముఁడు + ఇచ్చెన్, రాముఁడిచ్చెన్.

841. (2) The change of the initial vowel of the secon word into its secondary form, and attaching it to the consonant య్ or న్. The former is an insertion to prevent hiatus, the latter is the final ద్రుతము of the preceding word. When attached to య్ the form is called యశ్రుతి. Thus హరి + అతఁడు, హరియతఁడు; చేయన్ + ఆరంభించెన్, చేయనారంభించెన్. (Para. 705.)

842. **In order to apply the rules, all the words of the Telugu language are divided into** *two classes,* called ద్రుతప్రకృతికములు and కళలు.

(1) *On* ద్రుతప్రకృతికములు.

843. The meaning of this term has already been explained in paragraph 705. This class of words includes—

(1) All dative cases; as రామునికిన్, రామునకున్, వనములకున్.

(2) All objective cases; as రామున్ or రామునిన్, వనములన్, పులిన్.

(3) The locative or instrumental case of irregular noun; as ఇంటన్, గోష్ఠటన్.

(4) All postpositions ending in న్; as కొఱకున్. (See para. 720.)

(5) The words నేను and తాను. (*i.e.*, నేన్ తాన్.)

(6) The first and third person singular, and the third person neuter plural of the past tense, and of both forms of the indefinite tense, and the first person singular of the negative indefinite tense, as వండితిన్, వండెన్, వండుదున్, వండున్, వండెదన్, వండెడిన్ or వండెదున్, వండన్.

(7) The infinitive, and the present verbal participle; as వండన్, వండుచున్.

(8) The చేదాద్యర్థకము, the ఆనంతర్యార్థకము, and the ఆశీరాద్యర్థకము.

(9) The conjunction యున్ or నున్. (Para. 777.)

(10) The adverbial affix గాన్ or గన్, and the affix ఏనిన్ or ఏన్. (Paras. 784 and 834.)

(11) A few other words, *e.g.*, ఎందున్, అందున్, ఇందున్, ఇఁకన్, ఇఁగన్, ఎట్టకేలకున్, ఎట్టకేనిన్.

(2) *On* కళలు.

844. The class of words called కళలు includes all those which are not ద్రుతప్రకృతికములు. Hence it includes—

(1) All nominative, genitive, and vocative cases, except the words నేను and తాను.

(2) The postpositions which do not end in ౝ. See para. 720.

(3) All parts of the verb, except those which are ద్రుతప్రకృతికములు.

(4) The affixes denoting a *question*, *emphasis*, and *doubt*.

(5) All exclamations.

FIRST. RULES OBSERVED, WHEN THE FOLLOWING WORD BEGINS WITH A VOWEL

(A) *When the first word is a.* ద్రుతప్రకృతికము.

845. (1) When a ద్రుతప్రకృతికము is followed by a word commencing with a vowel, that initial vowel is dropped, and in its place, its secondary form is attached to the final ౝ of the ద్రుతప్రకృతికము. Thus గుఱ్ఱముౝ + ఇచ్చిరి, గుఱ్ఱమునిచ్చిరి; అతనికిౝ + ఇచ్చిరి, అతనికినిచ్చిరి.

846. (2) The words mentioned below, have the power of dropping final ౝ, and then taking సంధి—

(*a*) The objective cases నన్నుౝ, నిన్నుౝ, మమ్ముౝ, మిమ్ముౝ, తన్నుౝ, తమ్ముౝ; as నన్నుౝ + అడిగిరి, నన్నడిగిరి. (*Or* నన్నునడిగిరి.)

(*b*) All dative cases; as రామునికిౝ + ఇచ్చిరి, రామునికిచ్చిరి. (*Or* రామునికినిచ్చిరి.) రాములకుౝ + ఇచ్చిరి, రాములకిచ్చిరి. (*Or* రాములకునిచ్చిరి.)

(*c*) The causal affixes కొఱకుౝ and అందుౝ; as నాయందుౝ + ఆశ, నాయందాశ. (*Or* నాయందునాశ.)

(*d*) The present verbal participle; as పడుచుౝ + ఉండిరి, పడుచుండిరి. (*Or* పడుచునుండిరి.)

(*e*) The words ఇందుఁ, అందుఁ, and ఎందుఁ; as ఇందుఁ + ఉన్నాఁడు, ఇందున్నాఁడు. (*Or* ఇందునున్నాఁడు.)

(*f*) The words ఇఁకఁ, ఇఁగఁ, ఎట్టకేలకుఁ, ఎట్టకేనిఁ; as ఇఁకఁ + ఏమి, ఇఁకేమి. (*Or* ఇఁకనేమి.)

(B) *When the first word is a* కళ.

847. (1) All words ending in any of the short vowels, always take సంధి, when followed by the affixes ఎఁడు, ఏసి, అంత, etc., or by the words అయ్య, అప్ప, అమ్మ, అత్త, అవ్వ, అన్న, అక్క; as వీసె + ఎఁడు, వీసెఁడు; వెంక + అమ్మ, వెంకమ్మ. (Paras. 678, 679 and 680.)

848. (2) When a word beginning with a vowel, is repeated, సంధి usually takes place; as ఆహా + ఆహా, ఆహాహా, ఎట్టు + ఎట్టు, ఎట్టెట్టు.

849. (3) Words ending in a long vowel, or in ై, ౌ, or ృ, (except when they happen to come under the two preceding rules), never take సంధి, but always యశ్రుతి. Thus పల్లకీ + ఎక్కెఁ becomes పల్లకీయెక్కెఁ; వన్నె and ఒల్లె becomes వన్నెయొల్లె.

850. (4) When a word ends in ు, సంధి always takes place, as రాముఁడు + ఇచ్చెఁ, రాముఁడిచ్చెఁ.

851. (5) When a word ends in ✓, సంధి or యశ్రుతి may be used at pleasure; as మేసిన + ఆవు, మేసినావు, or మేసినయావు.

852. *Exceptions* సంస్కృతసమములు, vocatives, and nouns denoting *women*, when they end in ✓, take యశ్రుతి only; as దూత + అతఁడు, దూతయతఁడు; తమ్ముఁడ + ఇటురమ్ము, తమ్ముఁడయిటురమ్ము; అమ్మ + ఇచ్చెఁ, అమ్మయిచ్చెఁ.

853. (6) When a word ends in ి, యశ్రుతి only is used; as కత్తి + ఎక్కడ, కత్తియెక్కడ; వచ్చి + ఇచ్చెఁ, వచ్చియిచ్చెఁ.

854. *Exceptions.* (*a*) The words మఱి, ఏది, ఏవి, ఏమి, and the words అది, అవి, ఇది, ఇవి, (even when used as pronominal affixes) may take సంధి at pleasure; as అది + ఏది, అదేది, or అదియేది; చేసినది + ఏమి, చేసినదేమి, or చేసినదియేమి.

855. (*b*) In the past tense, the termination తిమి and రి, in the *first* and *third* persons plural may take సంధి or యశ్రుతి at pleasure; as వచ్చిరి + అందరు, వచ్చిరందరు, or వచ్చిరియందరు. The terminations తివి or తి, and తిరి, in the *second* person singular and plural, always take సంధి; as సేవించితివి + అమరులౝ, సేవించితివమరులౝ, or సేవించితమరులౝ.

SECONDLY. RULES OBSERVED, WHEN THE FOLLOWING WORD BEGINS WITH A CONSONANT.

(A) *When the first word is a* ద్రుతప్రకృతికము.

856. (1) When a ద్రుతప్రకృతికము is followed by a word commencing with a స్థిరము or సరళము, final ౝ is either entirely omitted, or is changed into ను or ని (called స్వత్వము), or unites with the consonant of the next word, (called సంశ్లేషము). Thus చెప్పెౝ + గరుత్మంతుఁడు, చెప్పె గరుత్మంతుఁడు, చెప్పెనుగరుత్మంతుఁడు, or చెప్పెన్గరుత్మంతుఁడు. (Para 706.)

857. (2) If the initial consonant of the second word be a సరళము, or an aspirate letter, ం is occasionally used, as వచ్చెౝ + ధాత్రీపతి, వచ్చెంధాత్రీపతి.

858. (3) When a ద్రుతప్రకృతికము is followed by a word commencing with a పరుషము, it is always changed into its corresponding సరళము (called in this case ఆదేశసరళము); and also final ౝ is changed into ం or ఁ, or takes స్వత్వము, or సంశ్లేషము. Thus చెప్పెౝ + కమలాక్షుఁడు. becomes చెప్పెంగమలాక్షుఁడు, or చెప్పెఁగమలాక్షుఁడు, or చెప్పెనుగమలాక్షుఁడు, or చెప్పెన్గమలాక్షుఁడు.

859. Final ను of తాను and నేను cannot be changed into ం or సంశ్లేషము.

N.B.—At the end of a sentence ఁ may remain as it is, or be dropped, or be changed into ను or ని.

(B) *When the first word is a* కళ.

860. (1) When a nominative case, or any part of a tense that is కళ, precedes a word beginning with any of the consonants క, చ, ట, త, ప, they may at pleasure be changed respectively into గ, స, డ, ద, వ. Thus వారు + కొట్టిరి, వారుగొట్టిరి or వారుకొట్టిరి; వత్తురు + పోదురు, వత్తురు వోదురు, or వత్తురుపోదురు.

861. (2) When the latter word is a సంస్కృతసమము, this change cannot take place; as ఇది పథ్యము.

II. Special Rules.

862. (1) Genitive cases ending in ు, or ృ, though కళ words, yet insert న్, when prefixed in composition to another noun, which commences with a vowel. Thus రాము + ఎదుటఁ, రామునెదుటఁ; రాజు + ఆజ్ఞ, రాజునాజ్ఞ; విధాతృ + ఆనతి, విధాతృనానతి.

863. (2) The root form, and the form in ెడు of the indefinite relative participle, though కళ, yet insert న్, when followed by a word commencing with a vowel; as పడు + ఆవు, పడునావు; పడెడు + ఆవు, పడెడునావు; చేయు + అది, చేయునది.

864. (3) When the words కఱు, చిఱు, కడు, నడు, నిడు are followed by a word commencing with a vowel, and సంధి takes place, the final letter is changed into ట్ట్; as నడు + ఇల్లు, నట్టిల్లు.

865. (4) When a word standing in the relation of an adjective to the noun which immediately follows it, ends in ు, the letter ట్ is inserted, if the noun begins with a vowel; as నిగ్గు + అద్దము, నిగ్గుటద్దము; సరసపు + అలుక, సరసపుటలుక. Para 157. The words పేరు, చిగురు, and పొదరు may omit ట, and take సంధి; as చిగురు + ఆకు, చిగురుటాకు or చిగురాకు, paragraph 863 is an exception to this rule.

866 (5) In సమాసములు (see below), when the syllable పు or ంపు (para. 769), or a స్త్రీ సమము (para. 767) ending in ు, precedes a noun commencing with a పరుషము, it is changed into its corresponding సరళము, and the letter ం or ఁ or న్ is inserted When any of them precedes a noun commencing with a సరళము, the letter ం or న్ may be inserted at option: as చిగురు + కయిదువు, చిగురుంగయిదువు or చిగురుఁగయిదువు or చిగురున్గయిదువు; ఉన్నతంపు + కోడుగు, ఉన్నతంపుగోడుగు, or ఉన్నతంపుంగోడుగు or ఉన్నతంపున్గోడుగు.

867. (6) The syllables పు or ంపు, స్త్రీ సమములు ending in ు, and adjectives expressing *quality* ending in ˇ, before affixing తనము (which becomes దనము) insert ం or ఁ, or న్; as సరసపు + తనము, సరసపుం దనము, సరసపుఁదనము or సరసపున్దనము. Para. 96.

868. (7) When an imperative second person is repeated, the final ము and డు of the first word may be dropped at pleasure; as ఉండుం డుము or ఉండుముండుము. The syllable ము may also be dropped at pleasure, except when followed by a vowel; as చూడు నన్ను, or చూడుము నన్ను.

III. On సమాసములు.

869. A సమాసము is a *compound expression*, formed by the union of two or more distinct words.

870. సమాసములు are classified in two ways FIRST. In reference to the *mutual relation* of the several words to each other. SECONDLY. In reference to the *etymology* of the words of which they are composed.

871. FIRST. In reference to the *mutual relation* of the words to each other, సమాసములు are divided into—

872. I. తత్పురుష, *i.e.*, a సమాసము in which the last word is the most important, and whatever precedes it, is dependent upon it. These are subdivided into—

873. (*a*) వ్యధికరణము, *i.e.*, a సమాసము in which the relation of whatever precedes, to the last word, is that of any of the *causal affixes* (విభక్తులు) except the ప్రథమ. (Para. 755) Thus దొంగభయము. *Fear on account of thieves.* రామునిబాణములు. *The arrows of Rama.*

874. (*b*) సమానాధికరణము or కర్మధారయసమాసము, *i.e.*, a సమాసము in which whatever precedes, stands to the last word in the relation of an *adjective* Thus— మంచిరాజు, సరసపువచనము, ఇనుపగోలుసు, ఆవాక్యము, మేసినయావు, వాఁడిమాట.

875. (*c*) If the preceding word be a *numeral*, it is called a ద్విగుసమాసము. The word మూఁడు drops its final letter, and doubles the first letter of the following word. Thus ముల్లోకములు, ఇరువంక.

876. II. బహువ్రీహి, *i.e.*, a సమాసము which, as *a whole*, conveys a meaning different to that of the several words taken separately. Thus ముక్కంటి. *The three-eyed, i.e., Siva.*

877. III. ద్వంద్వము, *i.e.*, a సమాసము composed of nouns, each of which is equally important, and which, if uncompounded, would be in the same case, and connected by conjunctions. The last noun takes

a plural termination. In these సమాసములు the changes, mentioned in para. 860, always take place. Thus అన్నదమ్ములు, కూరగాయలు, కాలుసేతులు.

878. SECONDLY. In reference to the *etymology* of the words of which they are composed, సమాసములు are divided into—

879. I. ఆచ్ఛికము, *i.e.*, a సమాసము composed of అచ్ఛ words only; as తేనియానతి, చెరువునీరు.

880. II. మిశ్రము, *i.e.*, a సమాసము in which అచ్ఛ words and సంస్కృత సమములు are mixed together; as రాజు ముదల, చెరువు నుదకము.

881. *N.B.*—A *crude* Sanscrit word (*i.e.*, a Sanscrit word without any Telugu termination) ought never to be compounded with an అచ్ఛ word.

882. III. సాంస్కృతికము, *i.e.*, a సమాసము which is composed of *Sanscrit* words only. These are subdivided into two classes, namely—

883. (*a*) సాధ్యము, *i.e.*, a సమాసము in which the words are సంస్కృత సమములు; as రాజనాజ్ఞ, తటాకంబు నుదకము.

884. (*b*) సిద్ధము, *i.e.*, a సమాసము in which *crude* Sanscrit words are joined together *according to the rules of Sanscrit Grammar.* The whole compound is then introduced into Telugu, and the last word, if necessary, takes a Telugu termination; as రాజాజ్ఞ, తటాకోదకము.

885. The subjoined TABLE gives some of the principal changes which are introduced in Sanscrit compounds, *according to the rules of Sanscrit Grammar.* (The sign + is equivalent to *followed by*, and the sign = equivalent to *becomes.*) For a complete table of these changes the student must consult a *Sanscrit* Grammar.

TABLE OF VOWEL COMPOUNDS.

✓	+	అ	=	ా;	as	నరక	+	అసుర	=	నరకాసురుఁడు.
✓	+	ఆ	=	do,	—	దర్భ	+	ఆసన	=	దర్భాసనము.
ా	+	అ	=	do,	—	గంగా	+	అమృత	=	గంగామృతము.
ా	+	ఆ	=	do,	—	విద్యా	+	ఆసక్తి	=	విద్యాసక్తి.
ి	+	ఇ	=	ీ;	—	హరి	+	ఇభ్య	=	హరీభ్యుఁడు.
ీ	+	ఈ	=	do,	—	గౌరీ	+	ఈశ్వర	=	గౌరీశ్వరుఁడు.
ు	+	ఉ	=	ూ;	—	సింధు	+	ఉదక	=	సింధూదకము.
ు	+	ఊ	=	do,	—	సింధు	+	ఊర్మి	=	సింధూర్మి.
ూ	+	ఉ	=	do,	—	వధూ	+	ఉల్లాస	=	వధూల్లాసము.
ూ	+	ఊ	=	do,	—	తనూ	+	ఊష్మ	=	తనూష్మ.
ృ	+	ఋ	=	ౄ,	—	పితృ	+	ఋణ	=	పితౄణము.
✓	+	ఇ	=	ే;	—	దేవ	+	ఇంద్ర	=	దేవేంద్రుఁడు
ా	+	ఈ	=	do,	—	రమా	+	ఈశ	=	రమేశుఁడు
✓	+	ఉ	=	ో,	—	చంద్ర	+	ఉదయ	=	చంద్రోదయము.
ా	+	ఊ	=	do,	—	రంభా	+	ఊరు	=	రంభోరువు.
✓	+	ఋ	=	ర్;	—	రాజ	+	ఋషి	=	రాజర్షి.
✓	+	ఏ	=	ై;	—	జనిత	+	ఏక	=	జనితైకము.
ా	+	ఏ	=	do,	—	ప్రథమా	+	ఏకవచన	=	ప్రథమైకవచనము.
✓	+	ఐ	=	do,	—	సర్వ	+	ఐశ్వర్య	=	సర్వైశ్వర్యము.
ా	+	ఐ	=	do;	—	అంగనా	+	ఐకమత్య	=	అంగనైకమత్యము.
✓	+	ఓ	=	ౌ;	—	తండుల	+	ఓదన	=	తండులౌదనము.
ా	+	ఓ	=	do,	—	గంగా	+	ఓఘ	=	గంగౌఘము.
✓	+	ఔ	=	do,	—	గంధర్వ	+	ఔరస	=	గంధర్వౌరసుఁడు.
ా	+	ఔ	=	do,	—	గంగా	+	ఔన్నత్య	=	గంగౌన్నత్యము.
ి	+	ఆ	=	్యా;	—	అతి	+	ఆశ	=	అత్యాశ.
ీ	+	ఆ	=	do;	—	గౌరీ	+	ఆరాధన	=	గౌర్యారాధనము.
ి	+	ఓ	=	్యో;	—	శాలి	+	ఓదన	=	శాల్యోదనము.
ీ	+	ఉ	=	్యు;	—	సుధీ	+	ఉపాస్య	=	సుధ్యుపాస్యుఁడు.
ు	+	అ	=	్వ;	—	మధు	+	అరి	=	మధ్వరి.
ూ	+	ఆ	=	్వా;	—	వధూ	+	ఆగమన	=	వధ్వాగమనము.
ృ	+	అ	=	్ర;	—	భ్రాతృ	+	అంశ	=	భ్రాత్రంశము.
ృ	+	ఆ	=	్రా;	—	మాతృ	+	ఆదరణ	=	మాత్రాదరణము.
ో	+	ఆ	=	వా;	—	గో	+	ఆనయన	=	గవానయనము.
ౌ	+	అ	=	ావ;	—	నౌ	+	అంత	=	నావంతము.

N. B.— ✓ + అ sometimes remains ✓, and ✓ + ఈ sometimes becomes ీ; as మార్త + అండ = మార్తండుఁడు, హల + ఈషా = హలీషా.

TABLE OF CONSONANT COMPOUNDS

క్	+	ఇ	=	గ్,	as	త్వక్	+	ఇంద్రియ	=	త్వగింద్రియము.
చ్	+	ఆ	=	జ్;	—	అచ్	+	ఆదేశ	=	అజాదేశము.
ట్	+	ఆ	=	డ్;	—	లట్	+	ఆగమ	=	లడాగమము.
త్	+	ఆ	=	ద్;	—	తత్	+	ఆలోకన	=	తదాలోకనము.
ప్	+	అ	=	బ్;	—	అప్	+	అంతర	=	అబంతరము.
క్	+	ర	=	గ్;	—	వాక్	+	రస	=	వాగ్రసము.
చ్	+	లో	=	జ్,	—	అచ్	+	లోప	=	అజ్లోపము.
త్	+	ర	=	ద్,	—	తత్	+	రథ	=	తద్రథము.
ప్	+	జా	=	బ్;	—	అప్	+	జాల	=	అబ్జాలము.
క్	+	మ	=	ఙ్,	—	వాక్	+	మనస్	=	వాఙ్మనస్సులు.
ట్	+	ము	=	ణ్,	—	షట్	+	ముఖ	=	షణ్ముఖుండు.
త్	+	నా	=	న్,	—	తత్	+	నామ	=	తన్నామము.
ప్	+	మ	=	మ్;	—	అప్	+	మయ	=	అమ్మయము.
త్	+	ట	=	ట్;	—	తత్	+	టంక	=	తట్టంకము.
త్	+	చా	=	చ్;	—	తత్	+	చాతుర్య	=	తచ్చాతుర్యము.
త్	+	లీ	=	ల్,	—	తత్	+	లీలా	=	తల్లీల.
స్	+	ష	=	ష్;	—	ధనుస్	+	షండ	=	ధనుష్షండము
స్	+	ట	=	ష్;	—	ధనుస్	+	టంకార	=	ధనుష్టంకారము.
స్	+	శ	=	శ్,	—	తపస్	+	శక్తి	=	తపశ్శక్తి
స్	+	చ	=	శ్,	—	తపస్	+	చర	=	తపశ్చరుఁడు.
స్	+	అ	=	ర్;	—	ధనుస్	+	అగ్ర	=	ధనురగ్రము.
స్	+	ధ	=	ర్,	—	ధనుస్	+	ధర	=	ధనుర్ధరుఁడు.
స్	+	ధ	=	*ఉ;	—	తపస్	+	ధన	=	తపోధనుఁడు.
స్	+	అ	=	*ఉ;	—	శిరస్	+	అగ్ర	=	శిరోగ్రము.
స్	+	వా	=	*ఉ;	—	మనస్	+	వాక్	=	మనోవాక్కులు.
స్	+	స	=	స్;	—	తపస్	+	సంబంధ	=	తపస్సంబంధము.
స్	+	కృ	=	ః,	—	మనస్	+	కృత	=	మనఃకృతము.
స్	+	ప్ర	=	ః;	—	తపస్	+	ప్రభావము	=	తపఃప్రభావము.
త్	+	శ	=	చ్ఛ్;	—	తత్	+	శమన	=	తచ్ఛమనము.
ు	+	ఛ	=	చ్;	—	ఇషు	+	ఛన్న	=	ఇషుచ్ఛన్నము.
ు	+	ఛా	=	చ్;	—	ఇక్షు	+	ఛాయా	=	ఇక్షుచ్ఛాయ.
✓	+	ఛ	=	చ్;	—	శ్వేత	+	ఛత్ర	=	శ్వేతచ్ఛత్రము.

* When ు is affixed, it coalesces with ✓ or ా, and becomes ో.

N.B.—Instead of స్, the letter ః may be used throughout.

INDEX

TO

Arden's Telugu Grammar

COMPILED BY

B. J. ROCKWOOD, B.A., B.D.

Index to Arden's Telugu Grammar

COMPILED BY

B. J. ROCKWOOD, B.A., B.D.

The Numbers refer to the sections in Arden's Grammar.

అ.

ఆ.

ఇ.

ఈ.

ఉ.

ఊ.

ఏ.

ద.

న.

ప.

బ.

భ.

మ.

య.

ర.

ల.

వ.

శ.

ష.

స.

హ.

ళ.

ం, ఁ, ః.

PRINTED AT THE S.P.C.K. PRESS, VEPERY, MADRAS—1921.